51892/B/1

Addenda leaf
at end of Sect iv
belongs to Sect ii

Goguel Med

USUS OPII
SALUBRIS ET NOXIUS,
IN MORBORUM MEDELA,
SOLIDIS ET CERTIS PRINCIPIIS SUPERSTRUCTUS,

A

D. BALTHASARE LUDOVICO TRALLES

MEDICO VRATISL. ATQVE ACADEM. CAESAR. NAT. CUR. ADJUNCTO.

SECTIO QVARTA ET VLTIMA.



VRATISLAVIÆ,
SUMPTIBUS IOANNIS ERNESTI MEYERI.
MDCCLXII.



PRÆFATIO.



Inter humillimas grates, quas ſupplex Gratiæ divinæ decerno, cujus auxilium, quod laboribus meis nunquam defuerit, venerari non deſinam, cuique ſoli me totum, & omnia ſtudia mea debeo, tandem colophonem impono operi, de uſu & abuſu Opii. Addidit mihi animum, ut inter calamitates publicas & privatas, non obſtantibus myriadibus interpellationum, & diſtractionum, quas ſecum ferre ſolet Praxis turbulenta, ſtrenue tamen pergerem, Eruditiſſimorum Virorum amiciſſima & benevolentiſſima approbatio, inter quos vel ſolus Ill. de HALLER,

vel ſolus acutiſſimus FORMEY, vel ſolus doctiſſimus TISSOT mihi ſufficeret. Sentio in præcordiis meis innocentem illam Voluptatem, quam parit collocata in invenienda, & inventa Veritate induſtria, tanto ſemper eminentiorem exiſtentem, quo plura ſeſe objecerant impedimenta, feliciter tandem ſuperata. Dum dulcis hæc, de rebus meis ſincere ad Proximi ſalutem augendam actis, convictio, omnem animum occupat, non ſine oblectameuto ſcriptioni facerem finem, niſi mihi nil tale ſomnianti, immerita contigiſſet infelicitas, ut Celeberrimis Auctoribus Actorum Eruditorum, Lipſiæ publicatis, diſplicuerim.[a]) Offendi eos, qui Opere felix, non diſplicueram, neceſſaria uberiore dilucidatione Propoſitionis meæ, ab ipſis in dubium vocatæ, quod Opium circulum augens, ſanguinemque calefaciens, & rareſaciens, reſpirationem acceleret, & (id quod nullibi confudi, ſed ubique ſejunxi, & diſtinxi) accelerando ſenſim difficiliorem reddat. Hanc ipſam dilucidationem, non aliunde, quam ex ſolis circulationis legibus deducere poteram, quarum notitiam me eapropter præclare doctis Hominibus derogatam voluiſſe, quod ad eas provocaverim, nemo puto bonus verborum meorum Interpres cauſſabitur. Exoſculatus ſum plus ſimplici vice latiniſſimorum Virorum indulgentiam, quod ſtyli inæqualitatem res magis quam verba proponere aventis, tolera-

a) *Calend. Mart. Ann. 1761. Part. I. p. 88.*

verint,

verint; quod pro sua peritia in Arte, defectus & hiatus operis, quos bene novi, publice indicare noluerint; quod me censuras meritum, laudibus mactaverint. Omnem illam benevolentiam gratus agnosco. Dent vero mihi hanc veniam, quod fidei meæ medicæ articulum, quo carere nequibam, cui ceu fundamento inconcusso veritates varias superstruere moliebar, humaniter, comiterque, sine omni sale, & felle, ut constare debet æquis arbitris, Præfationem meam Sect. III. lecturis, denuo defenderim. Id licitum esse in Republica docta credidi, & ab aliis omni tempore factum, scivi. Deleant eapropter oro, inspersam nunquam monitorum aspero, sed urbanitatis studiosissimo, insimulatæ impatientiæ quando corrigor, & verbosæ traductionis eorum, quæ opponuntur, mihi insonti maculam. Ab omni fastu litterario remotissimus, mecumque habitans, & cartam meam supellectilem eruditam noscens, reconciliari ardeo Viris, quos veneror, & amo; quos scienter lædere, nefas & piaculum haberem; quorum favorem & amicitiam mereri laboro. Excipiant me humaniter, e longinquo, accelerata quasi sine difficultate respiratione, obviam ipsis incedentem, dextramque cum fide comiter porrigentem, eantque simul in gratiam, cum Autoribus commentariorum, de rebus in scientia naturali & medicina gestis, cum meis Amicis, quos

mecum facientes, mecum notatos, acerbe doleo. In toto meo opere, fateor, sæpius recessi, a summorum Virorum sententiis, & ad placita eorum refellenda, coactum me deprehendi. Nil vero mali eapropter commisi. Ab iis enim monente Ill. de HALLER, [b]) qui integrum alicujus artis ambitum amplectuntur, vitari non potest, quin ab aliis etiam bene meritis Viris dissentiant, dissensumque suum cogantur propalare. Credo cum Eximio hoc Viro, nos ad vera docenda officio teneri, & omnino grave fore in honesto Viro vitium, si aliter scriberet, crederet aliter. Nulla refutatio errorum, a me, omnem ambitum artis adhibendi Opium expos ituro, directe profecta est, sed stabilita ex universalibus & infallibilibus experientiis invictissima principia, vel probarunt vel rejecerunt Autorum his omnino, vel minus respondentes sententias; Saltem ego ad hunc lapidem lydium, omnes examinavi, sine præjudicio. Summam mihi peperit lætitiam, mihi ex his legibus, imposita necessitas, constanter consentiendi cum Viris doctissimis. Gavisus sum impense, de arctissimo meo, cum optimo practico Scriptore de Opio Celeb. YOUNGIO, consensu, inter nos jam stabilito, antequam ejus opusculum vidissem. Interdum tamen, licet rarius, dum diverso itinere ad metam nostram tendebamus, ab eo recessi, laudavique meam regiam Viam, quæ me & tum

b) *in Apologia ad Ill. de Haën difficultates. p. 6.*

pro-

progredi recto tramite ſivit, quando ille reſpirans & dubitans gradum ſiſtere coactus fuit. En ſine vanitate hujus rei ſpecimina! Convictus Experientiis, quod Opium fibras relaxet, & ſtricturis earum eapropter neceſſario medeatur, in hæmorrhagiis uterinis effuſioribus id neutiquam aptum eſſe, reſtituendo elateri vaſorum, novi, licet ita Viro egregio videatur. c) Atque quia debilitatos magis debilitat, id non convenire ſcio, quando a ſanguine copioſius deperdito ſumma debilitas & frigus extremorum adeſt, ſed tum ſola blandiſſima replentia nutritiva requiri, auctoque per Opium circulo, & manente vaſorum uterinorum laxa debilitate, hæmorrhagiam graviorem reddi poſſe, intelligo. Non ergo cum eo ſum dubius, d) an Opium effuſionem cruoris ex utero imminuat, ſed certus ſum, ipſum hoc nunquam efficere, nec unquam defectum virium, debilitatem nervorum, deficiens robur elaſticum, tollere, ut is exiſtimat, verum quod ipſe novit, plethoram augere, & ſic potius hæmorrhagias intendere, nunquamque huic mali generi medelam adferre, niſi irritatio doloroſa in Utero, vel extra eum, in ſenſibilibus abdominis partibus, id foveat. Liceat mihi aliud adhuc adferre ſpecimen. Scribit Vir eximius, ſi accuratiſſime & veriſſime determinari poſſet, quando Opium Variolis ſanandis conferat, vel obſit, id inventum humano Generi utiliſſimum habendum

c) *c. 14.*

d) *c. 15.*

dum fore. [e]) Credo ego, ingenio Variolarum, earum decursu, indicationibus therapeuticis, modoque quo necant cognitis, & cognita actione Opii in corpus humanum per experientias, hoc problema exacte solvi posse. *Opium Circulum accelerat*; oberit ergo semper circulo jam accelerato, ac quando exinde Vitæ metuitur in Variolis, ergo & in febre secunda. *Opium humores expandit*, non ergo proderit, quando ipse morbus liquida expandit, vasaque omnia ob immensum variolarum numerum, earumque malignam indolem, purulenta colluvie sunt refertissima. *Opium alvum claudit*; igitur quia sub toto morbi decursu prodest, alvum habere liberam, & inter optima remedia febris secundæ, purgantia jure pertinent, nunquam opium hoc respectu proderit, nisi forte simul alvinæ evacuationi prospiciatur. *Opium sanguinem congerit ad caput*, nunquam ergo proderit quando sub decursu Variolarum, maxime ab impetu circuli, adest illius dolor, & gravitas, ut & delirium, phrenitis, sopor. *Opium respirationem accelerat, & difficiliorem reddit*, ergo non proderit, quando hæc circulo aucto, & humoribus rarefactis, jam est difficilis & difficillima. *Opium humores secretos in ore, naribus, trachea, inspissat, linguamque exsiccat*, [f]) oberit ergo, quando ægri fauces, trachea & bronchia inspissatis liquidis salivalibus, & muco viscido scatent.

e) *c. 35.*

f) *Young c. 3.*

 Proderit

Proderit vero e contrario in Variolis Opium, ad levandos dolores, & vigilias arcendas, juvabitque partium externarum lætum turgorem, quando vis vitæ non est intensa & potius debilior; quando a parciore variolarum numero, sanguis parciore colluvie purulenta infectus est; quando alvus respondet, aut ejus libertati consulitur; quando caput nullo modo affectum est; quando respiratio non est impedita; quando deglutitio utcunque succedit; quando fauces a nimio viscidarum sordium confluxu sunt liberæ. Ut vero in Variolis usus Opii salubris & noxius certo certius determinari potest, ita puto & in medela aliorum quorumvis morborum, sitne exhibendum Opium, vel minus, nullam difficultatem haud solubilem dari, si justæ ideæ morborum, justæ indicationes therapeuticæ, & phœnomena ab usu Opii, etiam in sanis emergentia, semper ante oculos versentur. Quodsi sincera mea & onerosa opera, quam mihi imposueram, certiorem paulisper, & magis possibilem reddiderim artem medicam, si verum dissimulare noluerimus, tot incertitudinibus, tot impossibilitatibus nihilominus adhuc refertam, licet per labores doctissimorum Hominum, Londini, Edinburgi, Parisiis, Berolini, & maxime Viennæ, curis maternis & cæsareis sumtubus Augustissimæ MARIÆ THERESIÆ, Illustrissimi SVIETENII, & Eximii HÆNII opera, egregia prorsus

 incre-

incrementa capiat, o quam dulce, quam opimum me maneret præmium! Quanta mentis tranquillitate ponerem calamum, qui poſt triginta annorum, ſub quavis inclementia cœli, curſitationes; poſt lucubrationes in ſeram noctem; poſt varii generis ærumnas; poſt tot morbos exantlatos, corpus valetudinarium contraxi, jamque fractus membra, feſſus, & viribus orbus, quietum magis vitæ genus, animique blandam relaxationem ardenter anhelo. Scribebam Vratislaviæ die 24. April. MDCCLXII.



CAPVT



CAPUT I.

Phthisis pulmonalis et Hydrops.



§. I.

Phthiſis pulmonalis de qua tantum hic loci, alias omnes phthiſes miſſas faciens exponere aggredior, mihi dicitur tuſſi, reſpirandi difficultate, tandem febre lenta, ſtipata corporis contabeſcentia, a parenchymatis pulmonum læſione ſcirrhoſa, apoſtematica, & ulceroſa, originem trahens. Læſio talis debetur ſaepenumero diuturno catarrho, de qua geneſeos ratione multa leguntur apud antiquiores medicos, qui acrem & erodentem deſtillationem a capite, tuſſim primo, & raucedinem concitantem, atque niſi fluxio conſiſtat, deinde pulmonem exedentem, tabemque ita generantem, accuſant. [a]) Quin recentioribus etiam ita viſum eſt, donec Clariſſimi Viri & præcipue LOWERUS, catarrho minime a cerebro eſſe originem doceret. Quamvis vero catarrhus pulmonalis, quod inter alios etiam notat WILLISIUS, [b]) a Ventre ſupremo ſcaturiginem ſuam non habeat, certum tamen eſt, ſeri acris ex tota humorum maſſa a quacunque cauſa in pulmones deturbati decubitum habitualem, qui

Phthiſis a Catarrho,

a) *Hipp. de morbis lib. I. §. X.*

b) *Pharm. Rat. Part. II. Sect. I. c. 3. p. 47.*

phthifin aliquando mentitur, & medicis non fatis expertis imponit, tandem efficere, ut erodantur & exedantur cellulæ bronchiales retisque malpighiani vafcula, indiesque increfcente hac labe, vifceris fubftantia fenfim abfumatur, atque fic enata ulcerofa ejus corruptio latius & profundius ferpat, quemadmodum eleganter docuit FRIDERICVS HOFMANNVS.[c]) Multum vero juvat in praxi clinica diuturnum pectoris catarrhum a Phthifi difcernere, legique eapropter meretur recens differtatio Gœttingæ fub Præfidio Cl. ROEDERER habita,[d]) *de catarrho phthifin mentiente*, in qua figna utriusque affectus pulchre exponuntur. Satis diftinguitur Phthifis a catarrho, tuffi per noctes & dies affligente, raucedine, difficili refpiratione ad motum corporis, horripilatione fine caufa externa, rubore genarum, calore volarum, fudore nocturno, & febricula hectica.

c) *Med. Syft. Tom. IV. Part. IV. c. XI. p.* 302.

d) *1758. menfe Sept.*

§. II.

a tuberculis,

Poft Catarrhum inveteratum pulmonum fubftantiam fero fuo acri erodentem, Phthifin etiam non raro poft fe trahit illa pulmonum conditio, quando intus tuberculis ex variis caufis obortis, inter quæ & ipfe catarrhus eft, referti funt. Sunt autem hæc tubercula nodi a phlegmate lento & vifcido, quin & tophi fcirrhofi, ab infarctu, intumefcentia, & induratione illarum glandularum enati, quas copiofiffimas in tunica, cartilagines afperæ arteriæ & bronchiorum nectente, defcribit MORGAGNI.[e]) Oriuntur vero etiam profundius eiusmodi tubercula in ipfo pulmonum parenchymate, quando affluxu confertim aggeftus in veficulis diu moratur humor lentus, qui fenfim avolante liquidiffima fui parte, fpiffior redditus in fua cellula diftenta immobilis hæret, & melleam, fteatomatofam, cretaceam, gypfeam, tophaceam quin et lapidofam indolem acquirit. Atque hæc tubercula iam cognita fuere HIPPOCRATI,[f]) qui et duplex eorum genus conftituit, unum crudum, quod ita manet & nunquam fuppuratur, fed fenfim increfcit & vias aëreas com-

e) *in Adverf. Anat. I. p. 31. feq. & V. p. 56. feq.*

f) *lib. I. de morbis § 5. 10. 14. & lib. II. §. 55.*

comprimendo tandem ægrum anxie ſpirantem interimit; alterum quod in ſuppurationem tendit, & parvas vomicas generat. Talium tuberculorum etiam meminit GALENVS,[g]) ARETÆVS,[h]) AETIVS[i]) aliique Veterum. Inter recentiores de iisdem, & crudis, & inflammatis, ſuppuratis, & cancreſcentibus, in cadaveribus viſis, verba facit WILLIS, qui eapropter communiter minus recte Phthiſin definiri pulmonis ulcus contendit, cum ipſe plurium hoc morbo defunctorum cadavera aperiens pulmones ulcere quouis immunes, tuberculis ſaltem aut lapidibus, aut materia ſabuloſa per totum conſitos viderit.[k]) Data opera etiam de illis, crudis, inflammatis, ſuppuratis, agit in *aurea* ſua *Phthiſiologia*, ut Cl. WERLHOFIO ſalutatur, Cel. MORTONVS[l]) quem ſecutus eſt DESAULT[m]) veram cauſam Phthiſeos tubercula eſſe aſſerens, eos taxans qui ulcus pro ea habent, cum ſit ſaltem ſymptoma, hepatisque infarctum ſemper immiſcens. Ob tuberculorum horum & crudorum, (quæ ſi talia maneant, ſæpe adeo diu geſtata haud necare dicit) & in vomicas ac apoſtemata abeuntium, differentiam, inter Phthiſin cum pure, & ſine pure bene diſtinguit STAHLIVS.[n]) Atque quomodo poſtquam diu ſeſe celarunt, cruda tubercula, dein parvulas vomicas, ulcera aperta, ſerpentia, fiſtuloſa, cancroſa, generent, exponit HOFFMANNVS,[o]) alibi ſectionem juvenis, qui pulmones totos crudis caſeoſis tuberculis refertos exhibuit, deſcribens.[p]) Calculorum pulmonalium etiam non oblitus eſt BOERHAAVIVS,[q]) ejusque diſcipulus de GORTER[r]) tuberculum in pulmone, quamdiu adhuc crudius eſt, tuſſim ſiccam inducere, maturum autem calorem, & tuſſim vehementiorem ingenerare, talesque ægros quandoque exſpuere granula alba *Hippocratem* ſecutus ſcripſit, quæ diſrupta foeteant. Illos autem homines maxime pulmonis exulcerationibus obnoxios dicit MEAD[s]) quos juvenes aut pueros ſtrumae vexarant, qui ſæpiſſime in tabidis poſt mortem inciſis, pulmonem

g) *IV. de locis affect. c. ult. & Sect. VI. Aph. 46.*
h) *lib. III. c. 8.*
i) *Tetrabibl. Serm. I. ſub etiſco & cyclamine.*
k) *Pharmaceut. Rat. Part. II. ſect. I. c. 6. p. 45. 48.*
l) *lib. II. cap. III. p. 49. 50. & cap. IX. p. 89.*
m) *diſſ. ſur la Phthiſie.*
n) *diſſ. de Phthiſi p. 8. 17. 21.*
o) *Med. Syſt. Tom. IV. Part. IV. c. XI. p. 297. 298. 299.*
p) *Med. Conſ. VI. caſ. I.*
q) *Praelect. de calculo p. 136. edit. II. Götting.*
r) *Med. dogm. p. 179.*
s) *Monit. med. Cap. I. ſect. X. p. 29.*

nem tuberculis crudis ſeu glandulis induratis obſitum vidit, quae ſuppurantia pus effuderant. Tandem quoque PRINGLIVS [t]) phthiſicorum exta luſtrans, pulmones & tuberculis crudis & ulceribus plenos invenit. Ipſe aliquoties hoc ſpectaculum, & iam olim Lipſiae Medicinae operam dans in Iuvene pharmacevticae rei ſtudioſo, qui aquas vitae officinales nimis in deliciis habuerat, vidi, pulmones nempe nodis lapidoſis pluribus, qui non niſi vi diffringi ſeſe patiebantur, vomicisque, & ulceribus refertos. Similes cadaverum phthiſicorum deſcriptiones leguntur in *Actis berolinenſibus* [u]) apud BONETVM, [x]) HILDANVM, [y]) & alibi. Verum & dum vita ſupererat, aliquando Phthiſici aegri nodulos, quos intus in pulmonibus geſtabant, coram exhibuerunt. Lapillos e pulmone rejectos per tuſſim a Juvene, pulmonis exulceratione & tabe inſequente, memorat STALPART VAN DER WIEL. [z]) In propria Uxore MÜLLERVS [a]) calculorum per tuſſim rejectionem obſervavit, qui ſimul varios Autores, variasque obſeruationes citat idem referentes.

t) *de morb. caſtrenſ. p. 178. edit. germ.*

u) *Dec. I. Vol. II. p. 93. 94.*

x) *in Sepulchreto.*

y) *Cent. I. obſ. 29.*

z) *Cent. I. obſ. 28.*

a) *M. N. C. Cent. IX. & X. obſ. 63.*

§. III.

ab inflammatione ſuppurata, & ulcere.

Sed alia iterum Phthiſeos facies eſt, quando ſine catarrho praevio, ſine tuberculis antea natis, pulmonibus ſaniſſimis in haemoptoë vulnus infertur, aut in peripneumonia iidem ſtaſin inflammatoriam patiuntur; illudque non glutinatum, haec non reſoluta, ſuppurationem in hoc viſcere poſt ſe trahunt. In utroque caſu pus licet vomica includatur, ſenſim ſuam membranam qua continetur, dilatat, parenchyma pulmonicum exedit, & in ſibi ſimilem materiem convertit, ſangvini pulmones alluenti ſeſe immiſcet, omnemque maſſam humorum contaminat, & eorum craſin naturalem deſtruit, ſicque Phthiſin parit. Atque haec omnia eodem modo fiunt, ſi vomica crepans & ſubitaneo puris in aſperam arteriam illapſu haud necans, abierit in ulcus apertum; aut ſi parvulae vomicae ruptae totum pulmonem ſenſim

ulcero-

ulcerosum reddant. In his autem casibus singulis, quando post obitum pulmones inciduntur, semper in iis oculis usurpantur cavernæ, in quibus pus illud, depasta parenchymatis substantia fuerat genitum collectumque, quod aegri exspuerant. Memoratu interea dignum est narrare Illustrem de HAEN de foemina phthisi pulmonali laborante, quod sputa flava subviridia crassa rejecerit copiosius, ita ut pulmones toti fere consumti concipiendi essent, qui tamen dum cultro anatomico subjiciebatur cadaver, fungosi quidem inventi, ne vel guttulam puris vel vomicarum vestigia exhibebant. [b]) Simile quid observavit in Hydropico, Phthisico simul ob sputorum quantitatem et qualitatem judicato, in cujus pulmonibus post mortem sollicite examinatis, nullum vomicæ aut puris vestigium aderat. [c]) Eam ob causam statuit Vir doctissimus, pus quod alioquin in inflammata aliqua parte, vi vitæ auctiore, ex stagnantibus liquidis et abscissis vasorum extremis generatur, generari etiam posse in massa sanguinis, excretique elementa in eodem tum præexstitisse, sine labe alicujus partis, in qua saltem pedetentim secernantur, et aliquando sat cito. Pulchre memini, scripsisse Cel. FREINDIVM dum de anevrysmate tractat. *Quænam ea sit in sanguine qualitas, aut cujus generis hæ particulæ, quæ hunc ad suppurationem idoneum reddant, problema fateor solutu est difficile. Id autem pro certo habeo, inesse quiddam sanguini arterioso, quod, quo minus is in pus vertatur, haud raro prohibet.* [d]) En ad mentem Clarissimorum Virorum in sanguine et diathesin ad pus, et ad FREINDII sententiam, quoque dispositionem, ejus genesi adversam. Eousque autem BOERHAAVIVS, [e]) etiam in Phthisicis necessariam habuit ad generationem puris, inflammationem, et febrem, ut scripserit: *Dicetis forsan in phthisi non adesse inflammationem, hoc autem non est verum, nam inflammatio febriculam producit, qualibet vespera, & si febriculam non habeant ægri, tum sequenti die pus non spuunt.* Forte ex pul-

b) *Rat. medendi I. p. 118. 119.*

c) *Rat. Med. II. c. 2. p. 15-21.*

d) *Hist. Med.* Paulus *pag. mihi 188.*

e) *in commentario proprio in aphorismos ad aph. 402.*

pulmonibus haud abſumtis proveniens ſputum viſcidum, flavum, virideſcens, ſecretumque ex maſſa ſanguinis, eſt ſaltem ſputum puriforme, diſtinguique debet a vere purulento, quod ex materie obſtruente & vaſculis obſtructis, attritis generatur per febrem. Ita ſane mihi viſum eſt legenti eruditiſſima cogitata Cl. de HAEN. Sed & Ill. de HALLER dum de ea materia ſanguinis tractat, a qua Vir egregius pus naſci ſtatuit, & ſedem & naturam puris inflammabilis repugnare ejus ſententiæ credit.[f]) Non autem ſicco pede hic prætereunda eſt phthiſis, quæ per peſſimam metaſtaſin exoritur, quando pus alibi genitum in pulmones deponitur, aut ſordes acres varii generis, quibus tota humorum maſſa ſcatebat, in hoc viſcus decumbunt. Ita Variolæ, morbilli, purpura, ſcabies, herpes, gutta roſacea, eryſipelas, arthritis, conſolidatio fonticulorum, et antiquorum ulcerum, foedaque Siphylis phthiſin ſæpe creare ſolent.

f) *Elem. Phyſiol. Tom. II. p. 128.*

§. IV.

Therapia Phthiſeos a catarrho.

Viſa ſic indole vera, ſed diverſa, cauſarum proximarum phthiſeos pulmonalis, videamus jam genuinam medendi methodum, qualem artis limites concedunt. Ac primo quidem ſi a catarrho habituali immineat, vel foveatur nondum nimis adulta phthiſis, nullæ aliæ naſci poterunt Medico perito indicationes, quam ſerum acre involvere et incraſſare, id aliorſum determinare et evacuare, quietem conciliare pulmonibus, ne perpetuo concuſſu perpetuus affluxus alliciatur, tandem vaſa pulmonis eroſa mulcere, laxataque firmare, ut affluxui et decubitui habituali reſiſtant et renitantur. Fruſtra, ut recte monet SENNERTVS[g]) noſter, in curatione ulceris pulmonici, ſi a catarrho pendeat, tempus teritur, niſi fluxio prius cohibita, vel aliorſum converſa fuerit. Id vero optime perficitur blandis catharticis, diureſinque et diaphoreſin ciere aptis remediis, ſique hæc minus ſufficiant, ad efficicaciora divertentia deveniendum, quæ tædioſa licet et doloroſa ſint, tamen inſperatos plane effectus

g) *Med. Pr. lib. II. p. 209.*

ſubinde

ſubinde edidiſſe obſervata fuere. Inter initia nullo tutiore remedio materiam alio averti, quam fonticulo in altero aut utroque brachio, qui in progreſſu morbi ægrum jam imbecilliorem fruſtra cruciaret, monet laudatus SENNERTVS; [h]) fonticulis etiam multum tribuit BENNET. [i]) Imminentem phthiſin a fluxione, inter alia remedia convenientia feliciter ſublatam cauſtico utrique axillæ, et interſcapulari regioni applicato, recenſet RIVERIVS. [k]) Phthiſin pro deplorata habitam cum ſcreatu puris et ſanguinis a deſtillatione in pectus in foemina nobili ſetaceo curatam habet HILDANVS. [l]) Inter recentiores ex repetitis experientiis fonticulos et ſetacea laudat PRINGLE. [m]) Talibus igitur ſerum revellentibus, aut blandioribus, aut generoſioribus, ſi jungatur diæta tenuis et blanda; ſi æger ruſticetur, inque aere ſicco, ſereno, montano verſetur; ſi totum corpus diligenter fricetur, ſi ſuffimigia convenientia adhibeantur, non raro ſanitas ex voto poterit obtineri. Ego certe mannato et rhabarbarino pharmaco, mane repetitis vicibus exhibito, lactea diæta, pilulis ex ſucco liquir: myrrha, olibano, maſtiche, balſ. peruviano confectis ſæpe per diem, parua copia cum melle exhibitis, atque ſuffimentis ex ſuccino et maſtiche ipſe ſtupens interdum ſanavi phthiſi ex catarrho laborantes homines, qui vix oſſibus hærebant, binaque ex numero pluribus adduxi notabilia exempla ſect. III. cap. II. §. 28. Subjunxi decoctum Corticis peruviani cum melle, quod in pertinaci pectoris catarrho jam in phthiſin vergente aliis agendis actis, aliquoties pulcherrimum deprehendi. Quid vero hic ſperandum de Opio? Sane egregius ejus uſus in tuſſi catarrhali Sect. III. c. 2. §. 27. jam apparuit, atque ad Phthiſin catarrhalem ejus ſæpe filiam, omnino applicari, et extendi debet. Neque opus eſt, ut ibi dicta repetam, cavendum ſaltem ne illi fere ſoli omnis medela committatur, atque præter diaphoreſin, quam omnino ciet, aliæ ſumme neceſſariæ revulſiones negligantur. Unus teſtis inſtar omnium hoc

h) *loc. cit.*

i) *Theatr. tabid. c. 19.*

k) *Cent. II. obſ. 61. 78. & Cent. IV. obſ. 92.*

l) *Cent. III. obſ. 38.*

m) *de morb. milit. p. 180. edit. germ.*

hoc in argumento valet Cl. MORTONVS, [n]) qui si catarrhus vel minimum gradum caloris hectici habeat coniunctum, frequentem usum opiatorum admodum esse necessarium dicit, idque non tantum ad quietandum pulmones, jam continua tussis agitatione calefactos, verum etiam ad temperandam et demulcendam totam sanguinis massam. Quanquam vero calorem minime imminuat calidum opium, nec restinguat; quanquam etiam inter demulcentia acre opium fervorem potius et prurientem acrimoniam sanguini inducens referri nequeat, adeoque ad temperandum eum nil valeat, catarrhi interim intuitu non repugno, quem vero opio adjutus curare mallem, antequam caloris hectici societatem sibi adsciscat. Melius placent, quæ Vir laudatus alibi habet, [o]) quando incrassantia & opiata prudenter exhibita humoris novi in pulmones influxum pro tempore saltem inhibere, jamque impacti concoctionem multum promovere scribit; id quippe quomodo fiat, explicui, dum de tussi catarrhali exponebam. Plaudo quoque Cl. MORTONO Opium, pulmonibus quietem a tussi conciliando, efficere afferenti, ut vires naturales illi recuperent, et plurimum confortentur. Nolo plura ex egregio ejus opere huc trahere, ablego potius lectores meos ad caput VIII. in quo fusius medelam catarrhi pulmonalis phthisin invitantis tradit. Non sine ratione ibidem præter VSem (cui etiam soli multum in tussi catarrhali, sollicite Medicis observanda, ob Phthisin quam minatur, et eapropter mature curanda, tribuit PRINGLE [p])) emetica, cathartica, diaphoretica, vesicatoria et pectoralia varia, sæpius opium multiplici respectu mirifice collaudat, adeo quidem, ut sine opiatorum usu nil magni momenti in præpediendo hujus morbi progressu fieri posse contendat. Maxime vero pro diaphoresi mouenda Opium adhiberi vult, quod cum alia diaphoretica serum per pulmones fortius moveant, et tussim exstimulent, hoc durante sudore pulmones quiescere faciat, et tussi pacata, blandius

n) *pag. mihi 44. in Phthisiologia.*

o) *p. 73.*

p) *de morb. milit. Part. III. c. 3. p. 178.*

dius lymphæ rivulos a pectore divertat. Atque cum sæpius memorato MORTONO prorsus facit WEDELIUS,[q] quando non in genere, sed speciatim in illa Phthisi, quæ provenit a καταῤῥοπῇ humorum acrium & salsorum in pectus, optimum esse Opium dicit, sublata hac ceu causa, effectum tolli asseverans. Inter recentissimos Autores Cel. YOUNG[r] tabem pulmonalem, quæ catarrhum toties insequitur, laudano in catarrhis adeo egregio, optime præcaveri posse asserit, licet id vasis pulmonicis jam obstructis, et diathesi phlogistica laborantibus sit noxium. Omne hoc in Praxi rerum usus docet, beneque ego recordor multarum tussium catarrhalium diuturnarum, et habitualium, tabemque minantium, Manna, lacte, Opio, cortice peruviano, a me sanatarum, VSe in subsidium statim vocata, opio autem aut non, aut circumspecte adhibito, si febris qualiscunque accederet. At vero sollicite etiam inculcandum est, in catarrho a materia acri tenui pendente, pulchre equidem prodesse opium, non æque, vbi lenta & copiosa pituita pulmo est obrutus. Si talis a catarrho diuturno collecta est in respirationis organis et faucibus, ob glandularum, quæ his partibus sunt, debilitatem pensitandum est per Sect. Iæ Experientiam XIII, Opium excretionem per asperam arteriam retardare, & liquida ibi hærentia magis inspissare. Caute igitur tum dandum est, maxime si tussis non multum urgeat. In ejusmodi rerum casu oxymel scilliticum, polypodium, manna, camphora masticata, cortex, myrrha, nux moschata, olibanum masticatum, abluitio capitis cum aqua frigida laudatur in dissertatione citata Göttingensi, sed omnia opiata omni modo dissuadentur. Convictus de eorum damno ab his cavendum esse assero, laudata cætera laudo, sola frigida aqua excepta, cum in hujus ipsius dissertationis Principio doceatur, catarrho subjectos non posse ferre frigus, sed tanto melius ferre calorem. Non sine ratione HIPPOCRATES frigidum nervis, cerebro, medullæ spinali inimicum esse declaravit.[s]

q) *Opiol. p. 112.*

r) *c. ii.*

s) *lib. V. aph 18.*

§. V.

Curatio Phthiseos a Tuberculis.

Nunc accedo ad illam Phthisin, quæ tuberculis iisdemque adhuc crudis et frigidis, sive quod utplurimum fit, a prægresso catarrho habituali, sive alia de causa per vitia potissimum diætetica enatis, fovetur. Namque quando, ut WILLISIVS [t]) loquitur, sanguis in præcordiis non libere circulatur, neque aëre accedente satis animatur, vitiosus & ἀτρόφιμος reddi omnino debet. Tubercula nempe continuitatem perpetuam circuitus sufflaminando turbant omnem functionem pulmonum, qua chylum advectum subigunt, attenuant, ejusque transmutationem in sanguinem promovent, quaque humores omnes transpressione jugi præparant, ut minutissima vasa corporis intrare queant, in quibus nutritio potissimum succedit. Solvenda igitur sunt, si fieri potest, tubercula, incidentibus et attenuantibus pharmacis, quæ tamen cum illa fere extra circulationis leges locentur, non adeo facile votis satisfaciunt; neque promiscue omnia adhiberi possunt, sed perpendi debet antea, an febris manifesta jam adsit, tunc enim ab omnibus utcunque acribus sollicite abstinendum est, quæ alioquin multum boni promittunt. Memini pilulas ex sapone, gumm. ammon. fuligine, squilla, cum superingesto melle me dedisse, non sine successu ægris, diu sicca fere tussi afflictis atque de calore vespertino & nocturno nondum conquerentibus, talesque ex gumm. ammon. fl. benzoës, croco et balsamo peruviano laudatas invenio apud MORTONVM; [u]) pilulas ex sapone, gumm. ammon. et squilla, cum parvis & repetitis VSbus, placere quoque video Cl. PRINGLIO. [x]) Recordor etiam tabescere incipientibus & tussi sicca diuturna laborantibus, quam inter signa tuberculorum crudorum recenset MORTON, quaque præsente suspicionem nasci de præsentia eorum dicit BOERHAAVIVS, [y]) cum fructu exhibuisse succum recentem endiviæ, cichorei, sonchi, lactucæ, taraxaci, hepatis obstructioni pertinaciori alioquin referandæ aptum. Eo majori fiducia dein-

t) *loc. cit. p. 46.*

u) *p. 86. 87.*

x) *de morb. milit. p. 179.*

y) *lect. de Calculo p. 126. edit. Götting. secundæ.*

deinceps confugi ad hæc remedia, poſtquam ſolo ſucco graminis recenti, cum melle, diæta liquida & vectione in equo, vacuo ſtomacho tolli ſæpe ejusmodi malum, ſcripſiſſe BOERHAAVIVM z) animaduerteram. Multum virtutis adſcribit MORTON a) aquis chalibeatis, quas tamen abeſſe jubet, ſi calor hecticus notabilis adfuerit, potiusque tunc lacteam diætam et lac aſininum præcipue extollit. Dedi olim ferratarum acidularum virtutem in his caſibus non expertus, fœminæ macilentiſſimæ ſanguinisque acris & feruidi notas in facie gerenti, ac ob tuſſim ſiccam noctes inſomnes abſumenti, cum aliquis Medicus ipſi acidulas Spadanas commendaſſet, conſilium, de potandis potius aquis ſelteranis cum lacte, pulchre gnarus et hecticum calorem, quo jam laborabat, harum potui non repugnare, martialibus omnibus pulſuum ictus accelerantibus, & calorem corporis augentibus, ut apud puellas chloroticas evenire ſolet. Illa abſoluta curatione diu ſat bene ſeſe habebat, durante vero ea aliquoties parvulos rotundos lapillos ac vomicas parvulas fœtentiſſimo pure plenas tuſſi rejiciebat. Pulchre vero etiam ſeſe gerere conſuevit limpidiſſimum & dulce lactis ſerum, quod remoto caſeo elegantiſſimum eſt ſolvens et attenuans. Id quidem ſi lac ipſum ob Ventriculi imbecillitatem ferre haud poſſet æger, longe præferrem aquæ lactis deſtillatæ, quæ nil niſi effœta aqua ſimplex eſt, licet MORTONO placeat, jusculisque gelatinoſis ex cancris, aſtacis limacibus, piſcibus, caponibus, porcellis, ab eo in acetoſo ſanguinis ſtatu, gratis certe ſuppoſito, commendatis. Semper ægri a pulmone male affecto in tabem vergentis ſanguis in alcaleſcentem ſtatum pronus eſt, quare gelatinas omnes, ex animali regno, per ſolum calorem aëris ſat cito ſæpe alcaleſcentes, curioſa licet arte concinnatas, et inter arcana familiarum honoratiorum reſervari ſolitas, obeſſe potius talibus Phthiſicis, quam prodeſſe pronuncio. Poſt ſuccum millepedum ſæpius a citato MORTONO laudatum experiri operæ pretium eſſet, an aqua

z) *loc. cit.*

a) *cap. IX. martem multis laudat Desault de la Phthiſie p. 380.*

calcis vivæ Anglis alios in fines in Phthisi adhiberi solita, resolutioni calculorum pulmonalium æque par foret, ac renalibus & vesicalibus solvendis apta inventa fuit per experimenta Clarissimorum Virorum ROBERTI WHYTT, ALSTON & BUTTER. Neque forte semper alienum foret debitis cautionibus, sat cito & nulla febre & colliquatione humorum sese manifestante, periculum facere cum Mercurio, quem extollit DESAULT,[b]) aut ad minimum alterans pharmacum Edinburgensium ex mercurio dulci & sulphure antimonii invicem diu tritis paratum, in subsidium vocare; maxime cum inter tuberculosam phthisin & scrophulas magnus detur nexus, scrophulas vero ejusmodi remedio per aliquod tempus continuato curaverit Ill. HUGO,[c]) id quod ipse Hugonem secutus aliquoties pulchre successisse vidi. Durantibus autem his intentionibus de solvendis tuberculis, ad quas obtinendas multum faciet motus corporis & equitatio, nil adesse, quod Opii usum urgeat, facile constabit genuinam medicationem cordi habentibus, nisi forte nocturno paregorico tussim nimis importunam compescere e re visum fuerit. Ipsum MORTONUM directe in hoc morbi studio nullibi opiata commendare nisi ad placandam tussim, et ad emergentem forte sub cura lactis diarrhœam coërcendam, Lectores illius deprehendent.

b) p. 380.

c) vide Acta Edinburg. a Werlhofio latine versa p. 26.

§. VI.

Therapia Phthiseos ulcerosæ.

Sequitur jam Phthisis pulmonalis, manifesta febre hectica stipata, quæ vel a vomica majore, hæmoptoes & peripneumoniæ male terminatæ sobole oritur, vel pluribus parvulis vomicis et ulceribus, ex tuberculis crudis, inflammatis suppuratis cancrescentibus tandem enatis, suam genesin debet. Prior morbi facies in se quidem sat tristis, tamen fere felicior observatur in Praxi, quam posterior. Equidem pulmonalis Vomica sive circum circa grandescens, & pulmonis parenchyma absumens, sive pus suum exspuens in thoracis cavum, sæpe sæpius miseræ morti ægrum tradit;

ali-

aliquando etiam subito crepans, & pleno rivo laryngem opplens, et obturans, improvisa suffocatione eum trucidat. [d]) Dantur tamen etiam casus, ubi ejusmodi Vomica minore impetu pus omne eructat, atque per asperam arteriam ejicit, cujus capsa, qua hoc continebatur, sat densa & callosa fere existens, liberam hactenus pulmonis substantiam ab infectione & exesione præstiterat; igitur nunc hac ratione simul & semel repurgato pulmone efficitur, ut æger quem nemo evasarum speraverat in vadum locetur, & a morte vindicetur. Is autem eventus unice fortuitus est, namque in eum omnibus artificiis vel curiosissimis per inhalationes vaporum tepidorum, per victum mollem, per vectiones in curru & equo susceptas, parum vel nihil potentiæ est, dum omnia hæc molimina tamen locum illum Vomicæ præcise, ubi hæc in salutem ægri crepare debet, determinare, aliamque ipsius saluti minus proficuam futuram disruptionem prohibere, ex voluntate & intentione Medici nequeunt. Præstat interim rebus aliquando conclamatis Natura hoc beneficium, notanterque de eo scribit MEAD: [e]) *Vomica etsi morbus gravis est, & in tabem sæpe desinit, haud tantum periculi adfert, quam minores exulcerationes. Vidi enim, cum materiæ purulentæ usque adeo graveolentis, et fœtidæ, ut adstantes cubiculum ferre non possent, libra una aut altera admisto sanguine tussi rejiceretur, tamen ægrum lacteæ diætæ et balsamicorum usu, interpositis pro re nata anodynis, in integram sanitatem restitutum fuisse.* Atque ego ipse annotavi summe notabile huius rei exemplum, quod hic paulo fusius referre operæ pretium esse judico. Laboraverat ab aliquo tempore post hæmoptoen aliquoties toleratam, anxietate & tussi, Illustris quidam Liber Baro, cumque appetitum cum somno magis magisque perire, & corpus prorsus marcescere videret Uxor, persuadebat ei, ut Vratislaviam sese conferret, Medicorum consilia ibi imploraturus. Vocabar cum Clarissimo meo HAHNIO, uterque vero nostrum tristi spe-

d) *Exempla vide apud Riverium cap. de Phthisi.*

e) *Monit. med. p. 38.*

ctaculo videbamus eum vix offibus hærentem, pulfus femper micabat celer, ardebant volæ manuum, & pedum plantæ; alvus quotidie aliquoties ferebatur fluidiffima, per totam noctem æger natitabat in fudoribus, oedema ultra furas ad genua furgebat, vox erat rauca, defluere incipiebant capilli, paucis dicam, exceptis aphthis, aderant omnia figna conclamatiffimæ phthifeos. Tuffis tamen clamofa licet & frequens pauciora faltem fputa fubalbida, pituitofa exprimebat; quare ulceris aperti notis abfentibus Vomicam fubeffe, imo vero fymptomatibus adeo gravibus exiftentibus, potius dextrum pulmonis lobum in faccum pure refertum abiiffe credebamus. Poftulabat compofito animo æger, candide mentem noftram de ejus ftatu eloqueremur, neque ambigebamus per phoenomena omnia colliquationem fummam omnium humorum conjicientes, palam edicere, atrocitatem morbi ultra omnes artis limites extenfam effe, parumque adeo vel nil potius fpei affulgere, quod fi etiam nunc viam fibi forte per tracheam pararet pus, atque ejus portio fubinde tuffi rejiceretur. Nos vero dum adynamiam artis honefti Viri palam profitebamur, prodit inexpectatus ex pharmacopolio Machaon, atque veram pulmonis conditionem ignorante audacia magno promiffor hiatu medelam fe præftiturum jactitat. Offert ægro conferva m rofarum crebrius fumendam, & herbas pectorales dictas, cum aqua & lacte infundendas. Uterque noftrum miffione non impetrata, vifitandi officium detrectare nequeuntes, fucceffum & eventum rerum patienter expectabamus. Tres dies elapfi erant, ego forte præfens affideo lectulo, dumque æger moliminibus fueto gravioribus tuffit, ecce torrens puris fanguine mifti ore effunditur, indicibili plane & plus quam cadaverofo fœtore fpatiofum fatis, neque humile conclave totum ita implentis, ut teterrimam mephitin ferre nefcii fervi, qua data porta aufugerent, ipfeque femilipothymicus vix par effem ad ægro porrigendam, quæ forte ad manus erat, pelvim. Hoc autem

officio

officio ipſi præſtito, dum elabi erubeſco, feneſtram ſaltem remotiorem a lectulo aperio, purioris aëris inſpirationem anxie expetens. Non ſemel deinde in mentem venit lecta olim apud HEVRNIVM f) hiſtoria fœminæ peſſime olente uteri profluvio laborantis, qui totus in teterrimum tabum eliquebatur, verbaque ejus quæ ibi habet mea faciens aſſeverare poteram, *quod nil fœtidius unquam olfecerim.* Adeo autem feliciter cedebat ægro meo putidiſſima hæc anacatharſis, ut ſtatim ad miraculum usque omnia phthiſeos conclamatiſſimæ ſymptomata evaneſcerent; ut is lacteæ diætæ & paucorum euporiſtorum beneficio, de die in diem melius haberet atque ad perfectam fere ſanitatem rediret, quam totam arrogans Medicaſter ſibi tribuebat. Nulla alia a tam atroci morbo nota manebat ſuperſtes, quam quod corpore paulo fortius moto, temporaria quædam anxietas enaſceretur, quiete brevi ſuperabilis. Atque ſane in hujusmodi fortunato rerum ſtatu, vomicæ tunica ſatis tenaci & pene calloſa exiſtente, pureque omni celerrime exantlato, ſine artis ope ſolus victus vegetabilis virium refectioni videtur ſufficere, qua impetrata ſanitas iterum adeſt, aliqua interim ob hiatum in pulmonalium vaſorum continuitate, reſpirationis difficultate reſidua. Interdum vero etiam ex vomica rupta aut ex pluribus pededentim crepantibus ſenſim expectoratur pus, malo, modo id ſangvinem non ingrediatur & contaminet, non ſemper lethali. Sanavi nuper Centurionem, qui poſt peripneumoniam a Chirurgo forte non bene tractatam, per multas hebdomades rejecit fœtentiſſimum pus magna copia, ſine febre tamen veſpertina notabili. Suaſi victum ſimpliciter vegetabilem, & praecipue lac, dedi pilulas ex ſucco liquir: myrrha, aloë, olibano, maſtiche, rheo, terebinthina, dein ſyr. balſami peruv. myrrham cum ſaccharo, balſamum de mecha cum vitello Ovi ſubactum, & mel. ita egregie convaluit poſt binos menſes medelæ impenſos. Sed & diu ſubſiſtere poteſt Vomica non ſanata in pulmone, atque quotidie

f) *in notis ad aph. Hipp. 56. Sect. V.*

die pus fundere, ægro per multos annos inter vivos nihilominus manente, modo ea ſit illius conditio, vt intra arctiores ſuos limites coërcita maneat, ſubſtantiamque pulmonis reliquam ſanam relinquat. Atque hanc phthiſeos faciem nemo quod ſciam accuratius pinxit WILLISIO: [g]) *Accidit interdum* inquit *ejusmodi ſive foveam unicam, aut forſan binas in pulmonibus efformari, easque circum circa parietes calloſos obtinere, ita vt materies ibi collecta in maſſam ſangvineam minime transferatur, ſed quotidie, tota copia licet ingente, evacuetur. Taliter affecti quaſi tantummodo fontanellam in pulmone haberent, ſputum etſi multum & craſſum, imo flavum, & quaſi purulentum, omni mane aliquando in toto die dejiciunt, tamen alias ſani degunt, bene reſpirant, comedunt, & dormiunt,* ευσαρκεῖς *aut ſaltem in modico corporis habitu perſtant, & non raro perſeneſcunt, hinc nonnulli dicuntur phthiſin per 30. aut 40. annos habuiſſe.* His, vt alios quosdam ex ægris meis, ita ſpeciatim duos medicinae doctores, bene mihi olim cognitos, annumerare poſſum, quorum unus hic Vratislaviæ, alter Landeshuttæ in Sileſia noſtra praxin non ſine laude exercebat. Hic ſexagenario, Ille ſeptuagenario major demum fatis ceſſit, hic infuſo Veronicæ fere pro potu ordinario per multos annos & ſtricta diæta, ille diæta parumper laxiore, ſaltemque ſi tuſſis increſceret, aliquibus pectoralibus pharmacis uſus.

g) *Pharmaceut. Rat. Part. II. Sect. I. Cap. VI. p. 48.*

Longe vero aliter comparatum eſt cum ulcere pulmonis, nullis limitibus conſtricto, cui petulanter quaquaverſum evagari permittitur, quodque adeo pededentim pulmonis parenchyma exeſt, & pus ſuum abſorbentibus venulis imbibendum, & in omnem humorum oceanum ablegandum relinquit. Atque de miſeris illis ægris, qui tale in praecordiis geſtant, valent ea quæ verbis modo allegatis ſubjungit WILLISIVS: *Alii interim* inquiens *licet minus tuſſiant, & exſpuant, intra paucos menſes in febrem hecticam incidunt, ac breui in ſepulchrum præcipitantur.* Iam

meum

meum institutum haud patitur, ut methodum qua opem ferre tali malo expediat fusius exponam. Omnia molimina medentis sive proficere possint sive minus, id quod eheu sæpius evenit, eo debent tendere, vt sanguis, cuius massam perpetuo ingreditur pus, eam totam in tabum tandem soluturum, a corruptela hac muniatur; ut pus quod ulcus suppeditat, evacuetur per expectorationem, & diuresin; ut ejus ulterior generatio ulcus abstergentibus, inque vulnus mutantibus, & consolidantibus impediatur; ut vitæ viribus prospiciatur benignissimis & tenuissimis nutrientibus, iisdemque talibus quæ puris ulteriori generationi sua nativa dote favere nequeunt. Missis omnibus illis remediis, quæ his finibus unquam destinata sunt, & adhuc destinari sapienter possunt, VSe repetita, MEADIO [h]) & Edinburgensibus medicis [i]) ad sanationem ulceris proficua habita; aqua Calcis viuae BURLETO [k]) & sequacibus laudata; medicamentis leviter & grate accidis, salsis herbis vulnerariis, lenibusque balsamicis BOERHAAVIO [l]) commendatis; fumis balsamicis BENNETO [m]) & GORTERO [n]) tantopere æstimatis; Lacte & sero lactis ab omni ævo, & mineralibus aquis cum lacte remixtis studiose ab HOFFMANNO, lacteque ebutyrato nuper demum a PRINGLIO [o]) magnifactis; missa tandem equitatione quam post SYDENHAMVM, BAGLIVVS [p]) & inter alios DESAULT [q]) mirum quantum deprædicauit, mihi saltem inquirendum est, an Opium uni vel alteri veræ indicationi therapevticæ quadret, quod ipsum a quopiam serio affirmari posse, vix crediderim.

h) *Monit. Med. p. 32.*
i) *Act. Edinburg. Tom. IV. No. 28.*
k) *Memoir. de l'Academie Royale des Sciences Anno 1724. p. 126.*
l) *aph. 1209.*
m) *Theatr. Tabidorum.*
n) *Med. dogm. Cap. de tussi passim.*
o) *de Morb. militum Part. III. c. 3.*
p) *Operum p. 523.*
q) *de la Phthisie.*

§. VII.

Opium ulcus directo non curat, licet aliquando indirecte curationem juvet.

Non mihi ignoratur, fuisse inter Veteres qui Theriacam & Mithridatium Phthisicis exhibuerunt eo fine, vt Ulceris progressus præpediretur, idque siccaretur & callo obduceretur, vitaque hac ratione prolongaretur, quod ipse ex eorum monumentis fideliter notat PISO, [r]) qui tamen cautionem addit, febre non valida existente, talia saltem lo-

r) *de cognosc. & cur. morbis lib. II. c. X. p. 388. 390.*

cum habere. Novi etiam inter recentiores BONTIVM[s]) asserere de suo extracto croci, cuius opium praecipuum ingrediens est, quod pus incrassando id habilius ad expectorationem reddat, quodque pulmones exulceratos consolidet, & ad cicatricem perducat. Addere laudibus his bonus Vir non dubitat, se eo solo remedio multos jam desperatos sanasse. Non vero facile opinor aliquis, omnes dotes Opii ordine exponens probaturus est, eas directe detersioni & consolidationi ulceris respondere, licet nullus negem, si ipsa consolidatio aliis remediis arte obtineri queat, ejus felicem successum Opium aliquando multum promovere posse. Scilicet omnia detergentia et digestiva eo scopo saltem possunt exhiberi, ut eorum ope heterogeneitates ex ulceris sinu removeantur, idque mutetur in purum vulnus. Sed tum ex ostiolis minutissimis arteriolarum in hoc vulnus hiantium exudare debet liquor blandus, deperditam substantiam natura sua restituere aptus, glutinationique & consolidationi famulans. Haec ipsa vero nunquam succedit, nisi simul quies concilietur illi parti, in qua fieri debet; sine hac enim impetrata, elementa humoris advecti non possunt sibi invicem cohaesione mutua jungi, quare solidorum regeneratio impossibilis evadit. In pulmone, qui per naturalem suam functionem nunquam quiescit, consolidatio tanto est difficilior, quando tussiculoso motu, qui nunquam abest ab ulcere ejus perpetuo, & saepe sat ruditer agitatur. Eaque propter inter summos Practicos BOERHAAVIVS[t]) in eiusmodi casibus Victu conveniente praescripto, de die danda suadet aperientia detersiva, & vesperi lenia opiata, ut inanis titillatio sedetur, somnusque & quies aegro concilietur, quo durante optime advehi queant laudabiles humores, ad sanandum ulcus necessarii. Adeo vero huc facere usum Opii contendit Illustr. van SWIETEN[u]) ut sine eo asperam tussim noctesque diesque quassare pulmonem, idemque tunc obtinere dicat, ac si ulceris externi superficies omni momen-

s) *Med. Indor. p. 83.*

t) *aph. 858. & 1210. & in materia medica utroque loco.*

u) *ad aph. 858.*

to perfricaretur, quo ipſo ſanationem neceſſario retardari, ſimul monet, cum molliſſima & pulpoſa renaſcentium vaſculorum ſtamina ſic deſtruantur, atque cruda, dolens, & inflammata reddatur tota ulceris ſuperficies. At vero non obſtante fructu eximio, qui ita obtinetur ab Opio pro ulceris pulmonici eam admittentis conſolidatione, re ipſa hanc id remedium non efficere, ſed per accidens ſaltem juvare, quivis rerum gnarus ex conſideratione eorum omnium, quæ protuli, facile intelliget. Igitur non morbo ipſi curando, ſed ſymptomati urgenti curationem impedienti ad tempus levando inſervire Opium conſtat.

Multo minus vero tum temporis, quando non unum ulcus majus, ab Hæmoptoe & peripneumonia prægreſſis, ſed plura minora adſunt in pulmonibus, iisque multifaria labes hujus viſceris jungitur, triſtiſſimæ ejusmodi rerum conditioni ſubvenire poterit Opium, cui levandæ nullum remedium ſufficit, cui ex omnibus notis ſelectiſſima, ſimul agere juſſa, opem adferre nequeunt. Quaeſo enim vos Medici experientiſſimi! ſi Vobis ſingatis unius phthiſici ægri pulmones, ſimul tuberculis crudis, melleis, ſteatomatoſis, gypſeis, ſcirrhoſis, lapidoſis, inflammatis, ſuppurantibus, cancreſcentibus; vomicis hectis, ruptis, calloſis; ulceribus ſerpentibus, fiſtuloſis, putrilaginoſis, obſitos, quae vobis mens erit, ſi medicas admouere manus ruinoſo adeo viſceri juſſi fueritis? Non inquiram, quænam inter indicata & contra indicata pharmaca in tali pulmonum ſtatu potiſſimum eligenda ſint, neque exponam pauciſſima forte in remediorum univerſo apparatu dari, quæ dum uno reſpectu levamen forte adferre poſſunt, altero non nociva deprehendantur; ſufficit mihi, ex his denuo apparere, ipſi Phthiſi parum boni promittere Opium. Reſtat ergo ut indagem quid palliationi ſymptomatum urgentium promittat, quidque adeo ab illo expectari queat, ut morbus etiam incurabilis manens, & neci tandem ægrum tradens, tolerabilis tamen reddatur.

 §. VIII.

§. VIII.

Nec semper tuto symptomata palliat, licet aliquibus ita videatur, aliis dissentientibus.

Communis Practicorum non paucorum est opinio, Phthisicis in genere omnibus, etiamsi ulcus non sanet, ac cujusvis indolis labem in pulmone non in melius mutet Opium, tamen id urgentium & molestissimorum symptomatum respectu, multum conducere, nilque mali a crebra largarum etiam dosium exhibitione in ægros redundare. Quid enim in Praxi magis familiare est, quam Phthisi laborantibus quotidie praescriptas legere formulas Opium modo sic modo aliter indutum, exhibentes. Paucissimi forte medentum de possibili forte noxa inde oriunda cogitant, sed plerique Opium tanquam remedium sine pari considerant, de quo longa annorum experientia evictum sit, quod plane eo carere phthisi laborantes ad ultimam exspirationem nequeant. Observationem *de innoxia Opiatorum continuatione* Miscellaneis Nat. Cur. inseruit Cl. LVDOVICI[x]) qua Phthisicos desperatos accisorum Opiatorum continuatione, sub debita tamen diæta, expectorantiumque vel attemperantium alternatione, per annum non unum, sed plures satis hinc commode a se servatos memorat. Non minus Celeb. ETTMÜLLERVS ad CROLLIVM & HARTMANNVM provocans usui mirum quantum patrocinatur. *Phthisici ex pulmone* inquit *sensibile beneficium ab Opiatis recipiunt rite administratis: nam & sordium copia exinde minuitur, non supprimendo easdem, sed continuam regenerationem præcavendo, & eædem meliorem consistentiam nactæ faciliori cum conatu expectorantur. Sane haud semel miratus sum Phthisicos etiam diutius ac per aliquot septimanas continuum Opii usum citra ullam sensilem vel notabilem noxam aut alterationem ferre posse.*[y]) At vero licet adeo bene de Opio sentiat ETTMÜLLERVS atque consentientem sibi habeat DOLÆVM,[z]) aliter tamen alii censent, quos inter refero LENTILIVM,[a]) qui ad aliquot celebres Practicos provocans facile damnosum, quin lethiferum evadere posse

x) *Anno IV. & V. obs. 207.*

y) *diss. de Vi Opii diaphoretica Cap. I. §. 25.*

z) *Encycl. Med. lib. II. c. 4. p. 313.*

a) *Iatromn. p. 586.*

Phthisi-

Phthisicis usum Opii asseverat. Data opera quoque GIDEON HARVEY [b]) dum varia remedia antiphthisica irrita proclamat, Opiatorum noxas exponit. Atque nostro tempore Cl. GEORGIVS YOUNG [c]) arctiores omnino limites Opiatis in phthiseos curatione posuit saepiusque nocere potius docuit, quam prodesse. Minus ergo quoad salubritatem, insalubritatem, ac innocentiam Opii magnis Viris inter se consentientibus, operae pretium omnino erit, accuratissime inquirere, quando & quousque ad palliationem insanabilis mali locum habeat. Docet miseri morbi historia praecipua symptomata ejus esse febrem, tussim, anxietates, sudores, diarrhoeam, de singulis igitur agendum erit seorsim.

b) *in libro The Vanities of Philosophy and Physik c. 9.*

c) *c. 21.*

§. IX.

id quod probatur, ratione Febris,

Febrem quod attinet, ut opium causam ejus Pus, hujusque acrimoniam non extinguit, ita etiam motum ipsum circulatorium auctum, & calorem inde natum, pulmonisque gliscentem hinc inde inflammationem, quae puris proventum quotidie generat, inhibere nequit, quod omne phoenomena generalia ab Opii usu evenientia manifeste loquuntur, quodque in Tractatione de febribus satis probatum dedi. Sane haud praeter rem Cl. STAHLIVS [d]) febrem apud Phthisicos Opio asperiorem & inordinatiorem reddi, testatus est. Disertis etiam verbis PRINGLIVS [e]) id calorem augere notavit, qui eidem maxime, & ut specificum convenire lac ebutyratum edixerat. Non minus Cl. YOUNG [f]) ab eo augeri sitim & nutriri inflammationem asseruit. Vidi ego multoties, quando tussis vehementia adhibitionem opii severe urgebat, febrem vespertinam & nocturnam manifeste intensiorem redditam. Doleo haec scribens vices nobilissimae foeminae, quae calorem & tussim aeque horrens, adamatis suis pilulis de styrace, hanc ad tempus pacat, dum ille ad leve delirium increscit. Atque huic adeo febri etiam cortex peruvianus, solis intermittentibus & ex earum genere continuis, sanandis destinatus, neutiquam convenit, licet

d) *diss. de Phthisi c. 7.*

e) *de morb. milit. edit. germ. p. 182. & 180.*

f) *c. 21.*

cet a Practicis numero pluribus, hic loci, & alibi, eum adhiberi norim. Nunquam vero aliquid boni inde obfervavi, quin fat dives redditus fum notitia ægrorum phthificorum, qui ex aliorum honoratiffimorum Collegarum potius, quam meo confilio ad jugulandam febrem corticis largiffima quantitate ufi funt, febre nihilominus eos ad tumbam usque comitante. Sæpe fæpius igitur miratus fum Viros fummos BAGLIVUM, g) BOERHAAVIUM, h) SWIETENIUM, i) WERLHOFIUM, k) DESAULT, l) MEADIUM, m) PRINGLIUM, n) aliosque, nondum corrigere potuiffe Practicos, corticem phthificis febrientibus irrito conatu porrigentes, abufuque ejus damna potius, ut anxietatem, & difficiliorem refpirationem, febris fperatæ fugæ loco inducentes. Vidi poft jugem decocti corticis faturati ufum, manente febre, quæ in peripneumonicam abibat, fuppreffum fputum, & miferabilem inter fummos angores mortem in fœmina juvencula. Neque etiam licet febris phthifi fuperveniens manifefte cum frigore invadat, & intermittentis typum fervare videatur, corticis ufus feliciori fucceffu pollet, ut aliquoties & his diebus dum hæc fcribo, in Comite Juvene, qui fepofito cortice ab inductis anxietatibus liberabatur & ftatim melius habebat, luculenter obfervavi, quicquid etiam boni fibi fub his conditionibus a cortice MORTONUS o) promittat. Aliter autem comparatum eft cum illa phthifi, quæ non febrem fibi ut fymptoma adfcifcit, fed ex febre prægreffa, eademque praecipue intermittente exoritur, magnumque metum incutit, ne hecticam febrem & mortem accerfat. Hanc Phthifin quod egregie MORTONUS p) & ex eo WERLHOFIUS q) notat, non faltem optime, fed & unice curat peruvianus Cortex.

g) *Pr. Med. lib. II. c. 3. §. 4.*
h) *aph. 767.*
i) *Comment. ad hunc aphorifmum.*
k) *in obferv. de febribus.*
l) *diff. fur les maladies veneriennes, la rage & la phthifie p. 373.*
m) *monit. med. p. 24. 30.*
n) *de morb. milit. edit. germ. p. 182.*
o) *Phthifiologiæ c. 10. pag. 101-103.*
p) *Phthifiologiæ lib. III. c. 12. p. 171.*
q) *obferv. de febribus p. 54.*

§. X.

Tuffis,

Sequitur Tuffis, quæ ut alibi femper, ita & hic, ab irritata interna bronchiorum tunica excluditur. Hanc vero vellicat pus, in bronchiorum exeforum & laceratorum cavi-

tates

tates depoſitum, vel ſua copia & lentore, vel acrimonia, per ſtagnationem & moram acquiſita. Interdum vero etiam advectus chylus pergere libere per pulmonum parenchyma hiulcum & labefactatum neſcius, ſua copia, & viſciditate, irritationem nervoſorum villorum producit. Negari nequit, antiquiſſimo jam tempore, pro mitigando hoc moleſtiſſimo ſymptomate miſeros ægros omnibus viribus exuente, atque ſæpe per integras noctes vix per ſemihorulam ſomni delicias ipſis indulgente, papaveracea & diacodiata adhibita fuiſſe. Atque hæc methodus a majoribus ad poſteros & ad noſtra usque tempora translata eſt, pauciſſimosque inveniendos fore hodie Medicos crediderim, qui quotidie verſus noctem pilulas de cynogloſſa, aut de ſtyrace ægris ſuis non exhibeant, quique anodynum veſpertinum pertinere omni modo ad veram Phthiſicis medendi methodum, ita intus non convictos ſeſe ſentiant, ut dubitare de uſu aut diſſuadere eum velle, rem paradoxam plane & Practico indignam habeant. Magnum ſane valorem habere videtur vel ſolum Conſilium BOERHAAVII [r]) *Tabidos*, inquientis, *ab eroſo pulmone ad omnem halitum tuſſire cernimus, & malum tuſſi redditur pejus, quia locus ulceroſus perpetuo raditur. Si hæc tuſſis durat per noctem, exiguum quid pituitæ exprimitur, detur unum granum opii, nulla fit tuſſis, & pacate dormiunt, ſed mane expectorant drachmam unam vel alteram puris.* Ipſe ego inceſſi ad tempus hoc tramite, ſed aliter cogitare incepi, veram indolem tuſſis phthiſicæ contuitus, eamque curatius expendens, ac urgentiſſima monita graviſſimorum Virorum circa Opium porrigendum animo trutinans, eaque ſat ponderoſa deprehendens. Cum in chyli viſciditatem, inque copiam, lentorem, & acrimoniam puris, nil queat Opium, adeoque veras cauſas tuſſis phthiſicæ intactas relinquat, ac ſolum motum ſaltem ad tempus inhibeat, relictis cauſis, rejectionemque adeo præſentis puris ſuſpenſo irritationis ſenſu retardet, id nil boni poſt ſe relinquere poſſe, facile colligere

r) *de Morbis nervorum p. 449.*

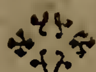
gere potui. Scilicet ea propter oppletioni pulmonum dispnoeæ, anxietati, suffocationis interdum metui, necessario illud ansam dare, auctaque simul per moram puris acrimonia efficere, ut exspirante ejus actione postea fortior redeat tussis, vel ut reditus ejus ob sensim collectam rejiciendorum copiam aliquando iterum exoptetur, & arte procurari debeat, clarissime intellexi. Hunc ambiguum usum Opii intelligens, sæpius quando cum ægris docilibus, & sat patientibus mihi res fuit, atque quando aliorum Medicorum forte mecum omnes has circumstantias non æque pensitatione dignas habentium accessus, pilularum opiatarum usum tanquam absolute necessarium haud habuit, diu missum feci tale pharmacum, attentusque ad ægros alios ipso largiter utentes, meos sæpe sine eo melius habuisse, & si moriendum tandem erat, placida magis analysi gavisos esse observavi. Vix credi potest, quantum victus tenuis, & pro una vice modice captus, potusque tenuis et demulcens, efficere queat, ad morbum etiam insanabilem, tolerabiliorem reddendum, et ad tussis ipsi junctæ ferociam mitigandam. Lac cum pauco pane similagineo, cremor hordei dilutus, oryza lacte incocta, cibus albus Fulleri pro cibo, decoctum hordeaceum, hydrogala, Emulsio tenuis amygdalina pro potu, sæpe plus fere præstant in tussi phthisicorum, quam Opium ipsum. Hæc enim & similia parcius & crebrius assumta, nunquam nimium & lentum chylum invehunt pulmonibus, nunquam permittunt, ut pus viscidum nimis & acre reddatur, sicque omnino facilius necessaria expectoratio succedit, stimulo simul ad tussim rariore reddito, & inani multum infracto. Neque tamen nocuerit, addidisse his syrupum papaueris albi, & de meconio, non unice sopiente, sed & demulcente & saponacea virtute donatos; nolim etiam prorsus ubi tussis est summus impetus, repudiare opium, affirmo saltem, largiores doses semper nocivas, refractas sine diæta congrua, de qua verba feci, parum utilitatis allaturas fore. Atque hoc ipsum bene

scivit

ſcivit Cl. STAHLIUS: [s]) *Miſerum*, inquiens, *per horulam forte ſolatium ab Opio, ſi fortius aut ſæpius detur omnia pejora, febris imprimis vires quaſi ruina labentes irrevocabiles; ubi opus eſſe videtur anodyno præſtat MP. de cynogl.* Atque alibi Opium impoſturæ inſimulatum, *neque affectui ipſi, neque ſimpliciter directis ejusdem effectubus, nempe ſimplici veræ irritationi tuſſiendi, neque materiæ, quæ ſtimulat, & quæ corrupta collecta eſt, ullo modo ſatisfacere* dicit, *ſoli ſenſationi ſtuporem incuti, ulceris neceſſitatibus non proſpici, & materiæ excernendæ motum excuſſorium inhiberi* ſimul affirmans, *unde infarctus, atonia pulmonum, virium lapſus, mors inſequatur.* Non hæc aſſerta ſaltem olent præjudicium, & Opio juratum odium, quo laboraviſſe STAHLIUM aliquis prætendere poterat, ſtahlianizant quippe hac in re Medici multi, qui aliam prorſus morborum theoriam, aliam in multis medendi methodum ſuam fecerunt. Dederat RIEDLINUS [t]) Aegræ phthiſicæ varia medicamenta, quæ levando malo paria judicaverat, ſine Opio, et ipſa non ita male ſe habuerat. Poſtulabat ægra vero catarrhum pectoris potentius inhibiturum aliquod remedium. Præſcripſit ergo 5. pilulas de ſtyrace. Sed tota nocte pejus habuit, non dormivit, anxieque reſpiravit, rediit igitur lubens ad priora remedia, & melius iterum habuit. Addit RIEDLINUS, qui obſervationem ſuam inſcripſerat: *Pilulæ de ſtyrace Phthiſicæ parum conferentes*, hoc epiphonema: *diſce exinde, quam cautos nos gerere debeamus in dandis opiatis, in ejusmodi morbis.* Summi opinor valoris hic ſunt monita MORTONI, Amatoris Opii, & ſat largarum ejus doſium, & hoſtis jurati Phthiſeos, cui pro virili omnia præſidia oppoſuit ipſe, & opponi docuit, in ſua Phthiſiologia. Diſtinguit egregie Vir Clariſſimus Morbi tempora, horumque intuitu experientia fretus fidenter affirmat, quod licet opiata in toto curationis phthiſeos decurſu ſint utplurimum aliqualis uſus, in principio tamen morbi magis quam in ejus progreſſu ea proficua & neceſſa-

s) *de Phthiſi diſſ. c. 7.*

t) *Cur. med. No. 916.*

u) *lib. II. c. 8. p. 81. 82.* ria esse.[u]) Atque quanta circumspectione adulto jam morbo danda velit opiata, exinde apparet, quando de illis in tertio ejus stadio usurpandis, ubi ulcera pulmonis aperta sunt, ita mentem suam exponit: *Si tussis & vigiliæ vehementer urgeant, capiat etiam æger aliquando hora somni gt. Xij laud. liquid. Helmont. opium tamen in languido hoc statu caute, manu parva, & debitis intervallis exhibendum, neque quidem omnino absque urgente necessitate, ne cum artis medicæ opprobrio mors subita & inexpectata succedat.*[x]) Atque aliquibus interjectis denuo sequentia inculcat: *Tussis, et quæ inde pendent continuæ vigiliæ, non sine Opii usu relevari possunt, in hoc vero extremo languoris gradu, caute parce & non sine evidente necessitate concedi debet, siquidem ab infarctu pulmonum inde effecto respiratio insigniter anhelosa insequi solet, pulsus debilis & mentis vacillatio una cum extremorum frigiditate, ita ut æger cum Medici tum ipsius artis opprobrio non tam mori, quam trucidari videatur.*[y]) Cum MORTONO ad quem plus simplici vice provocat, prorsus facit exercitatus Practicus LENTILIVS.[z]) *In Phthisi quacunque*, inquiens, *omnibus viribus eo niti debemus, ut ne expectorationem impediamus, fit autem hoc per Opiata. Hinc in vera phthisi pulmonali ad sistendam tussim, vel tollendas vigilias, remedium sunt malæ fidei. Non curanda sunt, nisi urgeant, symptomata, curandi potius morbi. Quin & si urgeant, nil tamen moliendum, quod morbum augere posset.* Nolo omittere WEDELIVM,[a]) quem ipse LENTILIVS citat, tantoque minus quo magis alibi toties usui Opii patrocinatur. *In phthisi* vero *ab ulcere pulmonis dum inhibet & sistit sputum, periculosam Opii exhibitionem* dicit, atque deinceps ita pergit: *Suffocantur inde ægri non raro, qui unum aut alterum diem supervivere potuissent. Respiciendum semper est ad expectorationem facilem, quamdiu illa bene procedit, prorogatur Vita phthisicorum. Sin supprimatur Opiatis, dosi ordinaria exhibitis, noxa præsto est. Dosi vero minori refracta*

x) *p. 98.*

y) *p. 105.*

z) *Iatromn. p. 583.*

a) *Opiol. lib. II. sect. II. c. 3. p. 112. 113. eadem leguntur apud Rolfincium lib. IV. Chym. in artis formam redactæ sect. III. c. 6.*

refracta commode in usum vocari & cum aliis misceri potest. Tam parum autem talibus favet WILLISIVS, [b]) ut in phthisi, quando Natura ad illud, quod molestum est & pectus gravat excernendum incitatur, ab Opio *haud minus quam aconito abstinendum esse* dicat, *cum in tali casu narcotica pondus amovendum augeant, figantque, atque partium, quæ illud amoliri debent, vires minuant.* Atque quod notari velim, ETTMÜLLERVS [c]) ipse, licet Phthisicos adeo bene ferre Opium edixisset, & alibi eos non languidiores, sed robustiores saltem ad eorum sensum inde evadere asserat, tamen illos se non intelligere dicit, qui jam ad extremum gradum tabis perducti sunt, & suprema spiritus difficultate laborant, ut subinde suffocandi videantur, quibus narcotica omnino futura essent necrotica. Doleo SYDENHAMVM morte præventum non dedisse integram descriptionem Phthiseos, ut aliorum morborum; interim in *Phthisiologia Lancastriensi* CAROLI LEIGH, quæ addita legitur SYDENHAMI Operibus *Genevæ* editis, quæque methodo sydenhamianæ affini ibi conscripta dicitur, ex opiatis copiosius sumtis non nisi incertas inducias sese adhuc observasse Autor pronunciat, atque urgente dispnoea, etiamsi trachæa a catarrho titillante irritetur, opiata tamen ceu pestem esse fugienda. [d]) BOERHAAVIVS, qui, ut ex loco in antecedentibus allegato constitit, Tussi opium omnino opponendum censuit, lac alibi fere prætulisse videtur Opio. *Tussis magna,* inquit, *cavetur lacte, semper assumto. Si aqua lacti admisceatur, longe minus tussiunt, nam tussis oritur vel a pure crasso, vel acri, chyloque crasso. Si non juvat, tum opium cum prudentia dandum.* [e]) Interim tamen non raro Phthisicis medicinam fecit BOERHAAVIVS, sine opio. Ita nempe Juveni pulmone suppurato post exscreationem cruoris laboranti vesperi remedium ex oleo amygd. Vitello ovi, gutlulis iij balf. peruv. & Syrupo diacodii saltem, qui Opio longe mitior est, exhibuit. [f]) Illustris HOFFMANNVS equi-

b) *Pharmacevt. Rat. I. p. 190. 191.*

c) *diss. de Vi Opii rarefaciente c. 3. §. 9.*

d) *c. 4. & 5.*

e) *in Commentario præter ejus voluntatem edito ad aph. 1212.*

f) *in Consult. med. VIII.*

equidem pilulas de ſtyrace & cynogloſſa in refractiori doſi fructu non deſtitui docuit, magis tamen proficere edixit, ſi cum hauſtu lactis circa ſomni tempus offerantur. [g]) HEISTERVS tandem ad tuſſim commendat lac artificiale, emulſiones ex amygdalis & papavere, ſaltemque his non ſufficientibus lene anodynum. [h]) Inter recentiſſimos ſcriptores PRINGLIVS magna cum cautione ad tuſſim opium dandum dicit, quia facile expectorationem inhibere poſſit, hinc ubi inſomnes noctes æger ducit, illam ſedari, hanc nihilominus promoveri poſſe putat, ſi TRæ Opii gt. gt. XV. Oxymell. ſquill. ℥iß admiſceatur. [i]) Fateor vero ingenue, non bene mihi placere hanc pharmaci ſopientis & irritantis ſat acris miſcelam. Tuſſis poſcit ſopitum ſtimulum, oxymel vero ſcilliticum ruditer ſatis ſtimulat. Ergo utriusque remedii ſimul exhibiti actio inter ſe pugnat, & ſibi e diametro adverſatur, dubiumque ſemper manet, an ſopientis actio retundet cum cauſa irritante tuſſimque provocante actionem remedii irritantis, expectorationem movere iuſſi, an irritans potentius agens quam ſopiens, irritam reddat hujus actionem. Si actiones utriusque remedii fuerint inter ſe æquales, obtinebit neutra; ſi una per alteram tantisper cicuretur perinde erit, ſi exhibitum fuiſſet ſolum vel ſopiens vel irritans minore doſi, ſine admixto altero. Præſtabit opinor, cautum eſſe in exhibendo Opio, & ſi indicatum viſum forte mala fortuna nimis ſopiverit tuſſim, & cum ea ſopita nimis refrænaverit ſucceſſum expectorationis, per ipſam tuſſim proritatæ, deinde ſubjungere irritans expectorans, & tuſſim provocans, oxymel ſquilliticum. Ut nil diſſimulem, ſi omnia quam accuratiſſime agantur, vix unquam delicatulo & lacero pulmoni convenit acerrima ſquilla, niſi forte in ſummo ſuffocationis periculo, in quo præſtat exhiberi remedium anceps, quam nullum. Ego ſi ſputum ſit movendum ſemper præferrem balneum pulmonicum, ex aqua calida herbis aromaticis infuſa cum pauco aceto, atque intus exhibitum cum

g) *Med. Syſt. Tom. IV. Part. IV. p.* 320.

h) *in Comp. med. pract.*

i) *de Morb. Milit. p.* 182. *edit. germ.*

potu-

potulentis calidis mel, quod aliquando magni nominis in Silesia nostra Medicum aquæ calidæ mistum per vapores inhalandum ægræ phthisicæ minus apposite consuluisse memini, dum saponacea mellis virtus, quæ hic desideratur, cum vaporibus non assurgit.

§. XI.

Sed redeo ad Opium, cujus infidos et noxios effectus neminem vivis magis coloribus pinxisse recordor, quam Cl. YOUNG. Ejus seriæ dehortationes vel solæ mihi cordatis & bonis Medicis sufficere videntur, ut caute mercentur. Egregius hic Vir magis præcavendæ Phthisi, si a catarrho immineat, quam præsenti levandæ & sanandæ Opium destinat & penitus abesse vult, si hunc affectum hæmoptoë, difficilis respiratio, & febris comitetur. [k]) In vera Phthisi ad tussim inhibendam, & vigilias impugnandas parum id valere, imo licet quædam incommoda ad tempus mitiget, alia accersere & augere contendit. Quin dum ipse Phthisicis opii ope dormientibus assidens tristem anxiæ naturæ imaginem sic contemplatus est, nullo argumento alio opus esse Medicis affirmat, quod eos amore & fiducia in Opium exuat, quam ejusmodi scenæ spectatorem fuisse. Liceat mihi notabilia quædam ejus cogitata, quæ sequuntur prægressis adhuc superaddere. *Vidi*, inquit, *plures ægros pauperes, solvendo pretio narcotici vespertini impares, qui sine ejus usu multa incommoda tulerunt, antequam materiam tussi rejicerent; postea vero semper quidem tussiebant, sed expectoratio facilis & copiosa erat. Verum est, morbus suam indolem sequebatur & terminabatur ægrorum morte. Sed moriebantur placide, & sensim, viribus animi sibi constantibus, donec viribus corporeis exhausti extinguerentur. Alii ex ægris ditioribus postulant consopitionem tussis, ut noctu dormire queant. Opium solum hoc certo præstat, itaque ad hos fines eo utuntur. Pergunt in usu, augenda est dosis, somnus fit turbulentus, per diem caput habent obnubilatum, & per ultimos vitæ*

quæ ulterius considerata.

k) c. 21.

dies

dies anxii respirant, memoria hebescit, incidunt in delirii speciem, & nullum opium ipsos liberare potest a diarrhœa. Hi itaque moriuntur inquieti, & carentes usu rationis. Opium re ipsa semper nocet, licet ad tempus prosit. Auget obstructionem pulmonis, dum irritationem ulceris sopit, velificatur inflammationi, & progressum ejus Medico abscondit, viribus pollet inhibendi tussim, sed auget illius causas.

Audacter dico, quemlibet Medicum sine praejudicio attentum, hanc rerum faciem discere posse, apud omnes Phthisicos paulo liberalius præcipue opium deglutire jussos; neque unquam aliam ipsum obseruaturum fore, quam hanc, eandemque sane satis deplorabilem. Propterea non sine admiratione legere potui, epicrisin in diario britannico [1]) recensioni tractatus Cl. YOUNGII annexam, atque ut facile constat ab Autoribus Opio valde faventibus profectam. *Omnia hæc vera sunt* inquiunt, *quomodo autem ægri desideria explenda erunt, qui levamen quamdiu vivit efflagitat, non vero a nobis postulat, ut de mortis genere cogitemus, quod ipsi subeundum tandem erit. Eadem hic valent quæ de cancro. Dicatur opium saltem inebriare & sensus obtundere, dolores interdum minuere, dum interea vitam breviorem reddit. Non repugnamus, quid vero juvat integer sensuum usus, quando doloribus sustinendis saltem vacat, quid juvat prolongare dies infelicitatum & miseriarum. Verum est, datur philosophia quæ nos jubet composito animo spectatores esse diuturni processus tormentorum, quæ morte finienda sunt. Sed ponatur, hanc Philosophiam esse veram, certe tamen non est universalis, Medicusque sæpius vocatur ad homines, quam ad sapientes.* Ego vero quicquid ita colorata dictione proferatur, pro usu opii militans, & Philosophum, & Christianum, & Medicum decere convictus sum, ut cautus procedat parciusque potius quam liberalius opium praescribat. Novit Philosophus, bonum apparens & temporarium nunquam appetendum esse, quando certum & grave

1) *Journ. Britan. May & Juin 1753.*

grave malum post se trahit. Novit Christianus, non perinde esse, sive ebrii inter insomnia & phantasmata, sive mentis compotes, beneque nostri conscii, serium æternitatis iter ingrediamur, sive supremos vitæ nostræ dies veternosi transigamus, sive pœnitentes inter preces & suspiria ultima momenta concessæ gratiæ nostra faciamus. Novit tandem Medicus, nullum dari supplicium magis truculentum, quam repetitum inter angores indicibiles, suffocationis periculum. Huic vero Phthisicum exponit Opium, non saltem illotis manibus tantum, sed & sine summa circumspectione exhibitum. Omnis Anxietas, quæ magis summa molestia se sentiri, quam describi patitur, semper involvit resistentiam cordi objectam, quo minus libere sese queat euacuare. Quia igitur continuitate vasorum in pulmonibus sublata, & ipsa substantia eorum bonam partem absumta, apud Phthisicos semper adest in pulmonibus cordi adeo vicinis resistentia, omni tempore aliquam anxietatem hi ægri experiuntur. At Opium omnibus hominibus per phœnomena Sect. I. Cap. II. exposita, etiam sanissimis pulmonibus gaudentibus, aucto circulo & expansis humoribus resistentiam pariendo, aliquam anxiam dispnoeam parit, quare eam faciet ob easdem causas, tanto majorem, ægris & hiulcis pulmonibus existentibus, & pro maxima parte impervijs, jamque præsentem necessario augebit. Deinde per effatum TVLPII[m]) Opium angusto pectori est periculosum. Phthisici vero nondum Phthisici disponuntur ad hunc morbum plerumque per angustum pectus, & ampliore etiam donati, si jam phthisici fuerint, considerandi sunt tanquam homines angusto pectore; adeoque patet, iis & ex hoc fundamento vere non convenire Opium. Sed ad opium ipsum, quod per se anxietatem parit, ad angustum pectus, ad laceros pulmones, accedunt adhuc aliæ apud Phthisicos circumstantiæ, quæ occasionem dant anxietati. Ordinarie iis post pastum hæc nascitur, aut exacerbatur, quando novus

m) *in monitis medicis observationibus annexis no. 39.*

vus

vus chylus infunditur pulmoni, non diſtribuendus rite ob vias abſciſſas, neque libere viſcus hoc permeare valens; quoque major portio parenchymatis deſtructa eſt, eo difficilius, ſtagnans paſſim chylus, iter ſuum, quod decurrere debebat, poteſt abſolvere. Atque hæc anxietas tenui victu parcius pro vna vice ſumto, & diluentibus ſaltem levatur. Sed & intolerabilis anxietas naſcitur Phthiſicis, quando materies purulenta ſemper febre prævia generata, nimis accumulatur in veſiculis & cavitatibus exeſis, unde gravari debent neceſſario adjacentia vaſa, per quæ & ſine hoc pondere incumbente, ægre jam procedit ſangvinis circuitus. Hæc autem anxietas unice præpeditur, quando juſta copia generatum pus ſcreatu & tuſſi, quæ rejectionis medium eſt, expectoratur; quicquid ergo rejectionem liberam ſuſpenſa nimis tuſſi, inhibet, id neceſſario anxietatem auget. Quo magis autem parenchyma abſumitur ab ulcere, eo minor redditur pulmonalium vaſorum copia, per quae ſangvis adhuc ferri poteſt, eoque magis neceſſarium eſt, ut hæc ſint quam maxime ab omni incumbente pondere libera, aliter enim præceps præfocatio inſtat. Ideoque quo adultior Phthiſis, eo magis opus eſt expectoratione nullatenus inhibita, retento quippe ſputo, mortem inſtare, bene iam notavit HIPPOCRATES.[n]) Verum mors tunc inſtat ſatis miſera, namque id mortis genus Phthiſico erit placidiſſimum, quando libere utcunque per reſiduum vaſculoſi & veſiculoſi parenchymatis pulmonici, motus ſanguis, corde tandem debiliſſimo reddito, & ſua ſponte quieſcente moveri ceſſat; diriſſimum autem, quando cordis viribus utcunque ſuperſtitibus, puris copia comprimuntur vaſa, atque ſic ad circuitum prorſus inhabilia redduntur, impletæque pure nimis aggeſto veſiculæ, quæ aërem inſpirandum admittere adhuc potuiſſent, jam pure fartæ eum admittere nequeunt, quo ipſo pulmonibus expandi & conſtringi neſciis, tremendum inſtat & ſæpius innovatur, ſuffocationis periculum.

n) *Sect. VII. aph. 16.*

Iam

Iam qui hæc capit colligat, an, quod asserere ausus est WILLISIVS °) per anodyna Phthisicis εὐθανασία procuretur, an minus. Sane suffocationem & miserum illum rerum statum quem depingit citatus YOUNGIVS ego quidem εὐθανασίαν haud facile dixerim, qui vero Opio certo procuratur. Certissimum est, quo adultior Phthisis, eo cautius adhibendum Opium, licet adultiora & graviora indies incommoda id postulare videantur.

o) *Pharmacevt. Rat. Part. II. sect. I. c. 6. p. 55.*

§. XII.

Sudoris, Æque autem Phthisicos sæpe excruciat sudor, ac tussis eos excruciare solet, quin hæc dum impetuosius totum corpus concutit, dum nullam ægro fesso et dormiturienti quietem, somnumque indulget, dum eum adigit ut sæpe locum & culcitras, & pulvinaria mutet, sudorem ipsum, effusiore adhuc rivo, quam fluxisset antea, prorumpere facit. Valde foret optabile, methodus daretur certa, et facilis in Praxi, utrumque incommodum, quod conjuncta sua protervia vires tanto citius exsolvit, ad tempus suspendendi, licet omnino insanabilem morbum ipse sudor loquatur, qui sanguine omni per admissum pus in liquamen tenue saniosum soluto, tonoque vasorum ob nutritionis defectum languidissimo, donec vita superest, coerceri omnino nequit. Scripsit AETIVS Tetrab. IV. Serm. I. c. 96. *Corpore assiduis sudoribus diffluente & viribus exsoluto, cum ex vini potu sæpe nil opis sentiatur, theriacam potam sudores sistere, & vires concidentes erigere.* Patienter fero hunc optimi Viri lapsum, cui Theriaca erat remedium panchrestum. At non satis mirari possum, ETTMÜLLERVM, qui Opii vim movendi sudorem, quam Sect. I. c. II. Exper. XIII. evidenter commonstravi, adeo bene cognitam habebat, ut de ea sola elegantem dissertationem conscriberet, in eadem hac dissertatione tamen asserere, opium Phthisicorum sudores valide compescere. p) Neque id asserit saltem Vir optimus, sed exemplis additis experientiæ suffragio hoc ipsum corroborare nititur, ad quorum

p) *Cap. III. §. 8. 9.*

rum lectionem quid cogitare debeam, ignoro, dum sæpe sæpius observavi, tussi placandæ destinatum Opium sine respectu medentis ad sudores, hos effusiores constanter effecisse, quod ipsum Cl. YOUNGIUS disertis verbis annotavit. q) Sane si unquam Opium sudores supprimeret, id inter infrequentes ejus effectus cum Celeb. GEOFFROY r) referendum Medici haberent. Multam operam impendit ETTMÜLLERUS, ut contrarium hoc ordinario effectui phœnomenon explicet, dicitque apud Phthisicos opium mutare spirituum texturam, ut tono fibrarum cutis conservando melius sufficiant, licet antea vim opii sudoriferam in relaxatione fibrarum cutis posuisset. Sed theoria hac precaria, quarum una alteram tollit, non opus erat, si saltem experientia consentiret. Verum alii alia fuere experti, claris nimirum verbis scripsit PITCARNIUS. s) *Peccavit* ETTMÜLLERUS, *ubi sudores nocturnos Hecticis opio adhibito depelli affirmat. Hic ipse se fefellit, tussi enim sedandæ aptum est opium, agitatione corporis immodica sudores augenti, & si antihectico Poterii, sali saturni & uti Medicis excellentibus mos est, pulveri Cort. peruv. adjungatur opium, tussim & ab ea excitatos sudores imminuit, at si opium incomitatum hecticis tussi vacuis inferatur, sudores semper excitat. Hoc ego volebam ne nescirent Tirones.* Illustris HOFFMANNUS t) si a vehementia tussis contingat nimia sudoris profusio, lene & correctum opium ut MP. de styrace & Wildegans. optime dari dicit; ad colliquantem vero aestum massæ sanguineæ si hic causa sudoris fuerit, minuendum Pitcarnium & Mortonum laudanum opiatum cum cortice peruviano præscribere non vereri, recenset. De PITCARNII sententia jam locutus sum, sed apud MORTONUM, saltem ubi de relevatione symptomatum in tertio stadio Phthiseos agit, nullam de Opio mentionem injectam invenio. Imo vero MORTONUS potius docet, quanquam sudores magnum succi nutritii dispendium faciant, atque ægrum in præcipitem

q) *de Opio c. 21.*

r) *Mat. Med. Tom. II. p. 696.*

s) *diss. de circulatione sanguinis §. XI.*

t) *Med. Syst. Tom. IV. p. 329. 330.*

cipitem tabem coniiciant, tamen violentam seri repressionem, vel surrectione intempestiva e lecto procuratam, nil levaminis adferre, cum serum hoc aliorsum in cavitatem thoracis & abdominis ruat, hydropem inducturum, vel ad glandulas intestinorum delapsum diarrhœam & dysenteriam inducat. u) Quin sudores hos tussi, vigiliis atque aliis molestis symptomatibus levamen præbere, ac neutiquam si moderati fuerint, eos arte supprimi debere monet, ne præcipue crucians & lethalis diarrhœa insequatur. x) At vero, si immensi sudores sint, ita ut æger dormiens in undis & in fluvio jacere videatur, & expergefactus præ languore gradu aliquo lipothymiæ corripiatur, tum omnino opus esse concedit, ut arte minuantur. Verum hunc in finem somnum brevem etiam adstantium diligentia impeditum, cordialia quædam terrea & adstringentia, stragula parciora, aërem perflatilem, cubiculum amplum laudat, de opio prorsus tacens. Id certe si etiam ad tussim, quæ sudorem copiosius exprimit, exhibere decerneret Practicus, cogitare debet, sudorem non pendere a tussi, sed a colliquatione, sudoremque qui etiam sine tussi fluxurus erat, saltem per tussim augeri, tussi vero etiam sedata, non cessare interim virtutem opii diaphoreticam, quam exerit in omnibus hominibus id assumentibus, nequaquam tussientibus, neque cessare ejus virtutem intrinsecam rarefacientem & colliquefacientem humores nostros, ex qua vel sola phthisicis non bene convenit. Infinities melius tum se gerit Emulsio diacodiata saturatior, cum decocto hordei & aquis analepticis parata, & tussi placandæ & æstui moderando, & colliquationi impediendæ, & per restitutionem perditi viribus reficiendis prorsus par, nilque ex ejus usu mali, nullum aliud æque grave, aut pejus symptoma metui potest. Hoc remedio sæpius cum fructu usus sum, imitatus etiam PRINGLIUM y) aquam calcis, cujus internum usum ex WILLISIO, MORTONO BURLETO aliisque recentioribus jam didiceram, lacte remixtam

u) *p. 61. 62.*

x) *p. 106.*

y) *de morbis militum p. 180. edit. germ.*

mixtam exhibui, cum ille colliquativos ſudores omnium tutiſſime ſic coërceri poſſe aſſeveret, neque defuit effectus qualis expectari poteſt in morbo tandem abſolute lethali. Aliquando lac ebutyratum levamen præſtitiſſe memini. Semper tamen medicamentis adjeci conſilium, de aëre paulo frigidiuſculo admittendo, deque crebra mutatione lecti & ſtragulorum, neque ſine omni fructu abluere juſſi corpus aqua ſimplici non prorſus frigida, cui ſuccum citri, vinumque rhenanum, aut vinum rubrum gallicum vel & pauxillum Spiritus Vini admiſceri feci, ad laxam vaſorum cutaneorum debilitatem aliquantiſper emendandam.

§. XIII.

diarrhœa. Supereſt tandem putrida diarrhœa, quæ a ſanguine per abſorptum, & in ejus oceanum perpetuo delatum pus penitus diſſoluto, inque acre ſanioſum liquamen converſo, vaſisque prorſus atonicis exoritur, quando hoc ad inteſtina ruens per glandulas in eorum cavum copioſius depluit. Tale alvi profluvium, quod a tabe detentis lethale jam pronunciavit HIPPOCRATES [z]) atque ſub quo tandem ut BAGLIVUS [a]) notat, ægri ſæpe in ipſo actu dejiciendarum foecum moriuntur, interdum eſt moderatius, maxime quando nondum adultum eſt, neque adeo gravibus doloribus ſtipatur. Tumque parte acrimoniæ irritantis a pulmonibus averſa, tuſſis per intervalla longiora ſilet, atque reſpiratio minus gravato eorum parenchymate, fere liberior obſervatur. In hoc caſu victu congruo & opio, quo nil magis alvum inhibere aptum eſt, pro rerum exigentia exhibito ægris conſulendum eſt. Parcius tamen ſub his conditionibus ipſe MORTONUS [b]) id adhiberi vult, & tertia ſaltem vel quarta nocte, cum ex ejus exhibitione pectus veluti gravetur, reſpiratio & expectoratio difficilior reddatur, atque Ventriculus nauſea afficiatur. Quodſi vero modum excedant dejectiones, ſi dolores complicentur, atque aqua putrida tanta copia tantaque celeritate ex inferiori gutture profluat, ac ſi

z) *Sect. V. aph. 15.*

a) *Operum p. 198.*

b) *lib. II, c. XI.*

inteſtina inſtar cribri pertuſa eſſent, vanus erit omnis apparatus medicinalis ſine opio, eodemque crebrius dato, quod quomodo omittere potuerint in hujus diarrhœæ medicatione ut alii ita LENTILIUS c) & SENNERTUS d) alia certe minus ſufficientia commendantes, non video. Valent potius hic ea maximopere quæ dicit MORTONUS: *Medicamenta opiata durante hac neceſſitate non tantum frequenter verum etiam liberali manu exhibenda ſunt, quia dirum hoc ſymptoma nullo alio medicamine relevari poteſt. Atque dum materia pulmones gravare ſolita aliorſum transfertur, & reſpiratio facilior præſtatur, nullum aliud præſens ſymptoma contraindicat. Igitur ægri ſine noxa & periculo in convenienti doſi, opium ferunt.* Monet tamen Vir clariſſimus, poſt medicamenti opiati vſum, copioſius ingerenda eſſe expectorantia et lubricantia, ne materia dudum in pulmonibus fixa Ægri vires in expectoratione excedat. Inter opiata autem laudanum liquidum Helmont: & clyſma ex lacte ferrato cum roſis rubris cocto addito diaſcordio collaudat. Atque ea in re egregie conſentit BOERHAAVIUS, *Opium* inquiens *ſummum arcanum eſt, vbi metuitur diarrhœa colliquativa, ut in Phthiſi, ſi tum in tempore Opium non detur, ante mortem ægri diarrhœa diffluunt, quod quam crudele ſit, norunt illi, qui viderunt, quando macilentiſſima corpora vltra 40. vel 50. vicibus alvum deponunt, & ſic moriuntur, quod omnium optime præcavetur, parva copia Opii.* e) Sed & clyſmata opiata in ſimili mali genere commendat BOERHAAVIUS. f) Tale quippe ex vino rubro, aut lacte ferrato, terebinthina cum vitello ovi ſubacta, & theriaca proponit, dicitque, hoc remedium mane & veſperi per aliquot dies ſucceſſivos eſſe repetendum, & hac ratione plerumque curari illos, qui in mortis agone verſabantur, in fluxo alvino phthiſico eſſe optimum, ſemperque applicari debere, quando alvus aperta fuit, ſicque ad 24. horas diarrhœam ſopiri, maxime ſi & foris theriacalia applicentur. Intererit

c) *Iatromn. I. p. 186.*
d) *lib. III. Part. II. Sect. II. c. 6. p. 309.*
e) *in Comment. 722. ad vocem pacatione impetus.*
f) *722. ad vocem clyſmata.*

omnino, hic etiam appoſuiſſe ſuffragium Illuſtr. van SWIETEN [g]) *Opium*, inquit, *vel magnæ compoſitiones officinales, quas Opium ingreditur, lacte diſſoluta & forma clyſmatis injecta, quasvis fere alvi dejectiones ſiſtunt, dum ſic topica quaſi narcoſis inteſtinis inducitur, & acerrima tormenta ſæpe illico tolluntur. Dum uncia una theriacæ tribus vel quatuor unciis lactis dulcis diluta ano injicitur, funeſta illa Phthiſicorum diarrhœa, nullis fere auſcultans remediis, ſæpe ad aliquot horas compeſcitur, et repetito horum uſu fatalis funeſti hujus morbi exitus retardatur.* Plus ſimplici vice ad hanc ſacram anchoram confugiendam eſſe, & ego ratus ſum, dum interim ſemper dolebam miſerrimam vitam ægri etiam aliquando ingratiis protrahendam eſſe, tortorique morbo diutius excruciandam relinqui debere. Memini tamen bene, inter ardentia vota pro mea diuturna ſalute, deceſſiſſe fœminam phthiſi pulmonali ad incitas redactam, quod fatalem mortis horulam arte medica per aliquot dies in craſtinum ſemper diſtuliſſem. Miſere debilitata fuerat largiſſimis ſudoribus, clamoſa tuſſi, ac noctes ſine ſomno transegerat. Jungebat ſeſe triſti huic incommodorum gravium ſodalitio diarrhœa, eidemque brevi tempore incredibilem liquidorum copiam emungenti ſumma ſuperveniebat anxietas, ſimulque ſuffocationi quam proxima reddebatur miſera ſputo fere penitus ſuppreſſo. Exultaſſet, ſupremas has eſſe ærumnas a me audiens, atque dira hæc ſymptomata ſalvere juſſiſſet, ſi ſaltem rebus omnibus poſt fata gerendis ſatis proſpectum reputaſſet. At teſtamenti tabulis nondum ita conditis, compoſitisque, ut Familiæ bene conſultum eſſet, precibus enixe contendebat, ut ſi fieri poſſet, brevi ni anxietas & diarrhoea levaretur, animam acturam per aliquot adhuc dies ſervarem. Ego omnibus perpenſis ſuadebam, ut lac tepidum aqua dilutum parvis ſed repetitis doſibus caperet, quo ſine mora amiſſa liquida reſtituerentur, vaſaque vtcunque plena ſervarentur, acrimonia purulentorum humorum deliniretur, excoriata inteſtina mulceren-

g) *in Comment. T. II. p. 394.*

cerentur, ſtimulus ibi hærens obtunderetur, ſimulque tenax gluten in bronchiis ſtabulans attenuaretur, atque ad expectorationem aptius redderetur. Mirum dictu, quantum levamen inde ſenſerit; ſuadebam autem ſimul, ut vaporem aquæ tepidæ herbis aliquot aromaticis infuſæ infundibuli ope ore hauriret, a quo remedii genere brevi liberior utcunque reſpiratio, tuſſisque cum rejectione phlegmatum inſequebatur, ita ut protractum iri vitæ miſerrimæ uſuram, ſperare fas eſſet. Verum et diarrhoea urgens Medicum Cunctatorem non bene ferebat, cumque adſtringentia & anodyna ob pectoris conditiones valde inſecura haberem, credebam illi minus forte nocumentum eadem allatura fore, & profluvium alvi nihilominus æque feliciter coërcitura, ſi clyſmatis forma applicarentur, craſſis ſaltem inteſtinis, ex quibus non adeo cito itinere eorum vis ad pulmones pergere & expectorationem ſiſtere valeret. Ita ratiocinabar ceſpitans, & ancipitis caſus formidine ſuſpenſus. Igitur decoctum Corticis peruviani ſaturatiſſimum cum lacte præparatum ad 5 vel 6 uncias cum duobus Opii granis ano infundi, atque ſimulac una ſaltem vice aluo dejeciſſet ægra, repeti hujus enematis applicationem jubebam. Ita quæ DEI erat gratia, poſtquam bis facta erat applicatio, ultra nycthymeron urgentiſſimum malum dabat inducias, hocque ſpatio elapſo iterum, atque aliquoties dein ingruens eadem ratione ſeſe coerceri patiebatur. Atque hac arte ægra non poſt 2 dierum, ſed poſt 2. hebdomadum effluxum, voti ſui ſatis compos reddita, dum rebus ſuis pro hac vita bene providerat, abitum inter pias meditationes parans, debilius ſenſim reſpirando placide exſpirabat.

§. XIV.

In Hydrope Opium a variis Practicis laudatur.

Non equidem adeo ubique familiaris eſt Practicis Opii in Hydropis medela exhibitio, mirabunturque forte Lectorum meorum aliqui, me id remedium & ad hoc morbi genus extendere. Verum cum haud ignorem, dari Viros celebres,

lebres, datosque esse a prisco tempore, qui Hydropicos inde levatos scribant, nolui hoc argumentum negligere. Multum in hac ægritudine boni, moto præcipue sudore adferre Theriacam, si recte adhibeatur, ipse ANDROMACHVS Neronis Imperatoris Archiater, in illis versibus heroicis docuit, quibus hoc a se perfectius et emendatius, ut existimabat, redditum antidotum, cum ejus viribus descripsit. Inter alios Græcos deinde AETIVS [h]) dari theriacam hydropicis cum Sisari decocto, præsertim vero Leucophlegmaticis, quibus aqua inter cutim est, scribit, hosque eam generose juvare solere, monet, per totum corpus diffusum undique ex carnibus humorem exprimendo. Laudatur etiam Opium apud SCRIBONIVM LARGVM, [i]) in hydrope arquato, ad proliciendam Vrinam. Recentiore seculo HOECHSTETERVS [k]) theriacæ usum in hydrope exponere allaboravit, multosque Autores adduxit, qui ante se, illam in hydrope porrexerunt, et dein ipse eam multis laudibus extulit. Fœminæ Anasarca laboranti datum fuit validum purgans, quod vomitu & dejectione suum præstitit officium repetitumque ea propter fuit. Deinde versus plures noctes data est Theriaca cum Vino generoso, hinc sudor prolicitus est, qui postea sine artis adminiculo fluxit, tumor desiit, repetitoque adhuc purgante tota curatio fuit perfecta. Pertinet huc casus a PLATERO [l]) annotatus, de hydrope Ascite in Muliere. Hæc ventre prætumido, & pedibus inflatis, ex ejus consilio usa est singulis noctibus Electuario, ex Rob Ebuli, Sambuc. cum spiritu Junip. & syr. papaveris eo fine, ut sudores vehementius moverentur. *Nam*, inquit, *experientia compertum est, Narcotica & Antidota opiata, Theriacam & Mithridatium sudores provocare, unde versus diluculum vehementer sudavit.* Deinde adhibuit vinum, in quo radices aperientes Cortex sambuci & ebuli una cum absynthio macerata fuere, sicque tumor pedum et Ventris evanuit. Magis adhuc commemoratione digna est Historia, quam

h) *Tetrab. IV. Serm. I. c. 96.*

i) *Comp. 126. p. 75.*

k) *Obs. Med. Dec. III. cas. I. p. 188.*

l) *Observ. lib. III. p. 615.*

quam BARTHOLINVS [m]) sequentibus recenset: *Aquam inter cutem in nobili nostro Nicolao Gyntelbergio, Amico nostro, nullo alio remedio mitiore per alvum, et lotium evacuare potuimus, quam laudano nostro, quod in aliis omnes fluxus solet cohibere, in hoc concitauit, roborata sine dubio prostrata Natura ad noxiarum humiditatum expulsionem animosius deinde insurgente.* Neque silentio præterire debeo WILLISIVM, [n]) ut probaret Opiata sanguinem fundere & sudores ac urinas potenter movere, mentionem facere Aegri cacochymici, doloribus nocturnis a Lue venerea miserrime divexati. Post multa in cassum exhibita, ab omnibus remediis abhorrebat, nilque voluit sumere, quam laudanum, quod ipsi semel vel bis in hebdomade pro sedandis doloribus concessum fuit. Brevi Anasarca ita laborare cœpit, ut vix a latere in latus se devolvere potuerit. In hoc statu omnia remedia repudiavit, & acerbam prognosin a WILLISIO audiens εὐθανασίαν saltem anhelavit. Laudanum igitur quotidie circa vesperam parcius primo, deinde & aucta pro suo lubitu dosi quotidie cepit, & brevi tempore quantitatem incredibilem absumsit. Vnico hoc pharmaco constanter usus indies melius habuit, sitis cessavit, & quavis nocte in sudorem magnum dissolutus urinam etiam copiosam reddidit, ab tumore omni & doloribus immunis factus. Analogiam quandam alit cum hac historia casus a Cl. MEADIO propositus, [o]) qui ad illam simul provocat. Vir robustus a contusione dextri hypochondrii tumorem ventris contraxerat, cum dolore gravissimo, siti, et suppressa urina. Datis frustra diureticis & purgantibus, omnia exasperantibus, ad dolorem imminuendum nulla spe sanitatis affulgente, de anodynis cogitans MEAD, dedit vesperi haustum cum tincturæ thebaicæ gt. 40., hinc levamen, somnus, & urinæ profluvium, alvusque aperta. Repetiit haustum octava quaque hora, & deinde bis de die. Sed minuto ab eodem appetitu, infusionis amaræ chalibeatæ præbium semel vel bis

m) *Cent. III. Epist. 46.*

n) *Pharm. Rat. Part. I. p. 186. 187.*

o) *Monit. med. p. 88. 89.*

de die ſimul in uſum vocavit, nondum neglecto, ſi dolor urgeret, pharmaco ſoporifero. Hæc ita profecerunt, ut devoratis demum bis de die pilulis, ex MP. de ſtyr. cortice peruviano, & terebinthina, perfecta ſanitas rediret. Lego quoque in *Act. Acad. Scient. Pariſ.* p) Hiſtoriam hydropici, qui ab Vxore accepit 15-20. grana laudani, a quibus largiſſima diureſis & diaphoreſis prrovocata eſt, & ſanitas reſtituta. Provocat ad hanc & Williſianam hiſtoriam Cl. MONRO q) & aliam obſervationem addit D. KNIGHT. Aſciticus poſt quartanam ſumſit magnam purgantium vim, & alia remedia ſine levamine, et ſpe ſalutis. Data eſt doſis pulveris opiati Cl. DOVER, poſt quam ſudavit cum fructu, continuavit uſum per duos menſes, & tumor ſenſim fuit diminutus. Meminit quoque laudatus MONRO fœminæ hydropicæ, a ſcirrho ut videbatur ovariorum, quæ uſa eſt 30. vel 40. gt. laudani liquidi, ex uncia una aquæ menthæ cum drachma dimidia lixivii tartari. Non poſſum ſilentio præterire diſſertationem, quæ Viennæ 1753. defenſa eſt a IOHANNE RITTER, *de purgantibus validis & Opio in hydrope*, qua in ea hydropis ſpecie, cui nervi debilitati, & ataxia ſpirituum præcipuam occaſionem dederunt, Opium prodeſſe & purgantia valida obeſſe aſſeritur.

p) *ao. 1703.*

q) *Eſſai ſur l' hydropiſie p. 95-99.*

§. XV.

ab aliis vituperatur, & vere uſus limitari debet.

Verum enim vero, utut veritatem fauſtorum eventuum ab uſu Opii apud hydropicos, quos inde levatos ſcribunt laudati præſtantiſſimi Viri, in dubium vocare neutiquam velim, non deſunt tamen, qui dehortentur, non deſunt exempla, haud minus ab Autoribus fide digniſſimis conſignata, quæ valde tragicum ab ejusmodi medicatione morbi exitum recenſent. In hydrope inveterato accedere in fine vigilias perpetuas notat WALAEVS, r) has vero illum, qui narcoticis medicamentis curare velit, ægrum jugulare dicit, cum hydropici unius grani opii exhibitione mori queant. Ad WALAEVM provocans WEDELIVS s) conſummatis hydropicis,

r) *Methód. med. p. 153. 158.*

s) *Opiol. p. 146.*

dropicis, quibus libere vibrari nequit diaphragma, ab Opiatis facile totum actum respirationis sufflaminari notat. Cum autem fere semper hydropici etiam nondum consummati difficulter spirent, Opium vero etiam antea libere spirantibus difficultatem respirandi inducat, facile perspicitur, vel hoc solo respectu caute cum eo in hydrope mercandum esse. Inter cautiones in curando hydrope necessarias, de quibus elegantem dissertationem conscripsit Cel. de HEVCHER, cautione duodecima sedulo injungit, ut *ab Opiatis plane caveatur.* Non motus bonis exemplis, quae praeter BARTHOLINVM et WILLISIVM consignavit LANGELLOTVS & BIERLINGIVS, *Tantum abest,* inquit Vir doctissimus, *Opium ut vel suaserim vel dederim, ut ne quidem tunc probaverim, quando vel tussis, vel vigiliae, vel alia urgeant symptomata. Semper enim compertum est, non modo nil profuisse Opium, sed multum etiam nocuisse, viresque vehementer dejecisse; viscerumque actiones per se satis debiles multo magis repressisse. Ne dicam Opium in aliis affectubus chronicis, atque acutis, languentibus adhuc Aegris, ipsum acceleravisse Hydropem.* Sane malorum catalogo, quae ab immoderato & diuturno Vsu Opii excluduntur, disertis verbis *hydropem* intulit GEOFFROY.[t]) Quomodo igitur, dum coctiones omnes debilitando, & solida relaxando, tandem eum, infert, praesentem, & his causis fotum, commode sanaret? Neutiquam terrores illi vani sunt, quos incutiunt, cum aliis modo commemorati Auctores. Refert enim MOLLENBROCCIVS[u]) hydropicum quendam paucis laudani opiati granis, a Medico alias doctissimo ipsi exhibitis, sopore detentum brevi mortuum esse. Alii hydropico narrante WALDSCHMIDIO,[x]) cui cura erat demandata, Iudaeus nequam, Doctor asinus, clam exhibuerat requiem Nicolai & brevi post aeger exspiravit in sopore, & ad veram deductus fuit requiem. Certe, si dicendum libere, quod res est, quando profuisse visum fuit Opium hydropicis, non nisi casu hoc

t) *Mat. med. Tom. II. p. 698.*

u) *de Varis & arthritide c. XIV. p. 254.*

x) *in Monit. med. circa Opiata. p. 19.*

factum eſt; caſui vero & cœco fato committere Aegrorum ſalutem, & exhibitis renuente morbi natura remediis ejus curationem intendere, hominis audacis eſt, non Medici circumſpecti & periti. Quando ſuam vim ut egregie notat HEVCHERVS, y) in hydrope comprobavit Opium, id caſu & per accidens evenit, nec forte Opium, ſed aliud antegreſſum exſtitit cauſa optati eventus, ſiquidem eum ipſum mirati adeo ſunt & ſtupuerunt ejus Obſervatores. Omnis vis purgans & diuretica Opii, non niſi accidentalis eſt, namque id ſua nativa dote & alvum cohibere & retinere mictum, patuit ex Experientiis ſect. I. c. II. Recte eapropter GEOFFROY z) aquarum hydropicarum evacuationem inter effectus Opii minus frequentes refert. Theriaca, quam poſt veteres HOCHSTETERVS extollit, non Opio ſaltem agit, ſed & farragine acrium calidorum lentos humores ſolvere potentium, in caſu ab eo propoſito, juvit & vinum, & profuerunt valida evacuantia, & ita attenuati debent fuiſſe humores ſtagnantes, ut per cutis ſpiracula exire facile potuerint, quod non ſemper apud Hydropicos ſuccedit. Mulierem PLATERI ſanarunt alia hydragoga, diuretica, aperientia, & ſpecifica antihydropica, non ſyrupus papaveris, qui minus potens eſt ſudoriferum & opii ac theriacæ reſpectu valde iners. BARTHOLINVS profitetur ipſe, quod laudanum in aliis omnes fluxus ſoleat cohibere, ergo raritatem ſanationis ſimul agnoſcit. WILLISII Aeger ob luem veneream ſine dubio antea aſſumſerat remedia ſanguinem attenuantia & in ſerum ſolventia, inde & incidit in Anaſarcam, quæ poſita requiſita tenuitate humorum, alio quovis diaphoretico æque curari poterat, quam diaphoretico Opio, cujus uſum dolor hic præcipue extorſit. Quam parum ipſe WILLISIVS tribuerit Opio, in cura hydropis rationali, ex eo conſtare poteſt, quod duobus foliis poſt recenſionem illius felicis & minus expectati caſus, *) in catalogum morborum, in quibus vetatur aut valde ſuſpectus eſt uſus opii, diſertis verbis

y) *caut.* 12.

z) *Mat. med. Tom. II. p.* 696.

*) *p.* 192.

verbis hydropem pectoris & abdominis retulerit. MEAD ægro ſuo antea exhibuerat varia remedia ad movendam urinam; ſaponem venetum, ſalia lixivioſa, balſamum gileadenſe, nitrum etc. Fuſi ſine dubio his erant lenti humores ac ſomno dein Tinctura thebaica, quam dolor volebat, conciliato, per laxata vaſa illi noctu copioſius per urinæ vias poterant evacuari. Taceo alia præſidia quæ ſanationem juvarunt. Sanatio hydropici per laudanum cujus meminit *Academia ſcientiarum pariſienſis*, tumultuaria eſt & fortuita. Aſciticus D. KNIGHT ſumſit pulverem *Doueri*, qui fit ex tartari vitriolati & nitri aa ℥jv, fuſis in crucibulo, pulveriſatisque, addito rad. ipecacuanh. ℥j & opii tantundem, doſi datur ℈j aut ij. Sudavit inde & levatus eſt æger, verum hic ſudor debitus ſimul fuit regimine accedente ſalibus, & ipecacuanhæ, quæ paucioribus granis eſt remedium reſoluentiſſimum. Neque tamen ab hoc remedio curatus eſt, quod tandem effectu caruit: Medicus proinde alternatim exhibuit remedium purgans, & vincturas tumidarum partium ſuaſit, donec ſanitas impetraretur. Fœmina illa, quam deſcribit MONRO, poſtquam laudanum liquidum cum lixivio tartari ſumſiſſet, per duos menſes, effectum remedii minutum ſenſit, hinc loco lixivii Opio manifeſte & ſub ipſo hoc comitatu ad curationem inſufficienti additum eſt aliud potentius calcar, nempe 50. guttæ vini antimonialis, quorum remediorum connubium familiare eſſe in Noſocomio S. Georgii Edinburgenſi ſimul dicit. Nullum aliud remedium deinde ſumſit hæc Ægra, quando Ventris tumor denuo increſcere videbatur, quod urinam & tranſpirationem multum promovebat. Verum nil legitur an in totum fuerit ſanata, ſique ſanata fuit, dubium ſupereſt, anne præcipue antimoniali remedio præ Opio proſper ſucceſſus fuerit debitus. Venio ad RITTERVM. Certum eſt Hydropicis debilibus & ſenſibilibus nervis præditis non convenire purgantia, ſed magis diuretica, id pulchre docuit SYDENHAM.[a]) Sed ſi ſolido-

a) *Operum p. 629.*

ſolidorum textus tener & ataxia ſpirituum anſam dederit morbo, non proinde ipſi confert Opium, licet id alioquin hanc ataxiam ad tempus compeſcat; nam niſi ſtagnantes aquæ diureticis evacuentur, & dein laxitas quam opium omnibus ſolidis infert &, ſi jam adfuerit, auget, ſubjuncto tandem cortice peruviano & marte prorſus curetur, nil iuverit ataxiam palliativo remedio impugnaviſſe.

§. XVI.

Opium cum idea Hydropis comparatum.

Ut clariſſime intelligatur Opium apparatui Remediorum antihydropicorum immerito adjici, applicemus brevibus ejus vires, ad indolem hydropis, & veras indicationes therapevticas. Hydrops enaſcitur, ut nuper demum egregie docuit Cel. TISSOT,[b]) quoties plus aquoſi laticis in cavitates corporis aut membranam celluloſam depluit, ex arteriarum finibus, quam reſorbent bibula oſtiola venularum. Fundamentum igitur curationis monente egregio Viro erit, ut tantum reſorbeant venæ, quantum arteriæ ſtillant. Removenda igitur erunt impedimenta reſorptionis. Hæc ſemper eſſe deprehenduntur, laxitas ſolidorum, & vis vitæ nimis debilis, vaſorum compreſſio, ruptura, obſtructio, lentorque laticis ſeroſi. Ad ea autem tollenda ne hilum facere Opium nemo non videt, niſi attenuantem ejus vim ſpectes, quam tamen melius exerent alia potentiora, quibus nil adhæret vitiorum quæ Opio ſunt propria. Præferenda ipſi omnino cardiaca, ſtimulantia, amara, aromatica, ſaponacea, ſalina, metallica, ex mercurio, venere, antimonio. Verum ſimul liquida, quæ jam per illa impedimenta, vel in panniculo adipoſo, vel in cavitatibus Corporis ſtagnant, quantocyus evacuanda ſunt, quia indies coacervantur; impedimentis non ſtatim removendis, & acria ob quietem facta, ſolidis, quæ alluunt, labem inferunt. Evacuantur autem, ſæpius ac communiter fieri ſolet inſtituenda Paracentheſi, quam multis aliis probatam, denuo laudarunt MEAD,[c]) STÖRCKIVS,[d]) TISSOT[e]) & MONRO,[f]) tum & Vomitu, Purga-

b) *de Variolis, Apoplexia & Hydrope ad Hallerum p. 176. 182.*

c) *in monit. med.*

d) *Anno medico I. & II.*

e) *libro citato p. 225.*

f) *libro citato p. 270. ſeq.*

Purgatione, diuresi, dissipatione per cutim, & emissariis per scarifationem arte factis. Ad solam diuresin & diaphoresin facere potest Opium. de valde limitata diuresi, opii ope, jam dixi. Certius & felicius multo eam movent, salia neutra, lixiviosa, acida vegetabilia, balsama naturalia, millepedes, allium, raphanus, rob ebuli, juniperi, radices, & herbæ stimulantes, cum seminibus talibus, & commendatissima squilla. Diaphoreticorum hydropis medelæ servientium catalogo opium equidem etiam inseruit MONRO.[g]) Velim autem attente perpendatur Cautio decima Heucheriana: *Cave nimium tribuas sudoribus.* Hi si unquam, in Anasarca saltem prosunt, in Ascite, ut bene monet Vir doctissimus, male ordinarie cedunt Ægris, & febres, dolores capitis, vertigines inducunt, anxietates enormes, pectoris angustias, animi deliquia excitant, sitim intendunt, vires exhauriunt, tantum abest ut abdomen subsidat. Neque minus considerari merentur quæ huc facientia habet HOFFMANNVS.[h]) *Sudorifera* inquit, *ubi totum corpus colluvie aquarum scatet, parum merentur laudis, nam hydropici difficulter ad sudorem disponuntur & si regimine volatilibusque sudoriferis cogantur, metus est, ne inflammatio cum febre vel etiam metastasis feri ad cor, cerebrum, suffocatio, affectus soporosus, aut apoplecticus sequatur.* En quam parum laudis mereatur Opium! In Hydrope calido, cuius distinctio a frigido valde in Praxi necessaria est, ubi adest febris, calor, sitis, urina rubra, sanguinis solutio, putredo, opium est nocentissimum. Pulchre ejus antidota, acida diuretica prosunt.

g) *p. 95. 131.*

h) *Med. Syst. Tom. IV. Part. IV. p. 451.*



C A P.

CAPVT II.

Morbi Mentis, Melancholia, & Mania.

§. I.

Utriusque affectus notio, & Opium Melancholicis laudatum.

Postquam hactenus tot ægritudines ſolum corpus afficientes, Opiique in medela earum uſum, accuratiori conſiderationi ſubjeci, opus etiam omnino eſt, ut mentis morbos Melancholiam & Maniam adhuc contempler, cum in his etiam a Practicis bene multis, non minus adhibeatur & collaudetur hoc remedium. Ubi in ſuperioribus Sect. I. phœnomena ſedulo enarrabam, quæ opii aſſumtionem inſequuntur, patuit per Experientiam VI. effectus hujus pharmaci non terminari in corpore, ejusque ſolius functiones mutare diverſimode, ſed in totum hominem redundare, atque in animam ipſam cogitantem corporis interventu ſe extendere, ejusque operationes mirum quantum variare. Igitur ſi morboſe cogitat, ratiocinatur & vult Anima, Opium dextre porrectum quandoque ſaniora cogitata & ratiocinia reducere, voluntatisque inde pendentes ægritudines corrigere, atque eapropter Melancholiæ & Maniæ mederi poſſe, viſum eſt Medicis clariſſimis, rerum eventu ſubinde ipſorum moliminibus annuente. Non pauci Practicorum Scriptorum Melancholiam & Maniam, cum utraque ſit delirium ſine febre, cum una ab altera non niſi gradu differat, cum una in alteram facile transmutetur, non ſejungunt a ſe invicem, ſed uno obtutu conſiderant. Ita HOFFMANNUS in *medicina ſua ſyſtematica* uno eodemque capite, atque eadem ratione MEAD in monitis ſub Inſaniæ nomine utramque exponunt. Quamvis vero omnino multum communionis inter ſe alant, quia tamen etiam diverſa eſt in nonnullis utriusque facies,

quia

quia & hæc & illa feorfim quoque fpectata non femper una prorfus fpecie incedit, atque hoc refpectu medela una eademque femper locum habere nequit, apud Melancholicos & Maniacos, accuratius ego diverfum amborum morborum ingenium difpefcam, & a fe diftinctum pertractabo.

Melancholia delirium eft anxium, trifte, & meticulofum, fortiffima imaginatione uni ideæ inhærens, adeo quidem pertinaciter & fortiter, ut eidem homines immoriantur, qualia exempla apud HENR. ab HEERS [a]) & alios leguntur. Mania eft delirium audax, fuperbum & furiofum. Priorem primo contuear, pofteriorem deinceps. Melancholia interdum corpore antea faniffimo exiftente, inducitur a fola caufa aliqua, morali, atque plerumque fere a diuturna mœftitia, atque fi aliquantifper duraverit, corpus tandem etiam afficit, humores ejus mutat, fpiffitudinem atrabilariam illis inducit, atque circulari eos tardius per vifcera abdominis facit. Alio tempore caufæ phyficæ, victus craffior, parcior potus, vita fedentaria infpiffant humores, ut dein impedito motu ferantur per Syftema Venæ Portarum, quo facto tandem vitium in mentem migrat, homoque fine ratione abjicit animum, meticulofus, triftis, meditabundus, melancholicus redditur. Sola hæc confideratio facit, ut pateat, luculenter, multum differre debere curationem, fi in recenti melancholia, a caufa morali prognata, animus folus faltem laboret, corpore adhuc a vitio immuni, fique per phyficas caufas diu jam laboraverit corpus, atque ob neglectum medelæ tandem etiam animus laborare inceperit. In priori enim cafu, nondum opus effe pharmacis fpiffitudini humorum debitis, clarum eft, quia ea nifi cura mentis accedat, & præcedat, nil profutura funt. In pofteriore cura mentis parum proficiet fola, nifi antea vifcidi & terreftres humores folvantur, liberque circulus per abdominis canales præftetur. Simul vero etiam ftatim innotefcit, fi opium ad curationem Melancholiæ trahatur, promi-

a) *in Obferv. Med. oppido raris obf. 6. & 27.*

 fcuum

ſcuum ſane uſum non niſi a Medico minus hæc intelligente & ponderante proficiſci poſſe, cum ſub certis ſaltem conditionibus ille locum habeat, laudesque opiatorum in Melancholia apud Autores nonnullos occurrentes, ſuis cautionibus & limitibus muniendæ ſint. Id certum eſt per Experientiam, Opium pacare animum, eumque exhilarare & alacrem animoſumque reddere, ita ut gentes integræ mentis ærumnas & faſtidia devorato illo leniant, non ſecus ac Germani curas ſuas Vini hauſtubus delinire dicuntur. Nonne igitur, ſi curis aterrimis, neque ſine gravi & ſontica cauſa cor hominis exedentibus, ſilentium ad tempus imponere, ſenſumque noctes atque dies pungentis aculei obtundere valet vinum & Opium, mœrores etiam imaginarios & triſtitiam phantaſticam id placare aptum erit? Equidem Melancholia laborantibus vinum ſubtrahendum eſſe ſuaſit CELSVS, [b]) ea tamen cum cautione, ut in illa inſania quæ ex metu nata eſt, recte idem dari doceat. Atque re ipſa, purum putum aliquem Melancholicum, valde puſillanimem, anxium, meticuloſum, a nulla re majus cepiſſe ſolatium, quam hauſtu Vini, natura frigidiore incaleſcente, & per regenerationem ſpirituum accidentariam hilaritatem procurante, recenſet THONERVS. [c]) Utilem etiam aliquando Vini uſum Melancholicis dicit PITCARNIVS [d]) quamvis vini uſu præſtantiorem adhuc habeat familiarem facetorum hominum convictum, & cum amicis ſereno cœlo equitationem corporisque exercitia, quibus omnibus vividi motus quorum defectu melancholia ſuccrevit, reſtaurentur. Verum exhilarans vinum, & exhilarans Opium conjungit THOMSONVS [e]) ſi ex graviore animi mœrore, homo delirio & anxietatibus ſit obnoxius, omnia alia remedia irrita declarans, ad ſpeciem mœroris evellendam altius animo impreſſam. Volatilia equidem pharmaca non prorſus rejicit, ſed inter ea præ omnibus, infinitis modis Opii virtutes præcellere vidit. Attamen Vini generoſioris cyathum, Amici blan-

dioris

b) *lib. III. c. 18.*

c) *Obſerv. lib. II. p. 100.*

d) *Elem. Med. lib. II. c. 7.*

e) *diſſ. de morb. Animi p. 136.*

dioris confabulatione conditum primarium æſtimat animo mœſto pharmacum, ac præ alio quovis idoneam ſangvini & labanti latici nervoſo refectionem conciliare, pronunciat. Alio autem loco perplexis & inſanis cogitationibus fatigatos Melancholicos, diuturno Opii uſu prorſum ex miſero rerum ſtatu curatos ſeſe obſervaſſe refert. [f]) Antiquo tempore jam HIPPOCRATES, quem uſus Opii latebat, Mandragoram Melancholicis laudavit. [g]) De Opiata Theriaca ſcripſit AETIVS, [h]) *Admirari porro ſubit, Antidotum ipſum Animum ſæpe ab affectubus male diſpoſitum juvare, ex atra bile enim obortos animi affectus ſedat. Etenim aſſidue adhibitum pharmacum ex venis & vicinis partibus atram bilem velut exhaurit & conſumit.* Atque a vetuſto hoc ævo ad recentius, huic & aliis compoſitionibus opiatis, is honos decretus eſt, prout ſua cuivis placuerunt. SINAPIVS [i]) Opium Melancholicis cum ſulphureo alcalino menſtruo correctum voluit. In *Act. Phyſ. Med. Nat. Cur.* [k]) Fœmina Melancholica habetur, quæ Vino primo curas diſpellere laboravit, deinde cum in eo potando nimia eſſet; a Parocho aliquando accepit pilulam unam theriacæ cœleſtis cujus uſu tranquillitatem animi & ſomnum obtinuit, tandem opium magna ſatis doſi deglutivit, ad mentem ſerenandam. Neque adeo Illuſtr. BOERHAAVIVS [l]) alienus fuit ab Opio Melancholicis præſcribendo, quando in morbi primis initiis poſt aſſiduam objectorum variationem animo conciliandam, diluentibus, demulcentibus paregoricis ſomnum procurandum eſſe monet, quo, ſi placidus inde obtineri queat, omnino ideæ deliræ abolitio ad tempus ſaltem optime impetretur. Verum enim vero quodſi & Opii agens Virtus & ingenium Melancholiæ accuratiſſime adſpiciatur, clarum evadet, id ſi juverit & juvare poſſit, ſaltem juvare ſi cauſa ſit mere idealis, aut ataxia ſpirituum nervorumque facilis mobilitas ſubſit; at parum re ipſa ſolatii ab ejus uſu redundare poſſe in Ægrum, ſi cum mente corpus ipſum jam graviter laboret,

f) *diſſ. de Opio Propoſ. V. p. 124.*

g) *vide Schulzii Hiſt. Med. p. 160.*

h) *Tetrab. IV. Serm. I. c. 96.*

i) *de Remedio doloris c. 5.*

k) *Vol. IV. obſ. 145.*

l) *aph. 1097.*

ret, aut corporis morbus prævius mentem adfecerit, tum enim evanidam ſaltem palliationem, neque adeo hanc ſemper, inde ſperari poſſe certum eſt. Sub his conditionibus, abundans, ſpiſſus, atrabilarius, ſtagnansque, vel tardius motus per venæ portæ ramificationes, ſangvis reſpiciendus eſt unice, atque VSes, alvum ducentia, diluentia, attenuantia, ſerum lactis, aquæ minerales ſelteranæ, egranæ, pyrmontanæ, carolinæ, ſalia varii generis, ſaponacea, motus corporis varii, frictiones hypochondriorum, clyſmata, balnea emmenagoga, apertio hæmorrhoidum, martialia tandem in uſum debent vocari animoque ſimul quantum fieri poteſt tranquilla continentia concilianda eſt. In hac Specie Melancholiæ, non Apparatui pharmacorum, quibus medela perficitur, opium addit Illuſtris BOERHAAVIVS, [m]) ſed ad ſymptomata lenienda id ſaltem permittit. Quantas vero cautiones nihilominus & tum uſus poſtulet, videre eſt clarius, in Commentario *Swieteniano,* [n]) quem hic evolvi, & attentius legi velim.

m) *aph.* 1115.

n) *Tom. III.* p. 517.

§. II.

Sed ex Autoris ſententia, ultra meritum.

Ut vero tandem meam qualemcunque ſententiam corroboratam præſtantiſſimorum Virorum ſuffragiis exponam, ſincerus eloquor, me Melancholicis Ægris medicinam facientem, rarius eo proceſſiſſe, ut Opium illis proficuum judicarem. Sive a mente ſive a Corpore primo inceperit, ſive unius præ altero, vel utriusque curationem flagitaverit morbus, nullos fines alios exhibendi Opium dari credidi, quam ut ejus ope Animus excitaretur, ut anxietates levarentur, ut ſomnus invitaretur. Primo fini poſt moralia pharmaca quibus omnia tribuit, ad *Senecam de tranquillitate Animi* pulcherrime diſſerentem provocans BAGLIVVS, [o]) poſt peregrinationes, ruſticationes, confabulationes, concentusque muſicos, certe prorſus æqua virtute inſervit generoſius Vinum, ac Opium, ſi nempe nil contraindicet. Cum vero Vinum Ventriculum roboret, quem Opium debilitat, cum

o) *Prax. Med. lib. I. c. 14.*

cum Vinum illam narcoſin non patret quam patrat Opium, prætuli lubens Vinum Opio, hocque ad exhilarandos Melancholicos nunquam exhibui, ſæpius Vini juſtam doſin conſulens. Diſplicuit vero mihi Opium etiam eapropter, quod doſis ſemper augeri debeat, ut in Foemine illa, cujus ex *Act. Nat. Cur.* mentionem feci, quæ poſt Theriacæ cœl. unam pilulam & opii granum unum cum fructu captum, ita ut mentem compoſitam experiens munia ſua domeſtica obiret, & templum frequentaret, vi conſuetudinis ſenſim adſcendendo tandem ſpatio ſeptimanæ adeo largam quantitatem Opii aſſumere cogebatur, ut nemo Pharmacopœorum eam ipſi vendere voluerit, quare peregrina pharmacopolia adire debuit. Ita quoque recenſet YOUNG, q) fœminam quandam uno die ultra 300 gt. laudani liquidi aſſumere coactam fuiſſe, ſineque his animo dejectiſſimam, ſed earum ope quaſi a Vino diſertam & hilarem extitiſſe. Vidit Illuſtris van SWIETEN *) Melancholicos, qui ad 15 grana Opium ſumebant una vice, quod niſi exhiberetur, ſibi ipſis violentas manus intuliſſent præ intolerabili mœrore, quare ipſi hoc medicamentum etiam non arridet, ad alios licet ſcopos exhibitum, ut brevi videbimus. Hac certe ratione diutius & ſemper largiore doſi devoratum Opium, tandem omnem Oeconomiam corpoream pervertit. Vinum vero, ſenſim etiam paulo liberalioribus hauſtubus epotandi, ad amphoram tamen ſingulis hebdomadibus tandem ingurgitandi neceſſitas, non facile emerget, quamvis & hoc omnino, quod ex THONERI allegata obſervatione conſtat, ad tempus ſaltem animo calcar addat, repetique ejus uſus collabeſcente iterum artificiali magnanimitate, omnino debeat. Anxietates quod attinet, illæ, niſi mere ideales fuerint, aut pendent ſaltem ab irregulari motu ſpirituum ſine vitio materiæ, aut pendent ab impedito motu ſanguinis ſpiſſi & atrabilarii per abdominis viſcera. In priore ſaltem caſu, convenit Opium prudentuer datum, in poſteriore nil prod-

p) *c. 22.*

*) *in Comment. III. p. 517.*

 eſt,

eſt, ſed in utroque illa debent curatius conſiderari, quæ de anxietatibus hypochondriacis & hyſtericis cum materia, & ſine materia, deque uſu Opii valde ambiguo, ſi verum & non apparens emolumentum ſpectes, in ſuperioribus jam edisſerui. Recenſet in *Act. Nat. Cur. obſervatione jam allegata* Cl. HASENEST, q) ſe Melancholico Hypochondriaco theriacam coeleſtem ad granum j. dediſſe mane & veſperi, ex qua plus quam aliis remediis mente allevatus eſt. Interim tamen ſuadet talia non ſine multa deliberatione Hypochondriacis exhibenda eſſe. Neque adeo tutus mihi viſus eſt Opii uſus ad pervigilia Melancholicorum ſuperanda, quamvis ſi ſomnus illis deſit, eum ipſis laudano conciliandum eſſe ſine hæſitatione, dicat Cel. LAZERME. r) Aliter vero ſentit Ill. van SWIETEN. *Anxietates*, inquiens, *& pervigilia Opio dato tolli quidem ſolent pro tempore, verum in hujus remedii exhibitione tamen prudentia opus eſt. Semel enim experti Melancholici levamen hoc, illo carere nolunt poſtea, & ſummas illas anxietates ipſa morte minus tolerabiles repetitis auctisque opii doſibus pellere conantur. Nempe Opium hoc habet, ut ſolita quantitas adſuetos non afficiat amplius, ſed debeat augeri, ut deſideratum præſtet effectum.* Semper felicius agunt omnia illa, quæ demulcent & molliunt, quæque aliquid humectantis & refrigerantis habent, & circulum temporatum cient, quæ ſimul materiem a capite avocant, quam quæ humores expandunt, rarefaciunt, exagitant & ad caput copioſius determinant. Ab illis ſomnus placidus & virium incrementum, mentisque ſerenitas evigilantibus, ab his ſomnus interruptus, turbulentus, καρηβαρία, temulentia, & virium dejectio evenit. Veteres eapropter & noſtro etiam ævo propiores Medici, ut ex PISONE s) conſtat, fotus capitis ex decocto lactucæ & fol. ſalicis, ſemen papaveris, lactucæ, ſyrupum papaveris, clyſmata emollientia, & unguenta temporibus illinenda adhibebant, ad ſomnum conciliandum, non ſine fructu. Pediluvia commen-

q) *Vol. IV. obſ. 145.*

r) *de morb. Capitis Cap. IX. p. 162.*

s) *de cognoſcendis & curandis morbis lib. I. p. 170.*

mendavit HOFFMANNVS, [t]) ad quietem nocturnam conciliandam, ab Opiatis dehortatus, quæ torporem causentur, melancholiamque ita subinde augeant, ut in furorem transeat. Blanda emulsa, cum syrupo papav. albi, tutius dari, quam Opium, & sæpe anxietates & pervigilia minuere, hinc talia prius tentari debere, dicit Ill. van SWIETEN. [u]) Memini ego aliquoties profuisse camphoram cum nitro, sub noctem in emulsione exhibitam. Nolo tamen refragari sapientissimo Viro, quando interdum tantam esse horum symptomatum molestiam asserit, ut Medici cogantur vespertino tempore opium exhibere, dum interim illa, quæ reserandis obstructionibus inserviunt, diurnis horis animose adhibentur. Novi quippe ipse Exemplum Serenissimæ cujusdam in Silesia nostra Principis, quæ post mœrorem diuturnum hysterica & melancholica ob noctes insomnes sumsit pilulas de cynoglossa, & per diem aperientia varia & martialia, atque melius sic sese habuit. Neque tamen ejusmodi casus nimis facilem & promptum in præscribendis Opiatis reddere debent Medicum, namque supersunt adhuc alia momenta, quæ non respectu symptomatum saltem, sed morbi ipsius, & causarum ejus intuitu, prudenter pensitata luculenter monstrant, multa cum cautione Opium Melancholicis præbendum esse. Notum est Practicis, nimis sæpe Melancholiam excludi, & mirum quantum ingravescere ab occulto Amore, maxime quando nulla spes superesse videtur, ut votorum suorum compotes tandem reddantur Aegri. Sane ut apud RIDLINVM, [x]) ita apud alios Auctores Historiæ de Melancholia a Veneris denegato usu leguntur, solis medicamentis vix sanabili. Vix autem crediderim consultum fore, hac in re imitari Benedictum SYLVATICVM, [y]) qui Illustrissimo Adolescenti ex fixa & continua imaginatione circa objectum desideratum melancholico, inter alia bona consilia, distractionem mentis per peregrinationes, per res jocosas, venationes, certamina, per stimulos honoris, tandem

t) *Med. Consult. germ. II. p. 121.*

u) *loco cit.*

x) *lin. med. Anno IV. mens. Jun. obs. 29. vide & Plateri Observat. lib. I. p. 50. seq.*

y) *Cons. Cent. I. No. 55.*

dem per ſimulatum nuncium de veſte ſacra ab amaſia ſuſcepta, vel de ejus interitu, ſimul ſuadet, ut ſomnus concilietur Opiatis, theriaca recente, vel laudano nepenthes. Non bene attentus fuit bonus Vir, Opium a quo quietem animi, oblivionem felicem, & ſomnum placidum voluit, magnam cuſtodire Virtutem aphrodiſiacam, procreare inſomnia venerea, atque referente PROSPERO ALPINO [z]) Aegyptios Opium ſtudio ſumere, ut per ſomnum varia pulcherrima amœniſſimaque Viridaria, atque amatas formoſiſſimas ac laſcivientes puellas videant, ſeque cum iis oblectent. Verum ante omnia Lectoribus in animum revocare debeo, illis ſubjectis, quæ manifeſta cerebri debilitate laborant, avara manu præbendum eſſe Opium. Id ex antea dictis toties conſtitit. Sed ſine exceptione quæcunque cerebum debilitant, diſponunt ad Melancholiam, rerum uſu hoc ipſum docente, atque eapropter omnes Melancholici, ſimul cerebri debilitate laborant, igitur ipſi morbi ingenio, Opium etiamſi lætificet, non ab omni parte convenit, cum adeo Vinum debili ſyntaxi nervorum, cerebrique imbecillitate laborantibus, parcis ſaltem hauſtubus conducat. Profundæ & in unum objectum diu defixæ meditationes, lucubrationes in adultam noctem extenſæ, vigiliæ immodicæ, animi pathemata vehementiora, terror, anxietas, mœror, metus, amor, avaritia, ſuſpicio, zelotypia, ſcrupuli circa religionem, quin hilaritas immodica, Veneris illecebræ, ſolitudo, toties viam ſternunt, ut aliis morbis capitis, ita & Melancholiæ. Verum his omnibus mirifice debilitatur cerebrum, vaſorumque ejus vis ſyſtaltica ex fabricæ eorum natura jam ſatis debilis valde infringitur, & omnis nervorum ſyntaxis a robore ſuo deſciſcit. Egregie autem HOFFMANNVS [a]) ſine prævia hac debilitate, quæ recte ex ejus ſententia mediata cauſa deliriorum dicitur, non facile adeo eminens vitium ſanguinis in motu per cerebrum exoriri monet, in quo proximam cauſam morbi gravioribus rationibus convictus ponit, cum prudentia

z) *Med. Aegypt. lib. IV. c. 1 & 2.*

a) *Med. Syſt. Tom. IV. Part. IV. p. 192. ſeq.*

dentia & animæ functiones integræ, liberum & temperatum circuitum sanguinis sani per encephalum supponant. Quando præterea mentis oculis cerebrum melancholici hominis contuemur, idque institutis cadaverum sectionibus hanc considerationem ratam habentibus, onustum sanguine multo & denso, qui ob ipsam solidorum debilitatem, in sinubus & vasis varicosis moras nectit, nobis repræsentamus, quotusquisque circumspectorum Medicorum, qui Opio congeri & determinari sanguinem ad caput sani hactenus hominis noverit, hocque eodem gravari intellexerit, ad id remedium Aegro melancholico sine discrimine exhibendum convolabit. Certe eo magis cordatus Artifex in illius præscriptione hæsitabit, quo magis certum est, dari casus ubi artificialis detractio sanguinis, illiusque a Ventre supremo revulsio, multum emolumenti adfert, quæ ut aliquoties jam innui, quando juvat, Opii usum simultaneum excludit, & non bene fert, cum illius effectubus hujus effectus prorsus contrarietur. Omnibus adeo aliis remediis VSem in Curatione Melancholiæ præferendam esse dicit RIDLINVS, b) habetque Juvenem Melancholicum ter & decies, & Ancillam hoc morbo adfectam septies reiterata VSe curatos, simulque asserit, quodsi etiam adeo largæ VSes nil juvarent, interim tamen eas non nocere. Vni vero VSi in Gravida cessisse Melancholiam alibi notat. c) Sane rebus ita constitutis, molem movendorum quam minuit VS, Opium rarefaciendo humores iterum augeret, sanguinemque quem a capite VS. revellit, eo iterum Opium adigeret. Neque Ridlinus unum remedium alteri junxit, sed sola VSe ægros suos sanavit, qui cum Opio forte non adeo feliciter fuissent sanandi. Nondum vero omnia explicui, quæ usui Opii apud Melancholicos contradicunt. Alvo adstricta, & sæpe pertinacissime constipata laborare solent ejusmodi Aegri, docet vero Experientia, illos semper melius habere, si alvus rite respondeat, dum materies a ventre supremo divertitur; alvum

b) *Lin. med. 1695. febr. obs. 27.*

c) *1696. Dec. obs. 19.*

vero Opium ſemper inhibet, hinc ipſis haud convenit, & ſpeciatim hoc titulo minus tutum etiam declaratur ab Ill. van SWIETEN. [d]) Sed & eapropter repugnat adeo in totum felici morbi ſanationi opium; nempe ſaponaceis congruis ſoluta, quæ vaſa antea oppilarat, viſcida & atra colluvies, nulla convenientiore via ſenſim eliminatur ex corpore, quam per alvum. Alvi fluxus, quem vires ferunt, etiam paulo largior, & paulo longius excurrens toties ſalubris eſt, quin & ſæpe omnem morbum ſolvit teſte HIPPOCRATE [e]) *dyſenteriam in Inſania bonum*, aſſerente. Peſſime ergo tum conſuleret Medicus Aegro ſuo, qui exhilarandi forte cauſa, vel alio quocunque fine Opium præberet, minus ad neceſſariam & utilem alvi libertatem, quæ adeo plenam ſanitatem adferre poſſet, attentus. Omnes igitur in arte exercenda ſat circumſpecti & in obſervationibus colligendis ſat diligentes, inque dijudicandis iis ſat intelligentes, quòdſi etiam cum Cl. YOUNG [f]) ad tempus Opium in Melancholia utile remedium habuerint, tandem tamen etiam cum eo de vere bonis effectubus dubitabunt, & per annos eos in Praxi non deprehendent, eoque certius, quando momenta ſingula a me hactenus adducta expendere voluerint. Nullus caſuum a YOUNGIO allegatorum, ut ipſe concedit, pro Opio militat. Temerarium erat & cœcum conſilium, exhibuiſſe Nobili Juveni una nocte 6. grana opii, & balneum frigidum in uſum ſimul vocaviſſe, quamvis dein reſtitueretur. Dubitat ipſe, an una doſis opii ſanaverit Fœminam nobilem, ob tyrannidem Mariti mente captam, an ſine eo curata fuiſſet, an altiſſimus ſomnus Opio inductus, ægram imaginationem in melius mutaverit. Illum autem per Religionem Melancholicum qui proprio auſu, ſine Medicorum præſcitu, eam doſin Opii ceperat, quæ facile mortifera evadere potuiſſet, nemo imitari facile auſus fuerit. Recte Vir Clariſſimus in morbo, qui jam ad tempus duravit, vel plane inveteratus eſt, nil boni & laudabilis ab hoc remedio expectat.

d) *in Comment. Tom. III. aph.* 1115. *p.* 517.

e) *Sect. VIII. aph.* 5.

f) *c.* 23.

§. III.

§. III.

Absoluta Tractatione de Melancholia, ad agnatam facilique Metaschematismo ex illa emergentem, & in illam iterum abire solitam Maniam, Opiumque a præstantissimis Medicis numero pluribus ipsius Curationi destinatum me confero. Ex Papavere parata pharmaca, cum aliis antiquioribus Medicis, audacter apud Maniacos adhibenda, a quibus Aegri resipiscant, jam collaudavit AETIVS. [g]) Inter Neotericos non saltem nugivendulus PARACELSVS [h]) Opiata tanquam figentia materiam peccantem, multis elogiis cohonestavit, sed graviores Practici iisdem plurimum detulerunt, neque boni eventus exempla deesse dicuntur. Habet HILDANVS [i]) Maniacum Virum, qui sanatus est cito & feliciter clystere acri, VSe in cubito, melanagogo, & laudani pauxillo versus noctem exhibito. THONERVS [k]) quoque duos curavit Maniacos, purgante, VSe, pediluvio, emulsione, epithemate ad frontem & tempora ex aqua Rosarum & Opio, laudanoque opiato, ad 4. grana ante cubitum dato. Similia suasit alia occasione, cum epithemate opiato, & pilulis intus ex opio dandis. [l]) Porro WEDELIVS [m]) iisdem in casibus, se aliquoties utiliter cum aliis remediis Opiata in usum vocavisse testatur. Eadem quoque cum aliis pharmacis commendata legas apud PITCARNIVM. [n]) Neque minus apud WEPFERVM [o]) Opiata in Mania adhibita inveniuntur. Non oblivisci hic possum fortuitæ illius therapiæ per Opium, quam RIDLINVS in lineis suis medicis consignavit. [p]) Præscripserat Virgini cuidam post auditam concionem paulo severiorem melancholicæ, & dein maniacæ factæ, Unguentum habens scrupulum unum Opii in aceto soluti, ad inungenda tempora. Sed illa ore assumsit hoc unguentum, hincque in somnum profundum delapsa fuit. Verum evigilans sanam suam rationem recuperatam ostendebat, nec ullis aliis indiguit medicamentis. Addit RIDLINVS fiduciam suam in Opiata declaraturus:

Opium commendatur in Mania.

g) *lib. VI. c. 8.*
h) *libro de morb. Ament. To. II. c. 2. p. 501.*
i) *Cent. IV. obs. 9.*
k) *Observat. p. 100.*
l) *p. 256.*
m) *Opiol. lib. II. sect. II. c. 2. p. 107.*
n) *Elem. Med. lib. II. c. 6.*
o) *in Obs. de Morb. Cap. Cons. 84. & de Apopl. app. p. 687.*
p) *Anno 1700. Mense Decembr. obs. 12.*

Vix quisquam etiam in hisce malis, opium non laudabit. Multum quoque prodesse Opium maniacis asseruit Cl. CHISI, [q]) dumque huic scriptioni vacans forte pervolvo Consultationes medicas Academiæ Montispessulanæ, [r]) mirum quantum & in iis video favere Opio Celeberrimos Auctores in Curatione Maniæ. In Consilio Aegro tali præscripto (Tom. II. p. 169.) post commendatam VSem repetitam, & balnea, & jusculum pulli coctum cum sem. frig. & rad. cichorei, invenio verba: *Sub adhibitione horum remediorum, absolute necessarium est, ut æger laudanum capiat, ad minimum hora decubitus incipiendo a duobus granis, & adscendendo de grano in granum, donec inveniatur dosis, quæ apta est somno conciliando. Si deglutire laudanum noluerit æger, solutum in aqua per clysma dandum est, adscendendo itidem per grana, si nec clysma applicari potest, exhibendum laudanum in Vino, vel alio liquore, quem æger amat, vel in alimentis. Post 15 vel 18. balnea ptisana purgans exhibenda cum tartaro emet., tum iterum ad balnea veniendum, laudanumque continuandum. Diu etiam in usum vocandum est serum lactis, & lac caprillum, deinde administrandæ VSes in pede. Sed laudani non oblivisci debet Medicus, quod singulis diebus exhibendum.* Eadem ratione alibi [s]) post VSes, balnea serum lactis, ægro maniaco præscripta, ad essentiam curationis requiri dicitur a principio morbi, ut laudanum in usum habitualem vocetur, incipiendo a grano & per grana adscendendo, quando per noctem non quiescit Aeger, cum Aegri hujus generis valde indigeant laudano, & id admodum bene ferant. Et alio loco adhuc, [t]) post collaudatam VSem, emeticum, purgationem, jusculum medicatum, serum lactis, pro Aegra maniaca, verba habentur: *Si noctes insomnes degat, opium ad gr. ij. vel tria exhibendum, ut his remissa cerebri & nervorum tensione Aegra mentis compos fiat, & præceptis medicis obsequiosa morbique mitigationem tum obtinere queat.* Verum completa fiducia in Opium locata, &

q) *Lettere mediche p. 27.*

r) *Consultations choisies des plusieurs Medecins celebres de l'Université de Montpellier.*

s) *Tom. VI. p. 262.*

t) *Tom. VIII. conf. 31.*

& insigni liberalitate illud exhibendi maniacis, omnes alios Medicos longe post se relinquit Cl. Bernardus HEVTE Med. Doctor & Consul Urbis Zwollanæ, in schediasmate Curationem Maniæ certam & sæpius institutam exponente, quod in Calce Tractatus Wepferiani Historias Apoplecticorum complectentis, habetur. Ut sangvinis & spirituum animalium motus vehemens & irregularis minuatur, dari jubet Opii crudi gr. ij. soluti in cochleari aquæ super cineres calidos, mane & vesperi. Illa dosis si fuerit nimis parva, nullaque quies illam insequatur, addi vult granum unum, si adhuc quies non sequatur, adhuc granum unum mane & vesperi, pergendo donec justa inveniatur dosis. Dicit se habuisse Maniacos, quibus opii gr. xij, imo xv. pro una dosi exhibuit, sed hoc sensim & pededentim faciendum monet, & non pro prima vice. Interim curandum vult, ut alvus sit aperta. Post octo dies mane purgationem & vesperi anodynum, sequenti die iterum mane & vesperi anodynum, post 8. dies insumtos vomitorium mane, & vesperi anodynum consulit. Hanc methodum servandam inculcat, donec Patiens recipiat mentem sanam in corpore sano. Post tres vomitiones se sæpe plenam instituisse curationem dicit. Juvenibus & Plethoricis sese sangvinem misisse in brachio bis, ter. Multos vero etiam sine VSe curasse monet.

§. IV.

Sed laudibus ponendi limites.

Omnia hæc quæ protuli hactenus, & seorsim & junctim deinde considerata, magnam spem animis Medentum inferre debere videntur, fore ut si saltem satis audaces fuerint in porrigendo Opio, fortuna juvante in curatione Maniacorum haud destituantur. Sique ejusmodi rerum eventus experientia repetita comprobentur, absonum declarabitur ab omnibus Medicis Opio his in casibus salutem ægri credentibus, vel tantillum contra rectissimum ejus & præstantissimum usum velle objicere. Verum enim vero ut saltem laudibus hujus pharmaci justi ponantur limites, juva-

bit ante omnia, pauca Auctorum omnium quos adduxi, observationibus, & præceptis adjicere monita, frænum aliquod injicere apta futura Practicis nimio amore laudani percitis. Et primo quidem AETIVS pharmaca ex papavere non nisi post institutas evacuationes exhiberi voluit. Aegro ab HILDANO allato plus profuere sine omni dubio, reliqua cuncta remedia, quam illud pauxillum laudani, quod simul exhibuit. Alia alibi habetur ab eo consignata Observatio, [u]) ex qua usum laudani colligere quis posset. Ego autem non bene intelligo, an æger illud vere acceperit, an minus. Scilicet Juvenem memorat, qui a Vini abusu inciderat in acutam febrem, & dein in Melancholiam summe furibundam. Curavit eum HILDANVS enematibus repetitis, VSe, purgante, emulsione, cucurbitulis, diæta tenui, abstinentia a Vino. Altera curationis die vesperi denuo sese dedisse laudanum dicit ad præscriptum pondus, sed de prægressa exhibitione nil legitur, saltem pro cœna data fuerat emulsio amygd. & sem. cucurbitæ. THONERI methodum quod spectat, illa evacuantibus & revellentibus præcipue absolvitur. WEDELIVS Opio præmisit evacuantia emetica, vel purgantia interposuitque appropriata modo acida, modo urinosa. Ingentem vero circumspectionem circa exhibitionem Opii monstrant præcepta PITCARNII, namque expressis verbis monet, *qui Maniacis Opiata ante VSem exhibent, eos sæpe Maniam diuturniorem efficere, cum notum sit multos solo Opii usu in delirium incidere.* [x]) Non nisi igitur præmissa VSe larga, vomitu, purgatione, potu refrigerante tuto posse dari opiata contendit, inprimis autem emulsiones cum laudano opiato. [y]) RIDLINI curatio equidem solo Opio confecta est, quod adeo tanquam universali consensu proficuum habitum in epicrisi collaudat, sed causa hic videtur fuisse in sola perturbatione spirituum & idem RIDLINVS quatuor annis antea docuerat, [z]) Maniacos ne quidem Aromatum exhalationes ferre, ea enim spiritus exaltatos & igneos

u) *Cent. III. obs. 13.*

x) *p. 126.*

y) *p. 127.*

z) *lin. med. 1696. Ian. obs. 14.*

igneos magis exaltare, & igneos reddere, monueratque simul hoc omnes Medicos, quibus Maniaci tractandi obveniunt, probe notare debere. Quomodo autem hæc cautio conciliari possit, cum amplis laudibus aromatici, & tetra volatili exhalatione præditi Opii, non bene capio, neque intelligo, an calidissimo & acerrimo Opio vis competat igneos spiritus refrigerandi, an potius illi exinde magis incalescant & excandescant. Consilia Monspeliensium Medicorum quem successum habuerint ignoratur, si vero exoptato non fuere destituta, videor mihi in aliis remediis præstantissimis saltem majus auxilium repostum invenire, quam in Opio solo. At fere eodem solo tamen HEVTIVS suos ægros se sanasse refert, quamvis eidem evacuationes subjunxerit. Sed Opium sangvinis motum vehementem, quod is voluit, certe non minuit. Præterea & hic æque ac RIDLINVS vult, ut omnia acria, inprimis aromata, cinamomum, cariophylli, nux moschata, flores maceris vitentur, jubetque ut absit vinum & spiritus Vini. Ergo, quod alioquin inter Medicos inauditum est & insuetum, in diæta nocere dicit, quæ in pharmacia juvare dixerat. Opium enim virtute sua stimulante & calefaciente pari passu cum his omnibus incedit, plusque sine dubio stimulat & calefacit parvula dosi, quam aromata vinum, spiritus vini, in largiore, & largissima.

§. V.

Opium etiam sanos delirare facit, hinc Maniam intendit.

Sed objiciet sine dubio aliquis Opii Amator, monstrare tamen omnibus meis animadversionibus non obstantibus Experientiam, Maniacis Opium non saltem nil nocuisse, sed profuisse etiam, cum haud pauci dentur qui post ejus usum mentem sanam & sanissimam iterum obtinuerunt. Tunc vero mihi licebit Experientiam Experientiæ opponere, atque urgere serio, per illam non minus constare, post narcotica & ipsum Opium, ut post vinum & spiritum Vini ei analoga, sæpius homines in deliria & Maniam conjectos fuisse. Cicutam, de qua elegantem Tractatum conscripsit WEPFE-

RVS,

RVS, & cujus venenoſam indolem in medicamentoſam vertere docuit Celeb. ANTONIVS STÖRCK, petroſelino ſimilem, errore comeſtam graviſſimum delirium peperiſſe Patri, Matri, & duabus filiabus, emetico dato, & aliis ſolutum memorant *Ephem. Nat. Cur. Cent. X. obſ. 62.* Ejusmodi delirium ab uſu ſolani natum legitur in *Act. Erud. Lipſ. Anno 1711. Nov. p. 485.* Maniam a datura recenſent *Act. Nat. Cur. Dec. III. Anno III. obſ. 170.* Dementiam ab eſu radicis hyoſciami vidit BORELLVS[a]) in Ruſtico, & ejus tota familia, quæ inſtar ſimiarum ridiculas actiones edidit, tandem vero mentis ſanum habitum iterum recuperavit. Sed non minus a Vino & ſpiritu Vini toties delirium Maniacum exclusum eſt.[b]) Quod vero & Opium homines delirare faciat, & ſapientes in ſtolidos transmutet, ex Sect. I. Cap. II. Experientia IX. inter phœnomena ab Uſu Opii emergentia, abunde apparuit, ad quam confidenter hic provoco, omnia ibidem adducta hujus rei teſtimonia, quæ tamen denuo evolvi & relegi cupio, in medium haud allaturus, quæ inter vel unum illud, quod ab emplaſtro opiato temporum alterutri applicato furorem obortum, rejecto emplaſtro ſtatim ceſſantem habet, multum valoris complectitur. Ex iisdem autem omnibus jure nunc infero, id corpus naturale, quod ingeſtum, imo vero & extrinſecus applicatum, ex ſua natura homines delirare facit, ſua natura componendis deliriis jam præſentibus inſervire vix poſſe, aut ſaltem maxima circumſpectione huic fini dicari debere, niſi oleum camino addere voluerit Medicus. Factum hinc etiam eſt, quod ad Phœnomena ſumtum Opium inſequentia, & Maniam ipſam, ſatis attenti Practici quidam clariſſimi, uſum ejus in hoc morbo potius rejiicerent, & averſarentur, quam commendarent. Cum cura certe hic notari merentur, quæ habet HOFFMANNVS[c]) *Exercitatioribus Medicis non ignotum eſſe, inquiens, eas medicinas quæ Opium habent, in delirio improvide datas illud magis intendere, &*

a) *Cent. IV. obſ. 45.*

b) *vide Miſc. Nat. Cur. Cent. III. p. 225. Dec. III. Anno IV. obſ. 97. Act. N. C. Vol. IV. obſ. 39.*

c) *Med. Syſt. Tom. IV. Part. IV. p. 197.*

con-

contumacius reddere, tantum abest, ut componant, & levamen adferant. Atque in hoc casu audiendus etiam omnino est Cl. IVNCKERVS [d]) *Opiatorum usus* ait *uti in omnibus deliriis, non solum suspectus est, sed etiam frequenter irritus, & malum exasperans deprehenditur; ita præcipue in Mania talem effectum præstat, ut vehementius inde, & non aliter insaniant, quam si inebriamine exagitati sint.* His prorsus adstipulatur recentissimus Scriptor YOUNG, [e]) nil boni ab Opio expectandum esse affirmans quando Æger cum furore delirat. Sane ex observatione Cl. LORRY [f]) Maniacum hominem in furorem conjecit Opium.

d) *in Tab. de Mania caut. 6.*

e) *c. 23. in fine.*

f) *Recueil periodique d'Observations de Medecine T. IV. à Paris 1756.*

§. VI.

Mon convenit Maniacorum inquieti & vigiliis.

Et cui tandem fini primario destinantur Opiata apud Maniacos? Si Practicos omnes consulas, nulli alii, quam ut eos quietos reddant, & somnum, qui aliquando per multas noctes, & per aliquot hebdomades abest, inducant. Hoc patet ex omnibus Auctorum in antecedentibus adductorum elogiis, Opio dicatis in therapia Maniæ, cum quibus faciens Cl. LAZERME [g]) quamvis VSes balnea, purgantia, diluentia, refrigerantia, martialia non omittat, *Quia Vigiliæ* inquit *in hoc morbo sunt pertinacissimæ, ut Ægros per aliquot menses aliquando non dormivisse asserat* FERNELIVS, *somnus laudano est conciliandus, cum ad morbi solutionem vel remissionem magnopere possit. Exhibeatur ergo laudanum ad gr. iv vel vj juxta ægri vires & delirii vehementiam, singulis diebus hora somni.* Neque sane hanc intentionem aliquis facile illaudabilem dixerit, dummodo somnus ille, quem adfert Opium, si eum adfert, rebus Maniacorum vere conferat, illique evigilantes melius habeant, & sapientiores inde reddantur. Verum ex observatione TIMÆI [h]) sæpe soporifera apud Maniacos ne quicquam proficiunt, Ægro, usu non obstante, pertinacissimis & continuis Vigiliis in multos quandoque dies, imo menses detento. Deinde Experientia IX Sectionis I. hujus libri docebat, Opium ali-

g) *de Morb. Capitis Cap. VIII. p. 140. 141.*

h) *lib. I. Casu 9.*

quibus equidem producere ſomnum, eumque placidum & amœnis ideis ſtipatum, & præcipue modica doſi, aliquando vero etiam, maxime largiore doſi, valde turbulentum, inſomniis tetris & phantaſmatibus turbatum, imo vero non dormientibus deliria. Quodſi vero, ſi tum, quod notat de GORTER [i]) quando phantaſmata idolis ſomniantium ſimilia, ſenſubus non oblata neque ex mentis voluntate concitata, vigilantes occupant, homo deliret, ſatis clarum eſt, inter ſomnia turbulenta dormientis ab Opio, & inter ſomnia turbulenta vigilantis Maniaci, ſummam dari affinitatem. Vix ergo probabile erit, hæc opio deleri poſſe, quin valde veriſimile redditur, ſi etiam per opium dormiat tandem, qui vigilans ſomniaverat, Maniacus, ejus ſomnia dum dormit, multo magis tetra & turbulenta futura. Sed huic conſiderationi & hoc accedit, quod ex obſervatione notiſſima Medicorum omnium, ut verbis utar Cel. MEAD, [k]) *Maniacis quadruplex doſis Opii vix ſufficiat, ad ullum ullius momenti effectum producendum*, (ergo etiam ad ſomnum) *cum hujusmodi Ægris mens alte occupetur, his illisve ideis amoris, iræ, & ſimilibus, hinc non tam facile moveatur, vel divertatur ab his ad gratas ideas, quibus alias obſequi vellet, et ob quas creandas hoc medicamentum præcipue æſtimatur.* Hæc fuit ratio, quod quiete & ſomno a mediocribus Opii doſibus non inſequentibus, ſemper ad majores adſcendendum duxerint multi Practicorum, & inter eos HEVTIVS & Medici monſpelienſes, quod ipſum an cerebro Maniacorum ſit conveniens, an ipſis ſomnum, qui ſanis hominibus a largiori doſi inquietus eſt, & turbulentus, placidum promittat, an ſenſorium commune nulla ratione offendat, an veram & conſtantem ſanitatem ægris promittat, Lectores circumſpecti dijudicent. Sane quantum ego intelligo non præter rem ſcripſit AVRELIANVS [l]) quod illi Medentum qui papavere Maniacis altos ſomnos efficere cupiunt, ipſis potius gravationem capitis, quam ſomnum inducant.

i) *Med. dogm. de delirio* §. 5.

k) *de venenis p.* 132.

l) *lib. I. tard. paſſ. c.* 5.

ducant. Atque etiam non fine ratione HELMONTIVS advertere jubet illos, qui Amentes per foporativa fanare intendunt, narcotica vix fomnum conciliare amentibus quadrupla dofi, & amentiam infuper augere.[m]) Et alibi immanibus foporiferis Maniæ fuccurrere fruftra fuiffe tentatum, terrore plenam effe eorundem exhibitionem, fomniaque molefta iis excitari, affeveravit.[n]) & alio adhuc loco,[o]) errare infigniter eos profitetur, qui Maniam Opiatis compefcere fatagunt, cum omne Opiatum in fe fit amens, & amentia fomnium vigilans, cum decupla dofis vix fomnum amenti conciliet, cum fomnus fponte obveniens fit fanitatis præcurfor, ab opiatis vero excitatus laborem adferat, & pro malo declarari debeat. Sat infeliciter WEDELIVS[p]) contrarians HELMONTIO, nil valere dicit animadverfionem ejus, vix fomnum ciere narcotica quadrupla dofi, ergo non convenire, nam purgantium eandem effe rationem, hincque inftat, danda effe, vt hæc, ita & illa majore dofi. Ego autem vix eo audaciæ procedam. Semper mihi placuerunt quæ huc apprime facientia confignavit nofter SENNERTVS:[q]) *Cum Vigiliæ in hoc malo fint pertinaciffimæ, ut ægros nonnunquam per aliquot menfes non dormiviffe obfervatum fit, fomnus omnino provocandus. Monendum autem hic eft, fomniferorum non eandem effe naturam. Quædam enim licet fomnum inducant, fpiritus tamen magis turbant, & ubi Ægri evigilant, longe inquietiores quam antea evadunt, ac malum curatu difficilius reddunt, qualia funt hyofcyamus, folanum furiofum, imo nec opium ipfum nifi corrigatur,* (fed hic labor inanis eft, etiamfi quod SINAPIVS vult *de remedio doloris* c. 5. correctio pro maniacis per menftruum acidum fiat:) *ab hac noxa immune.* Addit, quæ perpendi cum cura velim, *Sicut nemo, vino vel ebrietate quæ etiam fomnum inducunt, Maniacos ad fomnum deducere audet, ita quoque cum hic non folum fomnus quæratur, fed fomnus quietus, ea eligenda, quæ fimul fpiritus quie-*

m) *Retenta.* p. 382.

n) *Ius Iurandum* §. 56.

o) *de lithiasi* c. IX. textu 84.

p) *diff. de Mania* p. 18. 19.

q) *Med. Pract.* Lib. I. Part. II. c. 15. p. 420. 421.

tos reddunt. Atque his monitis apprime congruunt animadversiones Cl. MEAD, [r]) calci tractationis de Insania adjectæ. *Anodyna medicamenta* inquit *ad somnum arcessendum rarissime in hoc morbo juvant. Nihilominus autem, in casibus nonnullis, ut in magnis animi terroribus, aut ubi per longam sollicitudinem vel tristitiam, pervigilio fatigatus est Æger, illa experiri non alienum est.* (sed hic loquitur præcipue de Melancholia, quam cum Mania sub uno nomine Insaniæ comprehendit.) *Neque tamen diu in his persistendum, non raro enim etiam cum somnum inducant, expergiscitur laborans terrificis imaginibus gravius quam antea tentatus.* Igitur non multum boni promittere Maniacis videtur somnus Opio ipsis conciliatus, cum evigilantes inter phantasmata, ad saniora ratiocinia non transeant, sed sopore discusso, æque ac antea furant & insaniant. Non habet propterea cur glorietur Medicus, quando Maniacum suum ægrum Opio affatim dato, ad tempus sopivit, & coërcito forte furore, quo in adstantes amicos inter clamores, & criminationes ferebatur, mitiorem, tractabilem & taciturnum magis reddidit; namque saltem an sapientiam somno inducto reduxerit Opium, quæritur. Ego ut nil dissimulem, inter nostrates, non memini ullum me vidisse Maniacum, qui ex voto plenam & constantem mentis sanitatem obtinuit, quando opio largiter pastus fuerat. Sed tales omnes quietiores licet facti, in perpetuam immedicabilem, & plus quam puerilem fatuitatem gestubus et dictis sese abunde prodentem, prolapsi sunt, recurrentibus tamen etiam subinde per intervalla furiosis deliriis. Revocavit hæc observatio mihi in memoriam, cautionem PISONIS, [s]) qui ad procurandum somnum, soporiferum diacodium audacter quidem exhibendum, sed ubi prima die æger satis dormiverit, una die interposita saltem rursus propinandum cupit, postea vero non offerendum iniungit, ne sensus stupidiores reddat. Atque propterea rectissime HOFFMANNUM

r) *Monit. med. p. 56.*

s) *de cogn. & cur. Morbis cap. de Mania.*

NUM[t]) ſcripſiſſe convictus fui, Neutiquam eo audaciæ procedendum eſſe, ut apud Maniacos ad ſedantium claſſem, quæ ſuſpectæ admodum fidei ſunt, opiata & narcotica referamus, & propinemus, cum hæc membranas cerebri ſtupefaciendo, Maniacos quidem inſultus levent & minuant interdum, ſed majorem dementiam & fatuitatem inferendo, in aliud ſæpe extremum Ægros præcipitent. Tanto autem certius creditu hoc ipſum reddi opinor, cum per experientiam ſaniſſimi et ſapientes antea homines, inter Populos Orientales a longa & liberali Opii ingeſtione vere fatui tandem, et mente impotentes reddantur. Nemo dubitat, ſi ad ſtylum Veterum loqui licet, Maniacos fere ſemper calida laborare cerebri intemperie, atque ob eandem et vigilare, et inſanire; igitur vigilias et inſaniam eorum hypnoticis refrigerantibus, et humectantibus dextre & ſalutariter ſaltem oppugnari poſſe, calidis vero & acribus exaſperari debere, clarum reddi opinor. Qui raptum humorum ad caput avertere, qui circulum impetuoſum & inordinatum refrænare, atque ad temperiem reducere, qui refrigerantia ſoporifera, de quibus pulchre exponit HALLERUS, [u]) apte adhibere noverit, is certe ſolus, ſi Medicina juvare poteſt, ſomnum et mentis ſerenitatem ſimul reducet. Opio autem circuitum humorum accelerante, & congeſtionem ad encephalum augente, hoc ipſum haud feliciter & ſecure impetrari poſſe, ſed potius eodem caput internum ſemper magis magisque aggeſtis humoribus gravari, pulpamque cerebri & nervorum comprimi, adeoque omnes functiones, quæ ab eorum integritate iam turbata pendebant, prorſus turbari, clariſſime perſpicitur. Egregie WILLISIUS, [x]) qui in Mania ſomnum valde neceſſarium, ſi prorſus defuerit, Anodynis interdum exhibitis et hypnoticis a ſe capite præcedente de Melancholia præſcriptis accerſendum dixit, ibidem blandiora, ſera nocte quando opus eſt ſumenda, decoctum fl.

t) *Med. Syſt. Tom. IV. Part. IV. Cap. 8. p. 225.*

u) *Videantur Primæ lineæ Phyſiol. §. 570.*

x) *de Anim. Brutorum Part. II. c. XII. p. 295.*

paralyſeos, fol. lactucæ, ſyr. pap. rhoead. emulſiones, ſyr. de meconio, aliaque benigna tantum, ſpiritus demulcentia commendat. [y]) Namque in ſubſequentibus non diffitetur, frequentem Opiatorum vſum quibusdam mentis aciem valde perſtringere, & ſtupiditatem atque Moroſin ingignere. [z]) Atque ſic, niſi fallor, ſatis clare pateſcit, non adeo tutum remedium eſſe Maniacis Opium, ut communiter habetur.

§. VII.

Magis ad eas facit Camphora. Opium & aliis reſpectibus Maniacis haud conducit.

Sane multo ſecurius & certius opem his Ægris Camphoram præſtare, Obſervatores docent, quam largius datam jam excellentiſſimum remedium dixit DEODATVS. [a]) Laudat eam, ut in aliis morbis, ita et in hoc HOFFMANNVS, [b]) eademque in Emulſione cum nitro exhibita Maniacam ſanavit. Simili ratione exhibendam etiam commendat HEISTERVS. [c]) Præmiſſis præmittendis, Maniacum camphora penitus ſanitati reſtituit Joh. Samuel de BERGER, [d]) in eo vero momentum præcipuum curationis ſitum eſſe dicit, ut ſufficiente doſi & diu ſatis uſurpetur. Imo vero camphoram vi etiam anodyna pollere, & certius tutiusve, quam ipſum Opium inſanientibus ſomnum arceſſere, cum nonnullis Autoribus expertis affirmat MEAD. [e]) Novi, quod & notavit Cel. VOGEL, [f]) Cl. KINNEIR [g]) frigidis corporibus ſaltem camphoram deſtinare, ſimulque aſſerere, quod calidis et plethoricis noceat, et morbum augeat. Neque ego facile ſine præmiſſis præmittendis, et ſine adjecto largo nitro camphoram maniaco exhiberem, qui, quod in me comiter animadvertens, [h]) et me ſibi contraria in duobus libellis ſcripſiſſe exiſtimans, laudatus VOGELIVS largietur, valde alienus ſum, ut aliter quam per accidens, calidiſſimum hoc remedium refrigerare ſtatuam, neque enim nativum calidum ingenium camphoræ ullibi negavi, vel ſolo guſtu ſatis percipiendum. Sed ad Opium revertor, atque ejus agendi virtutem cum ingenio Maniæ conferens, circa mutuum utriusque in ſe habitum, nonnulla adhuc

adferre

y) *cap. XI. p. 279.*

z) *cap. XIII. p. 300.*

a) *Panthei Hygiaſtici lib. III. c. 21.*

b) *Med. Conſ. II. p. 126.*

c) *Comp. Med. Pr. c. XIV.*

d) *Commerc. litt. Norimb. 1735. hebdom. 4. vide & hannöveriſche nützliche Sammlung. 1755. 84 und 92tes Stück & Fränkiſche Sammlung. 28. St. non minus die Stuttgarter Selecta phyſico-oeconom. 1753. 10. St.*

e) *Monit. med. p. 54.*

f) *Hiſt. Mat. med. p. 311.*

g) *Phil. Tranſ. No. 400.*

adferre non negligo, quæ in Melancholiæ consideratione jam curatius monui. Nemo negaverit, omnia, quæ debilitant cerebrum, cum ejus involucris, ut ad Melancholiam, ita & ad Maniam disponere, quorsum spectant Animi pathemata graviora & diuturna, studia nimis culta, morbi capitis prægressi, et alia; atque hujus momenti intuitu opium, quod sine controversia capite debilibus omnibus inimicum est, quodque per se et solum paulo liberalius et diutius exhibitum cerebri debilitatem post se relinquit, neutiquam Maniacis, ut cerebro debilibus, conveniens pharmacum videtur. Ad causas, quæ ad Maniam disponunt, cerebrum debilitando, easque primarias, & frequentiores, sine dubio etiam pertinet Vinolentia et Ebrietas habitualis, cerevisiis saturatis, Vino, spiritu Vini concitata, maxime si excandescentia animi subinde accesserit, atque hoc ipsum numerosæ apud Observatores occurrentes hujus morbi historiæ confirmant. Ita Mania a Vini abusu, in *Misc. Nat. Cur. Cent. III. p. 225.* et a spiritu Vini juniperini *Dec. IV. Anno IV. obs. 97.* legitur. Ipsa sane Ebrietas secundum HIPPOCRATEM est species delirii, et Maniaci omnes, etiam ab aliis causis in hunc morbum prolapsi, et jam delirantes, considerari possunt tanquam ebrii. Largarum vero dosium Opii, apud Turcas et Persas effectus, notante MEAD, [i]) non alius est, nisi summa Ebrietas. Et hanc ebrietatem, consuetudine jubente, sibi quotidie inducere coacti, si Opio careant, substituto Vino sibi conciliant. Quis igitur Medicus facile Ebrietatem opiatam et vinosam, inebriantibus, Vino vel Opio abigendam esse decerneret? Vix eapropter Maniacis Vinum, quod fere omnes Autores dissuadent, poterit conducere, sed multo minus ipsis conducere poterit Opium. Miror annotavisse Cl. LORRY [k]) Maniaco datum Vinum quietem conciliasse; fides sit penes Autorem, neque puto hunc effectum universalem fore, at interim observavit simul, ipsi exhibitum Opium furorem insigniter adauxisse, ut

h) *in exercit. de Virtute Camph. refrigerante, & libello de cholera, in quo de sensu ardoris locutus sum.*

i) *de Venenis p. 130.*

k) *Recueil periodique d'observations de Medecine etc. par Mr. Vandermonde Tom. IV. p. 68.*

ut jam in antecedentibus notavi. Id ſaltem certum eſt, ebrium modice delirantem vino adhuc ſuperingeſto tandem furere, donec ſopitus ceciderit, alteroque mane gravitatem et ſtuporem in capite perſentiſcere. Magis adhuc propterea metuendum erit, ne ingeſto Opio in majorem furorem adigatur Maniacus, aut ſopiatur, ſine emolumento gravius & debilius ac antea, caput habiturus, majoremque ſtupiditatem exhibiturus.

Dixi de debilitate ſolidorum encephalicorum, apud Maniacos; ſed et ulterior conſideratio conditionis vaſorum cerebri, quæ præſente Mania obtinet, haud videtur favere exhibitioni liberaliori Opii, in hoc morbo. Sectiones cadaverum præter cerebri ſiccitatem, præter vitia alia in ſolidis, [l]) in membranis, in ipſa Glandula pineali [m]) etc. ſemper exhibuerunt ſinus ſanguine denſo et multo refertos, arterias anevriſmaticas, venas varicoſas, plexusque choroidæi vaſcula dilatata & cruore turgida, ſerum ſanguinolentum vaſis elapſum. [n]) Igitur quando certum eſt, æquabilem circuitum ſanguinis ſani, & per vaſa naturalem diametrum habentia mobilis requiri ad ſanitatem mentis, certum quoque redditur, vaſa Encephali ſanguine nimio & immeabili onuſta, inæquabilemque illius, hic impeditum, illic celeriorem motum, delirio maniaco occaſionem ſuppeditare. Id ergo remedium, quod ex ſua indole caput obruit aggeſto ſanguine, quodque eapropter vaſorum elaterem minuit, juvat potius conditiones cerebri, quibus poſitis Mania adeſt & perdurat, tantum abeſt, ut ipſas minuat. Igitur ex ſua nativa indole vix poteſt prodeſſe. Nil huc facit rarefaciens et attenuans Opii virtus, quam forte aliquis ſoluturam ſpiſſum illum ſanguinem ſperare poſſet; namque animadvertente MEAD, [o]) ſanguinis texturam fortem, et nixum globulorum in contactum magnum apud Maniacos, ſpirituoſæ Opii particulæ non æque poſſunt diſſolvere, et ſejungere, ut in hominibus aliter conſtitutis. Succi horæorum diu uſurpati,

l) *Act. Edimb. IV. No. 26. habent Maniam ab induratione duræ matris.*

m) *Vid. Programma Cel. Günzii de lapillis Glandulæ pinealis in quinque mente alienatis. Nuck interea in epiſtola de inventis novis, quæ habetur Adenogr. p. 151. dicit, hominem ingenioſum fuiſſe, in cujus glandula pineali 14 calculos invenit. Hinc Günzius ſuadet, cum obſervationes de lapillis hujus glandulæ nec ad firmandam nec ad redarguendam Carteſii ſententiam ſufficiant, mente alienatorum cerebrum ſæpius explorandum eſſe.*

n) *Act. Nat. Cur. Vol. IV. obſ. 39. talia habent. Conf. & Boneti Sepulchretum.*

o) *de Venen. p. 133.*

pati et ſaponacea antiphlogiſtica, longe convenientius huic fini inſerviunt.

Dum inſalubrem aut ſaltem valde dubium uſum Opii, apud Maniacos expono, non oblivíſci debeo excretionis alvinæ, magnam attentionem in curatione hujus morbi promerentis. Alvus plerumque ſiccior eſſe ſolet ejusmodi Ægris, ſique nimis diu conſtricta manſerit, illi ſemper pejus habent. Purgantibus præterea in curatione ab omni ævo magnus honos habitus eſt, quantumque HIPPOCRATES, & poſt eum Antiquiores Medici vel helleboro ſoli tribuerint, in vulgus notum eſt, in cujus locum tamen recentiores merito purgantia refrigerantia & ſaponacea ſuffecere. Tandem quoque fluxu alvino non raro Mania ſolvitur, ipſeque artis Parens *dyſenteriam ab Inſania bonum* edixit. [p]). Sed his omnibus momentis e diametro contrariatur Opium, alvinam excretionem ſemper retardando; humores qui jugi purgantium uſu a capite revelluntur, iterum verſus illud impellendo; ſalubrique forte futuræ diarrhoeæ, & critici quid habenti remoram injiciendo, quare vel his ſolis reſpectubus anceps remedium haberi meretur.

p) *lib. VII. aph. 5.*

§. VIII.

Specialior Maniæ Conſideratio. Mania ex prægreſſa Melancholia.

Egi hucusque de Mania ſine reſpectu habito ad ſpecialem ejus faciem, quæ eidem tamen non eadem ſemper, ſed ſubinde valde differens eſt, quæque pro ſua indole, ut in applicatione remediorum omnium, ita & ſeorſim ipſius Opii, curatius attendi debet. Commemoranda igitur primo loco eſt Mania ex prægreſſa Melancholia oriunda, cujus radicalis curatio unice ſolutione & eliminatione ſpiſſi & atrabilarii ſanguinis nititur, ſine quibus impetratis nil certi, nilque conſtantis in ſanitate etiam redire viſa, ſperari poteſt. Attendendum vero maximopere eſt, an materies hæc ſit craſſa & frigida, an acris & calida, an acidæ, an alcalicæ indolis, cum pro hac differentia diverſa omnino ſeligenda ſint remedia, quæ BOERHAAVIUS, VAN SWIETEN, &

de GORTER [q]) egregie exponunt. Quanquam vero si modo his rite applicatis, dictæ Indicationi unice valenti prorsus satisfiat, palliationi hujus vel illius emergentis symptomatis, opium sub conditionibus antea cum de Melancholia tractarem, a me explicatis, inservire queat, tamen vere per ea, quæ hoc capite proposui, ipsi delirio levando id non bene convenit. Sine opio autem omni, atque insuper paucis & evporistis pharmacis, hanc atrabilariam Maniam, modo per tempus bene longum ea adhibeantur, fere semper curari posse, docet notabilis valde & elegantissimus locus in Comment. BOERHAAVII ad aphorismum 1119. *Puto*, inquit, *omnes hos ægros posse sanari, nisi morbus sit a nativitate, si modo Medicus cautus sit & tuta medicamenta adhibeat, tum tota materia liquefacta extra corpus est ducenda. Ratio cur hoc credam est, quia habui discipulum Medicum, qui per duos annos vinculis fuit coërcitus. Jussi ut nil ipsi daretur, quam serum lactis, aqua & fructus horæi. Cum his fere per annum esset usus, nuncius ad me accessit, enarrans eum moriturum, quia alvo exclusisset multum materiæ nigræ, nunc jacere in terra, quodammodo mentis compotem factum. Dabatur ipsi aqua cum pane & pauco vino, sicque sanatus est. Sed ad curam multum temporis requiritur, & continuatio remediorum, dolendum, quod Amici mox ad hunc, mox ad illum Medicum confugiant, cum tamen paucissimi veram medendi methodum intelligant.*

* * *

Mania ab inanitione. Sequitur Mania ab Inanitione, diuturnæ inediæ, vigiliis assiduis, & largis evacuationibus succedens, atque post febres autumnales, corpore tam per morbum, quam per VSes & purgationes alvinas iteratas exhausto, non raro eveniens. Hanc sui generis Maniam prætermissam Practicis, sollicite notarunt primo quidem SYDENHAMUS, [r]) deinde & THOMSON, [s]) BOERHAAVIUS, [t]) HOFFMANNUS, [u]) atque de GORTER. [x]) In ejus sanatione omnes

q) *Med. dogmat. cap. de delirio.*

r) *p. 100. 123.*

s) *diss. de Opio p. 124.*

t) *aph. 1126.*

u) *Med. Systhem. Tom. IV. Part. IV. p. 223.*

x) *Med. dogmat. p. 86.*

omnes evacuationes abesse debent, nulla VS., nullum purgans, ut in aliis Maniis locum habet, cum adeo SYDENHAMO monitore, clysma ex lacte sacharato res ægri deteriores reddat, atque evacuantia intempestive usurpata immedicabilem fatuitatem post se trahant. Solis replentibus cardiacis & roborantibus, per observata Clarissimorum horum Virorum, hoc mali genus cedit. At vero nonne Opium merito salutatur Cardiacum, humorum vappidorum expansionem naturalem ciens, circulique vires dejectas intendens? Nonne ergo si cardiaca hic juvant, Opium etiam juvamen adferet? Ita omnino se res habet! Opiatam Theriacam Andromachi, Electuarium de Ovo, ter de die, dosi etiam liberaliore, simulque Victum analepticum, & potum generosiorem, ad aliquot septimanas, quibus elapsis sanitatem spondet, exhiberi jussit SYDENHAMVS. [y]) Hunc secutus diascordium & theriacam cum aromaticis calidis laudavit etiam BOERHAAVIVS, [z]) atque in hac Maniæ specie & usum vini, quod alioquin merito maniacis vetatur, licitum esse & adhiberi debere alibi injunxit. [a]) Non minus prorsus egregie notavit THOMSONVS, Si ab inanitione deliret Æger, expanso ab Opio sanguine, & neruorum liquido, cerebri compagem, cui imprimuntur species, ad justum restitui tonum, & delirii fieri solutionem; unde in febribus nulla justa Crisi judicatis, & ob debilitatem ægri diutius protractis, præ nimia nervosi liquidi inanitione, Opio sensim dato, quia debiles nil generosum confertim datum sustinent, felicem insecutam esse morbi solutionem. Nondum ego dememini Fœminæ, cui per diarrhoeam diuturnam, ex sola laxa debilitate intestinorum, & hysterica sensibilitate pendentem, mens turbabatur, ita ut sine febre deliraret, agnatis suis vociferationibus, increpationibusque perpetuis molesta, quibus & silentia noctis nullam remoram injiciebant. Dedi victu nutriente imperato, per diem blandiora emulsiva cum martialibus, atque vesperi theriacam per 4. septimanas,

y) *loc. cit.*

z) *Mat. med. ad aph. 1126.*

a) *in Comment. ad hunc aph.*

omniaque ſenſim meliora reddi miratus ſum, ſomno etiam blandiore ſubſequente, a quo expergefacta ſemper magis mitis & comis reddebatur Ægra. Dumque deinde *Commentaria Swieteniana* volvebam [b]) Theriacam Andromachi Eximio Viro, SYDENHAMI veſtigia prementi, & ut cardiacum, & ut hypnoticum, in hac Maniæ ſpecie conveniens deprædicari animadverti. Valde vero cavendum, ne dum in hac Maniæ ſpecie, Opium, ut Ill. van SWIETEN loqui amat, *juvare videtur*, id aliis etiam Maniæ ſpeciebus fructuoſum habeatur. Pulchre inquit de GORTER: [c]) *Generaliter in delirantibus vini potio non eſt ſuadenda, niſi quando homo ex defectu Virium delirat & tunc minima portio data ſufficit, nam major etiam augeret delirium.* Si hæc cautio de Vino valet, deque modicis ejus doſibus, valebit etiam, & multo magis de Opio. Sique in hac ſola Maniæ ſpecie, a debilitate ſolidorum, & fluidorum paucitate & vappeſcentia, tamen ſaltem modicæ doſes & Vini, & Opii, conducunt, nocebunt in aliis ſpeciebus etiam modicæ, & tanto certius largiores, id quod partim ex dictis jam conſtitit, partim ex mox dicendis uberius conſtabit.

b) *Tom. III. p. 531.*

c) *Medicinæ dogm. cap. de delirio p. 98.*

§. IX.

Mania plethorica.

Supereſt adhuc Mania, quæ ſine prægreſſa Melancholia, ſine exhibitis evacuantibus, ſine inducta debilitate, ætate florentibus, calidis, ſaniſſimis, ſanguine plenis, febrem inflammatoriam & phrenitidem non juſta methodo exceptam perpeſſis, diætæ lautæ vinoſæ adſuetis, ruborem vultus et adnatam vaſis rubris turgentem exhibentibus, hæmorrhoidum, menſium, lochiorum ſuppreſſione laborantibus, evenit, de qua SYDENHAMUS [d]) et BOERHAAVIUS [e]) ſeorſim egit. In hac VSes repetitas, et purgantia repetita, uterque laudat, his tamen præmiſſis SYDENHAMUS Electuarium bis dandum per diem ex aromaticis cum Theriaca, ea doſi admiſta, ut paulo minus quam granum unum æger quotidie accipiat, et ſuperbibere jubet Vini canarini hauſtum.

d) *p. 125. 126.*

e) *aph. 1127.*

BOER-

BOERHAAVIVS autem impetrata per VSes iteratas, & purgantia fortiora sedatione, opiata quoque commendat. Simili ratione PITCARNIVS f) VSem, Purgationem, Vomitionem, cucurbitulas, balnea, sachari saturni tenues doses, in potu suadet, atque his denique peractis, Medicamenta ex opio facta tuto posse exhiberi asserit, quare Emulsiones ex seminibus frigidis & papaveris, cum laudano opiato praescribit. Illustris tandem van SWIETEN g) in hac Mania praemissis vasa repleta vacuantibus, impetumque a capite avertentibus VSibus, purgationibus validis, pediluviis, epispasticis, roboratis vasis superioribus, & inferioribus relaxatis, si pergat adhuc furor, opiatis tuto posse compesci impetum dicit, atque deinde provocans ad Methodum Cl. HEVTE etiam largiores doses concedere videtur. Nolim ego his limitibus circumscriptam Opii exhibitionem, contra Virorum gravium consilia, improbare. Noto saltem, in processubus integris pro Morborum curatione, quos SYDENHAMUS conscripsit in usus filii sui, Medici, sub titulo *Maniae*, nil legi de Theriaca, vel Opio, vel vino, sed omnem medelam committi VSibus, & catharticis repetitis. h) Dein adhuc semel hic moneo, expositioni suae Methodi PITCARNIVM sollicite praemisisse cautionem, Opium non nisi post sufficientes evacuationes dandum esse. Tandem obsecro Lectores meos, ut perpendant sedulo, quam operosus sit Ill. van SWIETEN in coordinandis indicationibus veris, & commendandis remediis quae ipsis inserviunt, antequam Opium concedat. Si firmare Encephali vasa, & relaxare omnia reliqua totius corporis expedit, si alliciendus impetus in omnes partes, ut solum caput arte firmandum ab eodem immune praestetur, non licebit improvide porrigere Opium, quod vasa encephalica evidenter debilitat, quodque sangvinem expansum quam maxime, & veluti recto impetu ad caput ruere facit. Quoad Evacuantium usum, quem urget laudatus van SWIETEN, non puto satis inculcari Medicis

f) *Elem. Medicinae cap. de Mania.*

g) *Comment. Tom. III. aph. 1127. p. 532. 533.*

h) *p. 783.*

dicis posse, quod scripsit THOMSONVS,[i]) *In delirio a repletione, si Opium exhibeas, aucta sangvinis & nervosi liquidi expansione, augetur morbus.* Huius certe, quam loquor, Maniæ causæ omnes in eo collineant, ut vasa repleant, & repletionem expansione majorem reddant. Quamvis itaque demta remediis evacuantibus plenitudine, locus nunc opportunus videatur anodynis, ad impetum ut loqui solent Medici sopiendum, considerandum tamen, cum aliis remediis vix repressus per opium vere denuo iterum augeatur sangvinis impetus, & fervor, motu ejus projectili expansione & directione ad caput auctis, an vasa encephali nondum satis firma reddita sustinere posse credenda sint illum novum impetum, sine damno. Id ni fiat, impetus spirituum etiam non sedabitur, sed revocata per opium pristina circuitus celeritate, sangvinisque turgore iterum invitato, idem prorsus accidet nervoso liquido; ita antiqua rursum obtinebit cerebri conditio, & antiqua manebit morbi facies. Videor forte Lecturorum multis nimis meticulosus, difficultates otiosas cumulare, cum nemo sagaciorum Practicorum Opium suadentium sit, qui haud inculcet, non temerario consilio, sed actis agendis, id demum exhibendum esse. At omnibus prudenter agendis, dum hanc plethoricam juniorum Maniam sanare molimur, omnibus sobriis intentionibus Medici, omnium remediorum, quæ ab omni ævo salubriter usurpata sunt operationi, contrarium tamen est in sua actione Opium. Recenset plures historias MARCVS AVRELIVS SEVERINVS,[k]) ex quibus arteriotomia temporali subito quandoque sanatam fuisse Maniam patet. Asserit, ad quem RIVERIVS[l]) eius vestigiis insistens provocat, Felix PLATERVS, innumeros Maniacos curatos esse a Chirurgis, & aliis, qui ex professo hisce morbis curandis operam dabant, VSibus crebris, vigesies adeo imo sexagesies celebratis. Non solum enim venas brachii utriusque, sed etiam malleoli, frontis, narium,

i) *dissert. de Opio p. 124.*

k) *Medic. efficacis Part. II. p. 45. 46.*

l) *Operum med. p. 186.*

rium, hæmorrhoidum, etiam varices ſi appareant aperiri, injectis per intervalla clyſteribus, purgantibusque adhibitis, cucurbitulas quoque ſcapulis & dorſo cum ſcarificatione, poſt multas phlebotomias, & hirudines temporibus, & prone aures apponi ſuadet. Taceo VSem jugularium, a SYDENHAMO,[m]) MEADIO,[n]) HOFFMANNO,[o]) & aliis, magni factam. Quid vero ſibi volunt aliud hæc ſanguinem detrahendi molimina omnia, quam ut evacuetur cerebrum, & ab onere incumbente liberum præſtetur? quis vero cum his artibus, quis cum purgationibus antiphlogiſticis conciliabit veros effectus Opii, in corpus humanum? quæ effectubus evacuatoriis & revulſoriis in ſolidum repugnant. Accedo ad Nitrum tot Practicis in curatione Maniæ laudatum, quod HOFFMANNVS[p]) teſtis inſtar omnium, in Melancholia ad Maniam inclinante, & in ipſo furore, peculiarem plane & laudatiſſimum præbere effectum dicit, dum acrimoniam humorum bilioſam temperat, effrænes ſolidorum motus pacat, & immoderatum fervorem ſiſtit. Quomodo cum nitro refrigerante, circulum moderante, orgaſmum refrænante, acrimoniam inde naſcentem corrigente, alvum aperiente, hisque virtutibus Maniæ ſanationem promovente, felix connubium iniret calefaciens, circulum accelerans, orgaſmum intendens, acrimoniam prurientem ciens, alvumque obſtruens opium, hisque ſuis dotibus conditiones omnes juvans, quibus durantibus morbus manet inſanabilis?

m) *p. 125.*
n) *monit. med. p. 51.*
o) *Med. Syſt. Tom. IV. Part. IV. p. 208.*
p) *l. c. p. 217.*

Neque ſilentio tranſire debeo fructus horæos, ſubacidos adeo ſæpe BOERHAAVIO laudatos, ſuccum citri cum nitro & multa aqua HEISTERO[q]) commendatum, atque acetum denſo atroque ſangvini in vaſis cerebri ſtabulanti ſolvendo valde accommodatum, inſuperque prorſus eximium remedium refrigerans & ant-orgaſticum, quod forte in laudato illo *decocto nigro brunſuicenſi* plus quam ſangvis aſini, & aqua meliſſæ præſtat. Acetum, verbis utor BOER-

q) *Comp. Med. Pr. c. XIV.*

HAA-

HAAVII,[r]) in Poſca ebrietati adeo quidem adverſum, ut ſpiritu ſuo eandem feliciter domet, vinoque ſepultum ſi ingeratur excitet. Recte vero Mania permanens ebrietas ſine redeunte ſobrietate haberi poteſt, quidni ergo huic etiam conduceret acetum. Sed inter vera antidota Opii ut alibi videbimus, acetum refertur jure, nonne ergo minus recte in morbo quodam juvare ſtatueretur illud Venenum, in quo verum illius juvat antidotum? Reſtant potentia & actu refrigerantia, ex quibus capiti Maniacorum epithemata parari jubent Practici celeberrimi. Acetum topico uſu aliis addit PISO.[s]) RIVERIVS[t]) aquam Nymph. cum ſalis prunellæ larga & parca camphoræ doſi, itemque aquam roſarum cum ſale ſaturni commendat. TIMAEVS[u]) aquam roſarum cum aceto & aliis, atque balſamum ſaturni, MEAD[x]) acetum roſaceum; aquam roſarum cum aceto roſarum & nitro HOFFMANNVS[y]) extollit. Sed placet etiam Practicis actu frigida aqua ſimplex, capiti applicanda, qua nil æque prodeſſe jam CELSVS[z]) monuit, ARETÆO etiam probata; imo vero recentioribus ipſa nix, & aqua frigidiſſima in uſum vocata eſt, quos laudatos videas apud SWIETENIVM;[a]) ſingularemque plane artem habuerunt nonnulli, totum corpus immergere aquæ calidæ balneo, eodemque tempore frigidam capiti infundere; vel panno aqua frigida madido illud perfricare ſolerter, & diu, Celſi veſtigia legentes, qui ex aqua calida & oleo balneum parabat, & capiti aquam frigidam infundebat.[b]) Quis vero non videt ſcopum omnium huiuſcemodi medicationum? ſane is nullus alius eſt, quam fervorem ſangvinis extinguere, quam cavere raptum humorum ad caput, & vaſa hujus roborare, ut eidem reſiſtant, torrentemque eo excurrentem, in vaſa totius corporis ſub capite comiter invitare. Nonne vero ille, qui dum hoc omne multo labore molitur, tamen ſimul, forte balneum tepidum modo egreſſo, & frigida caput lavato, opium exhibet, ſibimet ipſi, omnibusque ſuis intentioni-

r) *Chem. Tom. II. p. 185. edit. lipſ.*

s) *de cognoſc. & cur. Morbis I. p. 178. 179.*

t) *lib. I. c. 14.*

u) *lib. I. caſ. 8.*

x) *monit. p. 53.*

y) *Med. Syſt. Tom. IV. Part. IV. p. 237.*

z) *lib. I. c. 6.*

a) *in Comment. III. p. 533.*

b) *lib. III. c. 18.*

tionibus quamvis id nolit, eodem tempore vere contramachinatur? Nimis quippe certum eſt, Opium calidam & prurientem indolem humoribus affricans ſpecifica virtute eos ad caput congerere, & congeſtione omnia ejus vaſa diducere, atque & hac ratione ſimul ſua inſita vi debilitare. Sed ſilentio præterire nequeo Lac aſininum, quod ſumma blanditia, præ cœterorum animalium lacte præditum, Maniaco cum ſero lactis, de omnibus opiatis tacens, commendat Benedictus SYLVATICUS. [c]) Neque is ſolus, ſed ad hanc diem Medici ſummi magnifaciunt lac cum aquis mineralibus, & ſerum lactis, in ejusmodi morbis fructus adhibitionis ſæpius experti. An vero aliunde hi deduci poſſunt, quam quod omnes humores ſic non diluantur ſaltem, & attenuentur, ſed & ſuperata omni irritante acrimonia, blandiſſimi & mitiſſimi reddantur. Quomodo vero virtuti lactis & ſeri lactis correſponderet Opium, acerrimis ſuis & fervidis quaſi particulis humores in orgaſmum conjiciens, & incendens.

c) *Cent. I. obſ. 53.*

Nondum vero omnia excuſſi, quæ Opium apud Maniacos plethoricos, vegetaque ætate homines diſſuadent; arduum nempe adhuc aliquod momentum ſupereſt. Crebra docet Experientia, [d]) ignem amoris otio, lauta diæta & vino quandoque ſuſtentatum, accedente denegata urentis libidinis extinctione, objectique, quod deperitur, fruitione inhibita, perpetuis interim ideis in eodem uno defixis hærentibus, hunc morbum, qui dicente MEAD [e]) totus in vi imaginandi conſiſtit, excludere, ægre tum expugnandum. Sed & pariter obſervationes docent, ſpermatis nimiam, ſive in ipſo congreſſu cum fœminis, ſive per inſomniorum ludibria effuſionem Maniam interdum ingenerare. Atque inter alia ſigna quæ imminere affectum monſtrant, etiam proclivitatem ad venerem majori ſolitam, & frequentes pollutiones nocturnas refert BOERHAAVIUS. [f]) Atque in hiſce caſibus forte præcipue locum haberet Caſtratio,

d) *vide Sinibaldi Geneanthr. lib. IX. Tract. II. c. 14. Plateri obſ. p. 82. 83. & Hoffm. Med. Syſt. Tom. IV. Part. IV. c. 8. p. 195. qui varios Autores allegat.*

e) *monit. med. p. 47.*

f) *in Comment. ad aph. 1120.*

qua Juvenem a furore liberatum, licet in Melancholiam morbus abierit, omnibus aliis nil juvantibus, recenset RIVERIUS;[g]) cujus tamen operationis omnino humanitati repugnantis pudere debet Medicum, monente PITCARNIO,[h]) licet nonnulli ea se Maniacos sanitati restituisse glorientur. Talibus Ægris omnibus egregie convenit nitrum largius datum, & intuitu morbi, in se considerati, & intuitu ejus causæ, quo remedio solo TIMÆUS[i]) Ægrum salacissimum, & nil juvantibus præscriptis remediis, castrationem oblato pro munere tolutario equo, acriter petentem, sanavit. Convenit inquam nitrum, quo olim, ut Ioh. HUMMELIUS[k]) refert, in Anglia elegantior sexus sibi veneris delicias ereptas indignabunda dolebat, ex quo VERULAMIUS usum polychrestum hujus remedii deprædicaverat. Conveniunt porro acida, inter quæ succus citri mirifice ad seminis copiam minuendam, & orgasmum extinguendum confert. Hæc si ita sese habeant, quomodo Maniæ huic a spermatis turgescentia & pruriente indole enatæ, laudatis modo antaphrodisiacis arcendæ, levandæ, expugnandæ conferet aphrodisiacum Opium? Opium, quod studio devorant Populi orientales, ut de nocte adamatas puellas videant, quod, si ullum aliud remedium, œstrum venereum etiam segnioribus in Amoris palæstra, excitat, quod eviratis visis virilitatem ad tempus elargitur; atque senes adeo & morum castimonia pollentes nocturnis imaginibus delusos stragula sua polluere facit. Aut cessare debet Opium esse Opium, aut impossibile est, ut hujus generis Maniam non graviorem reddat, tantum abest ut sanet. En hujus rei idoneum documentum![l]) Homo 30. annorum per Amorem stultus, cogitatisque scrupulosis perpetuo agitatus, sanus cœteroquin, singulis noctubus furiosus reddebatur, multumque negotii custodibus facessebat. Ut pacaret hunc impetum Cl. LORRY Medicus celebris Facultatis parisinæ dabat eidem potionem ex aquis pro refrigerantibus habitis, adji-

g) *in Observ. communicatis obs. 32.*

h) *Elem. Med. lib. II. c. VI. §. 17.*

i) *lib. III. casu 52.*

k) *Tr. de Arthritide. §. 19.*

l) *Journal Encyclopedique Tom. I. Part. II. p. 72. Paris. 1756.*

adjiciebat ſal volatile C C., liquorem Anodynum, caſtoreum & ſyrupum nymph. Hujus uſu æger eo perveniebat, ut per 3. horas dormiret. Sed addebat poſtea LORRY granum j. opii [l], inſequente autem nocte furor ordinario multo erat vehementior. Altero die præſcribebat grana ij. verum duplicato impetu redibat de nocte furor, dieque ſubſequente tranquillus equidem ſed laſſus & debilis erat æger, ſimulque ſubſultus tendinum obſervabantur per totum corpus. Nonne hic manifeſte aphrodiſiacus furor opio fuit exaltatus? nonne huic ægro potius profuiſſent cum nitro acida omnia? Sollicite igitur Medicus attendat neceſſum eſt, ut conveniens etiam omnibus penſitatis opium in medela habens, ab eo abſtineat ſi ſpermatis orgaſmus & occultus Amoris ignis occaſionem dederit malo. Valde ego abſum, ut credam de furore uterino agenti BALLONIO, [m]) Opium in furioſis his affectubus plurimum prodeſſe. Miror potius valde eundem non tantum litubus & cataplaſmatibus ſed & frontalibus Opium adjicientem, illi tamen locum non eſſe aſſerere, ſi corpus molliuſculum ſit, niſi vis ejus emendetur fl. lavend. nuce moſchata, caryophyll. pulvere majoranæ, non autem croco, euphorbio, caſtoreo, quia hæc ſint Καρηβαρικὰ, quaſi vero ipſum Opium tale non eſſet, imo vero caſtoreo & croco longe potentius Καρηβαρικόν.

m) *de Mulierum & Virginum morbis Cap. de furore Uterino.*

§. X.

Mania ſanabilis, ſine Opio feliciter poteſt curari.

Hæc poſtquam hucusque deduxi, propriam jam apponere deberem in curatione Maniacorum experientiam, quæ tamen ut nil diſſimilem, mea dum ipſis medebar in timorem conjecti culpa, illam non æquat, quam in aliorum morborum curatione acquiſivi Medicinam faciens. Non equidem quod ſibi factum HILDANVS [n]) recenſet, eousque male mecum egerunt Maniaci, ut parum abfuerit, quin trucidatus eſſem, aut morſu partem digiti amiſiſſem; tamen poſtquam mox abrepto capillamento proprios capillos ruditer vellicarunt, mox ſputa in faciem conjecerunt, mox

n) *Cent. IV. obſ. 9.*

guttur comprimere moliti ſunt, mox ſtricto enſe me perſecuti fuere, mox minaci vultu cultellum in faciem conjicere tentarunt, mox S. Bibliis in folio caput percutere laborarunt Inſanientes, cautius pauliſper cum iis agere didici, & ut vera loquar, rarius memet arbitrio ipſorum permiſi. Non tamen invitatus detrectare ſemper potui medelam, nunquam vero Opium his Ægris præſcripſi, nihilominus in variis caſibus non omnino infelix. Bene memini Virginis nobilis plethoricæ, menſium emanſione laborantis, Matremque nactæ, quæ violentæ affectuum tyrannidi antea ſemper ſubjecta atque meditabunda per aliquot hebdomades, violentas tandem manus ſibi ipſi intulerat. Effecerat ſine dubio hic tragicus caſus, ut optima Virgo pudori & ærumnis animi indulgens & perpetuo contriſtata, ipſa deſipere tandem & furere inciperet. Nil boni ſperans ego, impetravi tamen adjutus conſiliis alius Medici VSe, alvum laxantibus, nitro in omni potu largius dato, aqua ſucco citri & ſyrupis horæorum impraegnata, emulſionibus, topicis refrigerantibus, clyſmatibus, pediluviis, ut penitus ad ſe rediret, etiam antequam menſes erumperent, licet poſt aliquot annos in idem fere malum iterum incideret. Alio tempore diu talia conſului Virgini alii nobili Maniacæ, quæ Opium antea ab alio Clariſſimo Medico porrectum largiter aſſumſerat ſine fructu, ſed nil effeci, namque mox garrula vigilare & furere pergebat, mox quietior reddita & taciturna dejecto animo timidam ineptientem & fatuam ſemet exhibebat, felicior forte futura ſi Opium nunquam antea adſumſiſſet. Nullam fiduciam in hoc remedium pro Curatione Maniacorum locans, modeſte me contradixiſſe Medico Amico recordor, cum ad ejusmodi Ægrum cum eodem vocarer, quem Ambitio & ſpretus Amor, quo in elegantem Puellam ferebatur, perdiderant. Allegabat mihi methodum Cl. HEVTE, neque tamen annuere poteram. Proponebam potius nitrata, acidulas & alia, quæ omnia utcunque adhibita vana erant.

Vidi

Vidi inter noſtrates celebrem Mercatorem, qui animi viribus pollens ex multis laboribus in ſeram noctem extenſis, ambitione, proclivitate in iracundiam, curſitationibus, vinoſitate, incidebat in Maniam. Hæc VSibus, purgationibus antiphlogiſticis, ſelteranis, fructubus horæis, nitro largo fruſtra excepta febre accedente tranſibat in Phreneſin, in quam ſine dubio certius & citius tranſiiſſet, ſi æger opio paſtus fuiſſet. Id certum eſt, Maniam peſſimam ſæpe pati curationem plenariam, ſine Opio, etiamſi aliquibus Practicis id tanti in medela æſtimetur, ut prorſus nolint eodem carere, & haud poſſe carere credant. Sciſcitans curioſius, didici hanc veritatem. Namque retulit mihi ordinarius Noſocomii noſtri vratislavienſis omnium ſanctorum Medicus, fidus teſtis, & agnatus meus, ſe ab anno 1729. usque ad 1756. ſanaſſe Maniacos 89., VSibus iteratis ad lipothymiam, Vomitoriis, Purgantibus, aqua frigida multa, pro potu ordinario, addito ſemper nitro, largiore copia, Tincturis vitriolicis, ſine omni Opio, quod curationis genus contra Cl. HEVTE ſolerter notari volo. Plures etiam Maniaci catenis ligati *in Ephem. Nat. Cur. Cent. I. obſ. 84.* curati memorantur, crebro uſu fl. antimonii cum ſale ammoniaco ppt. in potu aquæ ſimplicis per intervalla exhibito nitro, radice hellebori & repetita VSe, adeoque ſine Opio. Neque in apparatu remediorum ad Maniam, quem Chirurgis milites ruſſos curaturis ſuppeditavit Cel. SCHREIBERVS,[o]) invenio Opium, ſed ſaltem VSes, Purgantia, balnea, aquam glacialem, nitrum, acidulas, victum tenuem, fructus horæos, imprimis cucumeres recentes ſale conditos. Non debeo ſilentio præterire, in Noſocomio noſtro Fratrum Miſericordiæ, in quo olim medicinam cum laude fecit Cl. KLAVNIGIVS, ab ejus tempore usque ad præſens nulli Maniaco datum fuiſſe Opium, vel Opiatum aliquod pharmacum. Omnes tractantur emeticis, purgantibus, VSibus, diluentibus, nitro cum camphora, interdum cauteriis actualibus in

o) Anweiſung zur Erkenntniß und Cur der vornehmſten Krankheiten §. 531.

in vertice, quæ ferunt fine multo dolore & clamore. Atque his præfidiis multi fanantur.

§. XI.

Quæ species ejus Opium ferat.

Sed fupereft tamen adhuc, confiderarique feorfim cum cura debet quædam Maniæ fpecies, quæ fi ulla alia, Opii ufum fert, & fibi præ aliis depofcit. Docet Experientia, faniffimis antea hominibus, in quorum nec fluidis nec folidis partibus eminens vitium hærebat, validos animi affectus iramque præcipue, quæ jam in fe fpectata grave delirium eft, & fubitaneum terrorem, Maniam interdum inducere. Tantoque magis hoc fit, quo fenfibilius ipfis & mobilius nervofum Genus eft, quare fœminis hyftericis & puerperium ingreffis (fub cujus præmordiis maxime, mira fæpe obfervatur ad motuum anomalias facilitas) fi ira excandefcant, aut terrore graviore percellantur, Mania fubinde fupervenit. In Puerperis perterrefactis equidem concurrere poffunt fuppreffa lochia, & fanguinis valida repreffio ad caput, non Maniam faltem, fed ipfam phrenitidem inducere apta. At maxime tamen motus nervofi fluidi turbatus, & ipfius fenforii communis inde enata adfectio præternaturalis, in his cafibus accufari debet, cui nil æque feliciter medetur quam Opium, ut in aliis morbis, ab eadem hac caufa prognatis, quod & fuppreffa lochia fæpe feliciter reftituit. Neutiquam equidem exclufa volo alia remedia ab individualibus conditionibus flagitata, VSes, laxantia alvum, & alia æftui fanguinis iram infequenti, aut motui ejus ab exterioribus ad interiora repreffo, quem terror ciet, fecundum artis leges debita. Videtur vero his optime jungi vel fubjungi Opium poffe. Scilicet affectus animi vehemens confiderari debet tanquam nervis inhærens aliquis ftimulus, qui evelli debet, fi cita evulfio non poffibilis, ut alio tempore, quando materialis ftimulus tolli ftatim nequit, nervis tantisper inferendus eft aliquis ftupor, ut ftimulum non fentiant. Dum ergo adhuc alta mente repoftus manet, femel

natus,

natus, aut quandoque renovatus affectus, aliis agendis actis, expedit quandoque, Opio quod animum pacat, & somnum inducit, felicem ærumnarum & curarum oblivionem inducere, atque simul motus corporeos anomalos, ab animo male affecto pendentes, coërcere. Interdum tamen etiam evulso morali stimulo, menteque remediis a ratione & religione petitis ad quietem reducta, nihilominus perdurant motus irregulares in machina corporea, nervorum nimis sensibilium vitio, atque & tum nil æque juvamen adferre videtur, quam anodynum ex opio pharmacum. Hujus igitur Generis Mania, atque præcipue, quando adhuc recens est, vitiumque notabile sanguini ipsi & ejus motui nondum adfricavit, auscultare solet illi præcipue remedio, quod in nervos eorumque spiritus, inter reliqua omnia maximum imperium habet. Optime hoc ipsum monet præ aliis Practicis de GORTER, [p]) delirium aliquando pendere a spirituum motu, gravioribus animi passionibus turbato memorans, atque pro eo sedando sanguinis missionem & narcotica commendans. Certo respectu fidem huic asserto conciliare potest Casus apud YOUNGIVM, [q]) in antecedentibus jam adductus Fœminæ nobilis, quæ usum rationis ob Mariti barbariem subito amiserat, una dosi 4. granorum Opii alto somno subsecuto, sanatæ. Trahi huc quoque posse mea sententia videtur Historia recensita a RIDLINO, [r]) ad quam non minus in antecedentibus jam provocavi, quamque Actis Erud. 1701. mense Jul. p. 314. insertam tanti habuit Ill. van SWIETEN, ut ex his eam pro comprobando Usu Opii, etiam largiore apud Maniacos, adduceret. Maxime notari debet, Virginem RIDLINI, dum felici errore Opium ad scrupulum unum devoraverat, antea fuisse Melancholicam ex Animi affectu, qui concione sacra eidem motus fuerat, a nimis forte aspero Verbi divini interprete. Nollem ego faustum hunc fortuitæ, sed simul huic individuali casui, ex causæ suæ natura competentis sanationis effectum trahere

p) *Med. dogm. p. 24.*

q) *op. 23.*

r) *lin. med. anno 1700. Mens. Dec. obs. 12.*

ad

ad omnem Maniam, ſine exceptione, vel & in caſu idoneo, ubi animi affectus præcipue ſubeſſet, largis adeo, aut diu repetitis doſibus Opii pugnare. Auſcultandum potius credo Illuſtri MEAD, [s]) In caſibus nonnullis inquienti, ut in magnis animi terroribus, aut ubi per longam ſollicitudinem vel triſtitiam pervigilio fatigatus eſt æger, anodyna experiri non alienum eſt. Neque tamen diu in his perſiſtendum.

s) *Monit. med. p. 56.*

Antequam finiam, notem adhuc, ad Maniam unice nervoſam, quali termino uti licebit, quadrare omnino Opium. Eapropter, ut docet de GORTER, [t]) id tum prodeſt, quando homo ob conſenſum nimis vividum cum aliis partibus, delirat, qui in nervis obtinet, dum dolor alicujus partis adeſt, aut animi affectus totum nervoſum Syſtema perturbat. Bene quoque ſcripſerat Simon PAVLI [u]) *Opium decore præparatum in omnibus corporis doloribus, & ex iis natis vigiliis & deliriis, inſigniter conducit.* Atque in ſimilibus caſibus, dolore nempe, & valido animi affectu præſentibus, unice delirantibus conducere Opium, laudatus modo de GORTER affirmat. Neque ſine rationibus ſonticis eum in hac ſententia verſari apparere poteſt ex omnibus, quæ ego accuratius alias omnes ſpecies contuitus, hucusque de hoc remedio, in ſe phantaſtico, Lectoribus meis propoſui.

t) *Med. dogm. p. 97.*

u) *Quadrip. Bot. p. 420.*



CAPVT III.

Morbi Mulierum menſtruatarum & gravidarum.

§. I.

Fluxus Menſium doloroſus.

Vt meo labori nil deſit, ſubnectenda adhuc hactenus expoſitis mihi ſunt nonnulla, morbos mulierum concernentia.

nentia. Atque primo loco conſiderari debet excretio illa, quæ Sexui ſequiori propria eſt, fluxus Catameniorum. Ad hunc quomodo Opium ſeſe habeat, vidimus Sect. II. in doctrina de Hæmorrhagiis, & ſpeciatim de Hæmorrhagia ex Vtero, ubi quidem clarius expoſui, minus recte Opium, quod vere emmenagoga virtute pollet, Menſium immodico fluxui opponi, licet toto die Practici ita agere ſoleant. Multo certe majori jure Opium deſtinaretur ſuppreſſioni Menſium, quia ratio & experientia loquitur, ejus virtutem menſes moventem æque certam eſſe, ac Aloës, & Myrrhæ, aliorumque pellentium calidorum aromaticorum, & ſtimulantium. At cum præ dictis & aliis emmenagogis ſpecificis, ſi ſola conſideretur eorum virtus ſanguinem attenuans, rarefaciens, & movens, nil prærogativæ habeat Opium, hoc vero ſimul Ventriculum & inteſtina debilitet, alimentorum coctionem peſſundet, ac alvum retardet, adeoque hac ratione ad Cacochymiam & Cachexiam, ad quam ducit Menſium Suppreſſio, viam facilitet, dum aloe & myrrha, cum volatilibus omnibus & aromaticis, contrarium præſtant, magis conducit in curanda Menſium ſuppreſſione Opium miſſum facere, & emmenagoga ſtomacho ſimul & coctionibus amica præſcribere.

In illo vero menſium vitio, quando hi difficulter & parcius, & cum gravibus doloribus erumpunt, pulcherrime ſe Opium gerit, id quod fuſius jam exponi meretur. Dantur ſcilicet fœmellæ, quibus textura partium nervoſarum valde tenera eſt, & ſenſibilis, ac quibus fibræ omnes muſculares mirum quantum irritabiles obſervantur. Hæ ſi ſimul ſint plethoricæ, & vaſa obtinuerint valde exilia, atque inſuper forte oſculorum, quæ in vaginæ & uteri ſuperficiem hiant, ſanguinemque transmittere debebant, paucitate laborent, non poſſunt non catameniorum periodo adventante, miſera & triſtia ſymptomata pati. Tanto vero magis hæc exacerbantur, ſi diætæ peccata circa hoc tempus commiſſa

concurrant, maxime ſi pedes cum corpore reliquo frigori fuerint expoſiti, aut graviori terrore illud fuerit perculſum. Namque tum Orgaſmo menſtruo commotus ſanguis, appellens ad loca uterina, tantum abeſt, ut placide vaſcula ſibi cedentia tranſeat, & per ea excernatur, ut potius progredi viarum arctarum vitio prohibitus, diducat fibras, atque retroactus in nervearum membranarum villis, & inteſtinalibus maxime tunicis, horribiles criſpationes doloroſas cieat, quæ per omnem ſyntaxin nervoſam propagatæ clavum, vomitiones, anguſtias præcordiorum, colicam hyſtericam, concitant, atque ſi increverint, convulſiones adeo univerſales excludere poſſunt, & ſolent. In ejusmodi caſubus, quorum faciem accuratius & ad vivum pictam invenire licet in *Hiſtoria Morborum Vratislavienſium*, [a]) quam male adhibeantur Emmenagoga omnia, licet ſpecifica habita, vix dici poteſt, id quod Cl. Autores animadvertere haud neglexerunt. Bene memini me Novitium adhuc Medicinæ Doctorem, conſultum a Fœmina tenerioris habitus corporis, commiſiſſe Medelam VSi in pede, pediluviis, ſelteranis cum lacte, clyſmatibus emollientibus, nitratis, & infuſo chamomillæ. Sed hæc omnia non impediebant, quo minus ſemper ingruente menſtrua periodo, vehementiſſimis abdominis doloribus corriperetur, ſub quibus ſanguis aliquando ſaltem parciſſima quantitate, fereque tantum ad guttas aliquot excernebatur. Vocabatur in Conſilium Medicus aliquis Veteranus Praxi ampliſſima clarus. Is infuſum millefolii pilulasque becherianas addito extracto millefolii & chamom., borrace, viſco querno & gummi galbano mane ſumendas, a meridie vero Elixir uterinum Wedelii, cum Eſſ. ſuccin. millefolii & caſcarillæ remixtum laudabat. Sed horum uſui inſignis æſtus, anxietas, dolor preſſorius in lumbis, inguinibus, artubus inferioribus, clavus, cordis palpitatio, conatus hæmorrhoidales, & hæmorrhagia narium levis, cruciatubus abdominalibus ſimul præfracte perdurantibus ſuccedebat.

a) *Anno* 1701. p. 39.

Videns

Videns igitur omnia pellentia irrita & noxia esse, nisi viæ sint satis patulæ, utcunque mitigatis præsentibus malis VSe in pede, versus novum periodum balneum adhibendum fore edicebat. Optime jam tunc discebam veritatem eorum, quæ scripsit Fidissimus Præceptor HOFFMANNVS. b) *Si adsit fibrarum Vteri strictura, & vasorum angustia, frustra & cum damno propinari pellentia, coacto enim in celerem motum & ebullitionem sanguine, majorem adhuc vasorum coarctatorum obstructionem & infarctum, sanguinisque ad partes nerveas nobiliores regurgitationem, spasmorum & convulsionum sæpe procreatricem subsequi.* Sane qui justam Mensium talium dolorificorum ætiologiam mente tenet, facile perspiciet, post ea, quæ sanguinem, quantum fieri potest, attenuant, & meabilem reddunt, dum sæpe appulsus ejus ad loca uterina haud deficit, sed satis vegetus est, in stricturarum & spasmorum, quibus fibræ laborant relaxatione procuranda, viisque ita patulis reddendis, palmarium curationis momentum situm esse. Magnis eapropter laudibus a Practicis celebribus afficiuntur balnea, fomenta, & cataplasmata emollientia, abdomini pubique, & ante fluxum & eo incipiente applicita, atque non minus clysmata talia, quibus omnibus & HOFFMANNVS multum defert, salia varii generis, & fontes soterios salibus prægnantes, simul pro fluxilitate humorum impetranda, commendans. Atque ejusmodi commemoratis relaxantibus externis præsidiis, etiam junguntur relaxantia interna, inter quæ vel tepida aqua multum boni præstat, maxime speciebus emollientibus infusa. Magna vero emulsivorum & oleosorum hic deprehenditur efficacia; etenim in fœminis versus mensium tempus adeo violentis doloribus, ac si parturirent correptis, nil excellentius invenit HAMILTON, c) quam amygdalarum vel lini oleum recens cum syrupo Violarum, largiore copia per aliquot menses vesperi exhibitum. Dedi hoc remedium ejus vestigiis insistens sæpius, cum fructu, aliquando

b) *Diss. de ignorata Vteri structura &c.* §. 9. & 10.

c) *vide Allen Abregé de toute la Medecine pratique Tom. II. p.* 390.

d) *Etcodr. p. 646. & alibi.* vero etiam LENTILIVM [d]) ſecutus, addidi oleo amygdalarum Tincturam Succini, modica doſi, atque ſyrupum Artemiſiæ vel alium ex herba quadam uterina paratum. Dolui tamen non raro inſufficientem effectum, quem multo præſtantiorem obſervavi, ubi relaxantia & antiſpasmodica emmenagogis jungenda eſſe videns, cum his remiſcui antiſpasmodicorum ſummum, Opium. Satis quippe gnarus eram, fruſtra clamare contra ejus uſum menſium tempore locum habentem, illos, qui antiſpaſmodicæ junctam emmenagogam ejus Virtutem ignorant, gratisque eapropter inhibitionem & retentionem fluxuri ſanguinis ab eo metuunt. Memorari cum cura merentur, quæ huc egregie ſpectantia habet, alibi interdum circa dextrum uſum, quem nimis ex-

e) *p. 299-302.* tendit, hallucinatus HEQVETVS. [e]) Is quæſtionem movet, an durante evacuatione quadam naturali, ſi adfuerint ſymptomata Opium poſcentia, hoc exhibere queat, non obſtante præſentia fluxus. Reſpondet, ſi hæc evacuatio fiat extra periodi tempus, & hoc antevertat, illam non eſſe naturalem, ideoque ceu ſymptomaticam non prohibere uſum indicati remedii ſedantis. Quin ſi talis evacuatio etiam eveniat juſto tempore, eam tamen non interdicere uſui Opii, ſi doloroſa affectio concurrat, quia Opium ſaltem moderetur exceſſum virtutis ſyſtalticæ, non vero infringat naturalem ſyſtalſin, quia in ea tollat, quod morboſum eſt, linquat vero id, quod ſanitas requirit, adeoque excretionem ipſam non turbet. Eapropter conſtantis obſervationis eſſe aſſerit, in Colicis convulſivis hyſtericis & aliis affectubus ſpasmodicis Fœmellis exhibitum cum aqua Cinamomi Opium, non interrumpere menſium fluxum naturalem, ſed ſæpe eum revocare & reſtituere, quando doloris enormitas & ſpasmorum vehementia eum interrumpit & ſupprimit. Eapropter

f) *p. 185.* etiam alibi [f]) jam docuerat, Opium mixtum cum aloë & marte movere menſes, ſpasmos obſtructionem cientes ſolvendo, & occluſa excretoria vaſa reſerando. Nunquam me

pœni-

pœnituit hujus connubii, quod Opium cum emmenagogis inire jussi, quoties eo opus fuit, Duces præstantissimos dudum secutum. In menstruis difficillimis, & cum gravissimis Symptomatibus complicatis, ad dolorem sedandum theriacæ aut mithridatii drachmam unam commendavit RODERICUS a CASTRO.[g]) HORSTIUS[h]) in mensium fluxu difficili & dolorifico, balneum & rob ebuli, cum theriaca, & castoreo suasit. Laudatus modo LENTILIUS[i]) in mensibus dolorificis Mixturam ex aqua melissæ, zedoariæ, Tinct. Aurant., sale volatili, & Essentia anodyna, cum syr. fl. chamom. sibi familiarem esse dicit periodo adventante sumendam, donec sopiantur dolores, & fluxus fit satis copiosus. Amavit quoque combinationem emenagogorum cum opiatis ETTMÜLLERUS, nosterque olim Celeb. de HELWIG præcipuus Autor *Historiæ Morborum Vratislaviensium* tanti habitæ Illustr. de HALLER, ut denuo imprimi eam fecerit, & sua Præfatione exornarit, Elixir uterinum Wedelii cum laudano liquido porrigere solebat, cui ego lubentius Elix. aperitivum Clauderi, ob lixiviosum menstruum addito laudano, substituere sæpius consultum duxi. Quandoque etiam ubi temperies Ægræ & pulsus fortior calidorum usum vetabant, Emulsionem oleosam cum nitro & opio egregios edidisse effectus gavisus sum. Recte nimirum de Opio pronunciavit, Cl. GEOFFROY[k]) quod muliebrium menstruorum, a fibrarum erethismo & convulsione suppressorum fluxum juvet. Atque Anodyna mensibus ex crispatione solidorum suppressis egregie opitulari etiam edixit de GORTER,[l]) qui frustra fortissimis emmenagogis tentantur.

g) *de Morb. Mulierum Part. II. lib. I. c. 7.*

h) *Observationum lib. I. de morbis mulierum obs. 5.*

i) *Eteodr. p. 597.*

k) *Mat. Med. Tom. II. p. 692.*

l) *Comp. Med. p. 148. §. 26.*

§. II.

Opium an gravidis conferat?

Jam quando naturales Menses sua dote juvat, quando nimiis eapropter non convenit, quando ob spasmos & dolores retentis & cohibitis sæpe feliciter medetur Opium, fusius indagare operæ pretium erit, sitne Foemellis gravidis conve-

conveniens remedium, an minus. In genere ſine habito aliquo reſpectu, ad morbum ſingularem ipſi familiarem, ſi conſideretur Graviditas, ſponte credo ex dictis innoteſcit, Opium eidem non adeo bene congruere, tantoque minus quo recentior eadem eſt, & quo magis Plethora eminens obſervatur. Nimirum cum plerumque evacuationes ſangvinis ſuetæ per uterum, ſtatim ceſſent, ex quo gravida facta eſt Mulier, (licet interdum primis menſibus adhuc ſtatis periodis ingruant) illæque adeo aut prorſus non arte movendæ, aut ſi gravidæ fœminæ parcius, & ex vaginæ vaſis juſto tempore prorumpant, aucto impetu circuli ad Uterum qui ad vaſa, hunc & placentam ſibi jungentia, infeliciter excurrere poſſet, nequaquam ſtimulo quodam juvandæ ſint, facile ſequitur, emmenagogum Opium ex hac conſideratione gravidis haud convenire. Eadem nempe ratione, ut peccaret Medicus, Aloën, & Myrrham, & Crocum, & alia hujus claſſis gravidæ porrigens, ita & ſine dubio peccaret, Opium nimis facilis præſcribens, niſi peculiaris indicatio, nullo alio remedio obtinenda, uſum ejus propoſcerit. Verum & intuitu Foetus, ad quem omnia remedia quæ Mater aſſumſit, tandem etiam, licet ob ſui diſtributionem per totum maternum corpus, minori copia pertingunt, non adeo innocens & ſecurus gravidis eſt Uſus Opii. In ſequentibus quippe, quando de Morbis Infantum acturus ſum, evidenter demonſtratum dabo, illud his ob tenellam Ætatem minus proficuum, quin damnoſum ſæpe eſſe remedium; igitur illud fœtubus tenerrimis & immaturis, tanto minus adiaphorum eſſe poſſe, evictum reddi debet. Operoſe demonſtrare nititur, qui panchreſtam Opii Virtutem deprædicat HEQVETVS, [m]) ejus a gravida degluti vim ad fœtum non pervenire, quod ipſum tamen negari omnino nequit, ſi ſaltem conſideretur, fœtum partem corporis materni haberi debere, & toties in non gravidis vim Opii ad Uterum excurrere, in quo nunc fœtus aſſervatur, & nutritur.

m) p. 307. ſeq.

tur. Tacite ergo largiri videtur hoc remedii Genus Fœtui minus commodum eſſe.

§. III.

Quanquam vero quæ hactenus ediſſerui, prudentibus obiter habenda videri nequeant, dum minimum circumſpectum uſum Opii apud gravidas eſſe debere, liquido commonſtrant, cœcumque impetum Medici Opium depereuntis coërcere apta ſunt; certum tamen etiam eſt, eſſe Morbos quosdam Gravidarum, qui deliniri & tolli ſine Opio vix poſſunt, quique adeo caſtum ejus Uſum urgent. Atque de his paulo accuratius nunc agendum erit. *Gravidarum Nauſea & Vomitus*

Initium facio a Nauſea, Vomituritione & Vomitu ipſo, quæ mala vel leviorem vel graviorem faucium, Oeſophagi, Ventriculi, convulſionem involvunt, diaphragma ipſum, & muſculos abdominis in conſenſum rapientem, ubi ad Vomituin usque Nauſea aſſurgit. Hæc levior vel violentior convulſio cauſam præcipuam apud gravidas agnoſcit ſanguinem menſtruum retentum, qui regurgitans ad ventriculum, vaſa ejus diducendo, nervos premit, atque irritat. Atque ab hac cauſa énata gravidarum Nauſea & Vomitio, uti calida omnia & aromatica apta alioquin mali utriusque remedia neutiquam fert, ſed potius ab iis exacerbatur, ita quoque Opium calefaciens, & plethoricum ſanguinem rarefaciens omnino excludit, ac præcipue VSi plethoram minuenti, ut alia ab eadem radice pendentia gravidarum incommoda auſcultat. Sane immoderatiorem Vomitum, primis menſibus Plethoricas gravidas affligentem per ſpirituoſa, ſtomachica, adſtringentia, Opiata curam minime recipere, ſed iteratas VSes, & quietem corporis, animique, poſcere optime ſcripſit HOFFMANNUS[n]) profeſſusque ſimul eſt, ſe ſi is abortum minaretur, potu aquæ frigidæ plus præſtitiſſe, quam aliis remediis. Quando vero frigida aqua, quando porro per experientiam blanda acida, ſuccus citri, ſpiritus acidi dulcificati, tincturæ vitriolicæ, adeo

n) *Med. Syſt. Tom. IV. Part. III. Sect. II. c. VI. p. 510.*

adeo hic conferunt, quæ condenſando fluida, & calorem ac rarefactionem inhibendo agunt, quomodo conferre poſſet Opium, quod prorſus contrarium præſtat, cauſamque morbi vere juvat, dum ejus effectui moderando deſtinatur?

Verum enim vero, dantur tamen etiam fœmellæ, quibus protinus ubi conceperant, inſuperabilis nauſea multa tædia parit, in vomitum ſæpe erumpens, quæ quia tunc notabilis plethora nondum enata eſt, menſtrui orgaſmi periodo ne quidem prima vice ſuperata, ab alia omnino cauſa oriri debere videtur. Deſcripſit BOERHAAVIUS o) nauſeam & vomitum, orientem ab inordinato liquidi nervoſi motu, undecunque excitato; quanquam vero hanc ſpeciem ad gravidarum nauſeam & Vomitum præciſe non traxerit, puto tamen hæc mala ſtatim primis diebus & ſeptimanis, poſt conceptionem evenientia, ex eodem fonte oriri. Namque ſine dubio Auræ ſeminalis energia fibrarum Uteri motum mutat, atque tum ob nervorum uterinorum cum nervis Ventriculi conſenſum, convulſivi quippiam huic Viſceri communicatur, quin ipſa Uteri incipiens dilatatio per conſenſum nervorum ventriculum afficere poteſt, meritoque Cl. MAURICEAU p) nauſeam & Vomitionem inter initia graviditatis oborientem ab hac potiſſimum cauſa deducendam eſſe judicat. Atque in tali nauſea & Vomitione, vere hyſterica, a ſolo motuum vitio pendente, pulchre ſeſe omnino gerit Opium, parca doſi, cum pauxillo aquæ Cinamomi, Vini rhenani, vel ſyrupo limoniorum deglutitum, vel in paucis laudani liquidi guttulis liquori anodyno, vel ſpiritui ☽i dulc. adjectum, quale remedii genus in mea Praxi a multis annis elegans & proficuum reperi. Vidi deinceps cum voluptate Cl. YOUNG q) non ſine diſcrimine in omni gravidarum Nauſea & Vomitu, quod SYLVIO r) & multis aliis Practicis ſolemne eſt, Opiata laudare, ſed optima certe & in re ipſa fundata limitatione id modo commendare, modo diſſuadere. Egregie ſeorſim conſiderat

o) *aph. 642. 655.*

p) *des Maladies des femmes grosses p. 125.*

q) *c. X.*

r) *Prax. lib. III. c. VI. §. 127. 128.*

Vomi-

Vomitum poſt conceptionem, ab inexplicabili mutatione Uteri, nervoſum ſyſtema, ignota nobis ratione afficiente, minusque a ſaburra in Ventriculo collecta pendentem, quem cum Vomitu navigantium comparat, huicque laudanum ad gt. 5. ex Aqua Menthæ, Cinam. Vinoque rubro cum Aromatibus, deſtinat. Atque hanc ſpeciem diſtinguit ab illa Ventriculi convulſione, quæ confirmata graviditate, a ceſſatione Menſium, vaſorum plenitudine orgaſmoque & calore excluditur. Huic cum adeo bene conveniat VS. & diæta refrigerans, omnino Opium non convenire poſſe, aſſerit; atque ſimul ingenuus confitetur, ſe olim methodo ordinaria hoc remedium promiſcue exhibentem, gravidæ, quæ per aliquot menſes mane quotidie vomebat, Opio ipſo morbo pejore, omnia mala deteriora reddidiſſe, quæ miſſo eodem VSe & parca diæta ſtatim levabantur. Nollem tamen, quanquam hoc diſcrimen inter Vomitum Gravidarum a ſolo vitio nervorum, & a plethora æſtuque ſanguinis in Artis exercitiis utiliſſimum habeam, regulam inde ſtabilire, nulli earum Vomitioni niſi illi, quæ ſub impregnationis initium moleſta eſt, Opium adferre opem aptum haberi. Lego in *Miſcell. Nat. Cur.* [s]) obſervationem, quæ inſcribitur *Uſus Opii & Clyſterum in gravidarum affectubus ſpaſmodicis innoxius.* Habetur ibi Fœmina, quæ dum gravida erat, ſemper inter varia mala hyſterico-convulſiva, Vomitu enormi, nauſea, anxietatibus &c. vexabatur. Medicus ex auctoritate ETTMÜLLERI nolebat exhibere opiatum. Cum vero tertia vice gravida ob hæc mala, fœtum immaturum circa menſis octavi initium edidiſſet, ac omnia iterum recurrerent, cum quarta vice eſſet gravida, laudanum aliquod hyſtericum cum fructu porrexit Cl. WESTPHALUS. Eadem mala quoque, bis adhuc gravidæ iterum moleſta, & minacia, eodem remedio feliciter domavit. Studioſe omnino expendendum eſt, ſintne ſpaſmi hyſterici Plethoræ complicati, tum enim duplex medela requiritur, VSique & refri-

s) *Dec. III. Ao. V. & VI. obſ.* 285.

refrigerantibus, Opium, etiam abſolutis aliquot graviditatis menſibus, ſubjungi poteſt. Sed & circa hujus finem, quando increſcente indies fœtu & largius nutrimentum ſibi depoſcente, Plethora non adeo vrgere ſolet, ataxia ſpirituum, & ſolum motuum vitium ſubeſſe poteſt, ut in Caſu allegato, atque hac rerum facie exiſtente opium unice indicatum rectiſſime in uſum vocatur.

Quando vero moles uteri auctior abdomine contenta premens & tendens, & ſurſum urgens Ventriculi fibras motrices ſollicitando Vomitum ciet, tunc vanum erit porrexiſſe Opium, ſola quippe moderatiſſima diæta malum valet mitigare. Peſſime quoque agitur cum gravidis, ſi iis propter ingluviem nauſeantibus & vomentibus Opium exhibetur, ſordesque quæ ejiciendæ erant, in damna earum, & fœtuum, in corpore ſedem figere jubentur.

§. IV.

Diarrhœæ Accidunt vero etiam gravidis nonnunquam diarrhœæ, & dyſenteriæ, quæ licet graviditatis morbi proprii haud ſint, tamen præſente hac, peculiarem attentionem in curatione merentur. Scripſit HIPPOCRATES,[t]) *Mulieri in Utero gerenti, ſi alvus multum fluxerit, periculum eſt, ne abortiat.* Adeoque multa cum prudentia hoc periculum prævertere Medicus debet. Equidem non negari poteſt, ſi peccatis diæteticis collectæ fuerint ſordes, in alimentorum canali, aut naturæ beneficio ſangvinis quisquiliæ ad inteſtina deponantur, excluſionem earum quandoque Matri & fœtui potius juvamini eſſe ſolere, ſibique adeo aliquantiſper permittendam talem diarrhœam, non præpoſtere inhibendam eſſe. Singulis menſibus recurrentem profuſiorem diarrhœam, gravidæ utilem fuiſſe, narrant *Acta Naturæ Curioſorum.*[u]) Diarrhœam quoque prægnanti innoxiam HAGENDORNIUS[x]) habet inter alios Obſervatores, ſuppreſſique intempeſtive ejusmodi fluxus alvini apud gravidas, peſſimas ſequelas paſſim legere eſt.[y]) Male ergo

agit

t) *lib. V. aph. 34.*

u) *Dec. II. Ao. V. obſ. 149.*

x) *Cent. II. hiſt. 97.*

y) *vide* Breßlauiſche Naturgeſchichte *XXV.* Verſuch *p. 192.*

agit Medicus ſine diſcrimine omnes diarrhœas gravidis ſupprimere moliens, ſive opio, ſive adſtringentibus hoc fine potiturus utatur. Expedit potius, ea omnia ponderare ſolerter, quæ ſect. III. capite de diarrhœa huc facientia fuſius expoſui. Verum ubi gravidæ alvus multum & diu fluxerit, atque poſt recrementa quæ ſanitati oneri futura erant, ſatis eliminata, laudabiles humores emunguntur, ipſaque digeſtio dejectionibus perdurantibus ægrius ſuccedit, aut alimenta ipſa indigeſta excernuntur, periculum omnino eſt, ne nutritio fœtus pereat, ipſiusque parvula Vita extinguatur, quare tum de ſiſtendo fluxu Medicus protinus cogitare debet, illa methodo, & ſub illis conditionibus, quas in ſuperioribus indicavi. Namque aliter verendum erit, ne gravidis idem fatum accidat, ac illi cujus AMATVS LVSITANVS[z]) mentionem facit, quæ ſexto menſe orta dejectione, etiamſi ipſa convaluerit, partum tamen perdidit. Vix quippe omnibus eadem expectanda felicitas, quam experta eſt Uxor cujusdam Conſulis apud PLATERVM,[a]) quæ gravida a duobus menſibus poſt ſuperatam febrem, fere integrum menſem ſingulis ſæpe horis decies vel duodecies dejecit, nec tamen abortivit, ſed convaleſcens tempore decenti puerum enixa eſt vividum, quem ipſe PLATERVS ex ſacro fonte excepit. Maxime autem finem faciendum diarrhœæ volunt complicata tormina, cauſa eorum antea & eliminata & impugnata, dum illa facile ante tempus fœtum ex materno ergaſtulo ejicere queunt. Sed plane ſummam attentionem flagitat inteſtini recti Utero vicini, dum diarrhœa urget, repetitus egerendi conatus, atque in dyſenteria ejus comes perpetuus, moleſtiſſimus teneſmus, qui ſi Mulieri prægnanti ſuperveniat, abortire facit,[b]) dum motu convulſivo fibrarum muſcularium inteſtini recti, ipſe Uterus ita irritatur, ut id quod continet, a ſe avellat & protrudat. Huic ergo teneſmo mature obex ponendus eſt, quoties apud gravidas fluxu alvino laborantes obſervatur, cum

z) *Cent. II. curat. 51.*

a) *Obſervat. lib. III. p. 837.*

b) *Hipp. l. VII. aph. 27.*

musculos abdominis in convulsivum motum sine voluntatis imperio abripiat, animæque tetentionem, ac diaphragmatis majorem actionem in abdominis viscera cieat, atque paucis, vere parturire faciat. Quanquam vero motus hi omnes, uteri tandem convulsionem in Fœmellis post se trahentes, causæ irritantis ablatione, ac oblinitione intestini muco suo naturali exuti & excoriati per injectiones oleosas, & mucilaginosas, oppugnari præcipue debeant, juvat tamen sæpe, & necessum est eos ipsos sopire, id quod si paulo vehementiores & pertinaciores fuerint, sæpe vix aliter, quam Opii exhibitione succedit. Ego diarrhœis gravidarum a mala Victus ratione & refrigeratione corporis obortis, torminibusque stipatis, rheo & clysmatibus oleosis mederi laborans, maxime si primis mensibus obuenirent, mature confugi ad Opiata, ne motus excussorii ad Uterum serperent, lubentiusque pace quadam impetrata, accedendum iterum altera die ad rheum, quam differendum esse sedantis pharmaci usum reputavi. Multo autem adhuc majori opera, cito occurrendum esse duxi dysenterico tenesmo, felicisque alicujus medelæ specimen multa cum voluptate hic in animum revoco. Laborabat Illustris quædam Berolino ad nos delata Comitissa dysenteria gravi, interque dolorosas intestinorum adflictiones, perpetuo egerendi stimulo vexabatur, qui eidem ipsi multum timoris incutiebat, cum tertius graviditatis mensis volveretur, ac ille præcise terminus instaret, quo antea gravida abortum perpessa fuerat. Faciebat ipsi Medicinam Medicus conterraneus Vratislaviæ commoratus, cujus suasu Misturam ex Essentia Pareiræ bravæ, Millefolii & cascarillæ aliquoties per diem sumebat, atque jusculi avenacei poculum interdum sorbillabat. Vocabar tandem malo mitigari renuente, cum ille aliis negotiis detineretur, offendebamus Amicam quandam Ægræ, aliam Comitem, Cl. Stahlii remedia valde in deliciis habentem, quæ imperiosius a me poscebat, ut pilulas ejus præscriberem, quas ipse ut

refere-

referebat, magni faceret, in dyſenteriarum curatione. Id quidem me neutiquam latebat, at cum in præſenti caſu eas indicatum pharmacum habere nequirem, illa vero inſtaret, & uſum urgeret, deprecabar omnem Curationem, niſi abeſſent, meisque conſiliis ſolis locus daretur. Pollicebatur Ægra ſerio ſe mihi unice auſcultaturam, igitur præſcripto clyſmate ex contuſo ſemine lini cum lacte cocto, huicque adjectis Vitello Ovi, & olei larga copia, Emulſionem ex oleo amygd. dulcium cum vitello ovi ſubacto exhibebam, ac ſingulis 4. horis laud. liquid. Sydenh. interponebam, juſcula tenuia avenacea vel & lac cum infuſo Thée ſimul commendans. His remediis ſymptomata brevi feliciter mitigabantur, morbusque duorum dierum ſpatio de ſua vehementia multum remittebat, ac declinato ſic abortus periculo, poſtea juſto tempore exoptatus partus ſequebatur.

§. V.

Tuſſis Nolo ſicca pede tranſire Gravidarum tuſſin, cum & hæc ſæpe ſopiri cupiat, antequam violenta totius corporis concuſſione, prævnaturæ fœtus excluſioni occaſionem præbeat. Poteſt hæc cauſas communes habere cum aliorum hominum tuſſibus, in gravidis vero frequenter a ſanguine plethorico bronchiales cellulas irritante, excluditur. Princeps ergo in ejusmodi caſu remedium eſt VS. & mannatum pharmacum humores a pectore revellens; vellicantemque horum acrimoniam demulcens. Vtrumque remedium cum levamine Fœminæ 4. menſe Gravidæ exhibuit HOFFMANNVS. [c]) Illi ſi cedere tuſſis detrectet, atque etiam diætæ molliſſimæ, & emulſivis oleoſis remediis recuſet auſcultare, uterumque diaphragmatis & muſculorum abdominalium alterna commotione concutiens placentæ avulſionem minetur, nullum remedium ſupereſt, quam Opium, quod in pilulis de ſtyrace exhibitum quietem elargitur, & abortionis periculum arcet. Vidi tamen & has cum aliis Opiatis, licet ſat largiter, incaſſum exhibitas ſpectabilis apud nos

c) *Med. Syſt. Tom. IV. Part. III. p. 417.*

Mercatoris, Amici mei beate defuncti, Vxori, quæ mox facta conceptione tussire incipiebat, neque desinebat ante partum, iterumque, & tertium Gravida, idem incommodum sat grave per 9. solidos menses patiebatur. Accusavi peculiarem & individualem nervorum Vteri cum diaphragmaticis consensum, namque Matricis moles omnia contenta abdominis ad pectus urgens, sursumque magis quam extrorsum premens, ac non raro Gravidis molestissimas tusses inducens, mechanicaque sua agendi ratione omnia pharmaca eludens, primis minimum mensibus culpam sustinere haud poterat.

Cœteros Morbos Gravidarum, deficientem & depravatum appetitum, Animi deliquia, Odontalgiam & Cephalalgiam, Vertiginem, Cardialgiam, dolorem Mammarum, lumborum, inguinum, artuum, difficultatem spirandi, horumque malorum omnium unam Originem plethoram contuitus facile mecum rerum gnaros convictos fore censeo, plurimum ad eorum medelam VSem, nihil autem Opium facere. Neque etiam Gravidarum morbos a mole Vteri partes vicinas quaquaversum comprimente, mingendi vitia, obstructiones alvi, hæmorrhoides, varices, pedum œdemata, tantillum levare potest Opium.

§. VI.

Abortus. Restat autem adhuc nullis morbis prægressis debitus, sed ex propriis causis nascens Abortus, cui aliis remediis sociatum Opium interdum obicem ponere aptum observatur. Notum suppono ex pathologicis, Abortum involvere Convulsionem Vteri, avulsionem placentæ partialem vel totalem ab Vtero, hæmorrhagiam uterinam, primo leniorem deinde copiosiorem, sub qua inter vehementes dorsi & abdominis dolores, versus inguina & pubem vergentes, Embryo excluditur. Suppono porro, constare per experientiam, plurimos Abortus, sine causa violenta externa inductos, fieri, quando Menses tertia vice evenire debuissent, si nulla

nulla adfuisset Graviditas, causamque tum habere solam Plethoram vteri, nondum absumendam in incrementum parvuli fœtus, vasa quibus chorii superficies Vtero est contigua nimis replentem, diducentem, & dehiscere facientem. Revoco præterea Lectoribus in memoriam, Abortum semper supponere præexistentem dispositionem in corpore fœminæ gravidæ, quæ fere fundatur in vasorum uterinorum debilitate & laxitate, qua jam antea Mensium fluxui largiori patebant; inque Generis nervosi mobilitate & sensibilitate, ac fabrica corporis totius teneriore. Vitia conformationis corporeæ taceo. Ex his præmissis conficitur, ad præservandum Abortum, præter Vitæ regimen nil esse convenientius, quam VSem versus terminum tertii mensis Graviditatis institutam; atque ne factus denuo ingruat, roborantium, præcipue Corticis peruviani, & martialium sat diuturnum ante novam imprægnationem vsum, primas tenere. Egregias cautelas huc facientes suppeditat Ill. WERLHOFIVS,[d]) quas exacte obseruavisse multum intererit. Iam vero quæstio nascitur practica, an dum spasmis & doloribus stipatus ingruit & absolvitur abortus, is declinari Opio antispasmodicorum summo queat, hocque pharmacum par eidem averruncando debeat haberi. Atque id ipsum affirmant Practicorum celebrium haud pauci, tacentibus licet aliis, & non nisi in adstringentibus cum SYDENHAMO[e]) & LENTILIO,[f]) quæ hæmorrhagiæ spasmis sociatæ destinantur, perperam fiduciam omnem reponentibus. Opiatorum interim disertis verbis mentionem injicit RIVERIVS,[g]) clysma ex vino & oleo, in quo Philonii ℥ij dissolutæ fuerunt, aut etiam narcotica per os, in minore dosi, ad frænandum flatuum & humorum impetum, ut in colico dolore, laudans. Ita quoque quamvis ab ETTMÜLLERO Opiata Gravidis non porrigenda dicantur, in *Nat. Cur. Misc.*[h]) tamen docetur, urgentibus spasmis histericis, cum fructu laudanum pro declinando abortu exhiberi. In iisdem *Ephe-*

d) *Observ. de febribus. p. 300. Nota o.*

e) *p. 538.*

f) *in eteodr. & iatromn.*

g) *lib. XV. c. 17.*

h) *Dec. III. Ao. V. & VI. obs. 285.*

Ephemeridibus,[i]) omnibus aliis remediis equidem castoreum ex multiplici experientia præfert FISCHERVS, addit tamen ejus Essentiæ, Essentiam opiatam theriacalem cum oleo cinam., atque hoc pharmaco se sæpius abortum declinasse affirmat. Tandem Vir summus BOERHAAVIVS[k]) inter remedia abortus, post quietem, & VSem, etiam adstringentia & opiata refert, & in materia medica adstringentem & opiatam potionem habet. Noster quoque Celeb. de HELWICH[l]) pulveres antispasmodicos cum speciebus de hyacintho, nitro, ac tantillo MP. de Cynoglossa laudavit, quam adeo omnes STAHLII sectatores cum NENTERO[m]) nitro nuptam Abortui metuendo opponunt. Quamvis vero omnino Opio magna vis sit, ad declinandam præmaturam embryonis exclusionem, non tamen indiscriminatim, sed sub certis saltem conditionibus id juvare potest; sub aliis autem imprudenter porrectum multum nocumenti adfert. Contingit Abortus ob avulsionem placentæ ab Vtero, quam subsequitur levior, graviorque hæmorrhagia. Antequam itaque vocatus Medicus mederi incipiat Gravidæ abortum metuenti, cogitandum est, an avulsio adhuc instet, an jam facta sit; atque an sanguis profluens avulsionem jam factam indigitet, an minus. Quodsi igitur cruor floridus magna copia intra breve tempus sub doloribus intensissimis prorumpat, & grumos adeo secum vehat, orificiumque uteri exploratum deprehendatur laxatum, certissime scimus placentam ab Vtero secessisse, abortumque esse inevitabilem, dum illius cum hoc coalitio extra omnem artis potentiam locata est. Juvat tum potius missam facere omnem inanem operam, pro declinatione Abortus, & manu quantocyus promovere fœtus exclusionem, nullis etiam doloribus præsentibus, qui viribus cum sanguine exhaustis fatiscunt, & cessant; ne Mater cum fœtu pereat, qua de re consulendi Artis obstetriciæ Magistri, imprimis MAURICEAU, & elegantissima BOHNII dissertatio *de Abortu salubri*, tum &

i) *Cent. IX. obs. 57.*

k) *aph. 1307.*

l) *Misc. Nat. Cur. Cent. IX & X. p. 312.*

m) *Operum p. 869.*

BOERHAAVIUS n) expensis etiam iis, quæ de limitanda hac arte habet Cl. PASTA. o) Nil vero in hisce casibus foret damnosius, quam ut cum adstringentibus, pro minuenda hæmorrhagia forte præscriptis, Opiata porrigerentur, quicquid Autores dicant, quia nullam hæmorrhagiam directe sistunt, sed potius augent. In hac vero abortiva, prorsus otiosa, placentam semi-avulsam uterum irritantem, vasorumque conniventiam impedientem, sine cujus cum fœtu exclusione sanguis ex his prorumpere non cessat, & ob vires exhaustas nocentissima futura essent. Longe vero aliter se res habet, quando in Gravida, quocunque Gestationis tempore dolores in lumbis & osse sacro versus pubem vergentes, cum extremorum frigore torminibusque Ventris, paucis veri conatus ad abortiendum adsunt, nullo adhuc sanguine sese manifestante; aut quando fluxus sanguinis parcus est, & placidus, ex vaginæ ostiolis saltem erumpens, orificio uteri exacte adhuc clauso. Hic certe antequam spasmorum ferocia, & affluxu sanguinis ad uterum sensim aucto, solvatur vasculorum placentæ & Vteri communio, & tum abortus periculum indeclinabile reddatur, post quietem summam injunctam, post VSem administratam (qua hæmorrhagia abortus prodromus nondum præsens sæpe præoccupatur, aut si jam eruperit sæpe mature minuitur, & sistitur) ea quæ motus anomalos efficaciter coërcent, & inter ea Opiata præcipue, summi usus esse deprehenduntur. Nollem vero in plethoricis præcipue fœmellis fidere uni Opio, sine VSe præmissa, quippe quod vim vitalem augendo & sanguinem expandendo, tantum forte noceret, quam spasmos cohibendo prodesset. Non interim dum Opio sub hac cautione dato patrocinor, laudes suas detrahere volo, abdomini admovendis, vel antispasdicis, vel roborantibus topicis, modo non sint nimis calefacientia. Agnosco etiam virtutem clysmatum demulcentium; nimis vero inertes credo pulveres terreos, gemmatos, antispasmodicos & roborantes habitos,

n) *aph. 1308. 1309.*

o) *Act. med. Edinburg. Tom. VI.*

aquasque ſtillatitias varias; & liquorem anodynum ipſum, leniaque papaveracea HOFFMANNO [p]) laudata medicamina, rarius ſufficere arbitror, niſi VS. ſola omne punctum jam tulerit. Subjunxi ego eidem & conjunxi cum aliis remediis laudanum liquidum Sydenhami, doſi varia, pro dolorum vehementia, atque feliciſſimum effectum cum gaudio ſæpe vidi. Novi & patres & matres maturorum liberorum, qui dum adhuc ipſi immaturi embryones erant, exiſtere in Orbe deſiiſſent, ſine VSe & laudano, quorum vero auxilio ad juſtum tempus in utero detenti fuere. Dantur tamen etiam caſus, ubi VS. vix juvat, quin & nocere poteſt, ſolisque antiſpasmodicis veris, & antihyſtericis, inter quæ Opium primas tenet, abortus periculum egregie depellitur. Sane quando ſola motuum anomalia in fœmellis mobilioribus, hyſtericis, levi ſæpe de cauſa inducta, adeo a fumo extinctæ lucernæ, ut REJES [q]) recenſet, abortus metuendi prima cauſa eſt, quid præſtantius tum eſſet, ad eum declinandum, quam Opium, aliis antihyſtericis miſtum? Quid vero etiam hoc remedio præſtantius foret, ſi vehemens aliquis animi affectus abortum minatur, præmiſſa, vel pro re nata omiſſa VSe, mature exhibito? Optime ſane huc trahi mihi poſſe videtur locus, quem ex SYLVIO de uſu Opii apud Gravidas agens allegat HECQUET. [r]) *Quoties vehementi animi affectu, ira, terrore, percellitur Gravida primo, mox vena ſecabitur, in brachio, ſecundo conturbati agitatique in univerſo corpore ſpiritus ac humores compeſcantur, per anodyna opiata.* Forte autem ira commotis Gravidis magis, quam terrore perculſis convenit VS. Cel. de HELWIG [s]) certe territis Gravidis, pro abortu avertendo ſuſceptam VSem nullum auxilium, ſed potius noxam afferre ſcribit, hocque aſſertum tribus notabilibus exemplis confirmat. Notat ſimul, Vini generoſioris hauſtu, potionibus gratis, odoriferis penetrantioribus, ſalibus volatilibus, pulveribus gemmatis, alexipharmacis, non nimis æſtuoſis, fri-

p) *Med. Syſt. Tom. IV. Part. III. p. 638. 639. & 643.*

q) *quæſt. 50. p. 620.*

r) *p. 513.*

s) *Miſc. Nat. Cur. Cent. IX. & X. p. 310.*

ctionibus tuto magis obtineri æqualem distributionem sanguinis, quæ unice hic intenditur, quam per detractionem ejus, secta vena. Nonne autem Opium prudenter datum eidem fini servit egregie? humores ad peripheriam ducendo, perspirationem movendo, spasmosque vasorum extremitates constringentes feliciter laxando.



CAPUT IV.

Morbi Parturientium & Puerperarum.

§. I.

Post laudes meritas Opio decretas, ob egregiam Virtutem quam custodit, spasmos & dolores illos sopiendi, quibus adhuc immaturus Embryo intempestive ex Utero materno protruderetur, & homo aliquis futurus perderetur; non reticendum est, eadem ejus antispasmodica Vi, maturi fœtus maturam exclusionem spasmis & doloribus vanis perperam inhibitam, & retardatam, feliciter sæpe promoveri posse. Notum in arte obstetricia vel leviter versatis est, doloribus partus veris, id est illis stricturis spasmodico-convulsivis, perdurantibus ad tempus, quæ a lumbari regione oriuntur, & pubem versus excurrunt, si fœtus & Uterus rite locatus fuerit, illum sæpe sat celeriter in sinum obstetricis devolvi. At vero non minus scitur, a spuriis, id est vanis illis, summe tamen dolorosis cruciatubus abdominalibus, non ad inguina, sed sursum potius tendentibus, orificiumque uterinum, quod veri dolores expandunt & dilatant, fortiter constringentibus, vires parturientis misere atteri, laboribusque ejus omnibus frustraneis redditis, fœtum retineri, nec ejus in lucem egressum permitti, donec cessaverint. Magnam igitur gratiam inire apud Fœmellas, *Dolores partus spurii.*

 eniti

eniti ſuum fœtum molientes, poteſt Medicus, ſi easdem liberare a moleſtiſſimis ſuis doloribus ſpuriis, ſua vehementia veros multum ſuperantibus, duramque ubi terminus adeſt, parturiendi neceſſitatem breviorem reddere noverit. Comitantur dolores ſpurios ordinarie, indolemque eorum bonam partem abſolvunt flatuum coacervatorum tumultus, quare clyſmis alvum moviſſe, exitumque iis procuraſſe, multum ſæpe boni præſtat; conducunt etiam carminantia antiſpaſmodica & antihyſterica ore aſſumenda, ſed omnia hæc, & alia remedia, longo intervallo poſt ſe relinquit Opium. Id feliciter in partu fuiſſe exhibitum docent *Ephemerides Nat. Cur.* [a]) Cum Gravida tenerioris conſtitutionis ultimo Geſtationis menſe dolore in parte inferiore abdominis corriperetur, dedit illi Miſturam hypnoticam ANTONIVS de HEIDE & abhinc 7. horis ſubito fœtum mortuum fuit enixa; atque in alia fœmina paupercula laudano opiato partus difficilis fuit promotus. [b]) Sed nemo magis idoneus teſtis Virtutis Opii partum maturantis allegari mea ſententia poteſt, quam quidem peritorum Artis obſtetriciæ facile Princeps Hen. a DEVENTER, qui ad dolores partus ſpurios mitigandos, & ſuperandos, divinam Gratiam magnum & commune præſidium, Opium ſcilicet, exoſum licet aliquibus, & imprudente uſu omnino noxium, ſed in manu ſapientis Medici ſummum & aliis magis univerſale remedium, indulſiſſe, gratus profitetur. [c]) Doleo interim, Virum egregium correctioni ejus gratis ſtudere, neutiquam magni faciens arcanam illam corrigendi methodum, quam ſibi uni ſervandam, ſe ſolo Proximi amore commotum tantum publice revelare aſſerit; neque compoſitionem pilularum ejus diaphoreticarum, quas in eundem finem laudat, opium adhuc magis arcana ratione correctum recipientium, noſſe aveo. Sufficit mihi crudum & a ſordibus ſaltem repurgatum Opium. Id certe nullam artem expertum ſola ſua nativa dote æque profuiſſe vidit MEAD. [d]) *Quando irritis cona-*

a) *Dec. III. Anno IX. obſ. 152. & Anno V. obſ. 54.*

b) *obſ. 38. 39.*

c) Neues Hebammen-licht *p. 170-179.*

d) *Monit. med. p. 162.*

conatubus, inquit, *colicorumque torminum æmulis diu parturit Fœmina, opii granum unum aut alterum assumere convenit, cujus ope dolores isti, qui partum impediunt magis quam promovent, conquiescunt, & sublevata rem suam strenue agit natura. Est autem illud hic alicujus momenti, quod medicamenti Anodyni vis ut alias omnes partes constrictas, ita etiam uterinas laxat & aperit.* Inter recentissimos Scriptores Cel. YOUNG [e]) dolores spurios partus, præternaturalesque motus, qui dilatationem orificii uterini stricturis suis impediunt, feliciter tollere scribit.

e) *Sect. XI.*

Quicquid etiam demum Theriaca, SCHULTZIO hoc in casu laudata, boni præstat, id præstat ob Opium solum, quod additione tot ingredientium inter se pugnantium, in compositione theriacæ ne hilum emendatur. *Accusatio gravissima Opii crudi* scribit Vir laudatissimus, [f]) *quod excretiones supprimat, theriacam adeo non ferit, ut potius manifestum sit, quam belle eas tempestiva & justa quantitate porrecta promoveat. Exemplo esse possunt pilulæ ad distokiam* MAUR. HOFFMANNI, *quibus in tractu norico nil crebrius est. Fiunt ex theriaca additis ad consistentiam acquirendam pulvere Cinam. et liquiritiæ, datur scrupulus aut drachma dimidia. Nuperrime illarum effectum in Puerpera tenerrima cum gaudio conspexi. Dolores ad partum omnes superius vergebant, jurociterque vomituriebat. Offerebatur bolus ex iisdem subito paratus, cujus partem primo oblatam illico revomebat, alteram retinebat assumtam & vix horæ dimidio interjecto geminum prolem feliciter enitebatur lochiis bene deinceps fluentibus.* Non vero opus est, ut præter rem cum Opio Parturienti ingerantur calida & acria, ut in Theriaca habentur, quæ & aliquando nocere possunt. Nudum Opium sufficit, in sicca, vel fluida forma. Pulchra est Methodus YOUNGII, qui 30. guttas laudani in potione octo unciarum præscribit, de qua prima vice 3. vel 4. cochlearia, reliquum minoribus dosibus intra aliquot horarum interval-

f) *Prælect. de viribus & usu medicamentorum p. 374. & diss. de Opiatis officinalibus §. 17.*

lum præbet, ſique nullus tum ſperatus effectus ſequatur, per 12. vel 14. horas Opium deinde omittit, ne doſis ejus nimia porrigatur Perſonæ, cui tantæ mutationes inſtant poſt partum. Abſtinet etiam, quando præternaturalis ſitus fœtus ejus excluſioni obſtat. Equidem Cl. WEDELIUS [g]) eos taxat, qui in uſu habent inſtante partus tempore laudanum opiatum exhibere, ſpe certa confiſos, ſi juſtus adfuerit terminus, naturam inde roboratum iri, ſin minus, dolores immaturos ſiſti. In illuſtri caſu quæſitus, an conſultum eſſet eo vti, ipſe abnuit, cum obſervationibus conſtare ſibi reputaret, dato hoc modo Opio, ſæpe dolores parturientibus neceſſarios inhibitos fuiſſe, & difficiliorem nixum inde ortum. Verum Vir clariſſimus cum aliis, qui forte ex hoc fundamento contradicere auderent, non audiendus eſt. Etenim reclamat & ſilentium ipſis imponit conſtans & ſibi ſemper ſimilis Experientia. Non ſaltem ſpurios dolores Opio inhiberi, ſed & veros evidenter promoveri rectiſſime affirmabat YOUNG; crocoque & myrrha, & borrace, potentius. Non diffitetur contradictionem involvere videri, quando unum idemque remedium, quod conſentiente orbe univerſo, irritationi conſopiendæ deſtinatur, illam quæ dolores veros partus ciet, omnium maxime juvare dicitur. Verum omne dubium, omnemque admirationem diſſipari dicit, ſi conſideretur Irritationem hic pendere a Mole Fœtus, quam Opium non tollit, id vero ſangvinem attenuando & in capellaria Uteri urgendo, hunc adhuc magis irritare debere, forte & partum ſimul promovere, dum motus ſpurios placat. Relinquo Youngianam ætiologicam promotionis verorum per Opium ſuo Auctori. Id ſaltem noto, toto cœlo differre a ſe invicem naturales motus veros, & præternaturales ſpurios. Neque illis os uteri aperientibus, contrariari relaxans fibras ejus Opium, dum horum ſpaſticas ſtricturas orificium occludentes inhibet, & tollit. Rationi autem conſentaneum eſt, ut Cl. SCHULTZII [h]) verba mea

g) *Opiol. lib. II. ſect. II. c. 3. p. 146.*

h) *diſſ. de Opiatis officinalibus* §. 17.

mea faciam, vehementes ſpaſmos, maximum eſſe cujusvis ſalutaris excretionis impedimentum, quos ſi quis remiſerit, maximum utique attulit promovendæ excretioni ſubſidium, & adminiculum; idque opiatis juſto tempore exhibitis licet impetrare. Utut vero omnino in partu difficili, nullo vitio male locati fœtus, vel Uteri, præſente, quod utrumque Opium non emendat, & in quo caſu juvare nequit, ita ſeſe res habeat, expedit tamen, ut prudentior & felicior evadat medela, reſpicere non ſaltem ad motus ipſos dolorum ſpuriorum mitigandos, ſed & de cauſa eorum tollenda cogitare. Equidem non raro ſola peccat ſenſibilitas & mobilitas hyſterica, & tunc ſolum Opium ſufficit, at latent etiam interdum per violatas ſub graviditatis decurſu diætæ leges, cumulatæ ſordes in inteſtinorum latibulis, ſpaſmos & flatus ingenerantes, quæ ſi clyſmate leni vel & mannato & rhabarbarino pharmaco antea eliminatæ fuerint, ſecurius & majori cum fructu opium poterit exhiberi, quod alioquin eas in ſua ſede firmaret, & dein malis durante puerperio metuendis, anſam ſuppeditaret. Alio tempore quod optime jam notavit SLEVOGTIUS, i) dolores hi ſpurii, a ſanguine in vaſis meſaraicis & meſocolicis turgente dependent, quos gallicis & italicis fœminis breviori tempore ante partum Sectionem Venæ admittentibus, rariores eſſe, dicit. Atque in hoc caſu ſi pulſum pleniorem inveniat Medicus, in parturiente plethorica, quæ ſub lauta diæta, & otioſa vita, cumulatum ſanguinem minui haud fecit, etiam in ſella obſtetricia jam conſtitutæ venam incidere juvat. Certe ſine hac cautela exhibitum Opium ſangvinem rarefaciens, & magis æſtuantem reddens, pulchre animadvertente STENTZELIO, k) partum potius retardaret, & difficilem ac periculoſum redderet. Conſiderandum quippe tunc opium foret tanquam myrrha & aloë, & alia remedia calida pellentia, quæ data intempeſtive plethoricis, pro juvando partu, multa & gravia mala in puerperium advenire faciunt, a quibus

i) *diſſ. de doloribus Partus ſpuriis cum veris collatis* §. 30.

k) *in notis ad Lindeſtolpe de Venenis p. 614.*

quibus remediis ſagaces Medici toties adeo ſollicite dehortantur. Quodſi vero laxante alvum, & VSe, dum doloribus ſpuriis medemur, non opus ſit, aut alterutrum vel utrumque præmiſſum fuit, ſecure accedere licitum eſt ad uſum Opii; quo mirum quantum placebimus miſeris Fœmellis. Quin & meticuloſis & mala quævis ſibi ominantibus animum illud addet, ut ſuos labores conſtantius & ſub ſpe fauſti eventus ſubeant, cardiacamque ſuam Virtutem tum exeret efficaciter. Memini inter bene multos egregios effectus, quos vidi, in mea Praxi, Fœmellæ alicujus, ſi ulla alia cor modo elatum, modo dejectum habentis, per biduum fere doloribus ſpuriis intenſiſſimis, ructubusque & vomitubus tantum non oppreſſæ, cui rebus bene perpenſis data dextra ſpondere audebam, fore ut ſi animum erigeret, & pilulas duas quæ cum caſtoreo quod ipſi amicum erat, laudanum habebant, ſemel vel bis deglutiret, intra breve tempus partu felici ab omnibus gravibus incommodis liberaretur. Sumſit eas multam in me fiduciam locans, vixque elapſa erat hora, cum filiolum ſaniſſimum adhuc ſuperſtitem eniteretur, magnaque gratiarum actione ſeſe mihi obſtrictiſſimam declararet.

§. II.

dolores post partum.

Sed æqua prorſus Virtute, qua Vanos dolores ante partum coercet Opium, illos diros cruciatus etiam componit, qui poſt partum affligunt, omnibus veris parturientium doloribus, ex communi fœmellarum expertarum teſtimonio, nonnunquam pejores. Pendent hi bonam partem, a ſpaſmis & flatubus, qui inteſtina ſpatio poſt partum editum in Abdomine Fœminæ ampliore reddito, tanto facilius & liberius expandunt. Debentur quoque ſine dubio laboribus ſuperatis, quos edendus fœtus externis internisque partibus abdominis omnibus imponebat, magnæque diſtenſioni ligamentorum uteri. Foventur porro a coacervato & ſtagnante in Vaſis uterinis, illisque, quæ per tunicas inteſtinorum

ferun-

ferunutur, ſangvine. Multum quoque ad eos facit Viarum dilatatio, & rudis interdum Muliebrium ab obſtetricis manibus contrectatio. Verum enim vero maximam culpæ partem ſine dubio habent reſtitantia in Utero, fœtu cum ſuis membranis excluſo, grumi ſangvinis, concrementa polypoſa, & partes laceræ placentæ. Horumque intuitu eleganter obſervavit BOERHAAVIUS, [1]) ex decem Mulieribus, quæ vexantur doloribus poſt partum, vix unam eſſe, quæ eos non patiatur a ſangvinis grumis, vel partibus placentæ, unde fiant Muſculorum abdominalium ſpaſmodicæ tractiones, ac ſi adhuc adeſſet fœtus. Ligatura cita abdominis toties perperam negligi ſolita, medetur tumultui flatuum & partium expanſioni; exhauſtis viribus, incommodisque a labore, & diſtenſione, auxilium adfert quies; ſangvinem in vaſis moras nectentem amovent, promota emollientibus topicis, & diluentibus, ac nitratis interne adhibitis, lochia; contuſioni & diſtractioni viarum opem præſtant fomenta & unguenta mollientia. Non vero ceſſant dolores a retentis, niſi hæc excreta fuerint. Multum ad excretionem facere poteſt blanda obſtetricis manus, hæret enim aliquando circa orificium uteri internum aliquid heterogenei, quod eadem prompte poteſt removeri, ſtatimque tum quando id abeſt, levamen inſequitur. Nulla autem pellentibus omnibus habenda fides eſt, namque vix ea agunt in illud, quod jam avulſum ab uteri ſuperficie, aut prorſus, aut bonam partem eſt, & in ejus cavo fluctuat, extra ditionem continuitatis vaſorum; ſique paulo fortiora eligantur, facile nimium lochiorum fluxum, & febrilem ſangvinis circuitum ciere poſſunt. Maximi vero momenti, ut rite his doloribus medeamur, debet haberi conſideratio, adeo validas ſæpe eſſe doloroſas conſtrictiones, ut ipſæ cauſæ ſuæ, ex qua oriuntur excluſionem, æque morentur, ac ſpaſmodicæ Ureteris ſtricturæ, calculi a quo natæ ſunt, in veſicam deſcenſum. Patet ergo ſtricturarum fibrarum uterinarum, muſcu-

1) *in Comment. ad aph. 1324.*

musculorumque abdominalium convulsionem, impugnandam esse, & aliquam ad tempus paralysin his partibus inducendam, ita optime egressum heterogenei corporis sperari posse. Atque hoc reapse evenire, docet repetita observatio, & experientia, eaque propter medicamenta sopientia hic pro arcano habenda esse, sapienter edixit BOERHAAVIUS,[m]) illicoque ubi dolor desinit, sponte exire contenta Utero, asseverat. Sine respectu ad hanc causam, ad flatus potius attendens, qui doloribus spuriis ante partum opponere Opium dubitaverat WEDELIUS [n]) post eum tamen, si dolores affligant, essentiam suam carminativam, maxime cum anodyna remixtam, officium suum facere dicit. Sed in genere egregius YOUNG [o]) doloribus, de quibus in abdomine conqueruntur recentes Puerperæ, præ multis remediis aliis, & topicis, succurrere Opium dicit, quod adeo illi directe postulent. Nil ego detractum volo infuso saturato fl. chamom. vulg., oleo amygdalarum, spermati Ceti ex jusculo avenaceo, aquis ex herbis ut vocant uterinis, stillatitiis, liquori anodyno cum Ess. Castor. Pilulis etiam Stahlii, Tincturæ rubræ d. Bont. quæ nostratibus Medicis familiaris fuit; laudo quoque clysmata emollientia, & oleosa unguenta, & fotus abdomini applicandos, sed omnia superat mirifice securum & potens valde in his casibus Opium. Dedi in praxi mea innumeris vicibus, citatis remediis non omnino repudiatis, præeunte BOERHAAVIO [p]) illud, vel in potione cardiaca, vel in pulvere absorbente, cum elæosacharo, singulis horis, vel bihoriis in parcas doses divisum summo cum fructu; atque tutissime, prima statim, vel secunda puerperii die. Cautius deinde mercandum cum ejus usu est, quando febris lactea ingruit. sique hæc diutius paulisper excurrat, & calore evidentiore stipetur, ac coacervatum in mammis lac sangvinis in eas majorem affluxum cieat, & tumore oborto states minetur, abesse debet Opium, id quod pulcherrime monet YOUNG. [q]) Bene hic levioribus febri-

m) *loco cit.*

n) *Amœn. mat. med. lib. I. sect. III. c. 20. p. 206.*

o) *sect. XI. & XII.*

p) *mat. med. ad 1324.*

q) *sect. XII. & XIII.*

febribus ephemeris Puerperarum, a levi caufa oriundis, & tranfpiratione aucta cito fuperandis, id infervire poffe, fimul docet, ab ejus continuatione nifi cito hæc crifis fequatur, ferio dehortans, & mortem ab abufu fecutam, notabili cafu adducto memorans.

Equidem me non latet, metus multorum Medicorum, qui Lochiorum fluxus adeo faluti Puerperarum neceffarii & utilis, ab Opio doloribus oppofito fuppreffionem, cum multis damnis inde pendentibus expectandam effe, fibi imaginantur. Miror ego, non plures, & non omnes illos diffidere remedio, qui hæmorrhagias fiftendi facultate id inftructum effe credunt. Sane hi omnes unanimiter, neque faltem cum Cel. IVNCKERO [r]) Stahliani, afleverare debebant, Opiata, quæ ad fedanda tormina colica & fpafmos abdominis compefcendos quibusdam apud Puerperas in ufu funt, lochia prorfus fupprimere, & afflictionem adaugere. At aliter fentire debent edocti a FREINDIO, [s]) Opium fua natura fangvinem attenuans, impetum cordis intendens, augensque ad vafa plenitudinem, lochia provocare. Jungi hujus teftimonio merentur THOMSONI [t]) verba: *Ego* inquit *Opio puro neque ulla Mixtura peregrina adulterato, feliciter rem aliquoties expertus fum, dum dolor nullus urgebat, ut eidem leniendo inferviret, aut inde defumeretur indicatio. Neque mirum, haud alia enim, fed adhuc fortiore ratione operatur Opium cum borrace, caftoreo, & volatilibus hujuscemodi aliis, quæ fangvine expanfo puerperia movent.* Cum itaque per experientiam certum fit, Opium fua nativa virtute movere lochia, vanus omnino erit timor, ea doloribus poft partum fopitis, & viis fic laxatis, ceffatura fore; namque in hoc cafu potius duplici ex caufa Opium prodeft. Ego toties quoties ad hos dolores fopiendos ufus fum hoc remedio, repetitis vicibus, eousque etiam ut placidus fomnus obreperet, vidi veritatem eorum quæ dixit BOERHAAVIVS: [u]) *Si detur Opium donec fopiatur dolor, dormit* plerum-

r) *Tab. de fuppreffione lochiorum Caut.* 5.

s) *Emmenol. c. XIV. p. 139.*

t) *diff. de Opio p. 127.*

u) *in Comment. aph. 1324.*

plerumque Mulier, post somnum grumi exierunt, hinc restituitur, nam fibræ somno laxantur. Pene iisdem verbis hæc omnia eloquitur SMELLIE.[x])

x) *in Theoria & Praxi Artis obstetriciæ lib. IV. sect. 4.*

Ego ita medens Fœmellis sæpe sæpius, non memini, me unquam observasse lochia, dato opio aliquantisper imminuta, multo minus suppressa fuisse. Imo vero fretus propria & gravium Virorum experientia possum asserere, ipsi suppressioni lochiorum, si ea ut sæpe fit a doloribus post partum, vel spasmis abdominalibus, ex frigore admisso, terrore, hysterica mobilitate, vel alia causa enatis oriatur, pulcherrime Opium opem adferre, dum & aristolochium est, & vias constrictas relaxans remedium. Intensioribus post partum doloribus supprimi lochia, plus una vice observavit ETTMÜLLERUS,[y]) notatque se Opiata mediis cœteris, speciatim Misturæ polychrestæ ex lap. ♋ cum aceto, addita myrha permiscere fausto cum successu consuevisse, cujus usu motu spirituum in ordinem restituto, & relaxatis hinc fibris, tantum abfuisse dicit, ut suppressus inde fieret purgamentorum fluxus, ut auspicato potius redierit. Eadem ratione GEOFFROY[z]) a fibrarum erethismo & convulsione suppressarum post partum purgationum fluxum, nonnunquam promovere opium, quin placentæ ipsius evacuationem aliquando juvare, dicit. Peccarem valde, si hic oblivi scerer *Julapii Puerperarum* FULLERI[a]) ex aquis destillatis, syr. de Meconio, & laud. liquid. compositi, quod ad dolores post partum *benedictum remedium* dicit, additque: *Neque nisi plane inexpertus hic metuat lochiorum obstructionem, ab ejus usu subsecuturam, cum e contra frequens causa suppressionis sit ab doloribus intensis, ob stricturas fibrarum, unde annuentibus ratione & experientia, opiata hic præ cœteris fausto successu exhibentur. Ab eorum enim usu cessante dolore, tantum aberit, ut supprimantur lochia, ut e contra placidius & auspicatius redeant.* Quanquam vero HOFFMANNUS minime facilis fuerit, ad porrigendum

y) *diss. de vi opii diaphoretica Cap. III. §. 6.*

z) *Mat. Med. Tom. II. p. 696.*

a) *Pharmac. extemp.*

dum Puerperis Opium, ſed potius paſſim ab eo dehortetur, [b]) tamen ſi dolores abdominis fluxum lochiorum non ſine ſumma pernicie retinuerint, nullo modo pellentibus, ſed potius motus ſedantibus profluvium eliciendum eſſe, eoque nomine merito ETTMÜLLERUM ex Opio præparata, in docte & practice conſcripta ſua diſſertatione, *de Vi Opii diaphoretica* collaudaviſſe aſſerit. [c]) Sane in peſſimis caſibus ſalubris exſtitit hæc medela. Ad matronam quandam vocatus fuit HILDANUS, [d]) quæ cum verſus meridiem filium peperiſſet in conclavi frigido, ſub ſequenti nocte dolore ventris & lumborum correpta fuit, adeo paulatim adaucto, ut lipothymiæ ſupervenirent, & ob vigilias & phrenesin mors imminere videretur. Infuſum fuit enema, toti abdomini admotum cataplaſma, oleum dolentibus partibus illitum, & quod primo loco reponi debere crederem, in Miſtura laudani grana duo fuere exhibita; ſic omnia mala ceſſarunt, lochia redierunt & copioſe fluxerunt. Jungi huic Ægræ meretur illa, cujus mentionem faciunt *Ephemerides Nat. Cur.* [e]) Exhibitum illi fuit poſt Abortum, in doloribus colicis ſummis, una cum diarrhoea, extremorum frigore, & lochiorum ſuppreſſione, Opium cum caſtoreo. Brevi dolores cum diarrhœa ſopiti ſunt, ſecutus cum ſudore ſomnus, & lochia redierunt. Ægra pulvillum tanquam cœlitus miſſum laudabat, cumque ſaltem leniter dolores recrudeſcere ſentiret, inſcio Medico ſumſit alteram doſin, dormiebat, & lochia bene fluebant, ac ſanguis grumoſus excernebatur. Doloribus recrudeſcentibus identidem datum fuit Opium in potione. Poſt 4. dies adfuit plena ſalus. Non igitur ſatis mirari poſſum nimiam puſillanimitatem Optimi SYDENHAMI [f]) in exhibendo ſuo laudano, dum ſuppreſſa ſunt Lochia. Loquitur Vir cordatus de Lochiis, Puerpera citius lectum ſuum relinquente, ob ſpasmos hyſtericos eapropter ſupervenientes, imminutis, & ſuppreſſis, ac peſſima ſymptomata, quæ tum inſequantur, recenſet. Iubet ſtatim applicare emplaſtrum hyſte-

b) *ut Med. Conſ. III. p. 215.*

c) *Diſſ. de ignorata Uteri Structura §. 26.*

d) *Cent. IV. obſ. 42.*

e) *Dec. II. Ao. X. obſ. 3.*

f) *operum p. 531-534.*

hyſtericum, & exhibere Electuarium, ex aromaticis & volatilibus concinnatum. Si lochia non redeant, laudanum, ſed una ſaltem vice tentandum eſſe dicit, quod licet ſua indole adſtringat, cum tamen ſpirituum perturbationem, a qua evacuatio fuerat interrupta, compeſcat, quandoque plurimum juvare, & emmenagogis nil proficientibus, Lochiorum fluxum revocare poſſe aſſeverat, maxime cum antihyſtericis mixtum. Si vero una doſis non reſtituat fluxum, Opium nulla ratione repetendum eſſe monet, quia ſi reiteraretur, lochia ita potenter ſiſteret, ut ea nulla arte deinceps provocari poſſent. Apparet ex his cautelis Sydenhamianis luculenter, Virum egregium, qui toties motus ſopitos, & evacuationes humorum cohibitas ab Opio viderat, eidem & Virtutem minuendi vim motus circulatorii, & compeſcendi evacuationes ſanguineas, quam minus commode adſtringentem nominat, attribuiſſe. Verum ut nunquam circulum moderatur, & retardat, ita nunquam & nullibi certe adſtringit Opium, ſed potius, fibras relaxat, adeo ad paralyſin usque, ſi imprudenter adhibeatur; illasque ſaltem evacuationes ſiſtit, quæ fibrarum ſenſu nimio, irritabilitate, ſpasmo, convulſione, oriuntur, atque circulationis legibus immediate haud ſubjectæ ſunt. A circulatione pendentes excretiones autem, dum illam intendit, omnes promovet Opium, ut in doctrina de hæmorrhagiis luculenter docui, quare nullum periculum ſuppreſſionis lochiis imminet, ſi Puerperæ juſto tempore exhibeatur. Licet vero hoc ipſum certiſſime ita ſeſe habeat, licet Opium primum vere ſalutari mereatur ariſtolochicum, nolo tamen Practicis Autor eſſe, ut nulla habita circumſtantiarum ſuppreſſionem comitantium ratione, Opio abutantur. Si lochia ſuppreſſa id adhibitum non reſtituat, & a ſuppreſſione jam inſtet, aut enata ſit febris uterina inflammatoria, abeſſe hoc remedium omnino debebit prorſus, aut ſi urgentiſſimis doloribus ſpasmisque nervoſarum partium caute opponatur, cum eo methodus antiphlo-

giſtica

giftica conjungenda erit; cumque hæc opium omnino excludat, eo magis id vitare oportebit, quo magis fui medelam inflammatio requirit. Præterea perpendiffe intereft, fi tenerioris & debilioris texturæ corpufculum obtinuerint Puerperæ, cautius cum generofioribus, vel & fi mediocres etiam fuerint, repetitis dofibus Opii mercandum effe. Velim quippe hic curatius perpendantur ea, quæ fcripfit HARRIS. g) *Inter omnia tempora*, inquit, *quibus narcotica tenero fexui inaufpicatiffime folent exhiberi, nullum mihi videtur magis infelix & infauftum, quam tempus Puerperii. Et quanquam neque Obftetrices vulgares, neque Medici ipfi in torminibus & vigiliis Puerperarum Narcoticis audacter uti fæpe minime erubefcant, tamen perfuafiffimus fum, fanam prius & firmam fœminarum multarum Valetudinem narcoticis tunc temporis ufurpatis præter modum fæpiffime lædi, depravari, & præ aliis omnibus caufis propterea in morbidum ac valetudinarium ftatum perverti. Hinc igitur illis obftructiones pertinaces, menfium fuppreffio, decolores & pallidiffimi vultus, inappetentia, tormina ventris diuturna, melancholiæ & nonnunquam Maniæ fuperveniunt &c.* Non puto, eousque trahi debere hæc Harrifiana monita, ut fine exceptione, omni prudenti ufui Opii apud Puerperas interdicant, fed ut faltem cautiones feveriores abufui opponant. Omnia enim illa mala, quæ HARRIS recenfet, tanquam Opiatorum fequelas, aliquot pulvilli anodyni, qui toties fufficiunt, non præter rem iterati, vix excludere poterunt. Nunquam ego dedi Puerperis Opium, nifi dolores graviores & motus folidorum anomali ufum ejus poftulaverint, aliisque remediis fe haud coerceri pafluros luculenter monftraverint, fub eo autem Lochia fuppreffa nunquam vidi. Cavi etiam follicite, ubi Opium requirebatur, ne dofibus majoribus pro fubjectorum conftitutione, aut fine ratione repetitis peccarem. Deftiti, ubi impetraveram quod volebam, aut longiora præbiis intervalla affignavi, deftiti, ubi indivi-

g) *Obfervat. de morbis aliquot gravioribus VIII. p. 179.*

dividualis conditio, aut ſymptoma aliquod ab Opio enatum contraindicabat, aliisque remediis tum medelam commiſi. Vidi puerperas teneriores a mediocribus ſane doſibus alto ſomno merſas, de torpore, de gravitate inſolita capitis conquerentes, ſudoribus largiſſimis debilitatas, male cohærentia & objectis externis minime reſpondentia loqui, paululumque delirare incipientes, alvo ſtricta quæ clyſmata emollientia poſcebat, appetitu dejecto laborantes, tumque ſtatim opium miſſum feci, aut ſi urgerent motus ſtrictorii, ſaltem ſepoſitum ad tempus, denuo cautus in ſubſidium revocavi. Paucis dicam, ſub indicatiſſima adhibitione nunquam oblitus ſum ſyſtemati nervorum delicatiori Opium adverſum eſſe, neque niſi grave aliquod malum, graviusque poſt ſe trahere aptum, ſolo tamen Opio ſaltem abigendum, adfuerit, hoc remedium juſtum locum habere.

§. III.

Lochiorum fluxus nimius. Ad talia vero Mala gravia, quæ ſæpe nulli alii pharmaco, quam Opio auſcultant, etiam referri debet nimius Lochiorum fluxus, qui niſi ſileat, interdum ſe graviora incommoda, ſummam virium dejectionem, lipothymias, & convulſiones ciet, quin & ipſam mortem poſt ſe trahere poteſt. Equidem qua ratione a me aſſeri queat, Opium refrænare lochia, mirabuntur omnino primo intuitu mei Lectores, quando antecedente §o Opium Lochia directe pellere, & nequaquam inhibere, profeſſus ſum. Sed brevi evadet clariſſimum, nil pugnantis ineſſe ambabus his meis adſertionibus, Opiumque ut lochiis ſuppreſſis, ita & nimiis, ſub certis conditionibus pulchre quandoque mederi. Oritur autem nimius fluxus lochiorum, non ex ſola copia ſanguinis excreti, ſed ex viribus valde proſtratis, pulſu debiliſſimo, & Animi deliquiis dijudicandus, ex duabus potiſſimum cauſis. Aut enim aliquid ſubeſt, quod expanſionem, calorem, & motum circularem ſanguinis citatiorem ciet, nimioque adeo impetu eum ad uteri vaſa nunc laxiſſima propellit;

pellit; aut aliquid in Vteri cavo præſens eſt, quod vaſa ejus nimis hiare facit, ex quibus cruor facilis elabitur, quodque ſimul impedit, ne ſui contractione ad ſtatum naturalem ſenſim accedere, ejusque elapſum cohibere queant. In priore caſu pendet vitium, a nimiis ſub partu difficiliore adhibitis, aut intempeſtivis conatubus; ab abuſu calidorum pellentium, & cardiacorum ſub partu, & poſt eum; ab animi pathematibus, maxime iracundia; a ſanguine ipſo ſub Graviditate diætæ vitiis acriore & calidiore reddito, neglectaque forte brevi ante partum neceſſaria VSe. His ſub conditionibus quicquid dicatur, calidum, cardiacum, circulum accelerans, menſesque & lochia pellens Opium, minime mea ſententia convenit in nimio lochiorum fluxu, neque ego unquam tum eodem uſus ſum. Novi autem, quietem ſummam, juſcula blanda avenacea, hordeacea, panis, gelatinas, emulſiones, lac, Nitrum, acida blanda, ſi lac & emulſiones abſunt, ut Tincturas vitriolicas, ſuccum citri, ſique iis opus eſſet, epithemata refrigerare & ſubadſtringere apta, pubi admota, eximiam opem attuliſſe. Nollem etiam, quando incredibilis copia ſanguinis deperdita eſt, ſub ſumma virium proſtratione, frigentibusque artubus, Opium ſive cardiaco fine, ſive ut elaterem fibrarum & vaſorum uterinorum reſtitueret, ita conſulente YOUNGIO [h]) exhibere, qui nullam hujus remedii veram virtutem tonicam novi, neque largiorem excretionem a diuturno & gravi parturiendi conatu inductam quiete & ſomno per opium inductis compeſcere, quod Clariſſimo Viro faciendum eſſe viſum eſt, cum dum hæmorrhagiæ omnes, ſub ſomno, ex ipſa ejus ſententia exacerbantur & redeunt, hæc quoque dato opio ſomnifero recrudeſcere facillime poſſet.

h) *ſect. XIV.*

Quod vero jam alteram cauſam nimii fluxus Lochiorum attinet, quando grumi ſanguinis, concrementa polyposa, portiones laceræ placentæ Vterum irritant, & contractionem minutiſſimorum oſculorum impediunt, aut quando

ſecundinarum extractio incauta, & doloroſa læſionem vaſculis intulit, ſummi omnino uſus Opium eſſe deprehenditur. Tum ſemper de doloribus & ſpaſmis abdominalibus puerpera conqueritur, (qui in priore caſu, quando a ſolo impetu circuli malum pendet, fere abſunt,) & præterea abdomen non ſubſidet. Doloribus igitur præſentibus, quia dum illi urgere pergunt, nunquam grumi aut alia peregrina exeunt, & quia his remanentibus Uterus ſe nunquam contrahit, egerendique conatum & aliquem teneſmum perpetuo retinet, antiſpaſmodicum Opium Lochiorum exceſſum feliciter moderatur, grumorum exitum facilitando, Utero quietem elargiendo, & contractionem naturalem vaſis ſic indulgendo. Non autem aliter hic agit Opium, ac in hæmoptyſi, quam cum aliis hæmorrhagiis alioquin per ſe ciere poteſt, quando tuſſin a ſtimulo in pulmonibus laceris natam cohibet, & quietem pulmonibus præſtat, ac ſic ſputum ſanguinolentum inhibet. Atque ex his intelligitur, quousque, & ſub quibus conditionibus opiata in lochiorum fluxu nimio laudare potuerit Ill. BOERHAAVIUS,[i]) & quo ſenſu aſſeveraverit, in eodem Opium ſolum excellere, & absque illo nihil fere ſolidæ medelæ eſſe.[k]) Conſentit cum BOERHAAVIO, qui alioquin non adeo facilis eſt in præſcribendo Opio, HOFFMANNUS,[l]) in illo ſanguinis profluvio, quod in Puerperio ſpaſmorum & dolorum ferocia ciet, aliorum a ſe commendatorum virtutem efficaciorem fieri ajens, ſi unum vel alterum granum laud. hyſt., item MP. de Cynogl. ipſis addatur. Laudandus eſt STAHLIUS, quod in profuſione lochiorum adſtringentia, utpote mali veræ indoli neutiquam convenientia, taxet, poterat vero laudes juſtas relinquere Opiatis, neque hæc cum illis aut rejicere, aut obiter habere.[m]) Lubens locum inter ea, quæ lochia promovent, relinquo pilulis ſtahlianis & becherianis, iis autem virtutem, quam ipſis Vir clariſſimus aſſignat, compeſcendi nimii profluvii tribuere, quæ ſine eliminatione

conten-

i) *aph. 1327.*

k) *in Prælect. ad inſt. ab Hallero editis ad §. 1327.*

l) *Med. Syſt. Tom. IV. Part. II. p. 112.*

m) *diſſ. de Morb. Puerperarum p. 40. 41.*

contentorum Utero concipi nequit, nemo ad juſtam energiam remediorum attentus facile opinor poterit. Rectiſſime Cel. YOUNG [n]) nullum tale pharmacum dari, quod interno uſu Uterum a reſtitantibus liberet, omnemque apparatum in Syſtematibus medicis pro expellendo fœtu mortuo, mola, lacerata placenta, grumis, farraginem eſſe inutilium & noxiorum ſæpe pharmacorum affirmat, Opium prudenter exhibitum unum eſſe teſtatus, quod ſæpius aliis juvet, quietem inducendo, & negotium expulſionis Naturæ relinquendo. Vix ad aliud ego, quam ad hoc confugi, quoties cum fluxu lochiorum nimio componendo, mihi res fuit. Eaque propter ſi reſtitans grumus, aut portio placentæ, manus miniſterio, connivente jam nimis, cui nondum inhærebat orificio uterino, tolli negaret, ſpasmi tamen ſub fluxu immodico lochiorum, urgerent, congruis alimentoſis remediis pro ſuſtentandis viribus, præſcriptis, Opium multoties felix adhibui. Addidi interdum nitrum, quod vim illius ſanguinem commoventem, & orgaſticam cicurat, dum interim quam volumus, anodynam prorſus intactam relinquit.

n) *ſect. XIV.*

§. IV.

Fluor Alvi.

Non inutile futurum mihi videtur, ſi dum Puerperii morbos Opio curabiles contemplor, paucis etiam mentionem faciam Fluoris Alvi, quanquam hic præciſe cum puerperio ipſo nullam connexionem alat. Ex hoc vero capite illum hic negligere nolo, quia ſi adfuerit, lochiorum ſucceſſum ordinarie mutat, atque proinde eorum intuitu, multa cum circumſpectione tractari, ac prudenter ſibi permitti, mitigari, compeſci a medente deſiderat. Credidit RODERICVS A CASTRO [o]) vix dari morbum, in quo magis hæſitare ſoleant Medici, & plus periclitetur Fœmina, quam Puerperio junctum Alvi fluorem; *ſi enim hunc ſiſtas*, inquit, *detinentur lochia, ſi ſinas, per ſe malum eſt, ideoque vix quicquam tutum.* Contra poſterius hoc memoratum ab hoc Auctore periculum, ſi nempe ſinatur diarrhœa, metuendum,

o) *Part. II. lib. IV. c. 14. de Morbis Mulierum.*

 pugnant

pugnant tamen ea, quæ cum BAGLIVO alii doctiſſimi Viri, non ſaltem de innoxio, ſed & ſalubri valde Alvi fluore, in puerperio, obſervarunt, eum lochiorum non fluentium & ſuppreſſorum, ſæpe vicariam exiſtere excretionem declarantes. BAGLIVVS certe diſertis Verbis ſcripſit: [p]) *dyſenteria in Puerperis non eſt mala, nam Lochiorum materiam per vicina loca optime minuit; cave igitur ne ſtringas, nam per eam lochia expurgantur*, idque aſſertum binis adductis exemplis confirmat. Idem prorſus teſtem GERBEZIVM [q]) adducens affirmat Ill. BVCHNERVS, [r]) atque id omne etiam ad BAGLIVVM, BVCHNERVM, BARTHOLINVM [s]) & ERNDELIVM [t]) provocans aſſerit RAYMANNVS. [u]) Verum enim vero, cujuscunque Naturæ fluxus alvi fuerit, recens factæ Puerperæ, & a quacunque cauſa proveniat, ſemper eum tædioſum eſſe, & magno Vitæ periculo eam exponere, evacuationem ſupprimendo, contendit MAURICEAU, [x]) ad HIPPOCRATEM ſimul provocans, qui *lib. III. Popularium* tribus exemplis notabilibus hanc veritatem confirmavit, dum tres fœminas exhibet, perpetuam diarrhœam poſt abortum & partum perpeſſas, quarum duæ ſeptimo, tertia 14 die, obierunt. Neque dubitavit WALDSCHMIDIVS [y]) alvi profluvium puerperis maxime infeſtum declarare, quippe apud quas ſemper monſtri quicquam alat. En ſibi e diametro contraria de uno eodemque morbo Variorum judicia! Diſtinctius omnino RIVERIVS, [z]) quem nec fallere nec falli laudatus paulo ante RAYMANNVS dicit, Mulieres purgamentorum ſuppreſſione laborantes, ſi poſt 7. aut 9. diem alvi fluxu corripiantur utplurimum liberari, ſi vero primis diebus, ſecunda ſcilicet, tertia, vel quarta, diarrhœa acciderit, utplurimum interire notat, ut adeo omnis fluxus alvinus apud Puerperas promiſcue pro ſalutari haberi minime debeat, id quod etiam Experientia confirmat. Diſtinxiſſe hic nempe juvat, inter Lochia, aut ex individuali conſtitutione, licet rarius hoc fiat, quod

p) *Operum p. 110.*
q) *Miſc. Nat. Cur. Dec. III. Annol. obſ. 72.*
r) *Act. phyſ. med. Nat. Cur. Vol. IV. obſ. II. in Schol.*
s) *Cent. III. 19.*
t) *Warſavia phyſice illuſtrata p. 246.*
u) *Act. phyſ. med. Nat. Cur. Vol. VI. obſ. 2.*
x) *des Maladies des femmes groſſes & accouchées lib. III. c. 14.*
y) *Monit. med. Art. XI. p. 280.*
z) *Prax. med. lib. XV. c. 24.*

quod tamen vidi, non fluentia, vel parcius succedentia, & ferme suppressa, quæ diarrhœam post se trahunt, eaque placide succedente compensantur, sine ullo malo symptomate enascente; & inter diarrhœam obortam ex diætetico potissimum vitio, lochiorum suppressionem dum fluida aliorsum determinat, cum gravibus malis post se trahentem. In priori casu nil nocebit diarrhœa, quæ sibi erit permittenda; bene quoque sperare licitum erit, si ea modica existens lochia non turbet, aut hæc jam sufficienter fluxerint, per dies aliquot. In altero verendum erit, ne dum omnia Uterina Vasa a sangvine per graviditatem accumulato adhuc turgida sunt, jamque prægredientem diarrhœam insequente lochiorum suppressione non deplentur, sanguis hic in vasis intercipiatur, & stagnet, aut utero efferri prohibitus, subito in alia vicina vel remotiora viscera urgeatur, & ibidem figatur; sicque sonticas inflammationes vel in utero ipso, vel in aliis locis excludat. Hæ vero eo graviores & periculosiores omnino debent evadere, quia liquidissima humorum per intestinorum fistulas elapsa sunt, & elabi pergunt, quæ tamen ad stasium obortarum resolutionem primo loco requirebantur. His rerum conditionibus obtinentibus difficultatem Medelæ optime depinxit MAURICEAU. [a]) *Maxime tædiosum est* inquiens, *quod omnia remedia quæ conveniunt fluori alvi, confirment & juvent suppressionem lochiorum; & quod illa quæ promovent lochia, diarrhœæ non conveniant.* Urget tamen uterque morbus Puerperam affligens; diarrhœæque si fieri possit, antequam lochia suppresserit penitus, aut minimum antequam ex suppressione nata sit periculosa inflammatio, mature congrua medela obviam eundum. Certum est, remedia adstringentia huic fluxui ventris cum lochiorum negotio complicato, minus congruere, recteque MAURICEAU neminem bonum Medicum audere talia præscribere, vel ore assumenda, vel clysmate injicienda, contendit. At vero peccavit MAURICEAU cum aliis, qui

a) *loco cit.*

adſtringentia & Opiata æque nociva habent, & una ratione agere ſibi imaginantur, quique fluxionum numero quæ Opium ſiſtit, etiam lochialem inſerunt. Nullum remedium votis Medici ſiſtere diarrhœam ſalvis Lochiis molientis, magis reſpondet, quam hoc; nullum dextre uſurpatum mala imminentia pulchrius præſcindit. Tutiſſime nimirum id adhiberi poteſt, quia lochia non ſaltem non ſuſpendit, ſed potius promovet, ſopitaque inteſtinalium fibrarum irritabilitate ſangvinis quem attenuat & rarefacit, fluxui ſuſtentando inſervit. Saltem cauſæ ſpeciali diarrhœæ, aut antea proſpectum eſſe debet, aut ſimul proſpici, nondumque accenſa eſſe debet febris, quæ aut prorſus abeſſe Opium jubet, aut remediis diluentibus & antiphlogiſticis prudenter ſelectis, ipſique ſi opus, VSi, non niſi ſumma cum cautione id jungi vult. Cauſas diarrhœæ apud Puerperas ordinarie fere conſtituunt diætetica delicta, frigus admiſſum, potus fermentati vel fermenteſcentes, victus incongruus, & animi pathemata. Quando nil ingeſſit puerpera ante & poſt partum ex quo cum ſordibus acre ſtimulans naſci in inteſtinorum cavo potuiſſet, ſed ſimplex externum frigus, aut terror ſubitaneus, ex cortice corporis verſus interiora urgendo humores, ventris fluxum excluſit, quid impedit quo minus actu calidis, aromaticis & ſpirituoſis ex Uterinorum ſic dictorum apparatu ſelectis, abdominique applicatis, cum aquis ſtillatitiis ex talibus, intus mature exhibeatur Opium? Id certe ad exteriora determinando humorum appulſum feliciſſime medebitur diarrhœæ huic, a ſolo motu humorum introverſo pendenti, lochiaque intacta relinquet, & ſi jam imminuta ſint, iterum reſtituet. Ubi vero ex fermentante potu, vel ex ingluvie nimiorum aut inter ſe pugnantium alimentorum, enata cruditate alvus fluit, non equidem purgantibus, utpote ſub fluxu lochiali minus convenientibus, blandis tamen laxantibus Manna & rheo utero haud inimicis, aut pilulis decantatis balſamicis, quæ eidem ejusque

fluxio-

fluxionibus mire reſpondentes non immerito habentur, clyſmatibusque emollientibus, quæ & vicino Utero blandiuntur, ſordes molliter removendæ ſunt, tumque alvinæ evacuationes, niſi remiſerint, & modum exceſſerint, ariſtolochico opio ſecure pacari poſſunt. His cautionibus obſervatis plus ſimplici vice pharmacum hoc diarrhœis Puerperarum cum fructu oppoſui. Memini inter alias, alicujus Fœmellæ, quæ cereviſia in fornace calefacta, ne frigore noceret, ſed hac præcautione ad aceſcentiam aptiore reddita, diarrhœam tertia à partu die, ſat gravem ſibi adſciverat. Dedi juſcula carnium, cum vitello ovi, & decoctum C C tepidum, pro potu ordinario, pulveresque abſorbentes cum pauxillo Opii ſingulis bihoriis, trihoriis, dein ſaltem mane & veſperi, abdominique Vinum calidum cum aromatibus feci applicari. Feliciter ceſſavit diarrhœa, lochiis 9. die adhuc fluentibus. Atque non omnes Medicos Opium in hiſce caſibus reformidare, ſed, actis aliis agendis omnino in uſum vocare ex eleganti diſſ. quam *de diarrhœa Puerperarum* conſcripſit Cl. a BERGEN [b]) conſtare poteſt. Ipſe ſupra laudatus RODERICVS a CASTRO [c]) qui diarrhœam ſi conferat, & leniter feratur a Puerpera, non impediendam vult, ſique non conferat, & non leviter feratur, modo ſatis fluxerint, aut jam ſuppreſſa ſint Lochia, adſtringentibus ſiſtendam dicit, dum ſi diminute adhuc fluant non adſtringentibus quidem, ſed iis quæ ad Uterum derivare valent cohibendam injungit, Opium commendaſſet ſine dubio, ſi ejus vim ſangvinem ad Uterum determinantem bene intellexiſſet. Interim ſi dolor ſub fluxu ſit urgentiſſimus, ſemen hyoſciami, papaver, Opium, pilulas de cynogl., philonium dandum, taliaque cum clyſteribus injicienda præcipit. Operæ pretium forte facturus ſum, ſi pro dilucidatione eorum, quæ hactenus ediſſerui, adjecero ſequentem notabilem Hiſtoriam. Septima vice partum, multo quidem labore, feliciter tamen ediderat, ſecundinis facile ſubſecutis

b) *§. 15. & 16.*

c) *Part. II. lib. IV. c. 14.*

tis Fœmina tenerioris constitutionis. Per tres primos Puerperii dies optime sese habebat, lochiaque modice fluebant. Sub initium quartæ, conquerebatur de dolore capitis, de angustiis præcordiorum, de spasmis in abdomine, quod ob neglectum contra mea monita, necessariæ ligaturæ, tumidum manserat, pulsusque citatior observabatur. Injiciebatur clyster ex lacte, sacharo, vitello ovi, & oleo, eo effectu, ut abdomen desideret, exclusis sordibus variis, pulsus tamen crebrius ac antea micabat, capitisque dolor perseverabat. Suasi Poscæ applicationem, & scripsi potionem nitratam cum adjecto syr. rub. idæi. Præter expectationem accedebat diarrhœa adeo subito increscens, ut intra 8. horas 15. vicibus dejiceret, multa cum virium depauperatione. Culpa mali unice tribui poterat aquæ, cui crusta panis tosta & pauxillum corticis citri additum fuerat, non frigidæ quidem, liberaliori tamen hactenus, ab initio Puerperii, ingurgitationi, ob ingentem aëris externi æstum, ab urente Sirio. Febris manifesta aderat, quæ continuationem nitratæ potionis equidem postulabat, sed hæc a diarrhœa vetabatur. Hinc urgente hac, & concurrentibus doloribus abdominalibus, vagis maximam partem, sedes referente Ægra continuo proritantibus, non obstante febre, ad opium absolute venire debebam. Dividebam granum in 4. doses addita absorbentis largiore copia, vesperique discedens relinquebam consilium, ut jusculum hordeaceum sæpe sorbillaret, atque donec mitescere inciperet fluxus, singulis 3. vel 2. horis præbium caperet. Altero mane mihi nunciabatur, post secundam dosin cessavisse fluxum, tertiam tamen nihilominus fuisse adhibitam, Ægramque somno refectam bene nunc sese habere, id quod adveniens multo cum gaudio animadvertebam ipse, pulsu lentiore existente, & lochiis quæ fere defecerant, muci sangvinolenti specie iterum fluentibus. Sexto & septimo die admodum bene sese habebat Ægra, pulsumque fere naturalem exhibebat. Ut ergo

ergo lochiorum fluxus utcunque promoveretur, dabam ter per diem Elix. aperit. Claud. cum TRa rubra D. Bontekoë, dosinque pilularum balsamicarum Hoffmanni, cum sine febre murmura Ventris tumidi nondum rite ligati adessent, alvusque a diarrhœa nondum respondisset. Nocte post septimam diem vocabar ut ad morituram. Ob abdomen summe tumidum, molle tamen, suffocationem metuebat Ægra, pulsus erat celerrimus, dolores tamen vagi in abdomine, & manifeste borborygmis & flatibus stipati efficiebant, ut bene adhuc sperarem. Injici curabam clysma ex decocto fl. chamom. vulg. cum Vitello Ovi, sacharo, & butyro; scribebam potionem nitratam cum absorbentibus, & unguentum ex oleo amygd. dulc. spermate Ceti & camphora abdomini illinendum. His in usum vocatis, die 8. rediens omnia meliora inveniebam, pulsum multo remissiorem, abdomen tumens quidem, at sine dolore, flatubus bene exientibus, lochia vero amplius nulla. Continuabatur unguentum & potio, circa meridiem per duas horas blande dormiebat, & bene habebat, nox vero turbulentior a subitaneo, eoque gravi terrore. Nona die pulsus erat frequens, sed debilis, & diarrhœa denuo repetebat. Ob hanc nitrum cum syrupis saponaceis abesse jussi, ob virium omnium, etiam vitalium penuriam lac tepidum suasi, pro omni potu, dedique identidem pulveres absorbentes, cum tantillo opii. Circa vesperam in auxilium vocabatur alius Medicus egregie doctus, VSibus alioquin multum favens. Ob pulsum tamen celerem equidem sed sat debilem, sangvinis detractionem nullum hic locum habere dicebat, quod & ego Agnatis antea declaraveram. Probabat hic pulveres absorbentes, qui quartam partem de grano opii habebant, consulebatque ut singulis 4. horis caperentur. Absumebat igitur Ægra per noctem tres, dormiebatque per 4 horas cum aliquibus phantasmatibus. Die decima mane pacatiora erant omnia, continuabatur lac, cum pulveribus anodynis

ſingulis 6. horis, Ægra de nulla moleſtia conquerens ſaltem dormituriebat perpetuo, aut dormiebat, pulſus erat vegetus, lochia redierant. Per duos deinde dies hauriebat lac pro ordinario potu, & Emulſionis nitratæ cum abſorbentibus ſingulis duabus horis præbium. His elapſis redibant tenſiones & murmura Ventris, cum anxietatibus, alvo tamen fere ſecundum naturam reſpondente. Ut, quia querula erat, & de Vita ut antea fecerat, prorſus deſperabat, incommodis abdominalibus obex poneretur, ſuadebat Medicus accitus ſingulis 4. horis daretur drachma dimidia diaſcordii. Nolebam reluctari, licet calidiſſima tempeſtate acria & calida ab Opio in ſe calido abeſſe maluiſſem. Sudor & eum comitans inquies fere increſcebant, & nox ſequebatur anxia, ægraque de calore, capitis gravitate, ſomnolentia, altera die conquerebatur, hinc ſola Emulſio nitrata exhibebatur, & veſperi ſaltem doſis diaſcordii. Cum tamen torpor capitis perduraret, Uſus ſolius emulſionis, & potus lactei de die in diem increſcentem bonam Valetudinem prorſus reducebat, lochiis a continuatione Opiatorum ſemper magis promotis quam ſuppreſſis.



CAP. V.

Morbi Infantum.

§. I.

Opium Infantibus ob noxam facilem ſumma cautione exhibendum.

Poſtquam quid ſibi permittere poſſint ab Opio Matres & Gravidæ, & parturientes, & Puerperæ hucusque vidimus, Ordo jubet, ut an & apud earum Infantes, & quousque hoc remedium locum habeat, curatius inquiramus. Monſtravi in ſuperioribus, Sect. I. cum habitum Opii ad fabricam diverſam Corporum explicarem, in illis hominibus, quibus vaſorum cerebrinorum, & totius nervoſi ſyſtematis com-

compages mollior eſt, & tenerior, Opium eminentiores effectus edere, faciliusque quam in robuſtioribus ſubjectis noxas inferre. Igitur Infantibus tenellis, quibus laxiſſima eſt & tenerrima encephalicorum vaſorum, cerebri, nervorumque omnium mollities, Opium celerrimos effectus & celerrima damna inferre debere, luculenter admodum perſpicitur. Atque cum hoc ipſum Experientia ubique commonſtraret, caſusque ſæpe ſatis tragici caute mercandum eſſe cum Opio, in puſionum medicatione clamarent, factum etiam eſt, ut præſtantiſſimi in Arte Viri communi ore, altaque quaſi & elata voce, a generoſo hoc remedio, delicatulis corpuſculis minus appropriato, dehortarentur. Inter antiquos, qui ceu univerſale omnium Morborum antidotum, immenſis encomiis theriacam deprædicaverat, GALENVS,[a]) cavendum tamen ſollicite injunxit, ne Infantibus præberetur, tenellorum vires eam ſuperare profeſſus. Non minus cautus eſt AETIVS[b]) *In pueris* inquit, *Theriacæ exhibitionem omnino vitare oportet, major enim eſt pharmaci facultas, quam vires eorum tolerare poſſunt, & corpus ſane facile diſſolvit, & inſitum ſpiritum cito extinguit, quemadmodum & lucernæ flammam oleum ipſum, ſi illam ſuperet, facile extinguit.* Provocat deinde ad GALENVM qui Puerum ab intempeſtivo antidoti uſu mortuum vidit. Sine dubio per antiquatam Auctoritatem, & per ſecula cumulatas obſervationes factum eſt, quod Respublica Veneta lege circa Theriacæ uſum promulgata caverit, ne eadem infantibus & Senibus exhiberetur. Namque non opus eſſe certum eſt, drachma integra, ad infantem anno minorem enecandum, a qua doſi hoc factum refert HOECHSTETERVS *Obſervat. dec. III. Caſu VI.* ſed multo minor ſufficit. Nemo autem non videt, a ſolo Opio dubiam virtutem, & diſcrimen a Theriaca apud Puſiones pendere. Recentiori deinde tempeſtate, tenellæ puerorum Ætati Uſum Opii periculoſum HOLLERIVS[c]) & TVLPIVS[d]) aſſeverarunt, omnemque narco-

a) *lib. de Theriaca.*

b) *Tetr. IV. ſerm. I. c. 96.*

c) *de morb. intern c. 6. in ſchol*

d) *in monitis medicis quæ ſubjunguntur Obſervationibus no. 39.*

narcoticorum usum in Pueris suspectum esse scripsit LVDOVICVS SEPTALIVS.[e]) Cavere igitur jubet STALPARTVS *van der* WIEL,[f]) quotquot curæ, suæ infantes traditos custodiunt mulieres, & nutrices, ne illis, quamprimum molestia & dolore afficiuntur, anodyna propinent. Contingere enim sæpenumero ait, ut quamvis non occidant, infantum tamen cerebrum nervosque debilitent, atque tremorem, paralysin, & fatuitatem excitent. Cui adstipulatus SENNERTVS[g]) *Medicamenta* inquit, *Somnum conciliantia non ita tuto infantibus exhibentur, cum eorum ingenia stupida reddant. Ipse Syrupus de Papavere illis valde noxius est, & plerumque ingeniorum stupiditatem post se trahit, multo minus fortiora hypnotica infantibus exhibeantur.* De hoc Syrupo papaveris & seminibus ejus, vagientibus infantulis exhibitis, ut somnolenti reddantur, non dubitat quoque pronunciare SIMON PAVLI,[h]) *quod subdolæ hæ scrofæ sint, cum illorum temperies mire inde corrumpatur, & facile catarrhi suffocativi ita excitentur.* Obiter hic noto, nimiam mihi scrupulositatem videri, quæ ab Opio ipso, succo inspissato caulium & capitum papaveris,. ad semina, indeque paratum Syrupum extenditur. Non enim credo eandem in his esse & sibi similem virtutem narcoticam, licet ita videatur nonnullis, ipsique Cel. YOUNGIO,[i]) qui Majorem dosin Syrupi minorem Opii æquare sibi persuasum habet, quamvis non determinare audeat, an uncia una Syrupi par sit Opii grano. Locutus jam sum de magna inter hoc & illum differentia, Sect. I. c. I. §. 4. neque valet argumentum a somno inducto, ad probandam unam eandemque indolem. Sæpe dormire facit Emulsio simplex amygdalina, ob leniens & demulcens suum ingenium quo omnes stimulos somnum arcessentes obtundit, quis vero propterea compararet ejus Virtutem cum Virtute Opii? Vix aliter agit semen papaveris, ejusque oleum, quam oleum seminum cucurbitæ, melonum, & amygdalarum. Fateor Syrupum

e) *lib. III. Animadv. aph. 40.*

f) *observat. rariorum obs. 42.*

g) *Med. Pract. lib. IV. Part. II. c. 9.*

h) *Quadrip. botan. p. 424.*

i) *sect. V. & XXIV.*

rupum diacodii qui non ex solis seminibus, sed ex capitibus papaveris paratur, si hæc fuerint recentia, ad Opii actionem accedere, tamen & hunc, maxime ex siccatis capitibus, diutiusque coctis paratum, segniorem esse Opio, alibi monui.[k] Verum redeo iterum ad hoc, & post memoratos Cl. Viros WALDSCHMIDIVM[l] ipsi apud infantes minus faventem in medium produco. *Huic ætati, inquit, in qua spirituum gressus infirmi adhuc sunt, & instabiles, nocent Opiata. Mallem ut in Infantum tenellorum morbis curandis omni modo ab Opiatis abstineretur, cum alia innumera sint, quæ eos debellare possint.* Valde etiam dissuadet eorum usum BOHNIVS, ut infra in Tractatione *de Epilepsia* videbimus. Sed nemo majori zelo ea rejicit, quam qui ex instituto eleganti tractatu de morbis acutis Infantum egit GVALTERVS HARRIS.[m] *Nullus quod scio, ait, Opiatorum insanus admirator eorum usum in debilibus imo debilissimis Naturis studiose defendit, quamlibet complures tam in his, quam in robustis nimis addicti illis fuerint, proverbium illud animo tenaci forte complectentes, mortuos obmutescere. Verum enim vero cum pulsus juniorum sit debilissimus, temperies natura tenerrima, & vires admodum sint infirmæ, neutiquam mihi constat, quorsum incertis & periculosis medicamentis, quando tutiora imo tutissima æque in promptu sint, puerulo ægrotanti subvenire contenderemus.* Atque nostra ætate Ill. HOFFMANNVS, certæ & indubiæ esse Experientiæ monuit, Infantes ab anodynis paulo liberalius datis, ingenii & memoriæ stuporem longius durantem, contrahere[n]) & alio loco Opiata infantibus & debilioribus cautissime præbenda esse inculcat, utpote quæ ingentem cerebro & nervosis partibus imbecillitatem, & atoniam inducant, testaturque se vidisse mentis stuporem infantibus remansisse, quibus pulveres anodyni & theriacalia frequentius fuerant adhibita.[o] Tandem qui instar omnium esse poterat Ill. BOERHAAVIVS Opiata Infantibus raro, neque sine summa circumspectione

k) *Sect. III. in præmissis, ad p. 123.*

l) *Monit. circa Opii & opiatorum usum p. 19.*

m) *p. 71.*

n) *Med. Syst. Tom. II. p. 278. 279.*

o) *Tom. IV. Part. III. p. 28.*

adhibenda suadet. [p]) observatumque fuisse memorat, ab iis infantes tota vita fatuos mansisse, hinc nunquam infanti vel Syrupum diacodii dandum vult. [q]) Addam adhuc Cel. MEAD, [r]) qui ætatem tenellulam Opiata minus perferre affirmat, quæque adeo summa cum cautela infantibus danda vult GEOFFROY. [s])

Sane Celeb. SCHVLZIVS [t]) infantibus vinum convenire negat, cum Vasa ipsorum satis jam repleta, nil quod humores expandat, ferre possint, periculumque sit, ne debiles contrahendi sese & propellendi vires in solidis ipsorum partibus omnino superentur, & supprimantur, aut motrices fibræ in motus spasticos & convulsivos abripiantur. Nonne igitur recte ab illa Vini & Opii in agendo similitudine, ad quam toties provocavi, occasionem desumit Ill. BERGERVS [u]) & hoc Infantibus pro noxio declarandi, dum illud ipsis adeo noxium habetur? *Si recte,* ait, *Plato lib. II. de legibus, pueris ad duo devigesimum usque annum, antequam Viri facti subire labores incipiant, omni Vini usui interdixit, quod ignem igni in corpore, & animam suggerat & damnum utrique maximum pariat, quanto magis id de Opio præcipiendum erit, ut ab ejus Usu prima præsertim Ætas prorsus abstineat, utpote cujus compages fibrosa cerebri adhuc tenerrima est, suaque mollitie prope diffluit. Nam præterquam quod huic nervisque maxima adferat incommoda, & ipsius rationis lumen extinguat, subitæ etiam morti occasionem præbet.* Tot autem dehortationes seriæ, hactenus a me cumulatæ, & plures, quæ adduci poterant, a diversarum ætatum, & regionum, & sectarum, Medicis profectæ, quæ certe hypothesin & systema non olent, sed experientiæ & observationi sibi semper respondenti debentur, si cœcum impetum Practici, tenellis opiata pharmaca sæpeque nulla præsente urgente necessitate, ex methodo sua præstabilita exhibentis non coercent, næ! hic elogium & characterem Viri boni, & prudentis, vix tuebitur.

p) *aph. 1351.*

q) *in Comment. ad hunc aphorismum.*

r) *de Variolis c. III. p. 33. edit. Götting.*

s) *Mat. med. Tom. II. p. 710.*

t) *diss. de Vino interdicendis §. 32.*

u) *diss. de Opii Vi rarefaciente §. 12.*

Novi

Novi Cl. LVDOVICI x) de Opio asserere, quod magno ut aliorum Ægrorum, ita & Infantum damno, hucusque neglectum fuerit, insuperque Cl. ALSTON profiteri, se nullum fundamentum assequi, cur infantibus absolute denegari debeat Opium. y) Nullum vero inde satis valens argumentum, nullam inde apologiam, pro sua methodo, petere posse illos credo, qui pusionum medicationi, nimis faciles id destinare solent, sane ALSTONVS ipse praescriptionem ejus, in illis casubus, ubi vere insecurum & noxium est, arguere ignorantiam legum medendi, aut naturæ Opii, simul addit. Novi quoque gloriari BONTIVM, z) in Indiis tam rite Opium præparari, ut vel infanti innoxie detur. Verum calida & acria, quibus correctionem ipse molitur, id non magis securum reddunt, quam æquali dosi minus correctum sine additamentis esse observatur, quin his vere magis insecurum redditur, nam & sola acria & calida sine Opio infantibus haud prosunt. Favet Vsui equidem multum, si ullus medentum, post SYLVIVM a) WEDELIVS, b) sed quæ elogio, quod habet, præmittuntur, id saltem valde limitari debere, nisi omnia me fallunt, clarissime simul edocent. *Infantibus*, inquit, *Opiata rarius & parcius danda. Solet vulgo iisdem quandoque exhiberi Theriaca, quod si in pauca dosi fiat, adeo incommodum non est. Sin secus, debilitatur valde ingenium, & memoriam obtundunt Opiata, quin ipsi cerebro nociva creduntur. An tenellæ Ætati absolute perniciosum sit, juxta monitum* TVLPII, *nemo facile affirmaverit. Si enim & tenella Ætate constituti male habent infantes, ut indicetur Opium, dosi ipsis proportionata utique tutissime dari potest, quod felicissime in Praxi experti sumus, vel millies successisse ex voto.* Ejusmodi arctioribus limitibus etiam circumscriptæ sunt laudes, quæ leguntur apud RIDLINVM, c) *Opiata*, inquit, *etiam in infantum & Puerorum Morbis multa præstant, cum non raro fluxibus & doloribus intensissimis laborent, sed citius operationem suam in Pusionibus,*

x) *Pharm. moderno seculo applic.* p. 367.

y) *Act. med. edinburg. Tom. V. Part. I. No. 12. in fine.*

z) *Med. Ind.* p. 63.

a) *Tr. de morb. Infantum variis locis.*

b) *Opiol.* p. 148.

c) *lin. med. Ao. 1695. Mens. Nov. obs. 2.*

nibus, quam in ullis aliis Subjectis exerunt, & hinc caute, & maxime in debita dosi exhibenda sunt. Ego Opium in substantia quomodocunque correctum, solum, nunquam iisdem præbere soleo, sed pilulas de styrace, vel mithridatium, in quibus Opii dosis ab aliis ingredientibus valde minuitur, at nihilominus in parva dosi præscribo, nec sine optato effectu. Aliquantisper audacior videtur HECQUETUS.[d]) Ex antiquo quippe præjudicio, ob frigiditatem, vel ex hodierna sententia ob caliditatem, perperam interdici infantes Vsu Opii dicit, cum observata necessaria intentione, convenienter morbis eorum id applicari queat. Provocat deinde ad ETTMÜLLERUM, Theriacam tot granorum pondere, quot anni sunt, pusionibus dandam indulgentem, & ad WEDELIUM Tulpium refellentem. Memoratu vero valde dignum est, aliquot foliis antea[e]) largitum fuisse HECQUETUM Opium Nutricibus datum, dum chylo miscetur, lactique, infantibus noxam adferre, eaque propter ipse consulit, si morbus Nutricis postulet Opium, ut per id tempus, quo necessitas usum exigit, alii Nutrici ad lactandum Infans tradatur, aut si indoles morbi permittat, e.g. tenesmus & diarrhœa, ut detur in clysmate, vel cataplasmate, vel alia forma, qua non æque facile ac si ore acceptum esset, in lac influere, idque inficere possit. Multum hæc cautio elogio hequetiano detrahit. Si vero nunc omnia asserta allegatorum Virorum, Opio apud Ægros infantes quomodocunque faventium, vel aliorum forte Auctorum, accuratissime pensitemus, videbimus clarissime, Encomiasten semper hærere in statu medio, fiduciæ, & timoris, modoque in hunc, modo in illum vergere. Ex hac vero fluctuante agendi ratione, & ex aliorum monitis, qui hoc remedium potius prorsus abesse vellent a Curatione Infantum, infallibilem eliciemus sequelam. Opium sine dubio magis minusve insecurum & tutum haberi debere, quo magis infans suæ nativitati proximior, vel ab ea remotior est, quoque magis tener visitur, vel robustus. Deinde

d) *p. 317. seq.*

e) *p. 304.*

&

& hoc momentum hic considerari debet, quod omnes medentes observare possunt, si attendant; nempe si homo jam adultus prima vice capiat Opium, etiam mediocres doses notabiles effectus edere, praecipue circa Caput. Quid ergo expectandum erit, si prima vice praebeatur homuncioni, cujus cerebrum est debilissimum, & structurae delicatissimae? Merito igitur prorsus a Medela morbi apud Infantes abesse debet, si haec ulla ratione aliis pharmacis impetrari potest; tumque saltem locum inveniet, quando severo judicio pensitata aegritudo vehementior est, quam ut aliis quibuscunque vinci possit; mortisque metuendae periculum, nullo pharmaco quam Opio, etiamsi id paulisper anceps in summo rerum discrimine haberi debeat, sese patiatur declinari. Videamus igitur paucis jam morbos illos infantiles, qui eousque graves evadere possunt, ut Opium absolute postulare videantur. Scripsit SYDENHAMUS,[f]) tria esse potissimum, quae ex Opio parata judice Experientia indicent. Vomitum vel dejectionem enormiorem, vehementem dolorem, & insigniores spirituum animalium ataxias. Ab his tribus igitur maxime, & prae aliis affectubus, etiam in infantibus indicabuntur sine dubio opiata pharmaca, dum in aliorum curatione abstinuisse ab iis praestabit.

f) *p. 373.*

§. II.

locum tamen habet in Vomitu,

Vomitum ergo Infantum quod primo concernit, nil dicam hic de illo, qui a tussi, a dentitione, a Variolis imminentibus, a Vermibus pendet, cum talis symptoma sit morborum, ex lege methodi curandorum, quibus sanatis etiam sanatur. Saltem mihi nunc sermo est de Vomitu idiopathico, qui ab acido acri, & caseoso lacte, aut pulte nimia copia ingesto, exoritur, vel & ex refrigeratione externa. Vomitum suam causam rejicientem non praepostere cohibendum esse, norunt periti medici, dum onere excusso, aeger pusio levatur. Neque statim terreri debet medicus, aetas enim haec & Vomitum spontaneum, & adeo vomitoria cum judi-

cio data, facile fert. Nimium tamen etiam Vomitum, ni cohibeatur, debilitatem ſummam, & convulſiones poſſe excludere, ſciunt rerum gnari. Igitur ſi clyſmata aliorſum materiem invitantia, & evacuantia, motumque periſtalticum inverſum ſimul deorſum allicientia, ſi ſtimulum acidum abſorbentia, viſcidumque ſolventia nil juverint, motusque anomali & vani vacuique aromaticis & ſubadſtringentibus non placentur, extus etiam Vinum rubrum cum Aromatibus, linimentaque ſpirituoſa, balſama aut ipſa etiam in forma emplaſtri applicata theriaca auxilium non adferat, malumque interim urgere pergat, omnino ad Anodyna accedendum erit. Atque in hac rerum neceſſitate non ſaltem SYLVIUS, [g]) qui nimis forte facilis fuit, in dando Infantibus Opio, hoc, & quicquid ex eo parari ſolet, Theriacam, & diaſcordium collaudat. Neque etiam tantum ad compeſcendum talem pertinacem Vomitum SCHELHAMMERUS [h]) Eſſentiam theriacalem ex aqua Cinamomi, ad aliquot guttas, WEDELIUS [i]) eandem Eſſentiam, & in pulveribus & potionibus theriacam cœleſtem; ETTMÜLLERUS [k]) poſt nucem moſchatam, & aquam cinamomi, theriacam externe, & interne in minuta doſi laudat, ſed ipſe HARRIS, qui tamen adeo ſevere apud Infantes Opiata prohibet, uſum eorum concedit. Poſtquam enim in nullis Infantum affectubus, dempto Vomitu pertinaci, pharmaciam opiaticam probandam eſſe edixerat, deinceps ita diſertis verbis ſcribit: [l]) *Notandum eſt, Narcoticorum mediocrem uſum in Vomitu pertinaci & præſertim in illo, qui a lacte vitioſo pendet, non eſſe prorſus vituperandum, quantumlibet Natura infantilis a narcoticis penitus abhorreat. Nonnunquam enim ſymptoma tam grave & maxime ſi torminibus diris ac diuturnis fuerit conjunctum, nequaquam eſt debellandum, niſi laudani liquidi guttulis duabus ſyrupo cuidam inſtillatis.* Ego quidem plus ſimplici vice, actis licet omnibus agendis, tantis anguſtiis me conſtrictum ſenſi, ut ſi caruiſſem laudano, tenello-

g) *Tr. de morbis Infantum c. IV. in fine.*

h) *diſſ. de morbis Ætatum p. 35.*

i) *libro de morbis infantum cap. 27.*

k) *in Valetudinario Infantili c. III.*

l) *p. 72. & 91.*

nellorum Vomitubus mederi nequivissem. Videor mihi aliquibus servasse vitam hoc medicamine, de quibus jam conclamatum videbatur, dum ut fecit SYDENHAM[m]) apud Ægrum pusionem, ob enormem Vomitionem pulsu vix micante animam agentem, lectulo assidebam, effectumque datarum guttularum laudani expectabam, quas ni suffecissent motubus compescendis, eadem dosi, vel & pro re nata aucta, repetiissem.

m) *p. 372. 373.*

§. III.

Diarrhœa Vomitum excipiat diarrhœa, in qua non minus si nimis urgeat, tanquam ad sacram anchoram, ad unum Opium, sed multa tamen cum prudentia confugiendum est. Non loquor diarrhœam a dentitione & Vermibus, quæ principes morbos oppugnari cupit. Neque mihi res est cum illa diarrhœa apud Pusiones sat frequente, quæ osculorum lacteorum, glandularumque mesaraicarum obstructione, a pituita lenta, & cruditatibus accumulatis, fovetur, quæque ex tumido abdomine, etiamsi fluxus jugiter affligat, nequaquam subsidente dijudicari potest, ac aperientibus saponaceis, stomachicisque, ut & frictionibus abdominis, ac martialibus tandem curari desiderat. Saltem meam nunc considerationem ingreditur alvi profluvium, quod ab acido & coagulato lacte, saburraque viscida coacervata prognascitur. Id sæpe valde salubre est pusionibus, sique appetitus constet, dolores mediocres sint, nullaque febris complicetur, permitti sibi debet sponte desiturum, aut roborantibus & absorbentibus exhibitis conquieturum. Cavendum acri judicio adhibito, ne nimis cito de sistentibus cogitet Medicus. Puerulo trium hebdomadum alvi fluxum non statim stitit, sed clysmatibus & antacidis usus est RIDLINUS,[n]) cum tamen crebrior videretur, & vires dejiceret, dedit Mixturam cum Coralliis & extr. Opii gr. ß. Vix decima Mixturæ parte exhibita, in somnum profundum incidit puerulus, alvi fluxus siluit, sed tam male habuit tenellus, ut eum pro mortuo habuerint ad-

n) *Cur. Med. obs. 512.*

ſtantes. Salis volatilis una gutta cum aqua confortante exhibita, & alvo reſtituta ægre fuit ſervatus. Verum ſi fæces virideſcentes acidum ſpirent, & tormina gravia ſimul adfuerint, quæ convulſiones & mortem poſt ſe trahere poſſunt, ocyus & pro ſymptomatum gravitate arte ad ultimam potentiam extenſa ægrotanti ſubveniendum eſt. Idem nempe modo laudatus RIDLINVS.[o]) ex neglecto alvi profluvio filiolam elegantis admodum formæ, & ſat ſanæ conſtitutionis enectam dolet. Mature igitur antacida abſorbentia, rhabarbarina, clyſmata demulcentia, topica, blandiora carminativa, & viſceralia amaricantia, in uſum trahenda ſunt, quæ multum boni ſubinde præſtare ſolent. At omnibus his ſtudioſe adhibitis, inteſtinorum irritabilitas & ſenſibilitas & hinc pendens egerendi conatus, in habitum deductus, ſæpe tantus eſt, eaque urget dejectionum numeroſiſſimorum vehementia, ut niſi cito conſopiantur, vires penitus fatiſcant, gravibusque ærumnis mors ſuperveniat. Neque citæ medelæ ſemper ſufficiunt pulvis maſtichis cum nuce moſchata, caſcarilla, boli & terra ſigillata, corallia, creta, & alia teſtacea etiamſi, quod HARRIS præcipuum eſſe in curatione contendit, ſat larga copia ingerantur. Dum de alvi dejectione virideſcente acidumque redolente agit SYLVIVS,[p]) atque enemata & abſorbentia ſaltemque ad pauca grana bis de die vel ter commendat, nil quod miror de anodynis dicit. Theriacam vero, extractum theriacale, & Eſſentiam anodynam cum aliis uſurpat WEDELIVS.[q]) HARRIS ut ab adſtringentibus ita & ab anodynis dehortatur,[r]) quorum energiam potentiſſimam vires puerulorum tenerrimæ fractæ, & enervatæ raro ſine maximo ſalutis diſcrimine ſuſtinere valeant, atque contra acorem moleſtias omnes faceſſentem, cretam, corallia, margaritas, laudat. Fatetur tamen, in caſibus, ubi febris abeſt, diaſcordium in malam partem non ceſſiſſe, quin emolumento fuiſſe, ſed in febricitantibus periculo non vacare aſſeverat. Ego a multis annis harriſiana veſtigia legens

in

o) *lin. med. Anno III. Oct. No. XX.*

p) *Tract. de Morb. Inf. c. III.*

q) *lib. de Morb. Infantum c. 25.*

r) *p. 90, 91.*

in Infantum medicatione, multas diarrhœas infantum a caſeo acido, rheo & largo uſu terreorum, hisque addita tandem nuce moſchata, compoſitas vidi, quibus omnibus ſubinde gummi arabicum addidi, vel interpoſui, externe ſimul balſamicis aut ſpirituoſis linimentis, ipſaque theriaca in ſubſidium vocatis. Secutus nonnunquam ſum conſilium BOERHAAVII, [s]) atque in diarrhœis a cauſa acida, quam fæces viridès adeſſe teſtabantur, cretam aqua dilutam per inferius guttur injici feci, cum fructu. At aliquando tamen jungere talibus Opiata debui, nuperque demum amatam Amici alicujus integerrimi filiolam, per aliquot dies inter clyſmatum ant-acidorum applicationem abſorbentibus bene paſtam incaſſum his, & quæ foris applicabantur, adhibitis, cum ob urgens profluvium alvi animam agere videretur, potione ex aquis Menthæ, Meliſſ. Rutæ & Cinam. cum abſorbentibus & diaſcord. Fracaſt., quæ Dei erat gratia, in vadum locavi. Alio tempore theriacæ minutam doſin, aut laudanum liquidum optatos præſtitiſſe effectus expertus ſum. Neque etiam clyſmatum ex decocto pedum Vituli cum Vitellis ovorum & theriaca applicatorum me pœnituit.

s) *Prælect. ad inſtit. §. 1170.*

Frequens eſt paulo adultioribus infantibus diarrhœa, a ſacharatorum, bellariorum, placentularum, ingluvie, indulgentiſſimarum Matrum vitioſo amore ſuſtentato, cujus meminit Cl. YOUNG. [t]) Facile patet, peccare omnino ex optimi Viri ſententia Medicum, ſi horum ignarus ſtatim ad diaſcordium vel laudanum convolet. Quin diarrhœa neceſſario pergere debet, niſi diæta melius obſervetur, aliisque pejoribus morbis anſa dari. Male conſulere ſanitati Medentem, iterata anodynorum exhibitione, recte monet, donec radicem mali intelligens Matrem corrigens Infanti felicius ſuccurrat.

t) *ſect. IV.*

Habet etiam Vir egregius diarrhœam poſt ablactationem, [u]) quam a mutato Victu deducit, præcaverique poſſe affirmat, ſi ante illam infantes adſuefiant alimentis lacti ma-

u) *ſect. V.*

 terno

terno analogis. Si nihilominus diarrhœa eveniat, illam abſorbentibus & laudani liquidi gt. 4-5. ſanari monet, niſi nimia aſſumtorum copia peccet, cum quibus laudanum non bene conveniat. Crediderim in his caſibus poſt diætam ſevere injunctam, amara viſceralia, quæ ſtomachi robur fulciunt, & ſimul, maxime cum alcali præparata, ant-acida ſunt, anodynis virtutem digeſtionis deſtruentibus, ſæpe præferenda eſſe.

Tandem in diarrhœa infantum rhachiticorum, & ſcrophuloſorum, cum Ventre duro & tumido, maxime ſi de doloribus abdominalibus conquerantur, & ſomni expertes ſint, niſi diætæ vitia ſubſint, laudanum liquidum ante cubitum exhibere conſuevit YOUNGIUS,[x]) ad gt. 4. 5. 6. non ſedanti ſaltem, ſed et cordiali virtuti ejus fiſus. Laxitati ſummæ ſolidorum, & nervorum teneritudini, quæ talibus ægris eſt, non bene reſpondet Opium. Si fundamentum Morbi oppugnetur, Electuario quod illo laudat, & aromaticis & pauxillo limat: martis, & veſperi exhibeatur laudanum, convenientior evadit Curatio. Nollem tamen diarrhœæ & tum deſtinare anodynum, niſi fuerit ſymptoma urgens, quia unice a laxitate & meſenterii obſtructione pendens ſolo electuario ſanari ſeſe radicitus patitur.

x) *ſect. VI.*

Diarrhœam a dentitione pertractabo ſuo loco.

§. IV.

Torminibus

Poſt evacuationes ſurſum & deorſum urgentes, quæ Opio apud infantes aliquando compeſci volunt, progrediendum nunc erit ad dolores, & inter eos primo ad atrociſſima illa Tormina, a lacte caſeoſo, & acida acrimonia ſæpe corroſivi quippiam habente, prognata, quæ diarrhœam, de qua verba feci, interdum antecedunt, aut comitantur. Magnum illa ſemper ubi invaluerunt, metum incutiunt, ne febres, inflammationes, & necroſes inteſtinorum, ac epilepticæ convulſiones cum morte ſubſequantur, quare tanto majore cura inhibenda ſunt. Cum a lacte affatim ingeſto,

&

& corrupto proveniant, prodeſt ſæpe arcere infantem ab ejus ſuctione ulteriore, & tenuia carnium jura, cum vitellis ovorum aliquando ſubſtituere, ut dum talia aceſcere nequeunt, dominans acida acrimonia quam Medicus impugnandam ſumit, victu non ſuſtentata, tanto certius vincatur. Multum maxime in malo paulo graviore hac diæta impetratur, quin & juſculum tale egregium remedium ſuppeditat, non ſaltem acori contrarium, ſed & excoriatos inteſtinorum parietes illinens, & mulcens. Summum vero remedium hic ſunt terrea abſorbentia copioſius data, intermiſto rheo, aut interpoſita Manna; proſunt quoque egregie clyſmata oleoſa, abdominisque inunctiones, cum blandis oleis, ac oleum amygdalarum cum vitello Ovi in emulſionem redactum diligenter exhibitum, THONERO[y]) BOERHAAVIO[z]) & LENTILIO[a]) tantopere laudatum, & a me innumeris vicibus ſummo cum fructu propinatum. Memini quoque balnea emollientia, cum dies & noctes ejulatibus & clamoribus abſumptæ eſſent, blando ſuo tepore miſeris puſionibus miram prorſus utilitatem attuliſſe. Ab hoc vero apparatu remediorum, licet quod expertus loquor, ſæpe curationi felici ſufficiat, non tamen prorſus excluſum Opium vellem, ſi ſumma ſpaſmorum fuerit nequitia. Tanta eſt HARRISIO in ſola abſorbentia, dummodo ſat largiter exhibeantur, fiducia, ut ea anodyna tutiſſima vocet, atque æqua certitudine tormina, inquietudines, vigilias, compeſcere afferat, qua convicti eſſe poſſumus rhabarbari vires purgativas demum futuras, qua narcotica adultorum dolores ad tempus tollunt.[b]) Atque alibi[c]) *non ego* inquit *Corticem peruvianum febribus intermittentibus magis ſpecificum, non opium vigiliis & doloribus pertinacibus compeſcendis magis ſpecifice convenire cenſeo, quam teſtacea torminibus infantum.* Rurſumque alio iterum loco[d]) vim eorum prorſus anodynam imo infantibus ſoporiferam eousque extollit, ut nullam puerilem ægritudinem, quantumvis dolorificam, mini-

y) *lib. III. obſ. 10.*
z) *mat. med.*
a) *in eteodromo p. 78.*
b) *p. 51. 52.*
c) *p. 94.*
d) *p. 94.*

minimam proprie dictorum narcoticorum delibationem, nisi rarissime, postulare pronunciet. Laudat interim in torminibus cum absorbentibus anodyna SYLVIUS,[e]) exhibetque cum illis Theriacam ETTMÜLLERUS[f]) et WEDELIUS.[g]) Atque quanquam HOFFMANNUS mithridatium, requiem Nicolai, & alia Opiata rejiciat,[h]) tamen alio loco[i]) absorbentibus & aquis antispasticis ut vocat, disertis verbis pauxillum diascordii remisceri cupit. Dum Theriacam inter vetusta anodyna medicamenta; longe optimam compositionem dicit Cl. SCHULTZIUS,[k]) simul recenset, quod in tenera aetate torminum vehementia miserabili ejulatu aliisque signis se prodente, proficuum saepe cum gaudio prospexerit pulverem, ex pulvere marchionis, & magnesia, cum theriaca mistum, licet praebium unum saltem habuerit ducentesimam & quartam partem gr. unius opii. Sane puncti illius de extracto anodyno, quod WEDELIUS adjici vult suis pulveribus in cura Infantum torminibus laborantium[l]) haec dosis SCHULTZII punctum esse videtur. Vix crederet efficaciam aliquam, in tam exili atomo opiato Medicus, nisi Vir laudatus de ea expertus testaretur, fateri tamen is simul cogitur, eandem dosin post aliquot dies iterum exhibitam, longe minus sensibilem opem adferre. Aliquantisper grandiore opus esse autumo, pro re nata, si Opium aliis praemissis non juvantibus, vere indicatur. Absorbentia iure suo magni facta HARRISIO optime destruunt acorem villos intestinorum pungentem, & erodentem, sed jam excoriata & arrosa loca non sanant, neque etiam motus habituales compescunt, nec sensibilitatem summam fibrillarum nervearum minuunt. Omni acido jam feliciter destructo, ob duo haec momenta, perdurare possunt atrocissima tormina, Intestinis autem muco suo naturali destitutis, & vel eapropter quod nudi sint villi, ipsis sensibilissimis, blande obliniendis pulcherrime inservit oleum quodvis mite, & gelatina ex C C. & ebore parata, ovorumque

e) *Tr. de Morbis Infantum p. 599.*
f) *Valetud. infant. p. 41.*
g) *de morb. infant. p. 34.*
h) *in Suppl. Med. Syst. p. 42.*
i) *p. 39.*
k) *de medicamentis officinalibus §. 15.*
l) *l. c.*

que lenientes vitelli. Sed ſi his cicurari ſeſe non patiatur ſpaſmorum ſævitia, cogitandum eſt, illam inflammationem & convulſiones certiſſime ingignere, ſi perduret; quare pro ætatis ratione ægro parvulo minuta doſis laudani liquidi dari poteſt, quia nil acris adjectum habet, theriacæ & mithridatio omnino præferendi. Non vero ſatis inculcari poteſt, cavendum eſſe, ne nimis cito ad hoc accedat Medicus, ne huic ſoli fidat, nam utut ſenſus torminum tantillum inhibeatur, acidum tamen rodens manet, non obſtante exhibito opio, id quod eſt, rodereque ac convellere fibras pergit, omniaque quæ inde fluere poſſunt mala nihilominus excluduntur. Deinde & alvus opio ſiſtitur, ac lupus ſtabulo includitur. Semper igitur ac ſi id non datum eſſet, abſorbentibus, demulcentibus, clyſmatibusque, pergendum eſt jugiter.

§. V.

Dentitione difficili.

Sed & præter torminoſos inteſtinorum cruciatus, infandis doloribus infantes mulctat dentitio difficilis. Moleſtiſſimam ſenſationem hic parit ſola tenſio & inflammatio gingivarum nervoſarum, & ſanguineo commeatu ditiſſimarum. Sique huic conſiderationi jungatur ſumma in infantili ætate nervoſæ compagis ſenſibilitas, ac conſenſus nervorum quinti paris, cujus ramus ad maxillas & dentes abit, facile Geneſis omnium ſymptomatum pueris dentientibus familiarium intelligitur. Nempe ab una hac radice pendent inquietudines, Vigiliæ, tormina Ventris, obſtructio vel profluvium alvi, fæces virides, vomitus, tuſſes, febres, convulſiones, & quæ ſunt reliqua. Cauſa doloris tenſio ſi tolli poſſet, id quod inciſione gingivarum moliri jubent Medici nonnulli, ſubito omnia mala præſentia tollerentur, atque metuenda præcaverentur. At quia inciſio ſuis difficultatibus laborat, minuenda ſaltem doloroſa tenſio eſt, & comitans eum inflammatio impugnanda. Nolo hic multis agere de VSis a SYDENHAMO & HARRISIO adeo commendatæ utilita-

tibus, aut dum eam inter noſtrates experiri vix licet, fuſius commemorare fructus, quos ab hirudinum applicatione mihi obſervaſſe interdum contigit, quoties violentior febris ardebat, ſanguisque rapidius ad caput ſtimulo doloris invitatus ferebatur. Neque quid alvus paulo laxior boni pariat enarrabo, quæ eapropter ubi obſtructa eſt, clyſmatibus & mannatis aperiri debet. Cumque ad meum inſtitutum haud pertineat, ſumme neceſſariam perpetuamque emollitionem & refrigerationem Gingivarum, emulſionumque nitratarum internam adhibitionem prolixius conſiderabo. Solum ſaltem ſi his & aliis illud non impetretur, doloris lenimen jam ad me ſpectat, volatilibus a magnis Viris equidem committi ſolitum, non tamen æque certo ab his quam ab anodynis opiatis obtinendum, ſi ſaltem tenerrima Ætas haud contraindicaret. Ea tacentibus fere aliis Scriptoribus de Morbis Infantum, poſt alia pharmaca, quæ exponit, non omittenda vult WEDELIVS,[m]) atque Celeb. HOFFMANNVS[n]) dentitionis medelam docens, nil quidem de Opio habet, tamen alibi cauſas dolorum recenſens, quæ volunt, ut hypnoticum tentetur, dentem prorumpentem illis annumerat.[o]) Atque tale remedium tum maxime indicari videtur, quando convulſionum a dolore oborturarum metus adeſt, id quod brevi, ubi de inſigni ſpirituum ataxia apud Infantes, ac quatenus illa Opium poſcat, verba facturus ſum, clarius exponam. De diarrhœa dentitionis ſymptomate, quædam adhuc adnectere liceat. Edixit HOFFMANNVS[p]) Alvi libertatem etiam paulo majorem, nunquam fere non majorem facere ſpem ſanationis recuperandæ, nullaque ratione tunc temporis alvum roborantia, vel adſtringentia debere propinari, alias enim rem periculi eſſe pleniſſimam, & convulſiones cum aliis ſymptomatibus longe citius certiusque ſubſequi. Verum licet certiſſimum ſit, laxitatem alvi dentientibus eſſe præſidio, & ſi deſit, antiphlogiſticis purgantibus procurari debere, tamen non minus verum

m) *de Morb. Infant. c. 21.*
n) *Med. Syſt. Suppl. cap. III.*
o) *Med. Syſt. Tom. II. p. 280.*
p) *Med. Syſt. Suppl. Cap. III. in fine.*

rum eſt, interdum nimiam eſſe dejectionum frequentiam, tumque ex hoc altero extremo obſtructioni oppoſito, ſummam debilitatem & quæ inde facile ſequuntur convulſiones ab inanitione debere metui. Audiendus in hoc caſu omnino eſt Ill. de GORTER,[q]) qui diarrhœam ſi vires ſub dentitione emungat, quia nil morboſi evacuat, anodynis nervinis compeſcendam eſſe monet. Talem diarrhœam dum exitum moliuntur dentes, ſubinde etiam complicatam habere acrimoniam in primis viis collectam, aſſerit YOUNG[r]) ac utroque reſpectu anodynum prudenter & circumſpecte exhibitum, rebus urgentibus, cum abſorbentibus conducere affirmat. En quæ hoc effatum egregie verum eſſe commonſtrat ſequentem Hiſtoriam inter varias alias, quas adducere poteram. Puerulus 26. hebdomadum diarrhœa, virideſcentia copioſe profundente laborabat, ſimulque per intervalla febricitabat. Exhibebam abſorbentia largiter, cum dejectiones increſcerent, & teneſmus urgeret, illis adjungebatur Gummi Arabicum, & clyſmata oleoſa infundebantur; diætæ juſtum regimen accedebat, juſcula tenuia carnium, potus thée cum admiſto Vitello Ovorum, alimenta erant. Nil hæc proficiebant per aliquot dies adhibita, igitur abdomini inungebatur oleum nucis moſchatæ expreſſum, appoſito ſimul Emplaſtro theriacali. Cum nihilominus diarrhœa præfracte pergeret, ac emaciatus puſio 20. ſedibus per 24. horas ſumme debilis redderetur, ac inſuper ſomno prorſus careret, morbumque ſimul a dentitione pendere veroſimile eſſet, cum pulvere abſorbente mane & veſperi gt. ij laudani liquidi exhibebantur. Melius ſe inde habere incipiebat, at cum elapſo die iterum fluxus alvi recrudeſceret, pulveris abſorbentis cum gt. iij laudani mane & veſperi dimidia pars porrigebatur. Ita dejectiones prorſus ſilebant, & infans ſolo opio decenter exhibito præter ſpem Parentum & meam propriam ſervabatur.

q) *Syſtem. Med. Pract. Tom. II. p. III. §. 16.*

r) *Sect. V. in fine.*

§. VI.

Convulsionibus, in quibus tamen subinde nocet.

Venio ad ataxiam spirituum, quæ in Convulsionibus & Epilepsia Infantum tristi adeo sæpe & lugubri spectaculo sese prodit. Ad illam unice respiciens & alias considerationes oscitanter negligens Practicus, non potest non statim in eam devenire sententiam, ipsa Auctoritate Sydenhamiana, quæ certe magni momenti est, firmari sibi visus, in eius medela statim ad Opium confugiendum fore. Verum qui sciverit, debilissimis corpusculis hoc generosum pharmacum haud convenire, ac præterea id solum minus circumspecte datum ipsis convulsiones inducere, eoque facilius, quo teneriores & ætate minores fuerint, omnino tardior observabitur in ejusdem exhibitione. Notum est GALENVM & Mithridatium & Theriacam, tanquam fortiora remedia, ut in aliis morbis, ita & in Epilepsia Puerorum haud admisisse, quamvis post ejus ætatem extiterint, qui lingendum mithridatium, maxime illis, qui 3. vel 4. annos transcenderant præberi voluerint, atque tempora & locum juxta narium foramina antidoto mithridatica illini jusserint, ut ex ipsorum placitis notavit PISO. s) Verum occasione Historiæ, quam de morte infantis a data requie Nicolai post somnum 24. horarum epileptici habet BARTHOLINVS, t) non sine ingenti periculo Opium illi Ætati, quæ Epilepsiæ obnoxia est, exhiberi affirmat. Haud facile quoque, aut parcissime danda Opiata infantibus esse, ait BOHNIVS, u) utpote quos propter cerebrum mollius, & systema spirituum adhuc tenerius facile in convulsiones & epilepsiam lethalem conjiciant, aut hebetioris ingenii atque memoriæ reddant. Frequentiora eheu! sunt ejusmodi exempla, quam crederet ad ea non attentus. Filiolo 4. hebdomadum vagitu parentibus molesto, unam & alteram dosin mithridatii mater dederat, sine somno subsequente. Dabatur suasu Amicæ, theriacæ quantum cuspis cultelli capiebat. Inde sopor profundissimus cum motubus convulsivis & mors. x) Memini ego,

s) *de cognoscendis & curandis Morbis lib. I. c. 19. p. 132.*

t) *Act. Haffn. Vol. II. obs. 20.*

u) *de Officio Medici p. 363.*

x) *Ephem. Nat. Cur. Cent. I. obs. 54.*

ego, laudani puri granum dimidium Matri odontalgia labo-ranti in pulvere destinatum per errorem datum fuisse Infanti, 5. vel 6. mensium, qui brevi dirissimis convulsionibus affe-ctus est. Neque tamen saltem hæc dosis, quæ ætatis respe-ctu grandior erat, miserabile hoc malum exclusit, sed & quæ sine dubio longe inferior exstitit, sæpe idem perpetravit.

Valde notabilis est, hucque maximopere facit Obser-vatio RIDLINI. y) Dabatur diu puellulæ Mistura cum pauxillo Opii, sine qua nunquam dormiebat sed usum con-tinuatum sequebantur convulsiones, quæ vero primo aliis causis adscribebantur. Sed brevi apparebat, eas esse ab Opio, nam cum ad tempus seposita Mixtura iterum daretur, rediere convulsiones, unde Opium suspectum reddi incipie-bat. Denuo itaque ejus adhibitio per aliquot dies neglecta, & per omnes hos dies libera manebat puella. Cum autem iterum ob vigilias pertinaces in usum traheretur, denuo in-gruebant convulsiones, quare Opium prorsus valere jube-batur. Vt vero cum aliis RIDLINVS ab Opio ipso, ita ex crebro usu illo longe mitioris Syrupi diacodii, in infante lethalem Epilepsiam animadvertit HOFFMANNVS. z) Ea-propter circumspectus dum *dissertatione de Morbis Infan-tum* de convulsionibus agit, caute mercandum in earum Curatione cum opiatis, theriaca cœlesti & massa Pil. de Cy-noglossa ait, & ab iis remediis sedandis vehementissimis so-lidorum motubus destinatis, sæpe se infaustum vidisse effe-ctum testatur. a) Gravibus igitur rationibus fultus BOER-HAAVIVS b) in summis convulsionibus non nisi lenissima sedativa locum habere dicit, ut Syr. papaveris, quem tamen aqua dilui & per vices exhibendum cupit. At non saltem, quod sua natura convulsiones invitare queant, nondum præ-sentes, sed & quod causis veris convulsionum expugnandis sint imparia, Opiata, minime exhibenda sunt pusionibus con-vulsis, utpote fiduciam in se locatam cito fallentia, licet pri-mo intuitu aliquid boni edididisse videantur. Cedro digna

y) *lin. med. Ao. IV. Mense Jun. obs. 22.*

z) *Med. Syst. Tom. IV. Part. III. p. 28.*

a) *Med. Syst. Suppl. Cap. VII. in fine.*

b) *in Comment. ad aph. 135.*

 sunt,

sunt, quæ olim scripsit noster de HELWICH. [c]) *Opiata utplurimum Parentum & Medici spem inflant, at mox destituunt, si enim Epilepsia sontico alicui morbo supervenit, sicut cum omni morborum infantilium Genere facile complicatur, illa tolli vix poterit, nisi per prudentem primigenii morbi therapiam.* Hic si turpiter negligatur, & anodyna nihilominus cœco consilio propinentur, non mirum est, illud evenire, quod post laudanum opiatum convulsis Infantibus datum observavit BARTHOLINUS, [d]) coma insuperabile, in quod ordinarie ante mortem præcipitantur, neque me latent tristia hujus veritatis exempla.

Morbos vero principes, & causas omnes Convulsionum Infantilium si investigemus, nulli earum nisi forte inanitionibus, non aliter quam Opio exhibito coercendis, terrori nutricis, & dolori a dentitione, ac torminibus hoc pharmacum convenire, liquido debet constare. Quid enim amabo faceret ad retentum meconium, atque ad depressionem calvariæ, a qua in neonatis sæpius, quam putatur convulsiones nascuntur, nisi depressus locus ope emplastri ex pice ansam habente mature elevetur, subito lethales. Quid ad menstrua Nutricis teste WILLISIO, [e]) BAGLIVO, [f]) HOFFMANNO, [g]) HELWIGIO, [h]) meque ipso diros subinde motus epilepticos, quamvis difficulter explicabiles, moventia. Neque certe Opio indigemus ad sordes cutaneas retropulsas, iterum ad ambitum Corporis invitandas, natasque inde convulsiones persanandas, cum licet id diaphoresin moveat, multo tutiora & magis specifica præsto sint, quorsum sulphur, decocta ex radicibus & lignis cum regimine, aliquando spiritus urinosi volatiles, & topica attrahentia, rubefacientia, epispastica, vesicatoria referri debent. Vermes etiam haud necat Opium, motuum anomalorum interdum fabros. Nil quoque, imminentibus Variolis, refrigerantia & antiphlogistica poscentibus, calidum hoc remedium prodest.

c) *Hist. morb. Vrat. 1699. p. 53.*

d) *Act. Hafniens. Vol. II. obs. 20.*

e) *de Morb. Conv. c. 4.*

f) *Operum p. 114.*

g) *diss. de morb. Inf. p. 15.*

h) *Hist. morb. Vr. 1699. p. 54. & Act. Erud. Lips. 1701. Nov. p. 523.*

Atqui

Atque qui veras indicationes omnes cognitas tenet, quæ enaſcuntur, quando a lacte corrupto caſeus acidus, fæcibus tum viridiſſimis & acidum nidorem ſpirantibus, malum excludit, is intelligit, non ſaltem quam inane, ſed & quam noxium eo tempore exhibitum evadere debeat anodynum, niſi forte agendis omnibus actis, & ſub uſu ejus continuatis, torminum ſumma atrocitas id extorqueat. Vidi vero lætus, non raro, quantum boni hic præſtent abſorbentia HARRISIO laudata [i]) catharticisque miſta, ac loco cryſtallorum tartari, quos ille amat, Manna & Rheum, ſapoque Venetus a BOERHAAVIO potiſſimum apparatui remediorum pro Infantibus inſertus. Memini his, interpoſitaque emulſione ex amygdalarum oleo cum vitello ovorum ſubacto, & clyſmatibus ex oleo olivarum me ſanaſſe tenerrimo corpuſculo recens ablactatum filiolum, intra aliquot dies plus, quam quadraginta vicibus diriſſimis convulſionibus correptum. Alio tempore infans octo hebdomadum, tumidum abdomen ex liberaliore lactis & pultis uſu exhibens, vehementibus convulſionibus adficiebatur eo tempore, quo ſoror & frater Variolis laborabant. Putabam illas magis deberi ſordibus in canali alimentorum ſtabulantibus, quam imminentibus variolis. Conſului clyſmata, balnea, abſorbentia, emulſionem oleoſam cum vitellis ovorum & manna. Placebat alii Medico advocato neſcio cur, ſimplex oleum cum ſyrupo papaveris, cumque abdomen jam detumuiſſet, & molle eſſet, facile annuebam. Sic pededentim Convulſiones rariores & mitiores reddebantur, variolisque ſimul raris & optimæ notæ ſupervenientibus, Infans ex toto ſanitatem recuperabat. Recordor cum voluptate, ſub ipſo convulſionum Paroxyſmo, ſummo impetu ſine intermiſſione per horas durantium, injecto clyſmate ex juſculo carnis, Vitello ovi & ſapone, alvo multa caſeoſa & viſcida excludente, me ſervaſſe puerulum ob ſtertorem junctum omnibus adſtantibus jam pro ſemimortuo habitum. Ab his & aliis puſionibus, quas per Dei gratiam ſanavi, didici Veritatem eorum,

quæ

i) *p. 95. 96. 97. 98.*

quæ scripsit BAGLIVVS,[k]) *omnes fere convulsiones Infantum a stomacho fiunt, unde illis statim morbum solvunt lenia purgantia præsertim Infusum Rhei.* Neque minus expertus sum, bene fundata esse elogia, quæ Cl. PECHLINVS[l]) in convulsionibus Infantum purgantibus tribuit, atque apposite scripsisse THOMSONVM,[m]) *Alvo laxata mox restitui in meliorem statum Infantes epilepticos.* Confirmasse præterea hæc monita Illustrem BOERHAAVIUM[n]) gavisus sum, quando Insultus epilepticos, plerumque ab irritante acrimonia acida lactis coagulati originem ducentes, solis ant-acidis fixis, purgantibus permistis, clysmatibus similibus, carminantibus blandis, ac oleosis internis ac externis curari affirmat, si medelam capiant. Non dememinisse hic possum eorum, quæ *Miscell. Nat. Cur.* *) inserta legi, a Cl. ANHORN ab HARTWIS. De convulsionibus Infantum agens, *Nil continent*, inquit, *tria Regna Naturæ in compescendis motubus epilepticis Infantum commendatum, quod data occasione non fuerit prudenter tentatum. Non novimus Virum artis longa praxi peritum, quem non subinde pro consilio adhibuimus, multo tamen usu edocti sumus, enormonticos hos motus nunquam ac crisi alvina solutos conticuisse. Audacter ergo aurum fulminans cum pulvere jalappæ datum est*, (cur vero non potius leniora & securiora?) *clysmata injecta & Venter oleosis inunctus. Alvo hic fluida facta sordesque varie coloratas & foetore molestas excludente convulsiones conticuerunt. Si nervi sensibiliores redditi motum diutius retinuerint, MP. de cynoglossa ad gr. iij in ▽æ ℥ij alvo satis soluta cochleatim data. nulla volatilia stimulantia exhibita. Si alvus sponte responderet, seposito auro fulminante saltem clysmate eluebatur. Præservationis gratia absorbentia data.* Novi quantum ant-acidis volatilibus spiritui CC., liqv. CC. succin., spiritui salis ammon. anis. tribuerint SYLVIUS,[o]) ETTMÜLLERVS,[p]) LENTILIVS,[q]) HELWIGIVS,[r]) & alii; ad mentem LENTILII adeo in ipso Paroxysmo

k) *Operum p. 114.*

l) *Observat. p. 282.*

m) *diss. de Opio p. 115.*

n) *aph. 1356. 1357. 1358.*

*) *dec. III. Ao. III. obs. 38. p. 163.*

o) *de morbis infantum passim.*

p) *in Valetudinario infantili de Epilepsia c. III. §. 15.*

q) *Jatromn. p. 216. & 616.*

r) *Hist. morb. Vratisl. anno 1702. p. 192.*

roxyſmo exhibendis. Placuit præ aliis hujus commatis remediis PITCARNIO s) ſal ſuccini volatile genuinum, quem miror aſſerere, Infantum Epilepſias, quæ omnes a repletione proveniant, eodem plerumque ſanari. Prorſus contrarium eloquitur THOMSON: t) *In Pueris & Infantibus*, inquiens, *quorum affectus ob nimium infarctum & indigeſtionem, repletionem cauſam eſſe convulſionum monſtrant, accedente dentitionis dolore aut prava lactis indole medicamenta volatilia, ut ſal volatile ſuccini, & oleoſum, nil boni præſtare, ſed omnia deteriora fieri expertus ſum. Iidem tamen pauco detracto ſanguine, vel præcipue alvo quovis modo laxata, in meliorem ſtatum confeſtim reſtituti ſunt.* Ego non prorſus a remediis volatilibus in medendo infantilibus ægritudinibus abſtinui, uſumque eorum ſi minutulis doſibus dentur, & febrilis calor abſit, evacuantibusque ſi iis opus, locus relinquatur, non omnino diſſuadeo. Aliter vero, maxime largius ingeſta, ut HARRIS loquitur, u) ſcintillarum inſtar in omnes corporis partes extemplo proſiliunt, & ex parvis initiis magnum incendium febrile ſæpiſſime faciunt. Pejora vero ſunt omnia ex Opio parata, in puſionum convulſionibus, a ſaburra acida & viſcida, ac certiſſime nocent, cum illam non corrigant, atque quod maximum eſt, eam alvum ſiſtendo in inteſtinis diutius morari faciant, adeoque omnia conſectaria morbifera juvent, quæ ab eadem non correcta & non excluſa proficiſcuntur.

s) *Elem. med. Lib. II. c. 5.*

t) *diſſ. de Opio pag. 115.*

u) *p. 95.*

§. VII.

Superſunt itaque ſolæ Convulſiones ab inanitione, a dolore dentitionis, & Animi affectu, quæ ab Opio ipſam cauſam oppugnante, ſi hæc aliis auſcultare neget, aliquod levamen ſibi promittere poſſe videntur.

& ſubinde prodeſt.

Meminit SYDENHAMUS x) Epilepſiæ Puerorum, quæ vel primo menſe aggreditur, a frequentibus nimis alvi dejectionibus, atque in hoc caſu diaſcordium ad quantitatem grani piperis, in aqua aut lacte materno ſolutum, & exhibitum,

x) *p. 777.*

tum, præſtantiſſimum eſſe remedium affirmat. Atque certe extra dubium eſt, ſi rebus ita ſtantibus abſorbentia nil juverint, atque inſufficientia deprehendantur, nullum aliud remedium ſupereſſe, quam anodyni punctulum tenellulæ ætati reſpondens.

Ad Convulſiones a dentitione, adeo valere VSem, Gingivarum intumeſcentiæ, & dolori medelam allaturam, cenſet SYDENHAMVS, [y]) ut convictus quærat, *Quo pacto puerorum dentientium convulſionibus ſine VSe opem feremus? quæ ſola in dicto affectu omnibus ſpecificis eſt anteferenda, quorum nonnulla calore ſuo nocent, & pro morbo militant, ægrumque ad plures deducunt.* Multum quoque HARRIS [z]) ſanguinis detractioni in intervallis convulſionum favet, ſive ea fiat per ſectionem venæ, ſive per hirudines, aut retro aures, aut brachio applicatas. Atque inter dentiendum calorem oris & gingivarum fere exurentem, vix minimum caloris adventitii gradum ferre, ſine moleſtia, & dolore, parvulos dicit. [a]) Cum itaque in dentientibus ſine dubio adſit nimius impetus ſanguinis ad Gingivas, & ad totum ſæpe caput, atque illæ manifeſta inflammatione laborent; cum calida remedia omnia noceant, & Experientia teſte refrigerantia proficua obſerventur, non videtur, dentientibus convenire humores ad caput congerens & ad nullam inflammationem quadrans calidum Opium. Porro quoque, cum dentitioni, & convulſis dentientibus Ægris VS. judicetur convenientiſſimum remedium, VSis effectubus contrarians Opium penitus a curatione debebit abeſſe. Verum enim vero penſitandum hic eſt accuratius, prorumpere geſtientem dentem tendendo Gingivas, dolorem excludere, inflammationemque gingivarum & febrem inflammatoriam cum convulſionibus eſſe doloris conſectaria. Quodſi igitur dolor mature oppugnetur, congrua doſi Opii, antequam inflammationem & febrem creaverit, id pharmacum, quod jam valde inflammatis Gingivis & febri jam accenſæ

y) p. 248.

z) p. 95.

a) p. 88. 89.

cerſæ minime conveniret, aut anceps eſſet, adhuc oportunum & par præcavendis doloris ſequelis videtur. Præterea ſi VS., vel (dum ea apud nos vix locum ob recepta præjudicia invenit, aut a tenerrima ætate contraindicari videtur,) hirudinum applicatio, vel loco detractionis ſanguinis purgans antiphlogiſtum præmittatur, atque revellentia, emollientia & refrigerantia jugiter uſurpentur, etiam præſente æſtu & febre, aut hac mitigata, ad convulſiones & arcendas & ſanandas circumſpecte dari poſſe videtur Opium. Saltem crediderim hoc non minus locum habere caloris ab eodem metuendi reſpectu, ac ſpiritus CC., cujus minutam doſin Convulſiones a dentitione oriundas feliciter curare, BOERHAAVIUS [b]) affirmat; quanquam id certa reſtrictione ſaltem ita ſe habeat; ut ex illis, quæ antecedente §o de volatilibus diſputavi, conſtare poteſt. Ne ſolis ratiociniis in hoc argumento tantum verſari videar, præ aliis caſibus, ubi minutiſſimas doſes Opii cum fructu me porrexiſſe opinor, recenſebo illum, qui propriam filiam meam natu majorem nunc annos 19. habentem concernit. Hæc 23. hebdomades nata cum per duos dies & noctes inquietior ſolito fuiſſet, ſubito convulſionibus corripitur, ſat gravibus. Poterant hæ originem trahere ab acida acrimonia, ſed quia ejus ortum præcavere, & impugnare molitus eram per plures hebdomadas, abſorbente pulvillo, & Elixirio aperit. Clauderi (quod apud Infantes lac ſugentes valde amo) væ Cinam. & Syr. alicujus additione palato acceptius reddito, nilque viridis in fœcibus juſtæ conſiſtentiæ obſervabatur, dentitioni, quam ſigna ordinaria monſtrabant, omnia mala tribuebam. Solvebatur ſtatim alvus clyſmate emolliente, dabaturque Emulſio leniens nitrata, cum abſorbentibus, & ſyr. papav. Sed Vigiliæ, ejulatus, ac in ſomno ſemper interrupto pavores, ſine tamen notabili æſtu febrili, metum mihi mœſtiſſimo Parenti incutiebant, ne convulſiones accederent, & graviores eſſent, quam quas ferret junceum pauperculæ filiolæ

b) *aph. 1378.*

corpusculum, cujus infortunium tum flebat ipse febre acutissima confectus morti proximus frater, 7. annorum Puer. Notum mihi erat, Cel. SYDENHAMUM in eo rerum statu suadere laud. liquidum ad gt. j. vel plures cum aqua Rut., bryoniæ comp., & epileptica Langii. c) Misso hoc antepileptico apparatu inani, in his rerum angustiis porrigo gt. ij laud. liquidi. En brevi dormiturit, & dormit per 7. horas, atque deinde evigilans ita prorsus bene sese gerit, ac si sanissima nil morbosi perpessa fuisset. Absolvitur integer dies, circa vesperam iterum ejulare, orique manus admovere incipit, do adhuc unam guttulam, noctem transit dormiendo, & altero mane optime sese habet, dente postea sine ullo incommodo prodeunte. Fateor, me ab eo tempore sæpiuscule exhibuisse cum fiducia laudanum pueris dentientibus. Nolo autem, quia circumspectissimus hoc feci, & plures, quam duas aut tres minutulas doses sufficiente temporis intervallo relicto, nunquam exhibui, ut Lectorum meorum aliqui justo forte audaciores hac curatione reddantur, cui salutem & vitam amatissimæ filiæ meæ debeo. Plures vel largiores doses certo sanguinem nimis congerunt ad caput, & dum jam congestio adest, convulsiones sustentans, hæ per opium possunt graviores reddi, quod ipsum solum convulsiones facit, aut alia gravia mala excludi. Quo omnes intelligant, quam facile peccari queat, candidus adscribo Historiam aliam, suspensa manu dandum tenellis, & sine gravissima ratione non reiterandum esse Opium, ostensuram. Annum primum suæ ætatis propediem egressurus Puerulus dentiens, dies duos cum noctibus inter clamores absumserat, remediis adhibitis nil adjutus, metumque faciebat, ne convelleretur. Præscribo tres pulvillos, tres decimas partes de uno grano opii puri habentes, unumque circa vesperam dari præcipio, pro reliquis duobus congruum assumendi tempus determinaturus. Altera die mihi domi me ob ægritudinem propriam continere coacto nil de Valetudine

c) p. 777. 778.

Puerculi

Pueruli refertur, neque ſubſequente. Quarta autem triſtis accedit nuncius poſt altum ſomnum per integram noctem non excitari poſſe, & ſemi-mortunm jacere in cunis parvulum Ægrum enarrans. Statim interrogo, cur heri nemo me de ejus ſtatu certiorem reddiderit, & reſponſum accipio, cum primus pulvillus adeo bene ceſſiſſet, Parentes conſultum habuiſſe, ut alter altera, tertius tertia veſpera præberetur. Plenus itaque ſuſpicione Opio hanc cataſtrophen deberi, celeri pede tenellum inviſo, atque eheu comatoſum, & inſtar ſtipitis jacentem invenio pulſu ſaltem Vitæ ſuperſtitis notas prodente. Statim excutia plantas fricare, clyſma ſtimulans infundere, rubefaciens pedibus applicare, acetum fortiſſimum naribus admovere, eodemque calefacto totum caput foveri jubeo, ſicque per divinam gratiam ſemi-animem iterum reviviſcere facio, atque ſeveram poſtea legem mihi præſcribo, de opiatis pharmacis tenellorum uſui deſtinatis non amplius adſtantium arbitrio relinquendis.

Fere oblitus fuiſſem terroris Nutricum, aut Matrum, a quo Infantes convulſione affectos Auctores memorant. In hoc caſu dum ſolum motuum vitium ſubeſt, & ad morbum avertendum, & mitigandum, apprime conducere credo Opium, tali doſi Lactanti exhibitum, ut id, quod de ea infanti communicari poteſt, hunc lædere nequeat. Neque ſine ſucceſſu fuiſſe, quæ ſub hac cautione agere conſuevi, bene recordor.

§. VIII.

Suo jure ad ataxiam ſpirituum apud Infantes obſervabilem referri etiam debet Tuſſis ferina, & convulſiva, immani vehementia non ſolum pectus & diaphragma, ac vicinum Ventriculum, ſed & totum corpus concutiens, & in omnes ejus functiones damna redundare faciens. Taceo autem hic tuſſes Infantum vere catarrhales, verminoſas, morbilloſas, dentitioni junctas, a repreſſis cutis impuritatibus originem habentes. Loquor autem maxime clamoſam *an in Tuſſi*

illam, quæ impetu efferato adoritur, ad ſuffocationis metum usque aſſurgens, neque niſi contentis Ventriculo cum multa & viſcida pituita rejectis ad tempus ſilet, perque paroxyſmos iterum revertitur, ſimili Vomitu iterum finienda. Tuſſis hæc inter omnes alias ſpecies, maxime tenellæ Ætati familiaris eſt, ejusque cauſa, licet alias concurrentes haud excluſas velim, præcipue latet in Ventriculo, atque in ejusdem vitioſa digeſtione fundatur, quare LENTILIVS [d]) eam *ſtomachico-convulſivam* vocat. Id diu agnoverunt clariſſimi Practici, tuſſem Puerorum ſæpe ex ventriculo ſuam habere Originem, acrimoniamque irritantem ejus orificium ſuperius, diaphragma, muſculosque thoracis ſimul afficere, docuit ETTMÜLLERVS. [e]) Tuſſin Infantum fere ſemper eſſe ſolere a ſtomacho cruditatibus ſcatente aſſeruit BAGLIVVS. [f]) Pueros frequentiſſime a ſtomacho affecto tuſſire affirmavit de GORTER, [g]) qui cauſas mechanicas, per quas excluditur, ſimul egregie explicat. Quodſi itaque verum fuerit, id quod ipſi ſenſus docent, fomitem morbi latere in Ventriculo, optimum ſine dubio erit breviore via ſarcinam acrem & viſcidam excutere & vomitum movere, quod ipſum Clariſſimi Practici ETTMÜLLERVS, [h]) LENTILIVS, [i]) HOFFMANNVS, [k]) de GORTER, [l]) RIDLEY, [m]) & recentiores ſcriptores BASSEVILLE [n]) & FORBES [o]) teſtantur, qui irritis omnibus aliis, poſt emeticum ſi opus, repetitum, rejecta copioſa pituita, illico tuſſin conquieviſſe recenſent. Vomitoria ſi locum non habeant, clyſmata & alvum laxantia crebrius in uſum vocanda, ex ſenna, manna & rheo, hisque incidentia & ſtomachica interponenda & ſubjungenda ſunt, quorſum ſalia media omnia, & amaricantia, leniaque aromatica, merito a GORTERO [p]) laudata, ipſeque chinæ & caſcarillæ cortex ſpectant. Tenui hoc apparatu, ego quidem centies vici rebelles puerorum tuſſes ex ſtomacho proficiſcentes, ac vocatus in conſilium, quando ſexcenta pectoralia incaſſum adhibita fuerant, eo ſolo

d) *Eteodr.* p. 1043.

e) *Valet. Inf.* p. 23. 24.

f) *Operum* p. 114.

g) *Med. dogm.* p. 176. 177. 195.

h) *Tom. II.* p. 1096. & *in Valetudinario infant.* p. 43.

i) *Jatromm.* p. 98.

k) *Med. Syſt. Tom. IV. Part. III.* p. 390 & 414.

l) *Med. dogm.* p. 176. 177. 195.

m) *Obſervat.* 20.

n) *Ergo Tuſſi Puerorum clangoſæ emeſis Pariſ.* 1752.

o) *diſſ. de Tuſſi convulſiva in Coll. Halleriana.*

p) *Med. dogm.* p. 194. 195.

ſolo ſenſim attuli auxilium, ſæpeque ſola Manna mane, Elixirio aperitivo Claud. per diem, veſperi pulveribus ſalinis cum grato elæoſacharo exhibitis, profui. Poſt emeticum Tincturam ſacram, rheum, Jalappam cum ☿io dulci laudat FORBES, quæ in robuſtioribus Pueris omnino locum habent. Dum vero evacuantia & ſtomachum firmantia unice juvant, ſtatim conſpicitur, quam male deliberato conſilio ejusmodi tuſſibus opponatur Opium, alvum obſtipans ventriculique robur, quod jam adeo languet, prorſus deſtruens, & quam juſte cum omnibus pectoralibus lambitivis, bechicis, dulcibus, decoctis mollibus, mucilaginoſis, oleoſis, etiam anodyna abeſſe velit de GORTER. [q]) Certum eſt, ſi ultima hæc extorquere videatur motuum ſumma ferocia, eam equidem ſuſpendi ad breve tempus, ſed cauſam, quæ ipſis motubus occaſionem præbet, tanto magis confirmari, idque ego ſæpius vidi. Rectiſſime pronunciavit FORBES Opiata equidem ſupprimere tuſſin, ſed efficere ut paroxyſmi deinde ingraveſcant.

q) p. 176. 177. 194. 195.

Eſt & alia tuſſis convulſivæ apud Infantes ſpecies, quæ ſtimulum ſuum non cruditatibus Ventriculi immiſtum habet, neque manifeſta viſcidi muci rejectione ſtipatur, ſed tenuiſſima acrimonia bronchiis impacta nervoſos villos irritat, quam SYDENHAMVS [r]) tanquam fervidiores halitus e maſſa ſanguinis in pulmones transmiſſos, ſibi concipit. Tuſſis hæc convulſiva ſicca vocari debet, cujus quidem Opium, omnibus motibus a materia irritante ſubtiliſſimæ indolis conveniens, indicatum remedium videri poterat. Ne verbulo tamen ejus meminit SYDENHAMVS, ſed VSe, & lenioribus catharticis omnem curationem abſolvi ſcribit. Atque excellentiſſimus Practicus WERLHOFIVS anodyna vix juvare notat, VSem, cantharides, & laxantia blanda variis ſpecificis repudiatis commendans. [s]) Ego modo morbi pertinacioris medelam Parentes medicaminum & Medicorum variatione non interturbarent, diæta blanda, ſola Manna

r) Operum p. 394.

s) Comm. litter. Norimb. Ao. 1733. hebd. 22.

ſæpius

ſæpius data, lacte cum infuſo herbarum & præcipue fl. papav. rhoead. aut ſambuci exhibito, ſique vitium Ventriculi concurreret, ſtomachicorum non acrium exhibitione obtinui, rariusque indigui Opio, nec dedi infantibus, niſi quoties ſumma motuum violentia id dictis interpolari vellet.



CAPVT VI.

Morbi Senum.

§. I.

Opium Senibus modo permittitur a Practicis, modo diſſuadetur

A Pueris transeo ad Senes, ut languore animi, ita & corporis infirmitate tandem Pueros referentes, qui eapropter ut tales a Practicis circumſpectis in morborum curatione conſiderantur. Hi enim, illam vivere incipientis, & ad vitæ terminum vergentis corporis humani, virium reſpectu, ſimilitudinem contuiti, æque damnoſum Opium Senibus cenſent, quam Infantibus. Veteres, qui in theriaca Pueris exhibenda hæſitabant, audaciores erant apud Senes. Scilicet AETIVS [a]) pueris & in flore ætatis conſtitutis eam non convenire profeſſus, contra iis, qui jam urgente & adfecta Ætate ſunt, in aqua, vel potius in Vino, ſenum lacte, exhibendam conſulit. Recentiori ætate retulit CLEYERVS [b]) ſe in Regno Japan vidiſſe innumeros Senes, qui ſuam Senectutem ſoli Vſui Opii adſcribebant, ad drachmam quotidie id aſſumentes, cui doſi incipiendo a grano uno, ſenſim adſueverant. Verum hæc talia non impediverunt multos Clariſſimos Viros, quo minus Senes & Pueros ſibi invicem junxerint ſat ſæpe, quando de Opio ſive his, ſive illis noxio, locuti ſunt. Ita certe quem antecedenti capite laudavi WALDSCHMIDIVS. [c]) *Infantibus*, inquit, *in quibus ſpirituum greſſus infirmi adhuc ſunt, & inſtabiles, tum etiam ſenibus,*

a) *Tetr. IV. Serm. I. c. 96. circa finem.*

b) *Ephem. Nat. Cur. Dec. II. Ao. X. obſ. 35.*

c) *in monitis circa Opium p. 19.*

ſenibus, in quibus valde debiles, nocent Opiata. Neque diffiteri poteſt WEDELIVS, [d]) Senibus eadem non adeo, ac aliis ætatibus convenire, quamvis in ſequentibus limitari hoc ſuum aſſertum iterum laboret. Atque poſtquam ab uſu Opii pro Infantibus dehortatus eſt BERGERVS, [e]) *Patet etiam*, inquit, *adhibitionem ejus rem eſſe periculi plenam in Senibus, & omnibus, qui debili ſunt cerebro, & viribus infirmis*, alibique *cum opiatis ſi unquam, in Senum ſane morbis caute mercandum eſſe aſſeverat.* [f]) HOFFMANNVS [g]) quoque, cum valde inimica & cerebri & inteſtinorum membranis ſint anodyna, & opiata, minuendo harum partium vim & robur, infantes maxime & Senes, ab eorum uſu cavere debere præcipit, quia utrorumque morbi ex alvo adſtricta, & ex cerebri & nervorum imbecillitate prognaſcuntur. Tandem GEOFFROY [h]) ſumma cum cautela ſenibus opium vult exhiberi.

d) *Opiol. p. 149.*

e) *diſſ. de Vi Opii rarefaciente p. 26.*

f) *diſſ. de Morbis Senum* §. 20.

g) *Med. Syſt. Tom. II. p. 278.*

h) *Mat. med. Tom. II. p. 710.*

Non interea negari poteſt, dari & claros Viros, qui Senibus aſſerere uſum Opii non dubitant. Queritur LVDOVICI [i]) Magno damno exhauſtorum, nec ſolis ſemper ſpirituoſis odoriferis analepticis ſopiendorum Senum, Opium hactenus ſuſpectum habitum, & longe parcius adhibitum fuiſſe, cui quamvis non ſine cautione addita fere etiam adſtipulatur ALSTON. [k]) Taxat quoque eos HECQVETVS [l]) qui ex præjudicio, quaſi Opium frigidum eſſet, id Senibus frigidis, & calore naturali orbis, haud concedendum putant. Atque inter recentiores Cl. FISCHERVS Archiater olim Ruſſiarum Imperatricis, *in Tractatu de Senio*, quem cum præfatione Ill. BVCHNERVS edidit, in curatione morborum illud comitantium, paſſim Opio multum tribuit, ut Lecturis clarum evadere poteſt, atque ex infra dicendis apparebit. Verum enim vero, componi mihi poſſe videntur hæ ſibi e diametro diſſimiles, Opium ſenibus ſuadentium & diſſuadentium ſententiæ, ſi diſcrimen faciamus inter ſenectutis periodos, & inter Senes ipſos, corporum & virium

i) *de Pharm. mod. Sec. appl. p. 367.*

k) *Act. Edinb. Tom. V. Part. I. No. 12. in fine.*

l) *p. 322.*

virium varietate, multum a se invicem discrepantes. Scilicet pro annorum numero, ad quem hodie pervenire solet vita humana, senium erit vel incipiens, vel confirmatum, vel decrepitum. Incipiens ponere liceat ab anno 55-60, confirmatum a 60-70, decrepitum a 70. ad 80. & ultra. Horum graduum respectu, etiam utplurimum different vires, ita tamen, ut aliquando decrepitus Senex vincat confirmatum, & confirmatus incipientem, qui jam Juvenis & Vir prava diæta, Morbis, ærumnis, mentis & corporis labore, fracta membra sibi adscivit. Tumque viribus, non annis mensurari debebit ætas, remediorumque cum opio omnium præscriptio ad hanc normam adaptari.

§. II.

facile disponit ad Apoplexiam, non prodest senum hæmorrhagiæ narium, & vigiliis.

Hæc autem ut quoties opus est, accuratius succedere queat, notas possidere tenebitur Medicus generales causas, ex quibus omnes seniles ægritudines, per corporis mutationes ipso senio inductas, prognascuntur. Sed hæ reducuntur ad fibrarum & inde coalitorum canaliculorum rigiditatem, secretiones omnes, & excretiones, & inter eas transspirationem maxime impedientem, atque ad impuritatem, visciditatem & acrimoniam liquidorum. Inde vero optime deducuntur omnes Morbi Senibus familiares, quorum catalogum jam exhibuit HIPPOCRATES [m]) spirandi difficultates, catarrhi tussiculosi, stranguriæ, dysuriæ, articulorum dolores, nephritides, vertigines, apoplexiæ, cachexiæ, pruritus totius corporis, vigiliæ, alvi oculorum & narium humiditates, visus hebetudines, glaucedines, auditus gravitates. Sunt inter eos morbos certe, qui actu præsentes, si nil obstaret, levamen ab opio sibi promittere poterant, sed sunt inter eos quoque, qui dispositione saltem præsente nondum evenissent, reapse autem Opio dato possunt invitari, interque omnes, de longe gravissimo, & maxime truculento, ferali apoplexia, hoc ipsum notari debet. Quando igitur Opium, per Sect. I. Experient. VIII. sua vi somnum invitat,

m) *Sect. III. aph. 31.*

inter-

interdum in soporem gravem, eundemque etiam apoplecticum desinentem, etiamsi proprie nulla ad eum adsit dispositio, quid facere aptum erit in dispositis per ætatem, eidemque malo ita jam subjectis, ut excludi possit, sine omnibus adminiculis? Non dissimulare hæc damna potest Senes haud omnino ab Opio arcere volens WEDELIUS. [n]) Caussam enim quod interdum perperam & non tuto iis exhibeantur Opiata, partim esse dicit Siccitatem & defectum humorum, partim metum ne in apoplexiam dispositio præsens augeatur. Neque magni momenti habeo cautelam, quam addit, de spirituosis cephalicis, quæ opiatis addi debent, securiorem quippe hoc connubio inito usum opii vix reddi autumo, cum spirituosa cephalica toties sine Opio Apoplexiam excludant, taliaque volatilia & cephalica omnia ut vocant, in morbis soporiferis eapropter ingerere, nefas esse declaraverit PITCARNIUS, [o]) quamvis multitudo Opinionum obstet. Æquum etiam ab Opio subesse periculum largientur rerum gnari in Senibus, sive hi viribus exuti langueant, & capitis nervorumque omnium debilitate laborent, sive sani, robusti, & sanguine divites observentur. Namque in prioribus, ut verba BERGERI [p]) mea faciam: Vires corporis exhaustæ etiam leviori pressione cerebri facile ita penitus infringi possunt, ut musculi cordis & respirationi inservientes, influxu cerebri destituti, magis magisque in suo motu deficiant, ac demum in exitialem vitæ transeant quietem. Posteriores vero dicta sibi habeant ea, quæ consignavit Ill. BUCHNERUS: [q]) *Quia opium congestiones sanguinis ad caput excitat, & auget, cavere sibi ab ejus usu debent Senes plethorici.* Hoc bene intelligens, ego sane Senibus hæmorrhagia narium laborantibus, quæ congestiones ad caput notat, quæque ut recte JUNCKERUS [r]) innuit, in hac ætate non bene succedens vertigini & apoplexiæ portam aperit, non facile ex Consilio Cl. FISCHERI [s]) opium præberem, cujus tamen usui provido plus tribuit, quam VSibus, Scarificationibus

n) *Opiol. p. 149.*

o) *in diss. in Circulat. in Animalibus genitis & non genitis §. 18.*

p) *diss. de Vi Opii rarefaciente §. 12.*

q) *diss. de Opio §. 53.*

r) *Consp. Med. p. 36.*

s) *p. 130.*

& alvum ducentibus. E diametro quippe Opium VSi & evacuationi alvinæ contrariatur, dum ſanguinem, qui his præſidiis a capite revellitur, eo copioſius adigit, hæmorrhagiam vere juvat, aut ſi commotus, rarefactus, & calidus ſanguis per arteriolas narium exitum haud nanciſcitur, in vaſis encephalicis eum coacervat, damnaque omnia evenire facit, quæ ab oppletione eorum & preſſione cerebri nervorumque proficiſcuntur, quorſum & viſus hebetudinem, & gravitatem auditus, referre debebimus.

Hæc omnia ſi juſta judicii lance ponderentur, clariſſime conſtare faciunt, quam raro, & quam circumſpecte Opium exhiberi debeat Senibus, de Vigiliis moleſtis a lecti introitu ad auroram usque conquerentibus. Provocat SIMON PAVLI [r]) ad Practicum quendam celebrem Roſtochienſem, *Neukrantzium* præpoſterum hypnoticorum uſum in Senibus averſantem, qui feliciſſimo ſucceſſu ſpecies diambræ & diamoſchi, Electuariis ex conſerva Anthos, Meliſſæ, & ſimilibus remiſcere ſolebat, ut illis moleſtas vigilias abigeret. Hujus occaſione methodi notat WEDELIVS, [u]) Verum eſſe, vaporoſa ejusmodi calidum nativum roborantia convenire Senibus in moleſtiſſimo pervigilio, tamen uſum Opiatorum ſimilibus moderate admixtorum tutiſſimum eſſe. Pariter laudatus FISCHERVS [x]) Opium, & pharmaca Opiata modeſte uſurpata, amaris imo vero & vino mixta, huc facere aſſerit, modo circumſpecte ad cauſas Vigiliarum attendatur. Citat ſimul Cl. LOCHNERVM, Senem Medicum Norimbergenſem, qui Vigilias ſuas poſt multa alia tandem papavere vicit, & gratitudinis ergo, hanc plantam hiſtorice, philologice & medice illuſtravit, diſſertatione *Ephemeridibus Nat. Curioſorum* inſerta. Quodſi vero ut *Ephem. Nat. Curioſorum* docent, [y]) id quod & FISCHERVM non latuit, Eſſ. Ambræ plus valet contra Senum Vigilias, quam Opium, & ſimilia, cur ſecuram & nervos reficientem Ambram, non præferremus inſecuro & eos ſtupefacienti

r) *Quadrip. botan.* p. 71.

u) *Opiol.* p. 149.

x) p. 178.

y) *Dec. III. Ao. IX. obſ.* 253.

facienti Opio? cur remedium quod ſomno excuſſo leve & agile caput præſtat, non præferremus illi, quod *καρυβαρείαν* & temulentiam poſt ſe relinquit? Memini Illuſtrem apud nos Medicum Senem, Chriſtianum de HELWICH, Fautorem olim meum, nunquam ſine reverentia, & pio voto, ut molliter ejus Oſſa cubent, & Animæ in Æternum bene ſit, a me nominandum, ſæpius conqueſtum de vigilatis integris noctubus, nunquam vero Opio ſomnum allicere auſum eſſe, eum tamen cœna leviori, & emulſionibus ex amygdalis dulcibus, amaris, ſemine cannabis, & papaveris, cum pauculo nitri, ſæpe accerſiviſſe, ſatque placide tum quieviſſe, per horas, quando Animi ærumnæ, quas novi, ipſum non abarcebant. Inſtiti ut in aliis, ita & in his caſibus, ſæpe ejus veſtigiis, ſique moralia impedimenta haud ſubeſſent, cauſarum quæ agrypniam inducebant impugnatione, & diætæ juſto regimine ſolis emulſivis, ſomnum anhelantibus Senibus profui, ad Ambram & moſchum hoc fine progrediendi nullam mihi incumbentem neceſſitatem expertus. Innotuerunt mihi illorum haud pauci, & inter illos Vir quidam integerrimus, qui octuagenario major ſatisque adhuc bene in hac ætate valens, intolerabili pruritu per totum corpus, ubi paululum obdormiſcebat & incaleſcebat, iterum excitabatur, ac eousque interdum vexabatur, ut lectum aliquoties per noctem relinqueret, cutem ſcalperet, & refrigeratione dolores colicos & diarrhœas ſibi adſciſceret. Cum balneum ex aqua, lacte, & furfuribus, alioquin ſanus nimis tædioſum remedium haberet, propinavi ſæpe cubitum ituro emulſionem amygdalinam, vel papaveraceam cum nitro, non ſine fructu, datis ſimul verno & autumnali tempore, quæ acrimoniam humorum delinirent & mulcerent. An huic Seni profuiſſet Opium? Fere largitur HECQVETVS z) fibris rigidis & canalibus eapropter coarctatis, ac acri humorum indoli, id non convenire, tamen quia præſens acrimonia irritat ardore urinæ & pruritu moleſtiſſimo in cute

z) *p. 323. 324. 325. 326.*

testibus, atque ita excessum elateris in fibris causatur, quia porro illi Senes, qui studiis vacarunt, quique occupationibus & pathematibus animi dediti fuerunt, qui sensuum ope intemperanter laborarunt, malis ab irritatione tanto magis subjecti sunt, horum Vigilias vires omnes exhausturas fore dicit, si illis denegaretur Opium. Ita quidem ratiocinatur bonus HECQUETUS, sed non consideravit ut decet, docente Experientia, quæ ipsum non latuit, Opium sua natura dum diaphoresin movet, efficere, ut tota cutis pruriat, & ut nata ab eo exanthemata pruritum stabilem inducant. Non ergo pruritum, inducto per Opium pruritu, curabilem futurum esse, facile constat. Neque consideravit sensibilitatem nervorum & eorum debilem teneritudinem semet comitari Opiumque illius usibus destinatum, huic mirifice nocere.

§. III.

an Tussi conferat? Justius postulare, & melius ferre Opium videtur Tussis, Senibus quandoque valde tædiosa, quæ alioquin toties hoc pharmaco placatur. In pectoris affectubus, quanquam non sine multa cautione id concedat, non prorsus tamen Senibus vetat BERGER.[a]) Sed multo liberaliore manu porrigit & commendat de FISCHER,[b]) ad tussis spasmodicæ curationem pertinere omnino Opiatorum providum usum afferens, pilulasque de styrace & de cynoglossa, omni tussi, quæ Ægris rara largitur intervalla, convenire contendens, quia post somnum id, quod per quietem secretum est, facilius eliminetur. At vero Senum tussin eleganter explicans de GORTER,[c]) eandem a pituita in corporibus senilibus perpetuo generata, & perspiratione minus succedente, atque epiglottidis rigiditate deducens, de Opio tacet prorsus, locoque ejus vesperi haustum hydromellis, vel Vini malvatici laudat. Considerandum censeo, an Tussis in Sene sit habitualis, & radicata in ipsa corporis, ejusque firmarum & fluidarum partium conditione, an sit catarrhalis,

diæ-

a) *diss. de Morb. Senum* §. 20.

b) *Cap. II.* §. 91.

c) *Med. dogm.* p. 175. 176.

diætæque vitiis inducta. In illa ſemper abeſſe juſſi Opium, cum habitum corporis non mutet, & ſi tuſſi conciliaret inducias, dum cauſa manet, per menſes & annos uſurpandum foret, ſicque multo cum periculo & functionum omnium damno porrigeretur. In hac, tranſitoria, ſi nimis afflixerit, aliis non cicuranda, ac ſpeciales Ægri circumſtantiæ haud contradixerint, pilulam unam vel alteram de ſtyrace exhibere mihi quidem religio haud fuit, ab uſu tamen diutius continuando ſemper fui alienus. Mirabar aliquando Ill. noſtrum de HELWICH, quem perpetua tuſſis hypochondriaca & ſenilis vexabat, ab illo nunquam directe impugnata, quia phlegmatum rejectione corpus repurgari ſtatuebat, vehemente catarrho pectoris omnem ſomnum abarcente vexatum, non tamen aſſumſiſſe paregoricum nocturnum. Memini me interrogaviſſe eundem, qui factum ſit, ut de pilulis de cynogl. & de ſtyrace, quas per diuturnam & amplam Praxin, ad libras forte Ægris præſcripſiſſet, non ſibi ſervaverit aliquas neceſſitate adeo urgente, capiendas. Sed ille ſubridens reſpondebat, an vero non cogitas, me eſſe ſeptuagenario majorem? an recordaris, me facile annoſis Ægris Opium exhibuiſſe? Repræſentabam Optimo Viro vehementes Pectoris concuſſiones, & in gr. ij pilularum de ſtyrace contentam quartam partem de grano Opii, cum quo periculum facere ſat tutum haberem. Ille tandem ab illarum grano uno, ultra quod adſcendere nolebat, aliquod levamen obtentum & mirabatur & lætabatur. Nollem ſine omni exceptione aſſerere cum Cel. YOUNG, [d]) Senibus catarrho laborantibus opium nocivum eſſe, quanquam cum eo, id aſthmati eorum, a lenta pituita excluſo nocentiſſimum ſtatuam, [e]) multoque minus Peripneumoniæ nothæ convenire credam.

d) *c. 32.*

e) *c. 33.*

§. IV.

an vitiis viarum urinariarum?

Forte autem Stranguria, Iſchuria & nephritici dolores, ſummam moleſtiam ſecum ferentes, in Senum curatione a Medicis

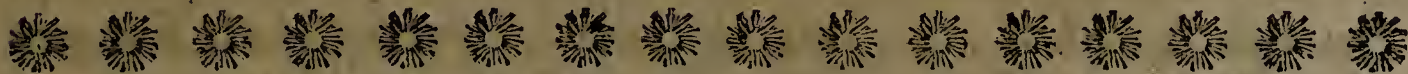
Medicis Opium nec amore, nec odio nimio prosequentibus, hoc remedium efficaciter poscunt. Calculum Vesicæ, cum in Senibus immaniter sæviat, & per lithotomiam curari nequeat, a nullo alio remedio, præterquam a Narcoticis, levamen admittere, asseruit WILLIS. [f]) Non minus Cel. FISCHERVS [g]) Opii usum providum stranguriam & tenesmum mitigare, atque efficere contendit, ut placido somnifero interstitio, vires doloribus & vigiliis fractæ resarciantur, atque dein facilius exoneretur vesica. Neque ego denegandum credo Senibus nephriticis & calculosis, unicum sæpe ab Opio sperandum levamen, quod nonnullos, qui se meæ tutelæ commiserunt, inde obtinuisse expertus sum. Vidi quippe adjutos eos, ut BARTHOLINVS [h]) suum Senem Selium Marselium, cui calculoso, & tenesmo misere excruciato, dimidii grani pondere sumtum laudanum inhibuit tenesmum, ut induciæ Ægro quadrante horæ elapso concederentur, unde nec die, nec noctu, ingruente tenesmo gravissimo, spe certi solaminis istud remedii genus neglectum, quod & sabulum calculosum feliciter pepulit. Jam dum hæc scribo, inter Ægros meos habeo Fœminam 77. annorum, diris vesicæ spasmis afflictam, quos per multas hebdomadas nulla alia via levatos experitur, quam oleo amygd. & sperm. Ceti subinde assumtis, & quarta grani parte de Opio, in pulvere vespertino, quo deglutito sibi semper noctem quietiorem promittit, & obtinet. Religiose vero cavendum est, a largioribus & nimis repetitis dosibus. Qui inter Restitutores Vsus Opii eminentem locum meretur PLATERVS, [i]) ipse refert, de Sene quodam nephritico, quod cum ad dolorem sedandum Opium in clystere ministrasset, Linguæ stuporem & balbutiem pro tempore ipsi induxerit. Tristius fuit factum illius Senis nephritici, quem HOFFMANNVS [k]) a MP. de Cynoglossa ad ℈ß nimis crebro ad dolores placandos assumta, demortuum recenset. Memori mente tenenda sunt ea, quæ hujus occasione Vir Illustris adnectit. *Vbi præ dolorum*

f) *Pharmaceut. Rat. sect. VII. c. I. p. 184.*
g) *p. 231.*
h) *Cent. III. epist. 46.*
i) *Observ. lib. I. p. 136.*
k) *Med. Syst. Tom. IV. Part. II. p. 390.*

lorum atrocia, & a morbo præcedente, vel ex mœrore jam attritæ vires ſunt; in ætate præſertim ſenili, ipſa ſana ratio, quam omnibus Medicis Practicis apprecamur, dictitat, ejusmodi remedia ſumme exitialia eſſe.

Quæ hactenus de Uſu Opii apud Senes expoſui, Mares & Fœminas concernunt. Has vero ingraveſcente ætate maxime eodem opus habere, & eo non carere poſſe exiſtimavit HECQVETVS, [l]) quia ipſis ſenſibilitas nervorum a Nativitate propria eſt, unde irritationi & ſpaſmis hyſtericis ſubjiciantur, atque multas doloroſas ſenſationes creſcentibus annis experiantur. Imo vero ſuſpicatur bonus Vir, tot incurabiles earum morbos, forte inde pendere, quod interdum incidant in manus Medicorum, qui Opium non norunt, aut hominibus ad ſenectutem deductis exhibere reformidant. Expoſui vero ego in ſuperioribus, quanta cautione Opium exhiberi debeat fœmellis, quæ ſpaſmis hyſtericis vexantur, ſine reſpectu habito ad ſenium, quare ſi hoc concurrat, duplicata cautione opus eſſe, ſponte credo, & vel me penitus tacente, apparet.

l) *p. 326. 327. 328.*



CAP. VII.

Uſus Opii topicus.

§. I.

Opium variis locis externi Corporis admotum.

Poſt ſatis prolixam Tractationem, Claſſes omnes Ægritudinum complexam, quibus Opium ore aſſumtum conferre reputatur, per auctoritatem & Experientiam practicam, non ſicco pede præterire poſſum Uſum Opii topicum, in Morbis, non minus ſatis familiarem, & deprædicatum, Medicinam facientibus. Scilicet ut intus datum hoc pharmacum Magnum & Generoſum præſidium habetur miſeris

mortalibus Ægris, & haberi debet merito, ita quoque visum est externa applicatione, Robur & Æs triplex, Murumque aheneum elargiri, contra diras ægritudines, ipsamque mortis aculeum. Antiquissimo Ævo jam externo usu Opium fuisse adhibitum, constare potest ex cataplasmate illo, magnam satis dosin Opii habente, cujus descriptionem suppeditat GALENUS, [a]) quam ab ASCLEPIADE accepit, ut DIOSCORIDEM & alios taceam. Atque hæc Praxis externa per omnia Secula deinde dimanavit ad Posteros. Recentiori tempore JONES [b]) Opium externo etiam usu, & anodynum esse, & alterans, somnumque provocare, ac dolores sedare, edixit. Sane fere perinde esse, sive intus, sive foris adhibeatur, existimavit Simon PAULI, [c]) Namque *doloribus*, inquit, *vigiliis*, *deliriis*, *fluxionibus*, *hæmorrhagiis*, *at temperate adhibitum insigniter conducit*, *tam si temporibus & aliis partibus externis illinas*, *& applices*; *quam si per os devorandum*, *aut per clysterem Ventri injiciendum ægris cures*. Consentit huic asserto recentissimus adeo Scriptor Cl. ALSTON, [d]) *Si externe applicetur Opium*, inquiens, *discutit*, *dolorem inhibet*, *somnum infert*. *Imo vero fere eosdem effectus edit*, *ac interne assumtum*. (quamvis in sequentibus sibi contradicere videatur, ut alio loco videbimus.)

a) *lib. X. de Compos. Med. c. 3.*

b) *in myst. Opii revelatis.*

c) *Quadrip. botan. p. 423.*

d) *Act. edinburg. Tom. V. Part. I. No. IX. Sect. III. §. 8.*

Magnum laborem, sed qui nullius frugi futurus erat, mihi imponerem, si eundo per monumenta Practicorum, & per dispensatoria omnia, & Pharmacopoeias exstantes, innumera consilia conquirerem, quæ immensam farraginem Cataplasmatum, balsamorum, emplastrorum, linimentorum Opium habentium foris languenti corpori admoveri jubent. Nonnullorum tamen ejusmodi remediorum mentio omnino facienda est. Vix locus aliquis habetur in universa corporis humani externi superficie, cui non illini & agglutinari rebus exigentibus voluerint aliquod Opiatum, a longo tempore Medicinam facientes, modo hanc modo aliam ægritudinem in ipsa sua sede oppugnare molientes.

Pro

Capiti

Pro ſolis doloribus capitis ſopiendis, & vigiliis coërcendis frequenter unguenta, linimenta, epithemata, balſama, aliaque externa opiata innumeris vicibus a Practicis laudari notat WEDELIVS.[e] Opium cum roſaceo oleo perfuſum ad dolores capitis efficax eſſe jam aſſeruit DIOSCORIDES.[f] Ad FERNELIVM ſolum Opium extrinſecus moderate appoſitum, pro leniendis doloribus acerbis Capitis, omnium efficaciſſimum pronunciantem, provocans laudatus WEDELIVS, ſe in vigiliis, doloribusque capitis unicum extractum Opii, theriacam emplaſtratam, itemque Opium cum oleo Nuc. moſch. expreſſo mixtum, hoc fine in quotidiano uſu habuiſſe refert. In Mania quoque & Phrenitide, Opium in Unguento temporibus inungendis præſcribi notat, id quod multis Practicis ſolemne eſt. Commemorare mihi porro liceat Balſamum Anodynum, & Unguentum Cephalalgicum BATEI, utraque Opio prægnantia, pro temporibus & fronte inungendis; Unguentum ſomniferum diſpenſ. brand. & Viennenſis; Emplaſtrum Opiatum pro temporibus diſp. Brand.; Emplaſtrum hypnoticum Viennenſe ſemen hyoſciami & opium habens, quod in doloribus capitis & Vigiliis temporibus applicatum, prodeſſe dicitur; Emplaſtrum pro temporibus contra Vigilias & capitis dolorem FVLLERI, in medio Carannæ ſuper alutam extenſæ, opium continens. Quin & haud obliviſcar pro ſomno conciliando Summum BOERHAAVIVM[g] conſuluiſſe Tam Opii cum ſpiritu aceti paratam, miſtam aquæ fl. ſambuci & roſarum, temporibus utrinque cum pannis applicandam.

Temporibus

e) *Opiol. p. 132.*
f) *lib. IV. c. 55.*
g) *aph. 202. & mat. med.*

Naribus

Verum etiam Naribus præciſe talia deſtinantur. WEDELIVS[h] quippe iterum FERNELIVM[i] adducens naribus illitum Opium ſolo odore conferre ad cephalalgiam, & Vigilias dicit, ut & in Mania & phrenitide; pilamque odoriferam GEIGERI Opio & hyoſciami ſemine impragnatam citat. Non minus Naribus applicari volunt Balſamum ſuum hypno-

h) *Opiol. p. 132.*
i) *Meth. med. p. 124.*

hypnoticum *Viennenses*, [k]) illisque inditum Opium soporiferum esse scripserat WILLISIVS. [l])

GALENVS [m]) trochiscos suos de opio speciatim applicabat fronti. Linimentumque ex Opio fronti applicatum somniferum esse, agnoscit modo laudatus WILLIS. [n]) Ejusmodi linimentum Opium recipiens quoque exstat apud HILDANVM [o]) fronti inungendum. Atque similis farinæ est Linimentum frontale, & Epithema frontale FVLLERI. Huc & spectant ejus lintea somnifera fronti alliganda Opii solutioni & aliis intincta.

Fuerunt quoque qui in Arterias temporales, carotidum propagines quammaxime primum effectum Opii topici influere voluerunt. Illis id applicari LANGIVS [p]) jussit, Medicum peritum præcipue hunc locum soporifero seligere asserens. Iisdem Arteriis etiam FAUCHARD [q]) emplastrum suum opiatum, contra odontalgiam, utrinque admovendum injungit. Non minus ad eundem sæpe adeo molestum affectum mitigandum, Opii granum unum vel alterum temporum arteriis non absque levamine applicari scripsit GEOFFROY. [r])

Alii pro somno proliciendo, pone Aures theriacam, & alia Opiata applicare maluerunt. [s]) Eo fine LANGIVS [t]) Medicum quendam celebrem aliquando sanguisugas post Aures apposuisse, & remotis iis, granum unum Opii vulneribus, cum felici successu apposuisse scribit. Emplastrum ex Gummi Carannæ cum Opio, pone vel sub Aures positum dentium cruciatum tollere asseruit FVLLERVS, [u]) Ætiologiam a surculis duobus carotidis externæ, sub Aure Maxillam inferiorem ingredientibus, & secundum ejus longitudinem in omnium dentium radices disseminatis deducens, & ad HIGHMORVM provocans.

Placuit deinde nonnullis Opium indere Auribus. DIOSCORIDES [x]) in Aurium dolore cum oleo amygd. myrrha & croco, Opium instillari notat. GALENVS vero *lib. II. de*

Fronti

Arteriis temporum

Pone Aures

Auribus ipsis

k) *p. 134.*
l) *Pharmaceut. Ration. sect. VII. c. 1. p. 179.*
m) *de Comp. Med. lib. II. c. 2.*
n) *l. c.*
o) *lib. de Gangræna c. 25.*
p) *lib. I. Epist. 10.*
q) *Chirurg. dentiste edit. germ. p. 152.*
r) *Mat. med. Tom. II. p. 713.*
s) *Wedel. Opiol. p. 132.*
t) *lib. III. Epist. p. 911.*
u) *Pharmac. extemp. p. 102. 103.*
x) *Mat. med. lib. IV. c. 55.*

de Comp. Med. Auditus Gravitatem inducere dicit, quæcunque ad vehementem aurium dolorem ex papaveris ſucco adhibentur, & ſtupefacere ſenſum, atque ob id iis haud utendum, niſi ubi alia non juverint. TRALLIANVS [y]) de inflammatione meatus auditorii agens, *Glaucium*, inquit, *æquali pondere cum Opio miſtum & lacti muliebri infuſum fervidas inflammationes maximosque dolores lenire conſuevit, ut & caſtoreum opio miſtum, lævigatum ex Sapa & auri tepide injectum.* Addit interim ſequentem cautionem: *Deligendum autem Opium Vetus, ut magna ejus vitetur virtus in torpore inducendo. Ego enim novi quendam ſolo Opio uſum & vocem & ſenſum ægro ademiſſe, ut nec Opobalſamo reſtitui potuerit. Igitur ſemel vel iterum offerendum, poſtea caſtoreum cum oleo tepido injiciendum, & extrinſecus lana cum oleo calido admovenda, ut torpor ex frigidis contractus curetur.* Eadem omnia ex Veteribus collecta habet PISO *de cogn. & curand. Morbis lib. I. c. 40.* Non aliter MERCVRIALIS: [z]) Magna prudentia opus eſſe dicit, quia omnia, quæ impenſe refrigerant, valde inimica ſint auribus, hinc veteres uſos eſſe Opio torrefacto, quia ſic frangeretur nimia ejus frigiditas. Provocat dein ad GALENVM, qui admiſtionem Caſtorei torrefactioni prætulit, quia hac minuatur ipſa facultas, frigiditate licet fracta, cum caſtoreum facultatem non minuat. Recentiori ævo RIVERIVS [a]) uſum Opii adeo in Surditate, ſi a calida intemperie vel exquiſitiore ſenſu proficiſceretur, ſi ſat cautus eſſet, concedere non dubitavit. Verum ZACVTVS LVSITANVS *Med. Pr. H. lib. I. hiſt. 60.* auri dolenti inditum Opium ſenſum & vocem abſtuliſſe notat, & in Otalgia caute mercandum vult cum Opiatis WEDELIVS. [b]) Nil enim magis auditum difficilem reddere dicit, quam narcotica, quæ & auribus noxia habuit JONES. Cranii ſuturæ coronali olim quoque applicabatur Opium, & nuchæ, ſed ab utroque modo jam dehortatus eſt GALENVS [c]) nervis & ſpinali medullæ multa mala inde metuens,

y) *lib. III. c. 2.*

z) *lib. I. c. 42. Med. Pract.*

a) *Operum p. 219.*

b) *Opiol. lib. II. ſect. III. c. 3. p. 148.*

c) *de Comp. Med. lib. II. c. 2.*

metuens, quæ tamen vana esse recentissimus Scriptor HAMBERG [d]) declaravit, aut non majora fore asseruit, quam si Opium intus esset sumtum.

Oculis Transeo ad Oculos, quorum Morbis ab antiquissimo tempore hoc remedium fuit destinatum. Inflammationibus Oculorum Opium cum torrefacto ovi luteo conducere DIOSCORIDES [e]) memoriæ prodidit. Inter Veteres MARCELLVS *de Medicamentis c. 8.* ad dolores oculorum laudat Collyrium ex aqua pluviali, croco, sarcocolla, glaucio, tragacantha & Opio, & aliud in Epiphora ex ære usto, cadmia, stibio, acacia, croco, aloe, opio &c. & varia alia ut Asclepiadis, & aliquod, quo Augustus usus est, omnia Opium habentia, pro variis oculorum affectubus. Vetustissima Compositio est *Collyrium album, Sief album cum Opio* dictum, Ophthalmiæ dolorosæ opponi solitum, in qua ut & in ulceribus oculi AVICENNA [f]) urgente malo Opium muliebri lacte dilutum concessit, quamvis DIAGORAS Erasistrato Autore, cum aliis Veterum Visus aciem inde hebetatum iri, & ANDREAS repentinam coecitatem metuerit. [g]) Sief album cum & sine Opio hodie adhuc habent omnia dispensatoria. Unguentum aliquod ex Butyro majali, tutia, vitriolo, sarcocolla, camphora, & laudano opiato habet PITCARNIVS [h]) *capite de Epiphora*, quod affirmat esse præstantissimum. In fortissima Ophthalmia Collyrium ex aqua fl. samb. & rosarum, spiritu Vini camph. & Ess. Opii suasit HEISTERVS, [i]) aliisque in similibus casibus sincerum Opium addidit. Atque ipse Ill. BOERHAAVIVS [k]) in statu inflammationis laudat Collyrium ex sem. cydon. gr. ij Opii puri gr. jv & sach. ♄i gr. iij cum aqua Rosarum paratum, ac in diuturnis Ophthalmiis remedium ex butyro non salito, cera, mercurio præcipitato rubro & Opio commendat.

Dentibus Dentibus vero etiam, eorumque dolori potissimum, communi consensu, præstans pharmacum censetur topico usu Opium. Neque enim ab eo deterreri se patiuntur Medentes,

d) *diss. de Opio* §. 68.

e) *lib. IV. c. 55.*

f) *lib. II. Tract. II. c. 526.*

g) *Vide Dioscoridem l. c. & Schultzii diss. de Opiatis* §. 27.

h) *El. Med. lib. II. c. 10. p. 139.*

i) Medicinische Wahrnehmungen *No. 226. & 492. 580.*

k) *de morbis Oculorum edit. II. p. 55.*

dentes, fato *Jacobi Justiniani*, Patricii Veneti, qui ob dentis dolorem imposito oleo opiato, referente ALEXANDRO BENEDICTO [l]) sopore perpetuo, & febre exstinctus est. A longo tempore ad hunc diem laudatur, & in dispensatorio Viennensi atrocissimos cruciatus auferre dicitur, si cavernosis dentibus indatur *Sotirella parva*, Electuarium nempe ex oleo nucis mosch. Opio, camphora, oleo caryophyll. croco, & speciebus diambræ compositum. Hanc Sotirellam parvam MINDERERI, Fratri Germano, Epistola, de cruce domestica, Odontalgia suæ Uxoris conquesto, inter theologica solamina, quæ addit, commendavit TIMÆVS [m]) in se ipso effectum expertus, una cum trochiscis odontalgicis Mynf. & sua Tinctura, ex pulvere caryopyll. Opio, & Tinctura Gvajaci parata. Trochisci hi laudati, MYNSICHTO Autori vocantur Trochisci de Alumine, cumque rad. pyrethri, pipere, zingibere, caryophyllis, & aliis etiam Opium habent, & ab eo in doloribus dentium æque laudantur ac Tinctura ejus odontalgica ex similibus, & Opio concinnata. WEDELIVS [n]) Pilulam ex laudano opiato magni facit denti immittendam, Balsamumque odontalgicum habet, ex laudano opiato, oleo camph., & caryophyll. cum bombace indendum, simulque commendat Tincturam suam odontalgicam, cum Ess. anodyna ore detinendam, [o]) quamvis pro leniendis dentium doloribus internum usum Opii externo præferat. [p]) Legitur quoque *balsamum odontalgicum* in disp. Viennensi ex oleo ligni buxi, caryophyll. Opio, camphora & oleo Nucistæ conflatum, & in disp. Brand. *Aqua odontalgica* Opio prægnans habetur. Placuerunt certe talia præstantissimis Medicis. HOFFMANNVS [q]) Mixturam ex spiritu Vini camphorato, cum croco, castoreo & Opio Gingivis & dentibus excavatis admovendam communicat, atque BOERHAAVIVS [r]) celebri remedio *Paracelsi* ex aceto acerrimo, rad. pyrethri, fol. hyoscyami, tormentilla, camphora, & Opio composito multos a severissima Odontalgia se

l) *de Cur. morb. lib. VI. c. 13.*

m) *Operum p. 455. 456.*

n) *Opiol. p. 137.*

o) *p. 138.*

p) *p. 138. & 148.*

q) *Med. Syst. Tom. IV. Part. II. p. 476.*

r) *Comment. ad aph. 229.*





se liberasse recenset, quod contorqueat & ad sensum ineptos nervos reddat. Ex solo laudano pilulam excavato denti, si evelli nequeat, indi jubet de GORTER. [s])

s) *Chirurg. repurg.* §. 914.

regioni Ventriculi

Miror ego, cur Pectori & ejus morbis non frequentius ut topicum destinatum fuerit Opium, tanto vero crebrius Ventriculi regioni ad cardialgias, & Vomitiones sedandas solet applicari. In dysenteria commode se adhibuisse theriacam cum oleis stomachicis remixtam stomacho applicitam narrat WEDELIVS. [t]) In Vomitu non raro externe Theriacam in forma emplastri, post multos alios ordinarunt, consilium D. LVDOVICI sequentes Medici Vratislavienses; [u]) eamque in hoc morbo super alutam extensam & Epigastrio applicatam ratione optimorum Aromatum, quibus constat, & Opii cujus bonam copiam habet, pulcherrime prodesse solere testatur Ill. van SWIETEN. [x]) Aquam vitæ stomachicam externam, Opium continentem, pro hoc fine habet dispensatorium brandenburgicum.

t) *Opiol. p.* 137.

u) *Hist. morb. Vrat.* 1702. *p.* 117.

x) *Comment. ad* §. 658.

Umbilico

Umbilico theriacam & emplastra opiata in Colicæ, diarrhœæ, & dysenteriæ medela ad levandos dolores, & ventrem cohibendum admovere, in vulgus nota methodus est. Inter illa referri debet *Emplastrum carminativum Sylvii*, [y]) de cujus bonitate & usu adeo mula pollicetur Auctor, ut SCHVLTZIVS nil addere vel objicere audeat, allegatam Experientiam se sacro sanctam habere professus. [z])

y) *Prax. lib. I. c.* 14. §. 58.

z) *diss. de medicamentis Opiatis.*

Lumbis

Ne vero & lumbari regioni suus deesset honos, cautum est a Medicis Opiophilis. Alia silentio præteriens solum refero *Emplastrum nephriticum Fulleri* ex Opio, Sapone, & oleo Juniperi concinnatum atque *Unguentum Comitissæ*, & abdomini & lumbis applicandum, a JVNCKENIO equidem sine Opio descriptum, quod vero adjiciendum censuit dispensatorium brandenburgicum.

Genitalibus

Qui Genitales partes, & pubem, & regionem renalem Opio in Aqua soluto cum HILDESHEIMIO, [a]) & Unguento refrigerante GALENI & populeo opio remixto, cum

a) *Spicil. II. de Mania p.* 151.

HART-

HARTMANNO [b]) inungere volunt, ad pruritum venereum, & ignes amoris extinguendos, næ illi non bene intelligunt vim Opii aphrodiſiacam, & voto ſuo neceſſario excidere debent. Hanc qui noverit, longe aberit, ut cum Cl. GEOFFROY [c]) ſtatuat, Opium perinæo applicatum venerem interdum proritare, nonnunquam extinguere, harum partium ſenſum ſtupefaciendo. Si ipſi in rem veneream externo ambitui Corporis applicato, etiam aliquod imperium eſt, ſine ulla reſtrictione, ut aſſeruit JONES, perinæo adaptatum Venerem exſtimulabit.

b) *Pr. chymiatr. p. 275.*

c) *Mat. med. Tom. II. p. 694.*

Articulis Articulis dolentibus, leniendisque podagræ cruciatibus inſervire poſſe Opium, multi Clari Viri reputarunt. Ad podagram id cum lacte muliebri & croco laudavit DIOSCORIDES [d]) & SCRIBONIVS LARGVS. [e]) Varia Opiata topica pro hac ægritudine leguntur apud PISONEM [f]) & MERCVRIALEM. [g]) Emplaſtrum podagricum Opiatum habet BATEVS. Linimentum nervinum in Arthritide proficuum, cum liquore opiato vel ſpiritu Opii ſuppeditat WEDEL, [h]) quamvis opiata incaute adhibita articulis nocere ſimul moneat. Cataplasma anodynum cum Opio valde convenire Podagræ aſſerit HECQUET, [i]) ad LOTICHIVM, FREITAGIVM, MYNSICHTVM & alios provocans. Atque PETRVS DESAULT [k]) ſummum & promptiſſimum remedium quod invenit, ad ſopiendum dolorem, & podagræ, & quemvis alium, cujusvis partis externæ, dicit eſſe applicatum linteum multiplex laudano liquido Sydenhami imbutum, conſtantique experientia hoc ſibi conſtitiſſe dicit.

d) *lib. IV. c. 55.*

e) *Comp. 158. p. 87.*

f) *lib. III. p. 387.*

g) *Operum p. 467.*

h) *Opiol. p. 126. 127.*

i) *p. 193.*

k) *diſſ. ſur la Goute p. 233.*

Hæmorrhoidalibus vaſis Venio ad tumentes & dolentes hæmorrhoides, ad quas mitigandas Opium multi clari Viri unanimi conſenſu contendunt. SYDENHAMVS [l]) aquam ſpermatis ranarum, in qua lithargyrium & Opium ſolutum, linteo applicandum ſuadet. Linimentum hæmorrhoidale FVLLERI ex ungv. popul. ſacharo ħi, & Opio aliisque componitur. Diſpenſa-

l) *Operum p. 777.*

torium Viennense proponit Unguentum ad hæmorrhoides, & mariscas, ex saturninis mucilaginosis, & oleosis, cum camphora & Opio paratum. BATEVS suo hæmorrhoidali Unguento id quoque adjicit, simileque largissime opiatum habetur inter Arcana Goddardiana Pharmacopœiæ Bateanæ subjuncta. De GORTER [m]) pro levando dolore inflammatorio cœcarum hæmorrhoidum, Unguento nutrito admiscuit Opium. Eodem modo sese gessit HEISTERVS. [n]) Illud quoque Unguentum dolori hæmorrhoidali destinatum, cujus magnam partem Ægra infausto errore interne Cl. ALSTONO [o]) referente assumsit, constabat ex oleo Rosaceo, Myrrha, & Opio. Tandem recentissimus Scriptor Celeb. STÖRCK [p]) tenesmo & dolori dilaceranti ab hæmorrhoidibus, Opium Unguento nutrito & populeo exceptum conferre censuit.

Intestino recto per suppositoria.

Non vero saltem extus ano admoventur Opiata his in casibus, sed &, quod etiam si intus turgida essent vasa hæmorrhoidalia, cum sua Mixtura faciendum suaserat SYDENHAMVS, profundius ano induntur, a Practicis. Suppositoria quippe opiata antiquissimo tempore jam fuere cognita, verum & suspecta valde exstiterunt. Namque GALENVS ipse, RAZES, AVICENNA, ALEXANDER BENEDICTVS & alii, quos ex MARCELLO DONATO adducit SENNERTVS [q]) testati sunt, se vidisse exempla mortuorum a suppositorio ejusmodi ano immisso, quare TRALLIANVS [r]) non diu relinquendum esse, si applicetur, notavit. His historiis, sine dubio perterrefactus WEDELIVS [s]) caute mercandum esse cum Opio, neque id temere per guttur inferius intrudendum esse, monuit. Aut vero hæc omnia ignoravit fideliter, aut audax non curavit JOEL, [t]) namque is solum sincerum Opium, in formam suppositorii scissum, & effictum, totum intrusit ano apud dysentericos, ea arte ut pro lubitu iterum retrahere, denuoque immittere posset. Laudat hanc Praxin HECQVETVS, [u]) eamque mon-

m) *Chirurg. repurg.* §. 705. *form.* 181.
n) Wahrnehmungen *No.* 329.
o) *Acta med. Edinb. Tom. V. part. I. No. XII. sect.* 3. §. 10.
p) *Ann. Med. II. p.* 154.
q) *lib. VI. Med. Pr. p.* 291.
r) *lib. VIII. c.* 6.
s) *Opiol. p.* 140.
t) *lib. IV. Praxeos Sect. III. p.* 337.
u) *p.* 175.

monstrare dicit instinctum naturalem magnorum Medicorum adhibendi Opium. Neque sibi temperare potest WEDELIUS, quin non obstantibus dehortationibus antecedente pagina suppeditatis, in doloribus & exulcerationibus intestinorum suppositum Opium probet, modo glans ex Opio non ultra quadrantem horæ relinquatur, sed appenso filo iterum extrahatur, secundum monita JOELIS. Neque quanquam olim mortifera suppositoria opiata declaravisset HOFFMANNUS[x]) ob sphacelum quem opium cohibendo motum sanguinis istis partibus inducat, deinceps hæc methodus ipsi in totum displicuit. Nimirum adeo in diarrhœis Infantum specifice prodesse suppositoria edixit ex Vitello ovi assato, cum croco, thure, & uno grano Opii confecta. [y]) Largior multo erat dosis opii ad scrupulum scilicet unum extensa cum æqua dosi thuris, myrrhæ, & croci, in suppositorio, quod *Ephem. Nat. Cur.* [z]) puero dysenterico 6. annorum applicatum memorant. Omnia mala cito pacabantur, sed somnus profundus ad horas 18. durans sequebatur, ita, ut æger spirituosis excitari debuerit. Hoc discusso tumor abdominis clysmate abigebatur, eoque disparente plena aderat salus.

x) *diss. de opiatorum operandi ratione pag. 11.*

y) *Med. Syst. Suppl. p. 99.*

z) *Dec. II. Ao. X. obs. 48.*

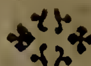
ut & colo, per clysteres

Altius autem quam suppositoriorum ope, in intestina penetrat, cum sua Virtute Opium, & ut topicum agit, quando clysmatibus admiscetur, id quod antiquo & recentiori tempore Medicis ita jubentibus, fieri in Praxi consuevit. PISO[a]) placitorum præceptorumque Veterum & recentiorum in Praxi Collector, si dolor in Dysenteria urget, ad stupefacientia veniendum esse, eaque magis per sedem, quam per os, convenire asserit SENNERTUS, [b]) si in crassis intestinis dolor, clysteribus ex lactuca, nymphæa, & capitibus papaveris coctis addi jubet Opii gr. v. vel vj. Dolore admodum urgente, narcotica interdum clysteribus ex lacte cum rad. alth. cocto admisceri debere, ut Philonium, pilulas de cynoglossa, laudanum opiatum, RIVERIUS [c]) præci-

a) *de cognosc. & curand. morbis lib. III. p. 103.*

b) *Med. Pr. capite de dysenteria p. 356.*

c) *capite de dysenteria Operum p. 303.*

pit. WEDELIUS [d]) bene parari tales clyſteres ex paregoricis, & emollientibus in lacte vaccino coctis dicit, addendo Colaturæ Opium juſta doſi, drachmam nempe unam Theriacæ recentis, vel Philonii, vel de requie Nicolai drachmas ij vel laudani Opiati gr. v-viij, citatque REGNERUM de GRAFF *de clyſteribus p. 88.* ipſe vero internum uſum Opii clyſteribus opiatis præfert. SYDENHAMUS [e]) in diarrhœa clyſma ex Cort. Granat. & roſ. rubr. in lacte coctis, addita uncia dimidia diaſcordii, & in dyſenteria enema ex lacte vaccino ad libram dimidiam, & Theriacæ Andromachi uncia una & dimidia proponit, quod in quibuscunque alvi dejectionibus mire conferre dicit. RIDLEY [f]) etiam in fluxibus alvinis amavit clyſmata cum diaſcordio, & theriaca. FULLERUS [g]) pro puerulis adeo, dejectionibus viridibus torminoſis, & dentitione difficili laborantibus, enema habet ad tormina, ex creta alba, & aliis, cui diaſcordium & ſyr. de meconio adjecit. Porro eximius de dyſenteria Scriptor DEGNERUS [h]) ſummo emolumento fuiſſe teſtatur clyſteres, ex oleo lini, & lacte, addita theriaca. Non inutiles eſſe Infuſiones in Alvum ex juſculis pinguibus addita Theriaca vel diaſcordio, vel ex decocto albo adjecto Amylo, & adjunctis ubi opus fuerit extracti thebaici granis ij vel iij teſtatur MEAD. [i]) Tandem & HUXHAM [k]) ad levandum dolorem & teneſmum, diaſcordium aut theriacam cum lacte injici jubet. Miror vero NEUMANNUM ſane non adeo magnum Opii Fautorem tamen ſcripſiſſe: *Expertus ſum pauculum de extracto meo Opii fermentato enematibus additum in certis morbis & inter alios etiam in Colica nephritica ſingularem effectum præſtitiſſe.* [l])

Ita ſane præſtantiſſimos Viros duces ſequuntur, qui ubi opus eſſe videtur, Clyſteribus Opiatis pugnant, quos fere ſine limitibus juſtis poſitis quidam illorum commendant. At qui internum uſum Opii tutiorem longe habet WEDELIUS caute enemata adhibenda monet, beneque ſolvendum & diluen-

d) *Opiol. p. 139.*
e) *p. 87. & 229.*
f) *vide Obſ. 7. & 19.*
g) *Pharm. extemp. p. 132.*
h) *c. III. §. 59.*
i) *Monit. med. p. 71.*
k) *Obſ. de Aëre aph. 5. 58.*
l) *lect. de Opio p. 143.*

luendum esse Opium dicit, ne tenacitate sua se plicis intestinorum insinuet, inibique moras nectat. [m]) Citat dein ex SALMUTHO [n]) casum uxoris Pharmacopœi, quæ in Coli doloribus accepit clysma cum drachma una Opii, inque coma incidit, quod clysmate alio ex Vino malvatico curatum fuit. Infelicius autem fatum fuit illius Viri a clysmo opiato mortui, cujus mentionem facit BORELLUS, [o]) quare adhortationem addit, Opii grana decem in enemate optima esse ad colicum dolorem, sed cavendum esse ne nimiam dosin ponas. Forte autem & grana decem quandoque nimiam dosin constituent. Sed de hac re alibi.

m) *Opiol. p. 139. 140.*

n) *Cent. II. obs. 97.*

o) *Cent. IV. obs. 92.*

Ita potiora loca indigitavi, quibus immediate applicari Opium voluerunt Medici in arte periti; plantas etenim pedum, quibus Unguentum suum ad dolorem capitis, minus apte ut opinor, admoveri vult VALENTINUS POLIDAMUS [p]) a WEDELIO [q]) citatus, facile silentio præterire possum.

p) *libro de doloribus capitis p. 78.*

q) *Opiol. p. 132.*

Vulneribus & Ulceribus

Restat ut Chirurgiæ haud obliviscar, atque Vulnera & Ulcera memorem, quibus applicitum hoc remedium mederi posse reputatum est. Igni sacro, & Vulneribus cum aceto prodesse Opium jam scripsit DIOSCORIDES [r]) ejusque ad similes usus commendatione referta sunt externam Medicinam docentium monumenta. FERNELIUS [s]) Inflammationibus in medendi apparatu externo Opium necessarium, & utile reputavit. FABRICIUS HILDANUS [t]) ad dolorem, qui vulneratis articulis supervenit, causam ichoris & meliceriæ, acris, Unguenta, Olea, Cataplasmata, ex papavere, solano, Mandragora, Hyoscyamo, Opio commendat. Idem laudatus Vir in combustionibus ad dolorem sedandum, cataplasma ex mica panis cum lacte, vel herbis cicutæ, solani, hyoscyami, papaverisque foliis, cum lacte coctis addito Opio commendat. [u]) Alibi post amputationem ad sedandum dolorem & inflammationem, loco vulnerato emplastrum ex hyoscyamo, fl. nenupharis, sem. pap. alb. Opio,

r) *lib. IV. c. 55.*

s) *Meth. med. lib. V. c. 27.*

t) *de ichore & meliceria cap. XI.*

u) *lib. de combustionibus c. XII.*

 &

& similibus admovendum præcipit. [x]) Non opus est, ut plura similia præcepta conquiram; nominasse sufficiet Ill. BOERHAAVIUM, [y]) qui narcotica pro somno Vulneratis conciliando laudans, suppeditato in materia medica epithemate opiato, temporibus applicando, vulneri ipsi destinat fomentum ex emollientibus, addito ad drachmam dimidiam Opio. In Ulceribus vero, & adeo in internis, ipsiusque Uteri, Hieronymus MERCURIALIS, [z]) qui ut ex ejus operibus practicis patet, topicorum Opiatorum quamvis semper cum cautione commedatorum est Amator, non dubitavit Opium aliis addere, ubi dolor fuerit conjunctus, neque mortem ab eo timendam esse asseveravit, quanquam sterilitatem frigore suo queat inducere. Cel. HECQUETUS [a]) laudat VIGONEM, [b]) quod narcotica miscuerit cum causticis, ut Natura his adsuescat, eaque lubentius acceptet & ANGELUM SALAM [c]) quod magni faciendum illum Chirurgum esse dixerit, qui laudani usum rite noverit. Ipse autem multis elogiis Opii usum externum cum narcoticis, tabaco, hyoscyamo, & cynoglossa ad præcavendam & sanandam Gangrænam valere dixit, [d]) maxime vero quod dolorem inhibeat, qui tandem gangrænam creet. Interim tamen toties Antiquitas Medica timuit Gangrænam mortemque partis, cui applicaretur Opium, & inter recentiores ETTMÜLLERUS passim & in *Collegio casuali, casu XIII. de hæmorrhoidibus cæcis dolentibus* in fine, ubi de topicis agit, addit cautionem, *Opium cum ad Gangrænam disponat caute applicandum esse*, & HOFFMANNUS [e]) historias illas omnes apud SENNERTUM, TILLINGIUM, DONATUM de morte suppositoriis, vel clysteribus opiatis hominibus inducta, non aliter explicandas censet, quam quod Opium cohibendo sanguinis motum, sphacelum illis partibus induxerit. Fere *Cancro* sicco pede præteriissem Cancrum, vehementes dolores secum habentem, ad quos mulcendos ut interno usu, de quo egi, ita & externo, Opium in usum vocandum esse Medici & Chi-

x) *de Gangræna & sphacelo c. 24.*
y) *ad §. 202. p. 58.*
z) *lib. IV. de morb. Mulierum c. 7.*
a) *p. 194.*
b) *lib. VIII. c. 13.*
c) *p. 195.*
d) *a pag. 195-203.*
e) *diss. de operatione Opiatorum §. 9.*

Chirurgi arbitrantur. Inter præsidia ad cancrum externa, cum mercurialibus, & saturninis, Opium quoque refert, hisque & illis, in Unguentis, & linimentis admiscet, Cel. HEISTERVS.[f]) Ejusmodi linimentum etiam suppeditat Ill. BOERHAAVIVS,[g]) postquam locum defendendum voluerat, ab omni externo, per plumbata & narcotica. Mentem ejus accuratius explicat Ill. ejus Commentator van SWIETEN,[h]) plumbatis admiscenda esse narcotica injungens, quæ sua efficacia nimis facile irritabiles nervos, per cancrum ejusque integumenta dispersos, parum sopiant, sicque metuendum hic pruritum compescant, & molestos dolores lancinantes sedent. Consentit penitus Cel. de GORTER,[i]) qui dolorem a cancro exigere sæpe anodyna, stupefacientia, ut interna, ita & externa, monet, atque ejusmodi unguenta, emplastra, & fomenta, saturnina, & opiata, præscribit.

f) *Chirurg. Part. I. lib. IV. c. 16. §. 14. vide & ejus observationes No. 495. 496. 548.*

g) *Mat. med. ad aph. 490. No. 4. & aph. 507.*

h) *ad aph. 507.*

i) *Chirurg. repurg. §. 1497. & formula 181. 215. 219.*

§. II.

Quis autem nunc Lectorum meorum, qui hæc, quæ de Opii, Opiatorumque ad varia corporis loca externa, applicatione elocutus sum hactenus, & multo plura, quæ adferri poterant ex Practicorum libris, sedulo contuetur, non assensum facilem præbebit tot Viris auctoritate celebribus, longissime patentem esse Usum Opii topicum, in Praxi medica, & chirurgica? Verum enim vero ego nihilominus, si omnia quam rigidissime examinentur, eum aut nullum esse, aut valde parvum, aut non tantum ut putatur, gravibus rationibus ductus, existimo; neque enim moveor tot formulis, totque consiliis, quæ in Scriptorum monumentis invenio. Antiquorum omnium intentiones si spectem accuratissime, quæ ipsis fuere, quoties Opiatum externum adhibuerunt, vel commendarunt, unice niti animadverto, frigidæ hypothesi, Opium ex natura sua frigida, partibus quibus imponatur, frigus & stuporem inducere, sicque dolorosas afflictiones illarum tollere. Inde etiam est, quod tum tale reme-

Opium contra receptas opiniones externo usu, partis sensum haud minuit, eamque relaxat.

remedium proponunt, tamen ſuſpenſa quaſi manu, & non ſine timore applicationem ipſam ſuadeant, & toties ſimul inculcent, ſemper diligenter attendendum eſſe, ne frigore & ſtupore nimio inductis noceat, & plane mortem inferat. Dimanavit hæc meticuloſitas ad remotiſſimos Poſteros triſtibus interdum narratiunculis confirmata. Refert CARDANVS [k]) Nelphum quendam, cum in certamine equeſtri Patavii Victor extitiſſet, depoſita ad tempus Galea, ut ſudans & æſtuans liberiori aeris acceſſu vires inſtauraret, ab invidis quod plebejus eſſet, illito clam galeæ copioſo Opio extinctum eſſe. Quid ergo mirum, talibus motum ZACVTVM LVSITANVM [l]) eo confidentius aſſeveraviſſe, quod Opium externe admotum interficiat, atque REJES [m]) externum uſum valde noxium declaraviſſe. Hinc certe fluunt omnes variorum Autorum adjectæ cautelæ, quoties de ejusmodi topicis loquuntur. Ita MERCVRIALIS [n]) *Omnia narcotica, inquit, venenata ſunt, quapropter ubi illis utimur, vel intrinſecus vel extrinſecus, fieri nunquam poteſt, quin aliquod detrimentum accedat calori nativo. Nunquam ergo hæc medicamenta narcotica extrinſece ſunt applicanda frigida, niſi ubi partes dolentes ſunt maxime accenſæ & fervidæ tunc enim licet uti medicamentis narcoticis actu frigidis.* Fere ſimilia leguntur apud HILDANVM [o]) & alios. Et de quo valde miror, Cel. adeo GEOFFROY [p]) vetuſto abreptus præjudicio aſſerere non dubitat, quod Opium capitis ſuturis applicatum nonnunquam interimat, nervos relaxet, ſtuporemque & paralyſin inducat. Quin quod nunquam cogitaſſem, Illuſtr. BOERHAAVIVS *de Morb. Nerv. p. 701.* Emplaſtra, in quibus Opium abundat vix applicata calido corpori dolores quidem ſtatim tollere, ſed partem ſenſim labefactare dicit. ALSTONVS etiam *ſect. III. §. 8. in fine*, extus admota narcotica interdum ſaltem reſolutionem nervorum in parte ciere dicit. Verum enim vero optime jam notavit WEDELIVS, [q]) Proſcribendam eſſe hypotheſin illam, qua aſſertum per aliquot

k) *de Subtil. c. 18.*

l) *Med. Pr. Hiſt. lib. IV. hiſt. 27.*

m) *Quæſt. 63. p. 821.*

n) *de Vitiis Articulorum & lue lib. IV. c. I. p. 453.*

o) *libro de Ichore & Meliceria C. XI.*

p) *Mat. med. Tom. II. p. 695.*

q) *Opiol. p. 83. 84. & Amœn. mat. med. lib. II. Sect. II. c. 14. §. 8.*

quot Secula fuit, Opium esse narcoticum, eo sensu, ut partibus externe applicatum, eas quasi indolentes reddat, quatenus calorem nativum reprimat, extimamque corporis vestem attonitam & imperceptibilem efficiat, non secus ac frigida actu talia torporem & stuporem ejusmodi conciliant. Nullam etiam vim narcoticorum fibras, quibus admoventur, relaxantem, agnoscit BOHNIUS.[r)]

r) *de officio Med. dupl. Part. I. c. XIX. p. 363.*

Hac igitur Ætiologia Actionis Opii externe admoti, quod hodie omnes Medici eruditi calidum agnoscere debent, in corpus humanum prorsus cadente, videndum est, an hæc alia ratione succedat, & succedere possit, neque consulenda commenta cerebrina, sed rerum usus & Experientia Magistra audiri debent. Docet instituta Opii Analysis (Sect. I. c. III.) id fovere in se partes summe volatiles, in quibus tota vis unice residet. Jam vero novimus venulas bibulas & absorbentes, quæ in omni puncto Corticis corporis hiant, vere ingredi minutissima spicula salina pulveris Cantharidum, ex emplastro Vesicatorio Cuti admoto, penetralibus Corporis profundius immergi, ac ad renes & vesicam pergere, mictum cruentum ibi exclusura. Novimus porro, Unguenti neapolitani foris affricti atomos mercuriales, humorum Oceanum ingredi, liquida omnia fundere, & ex salivalibus glandulis copiosissimum laticem excutere. Nonne ergo etiam eadem facilitate, subtilissimi, & summe penetrabiles, de Opio halitus subibunt vascula venosa cutanea, interque ea etiam nervosa, & vel ibidem statim, vel postquam Corpori ipsi, totique Generi Nervoso & ejus Origini illati sunt, tales effectus edent, quales ab eorum nativa indole possunt proficisci, qualesque profecti essent, si idem remedium intus esset sumtum, quemadmodum mercurii & cantharidum intus assumtorum effectus coincidunt, cum utrorumque externa applicatione. Sane hoc ipsum videri debet valde probabile, & pene certum perpendentibus, Opium etiam non dissolutum solo contactu cum nervis Ventriculi,

agere in omne Nervosum Systema, moleque ejus vix imminuta, nec cum humoribus permista, ab ejus subtilissimis saltem vaporibus vere evenire phœnomena omnia, quæ evenire observamus. Ita certe Operationem sibi concipit WILLIS [s]) nempe quod pharmacum hoc usu topico, ubicunque ad spiritus animales admitti potest, eorum proximos quosque mero suo contactu profliget, quanquam simul verosimile sit, Opii particulas e locis illis, sanguinis commeatu ad Cerebri corticem deferri. Neque aliter WEDELIUS, [t]) qui nunquam stuporem partis ab impositione Opiatorum observare potuit, topica Opiata agere dicit, quam quatenus per poros subtilior pars sulphurea & mercurialis sanguini communicatur, & hinc vires suas ordinarias cerebri & nervorum vi simul obtusa exerit. Verum enim vero hoc ipso loco simul Vir clarissimus candide fatetur, hac ratione Opiata suas Vires remissiore longe gradu & refracto saltem exerere, quam interne sumta. Atque ita etiam BOHNIUS [u]) Vim extrinsecus applicatorum Narcoticorum exilem esse agnoscit, quamvis in Praxi vulgari quotidiani usus sint, nisi quatenus eorum quædam minima subtiliora fibras partis affectæ sensiles profundius penetrent, & secundum harum tractus ad spirituum Systema absorbeantur. Sed prorsus dubitat FULLERUS, [x]) utrum Opium externe applicatum sit vere Anodynum, nec ne, quamvis interne sumtum eousque possit spirituum actionem sufflaminare, ut doloris sensum suspendat. Non minus effectus Opii externe admoti, inducendi soporis, & dolorum sedandorum admodum dubios, & incertos esse monet Cel. GEOFFROY. [y]) De emplastro pro temporibus disp. brand. quod decima sua parte merum Opium est, pronunciat SCHULTZIUS, [z]) parum ejus cutis poros posse subire, cum tenacibus resinis, quæ maximam emplastri partem constituunt, immisceatur, & quasi irretitum sit. Nonne vero idem Judicium ferendum erit de omnibus emplastris opiatis? & de illis maxime, quæ

multo

s) *Pharm. rat. p. 179.*

t) *Opiol. p. 135.*

u) *de Officio Medici duplici p. 363.*

x) *Pharmac. extemp. p. 91.*

y) *Mat. med. Tom. II. p. 694. 695. 713.*

z) *diss. de Opiatis §. 43.*

multo minorem Opii portionem continent. Sed & Opium ipſum inſtar emplaſtri circa digitum minimum, quin & circa totum brachium ſub condylo interno per integram noctem applicavit ipſe Cl. ALSTONVS. a) Emollitum arcte partibus his adhæſit, neque tamen eas inſenſibiles reddidit, neque ullum alium edidit effectum. Tanto magis igitur fidem meretur adſertum Cel. LOUIS, b) quod Opium Cuti impoſitum dolorem partis non minuat.

Forte autem ſi hæc omnia demere multum videantur Opio topico, differentia ſtatuenda erit, ſive parti magis minusve ſenſibili, ſive cute vel tectæ vel minus tectæ, ſive ſolum ſive aliis miſtum admoveatur. Sane ſi parti valde ſenſibili cujus fibræ ſint patentiores, & teneriores, ut denti carioſo, auribus, inteſtino recto applicetur, his relaxationem, & ſtuporem etiam difficilioris medelæ ad narcoſin totius poſſe induci, BOHNIVS c) largitur, quamvis antea, ut jam retuli, ſaltem exilem Opii extrinſecus admoti Vim anodynam declaraſſet. In his partibus certe nervi æque, aut non multo minus nudi, ac in ſtomacho, videntur poſſe recipere quam proxime vires agentis Opii. Saltem Ill. BOERHAAVIVS *Si Opium*, inquit, *applicetur nervis nudatis, ſenſum tollit, ſi ingeratur in Ventriculum primo ſenſum lætitiæ, deinde ſtertorem.* d) Sed forte etiam in partibus cute tectis, ſi e. g. cum cataplasmate calido applicetur Opium, id citius reſolvetur in ſubtiliſſimos Vapores, citiusque & facilius ingredietur per calorem patentiores redditos porulos. Merentur certe hæc talia curatius expendi. Ac primo quidem effectus anodynus Cataplasmatis emollientis tepide admoti, quod aliquam portionem Opii admiſtam gerit, perperam huic ſoli, aut & perperam maximam partem tribueretur. Aqua quippe tepida ſola, maxime cum emollientibus cocta, eſt ſummum anodynum, totiesque ſummos effectus præſtat, quando de Opio applicando non fuit cogitatum. Egregie notavit BOHNIVS *p. 363.* fallaciam non cauſæ ut cauſæ hic ſubeſſe,

a) *Obſervat. Edinb. Tom. V. Part. I. No. XII. Sect. III. §. 8.*

b) *Recueil de pieces, qui ont concouru pour le Prix de l'Academie Royale de Chirurgie. Pariſiis 1757. diſquiſitione de remediis Anodynis.*

c) *p. 364.*

d) *de Morbis Nervorum p. 448.*

dum Opio cum cataplasmate applicato tribuitur, quod cœteris ingredientibus majori jure in acceptis erat referendum, quandoquidem narcotica non ita fibras laxant, ut mucilaginosa, similiaque actu humida. Cum Opio igitur solo experimenta facienda sunt, si certi quippiam de ejus virtute anodyna externa invenire volumus. Interne non agit nisi vaporibus de eo exsolutis, & exhalantibus, perque omnia vasa, & per totum nerveum systema divagantibus. In externa applicatione vapores, qui ingredi corpus & se insinuare altius nerveæ syntaxi debebant, bonam partem abeunt in liberum aërem. His positis nemo negaverit facile, quod valde difficulter pro varietate morbi ejusque gradus, tum & pro varietate loci, sive cute induti sive minus, determinari queat Quantitas Opii topice usurpandi, pro ratione incertæ quantitatis elementi volatilis, quod ex massa Opii se proripiens sese corpori erit insinuaturum. Doses vero internas jam accuratius scimus, cumque externe non agat, nisi quatenus ejus particulæ corpus ingressæ communicantur nervis & ipsi Sensorio communi (hoc quippe non affecto, nullus Opii effectus emergere potest) usui externo semper præstare videtur internus, quia Opium interne sumtum in partem valde nervosam, Ventriculum, arctum commercium cum cerebro alentem satisque amplam ejus superficiem calore visceris adjutum, tota sua Vi agit in instanti. Deinde etiam si insinuatio partium summe volatilium Opii, atque eatenus saltem, quatenus hæ ipsum sensorium commune afficiunt ejusque conditiones mutant, omnia præstat, & stupor illi parti, cui Opium immediate applicatur, haud inducitur, non opus erit, ut partium externarum illi applicetur, quæ affecta est ægritudine, sed perinde erit, cui applicetur, imo vero proderit præcipue applicasse prope caput, quo eo citius ad Originem nervorum omnium actio queat penetrare. Jam nisi vehementer fallor, omnia hæc docent, nil peculiaris habere Usum Opii topicum, præ interna ejus adhibitione,

ne,

ne, sed hanc potius multa prærogativa gaudere, præ illo, adeoque si interne rite adhibeatur, Praxin omnibus externis opiatis facile carere posse. Effecerunt hæc cogitata diu, ut ego raro vel nunquam Opium ut topicum in facienda Medicina adhibuerim.

sed potius irritat, & sensum auget; hinc nocet

§. III.

Verum superest alia adhuc eademque magni momenti consideratio, quæ multum detrahit Opii topici Virtuti anodynæ. Id dum applicatur parti corporis externæ, habendum omnino erit pharmacum volatili elemento sui generis dolores, si ad nervosum systema admittatur, mitigare apto, dives, de qua re suis limitibus circumscripta hactenus disputavi; sed non minus credendum erit, id etiam pro sua nativa indole acturum, ut pharmacum acre, irritans, & calefaciens, tantoque magis, quo majore copia applicatur, quo diutius parti adhærescit, quoque pars hæc est tenerior sensibilior, ac nervos pene nudos actioni exponit. Atque ad hoc momentum frigore Opii putatitio decepti Veteres omnes non attenderunt, ut decebat, neque poterant attendere. Postquam vero hodie convicti sumus acri & calido ingenio Opium instructum esse, ab hoc etiam omnino ejus vires in agendo deducere cogimur. Notavit WEDELIUS [e]) Opium externe applicatum, discutere & emollire tophos & nodos. Forinsecus Opium parti cuidam Corporis accommodatum, vi gaudere insigni discutiendi, scripsit BERGER [f]) tantumque abesse, ut quod falso quibusdam persuasum est, stupidam eam reddat, sensuque privet. JONES externe Opium resolvere & suppurare dixit. De Concretionibus a Podagra factis loquens FREINDIUS [g]) per mercurium obtinendis *Neque effectum*, inquit, *minus felicem sperare possemus, si Opium & Camphora, quæ sunt omnium fortasse Medicamentorum attenuantium validissima, compositionibus discutientibus liberaliter admisceantur.* Et alibi [h]) occasione Emplastri de Galbano a se præscripti, cui Opium, & camphoram

e) *Opiol. p. 28. & 135.*

f) *diss. de Vi Opii rarefaciente §. 4.*

g) *Hist. med. Aetius p. 152.*

h) *Emmenol. Cap. XI. hist. V.*

admiſceri fecerat, *Adjeci hæc*, inquit, *ſequens Bateum, qui Opium & Camphoram Emplaſtro camphorato & podagrico addidit, iisque uſus eſt, cum humores vellet diſcutere. Utraque nempe particulis ſuis tenuibus ſe vaſorum poris inſinuant, ibique lentis humoribus, quorum vitio dolores & tubercula oriuntur, commixta eos ita incidunt, & exagitant, ut ſanguinis globuli in minima dividantur.* Opium foris admotum quod calidis proprium eſt, tumores emollire & reſolvere teſtatus quoque eſt HOFFMANNVS.[i]) Porro & HECQVETVS[k]) Opium ſpecificum remedium & potens eſſe aſſeruit, pro reſolutione & diſcuſſione nodorum, ſcirrhorum & ſcrophularum, hujus ſuæ ſententiæ fautores adducens BARBETTVM, DECKERVM, TILLINGIVM, HORSTIVM, PLATERVM, RIVERIVM. Tandem GEOFFROY[l]) *Opium*, ait, *externe admotum tumores incidit, reſolvit & diſcutit, maturat & ſuppurationem promovet.* Nunc autem, quando Opium calidum & acre, ut Camphora, Galbanum, & ut omnia calida & acria alia, reſolvit & diſcutit, quando ſuppurationem promovet, non præſtabit hoc aliter, quam fibras ſuo ſtimulo incitando, irritando, contractilitatem earum augendo, qua potentius atterentur & promovebuntur fluida inertia, in vaſculis hærentia. An vero hoc idem eſt ac fibras relaxare, torpidas reddere, inſenſibiles præſtare, quod intendimus, quando dolorem tollere volumus, & quod præſtare omnino debet remedium vere anodynum?

i) *diſſ. de Operatione Opiatorum* §. 14.
k) *p.* 192.
l) *Mat. med. p.* 694.

Tantum vero abeſt, ut Opium parti impoſitum, hos effectus veri anodyni præſtet, ut potius ſæpe eam & dermate carentem, & cute tectam inflammando, urendo, exulcerando, epidermide privando, denudando, dolores graviſſimos inferat. Opium ad tempus ore detentum ulcuſcula in lingua & faucibus excitare jam notavit MATTHIOLVS. De vi aliquamdiu ore detenti exulcerandi linguam, & palatum, etiam mentionem facit WEDELIVS.[m]) Tam acre eſt, ut maſticatum os urat, linguamque & guttur inflammet,

m) *Opiol. p.* 26.

flammet, notante LINDESTOLPIO. [n]) JONES in tenerioribus Subjectis cutem exulcerare dicit, pilos instar psilotherici exstirpare, & pruritum excitare. BOERHAAVIVS [o]) adeo acre esse affirmat, ut linguæ impositum fere intolerabilem caloris sensum instar piperis excitet, *) cuti autem ad emplastri modum applicatum, vesicas elevet. Alibi [p]) idem Vir Illustris, Opium si corpori imponatur, locum exulcerare, & in cataplasmatibus receptum vim calefacientem habere edixit. Atque alio iterum loco [q]) *Opium*, inquit, *si ductum in emplastrum applicetur cuti, facit in parte, cui applicatur calorem ingentem, dolorificum, excitat vesicam, erosionem, gangrænam incipientem.* Tandem præter Viros laudatos, GEOFFROY, [r]) diu cuti admotum Opium illam pilis nudare dicit, pruritum in ea excitare, eandem nonnunquam exulcerare, & in vesicas attollere, si recens sit, & tenerioris texturæ caro, quod ipsum bene notari volo, licet ALSTONVS, cui forte minor fuit cutis sensibilitas, & virilis densitas, ab emplastro ex Opio, digito suo minimo & brachio imposito, ut nullum effectum, ita etiam nil inflammatorii observaverit. [s]) Quodsi vero consentientibus tot Gravibus Auctoribus, hæc omnia patret Opium, si adeo dolorificum fiat partibus, cui paulo diutius agglutinatum fuit, quis nisi talium prorsus ignarus, id amplius jure habere poterit pro externo anodyno? Quis prudens cauterium potentiale unquam anodynum dixerit? tale vero per hactenus dicta est Opium, licet mitius haberi debet. Meminit scilicet WEDELIVS [t]) Cauterii potentialis Vigonis, & Welandi, quod utrumque Opium recipit. Ridiculum autem pene est FRANCISCVM HILDESHEIMIVM [u]) in ea versari sententia, si calce viva vel alia acri & corrodente materia utamur, ad facienda cauteria, & eidem Opii modicum addamus, hæc opus suum sine dolore perficere. Idem fere asserit HECQUET [x]) quando ut in antecedentibus jam retuli, Opium causticis additum efficere scribit, ut natura dolorosa remedia

liben-

n) *de Venenis p. 591.*

o) *Prælect. Vol. IV. p. 519. 520.*

*) *idem Alston Obs. Edinburg. Tom. V. P. I. No. XII. Sect. III.*

p) *in Catalogo Plantarum p. 362.*

q) *de morbis Nervorum p. 448.*

r) *Mat. med. Tom. II. p. 694.*

s) *Observ. Edinb. Tom. V. Part. I. p. 191.*

t) *Opiol. p. 136.*

u) *Spicil. I. de affect. Cap. p. 14.*

x) *p. 194.*

libenter accipiat, & in sui familiaritatem admittat. Sed prorsus absonum est statuere, remedium, quod per se urit, effecturum, ut aliud potentius urens ipsi junctum urere non sentiatur. Quasi vero Vinum Hungariæ superioris sua dote calefaciens & inebrians, non calefaceret, & inebriaret, si potaretur cum affuso Vino Hungariæ inferioris, mitius calefaciente & inebriante. Ad Herpetem pertinaciorem commendat BONTIVS [y]) calcem vivam, ad ℈ij, cum Opii ʒj remixtam succoque pomorum amoris subactam. Ad nævos maternos tollendos calcem vivam cum æqua parte saponis veneti subactam infallibile remedium deprædicat Cl. VOGEL. [z]) Non impedit Sapo, quo minus eidem admixta calx viva nævo inurat escharam, quomodo sapone alcali acre oleo involutum gestante, acrius opium calcem vivam impediet, ut partem tota sua virtute haud adurat. Nonne unum urens potius alterum juvabit? Ipse certe HILDESHEIMIVS paulo ante, quam Opium dolores a caustico ita mitigaturum edixerat, ut non sentirentur, simul confessus est, licet dolori a cauterio excitato Opiatum huic permiscendo occurrere possimus, tamen non semper tutum esse Opio uti, vidisse enim se, quod talia potentialia cauteria cum Opio administrata tandem Gangrænam induxerint; quo ipso cum Opium frigore suo certe necrosin haud excludat, id suo acri calore causticum juvare, ut tanto facilius parti mortificationem inducat, liquido perspicitur. Atque ex his omnibus manifestum redditur, vim Opii topici anodynam non eam esse, quæ putatur, sed adeo Opium custodire virtutem anodynæ e diametro contrariam, id est summe irritantem.

Gratulor mihi in hac hæresi, Orthodoxos se habentium Practicorum sententiis adeo adversæ, versari quoque Cel. FVLLERVM. [a]) En Confessionem suæ fidei, quam suppeditat. *Dubito*, inquit, *utrum externe applicatum Opium sit vere anodynum*, nec ne, *namque sale abundat volatili igneo*, *& sulphure graviter fœtido. Inflammabile est*, *amarum*, *acre &*

y) *Med. Ind.* p. 93.

z) Merkwürdige Krankengeschichte.

a) *Pharm. extemp.* p. 91. 92.

& eousque calidum, ut vel in prima discutientium classe merito ponatur, & ferme causticum esse existimetur. Atque propterea male mihi comparatum videtur, ad constituendum anodynum, cujus est prout mea fert ætiologia mitigare fervorem, quem dolor in parte concitavit, suggerere benignum rorem ad diluendam, & dulcificandam acrimoniam salium pungentium, atque ad leniendas & eo modo relaxandas tensas, obtortas & divulsas fibrillas, ut partes solidæ ad statum naturalem redeuntes fluidis transitum, ut oportet liberum concedant & promoveant. Miror plures, & omnes Medentum, qui calidum & acre & irritans ingenium Opii vere introspexerunt, ejus Vim Anodynam topicam eapropter non prorsus repudiavisse. At dicet forte aliquis, si irritat, irritabit etiam interne, & tunc etiam non erit anodynum; verum universalis Experientia hoc ipsum, non obstante irritante virtute, tamen evincit. Poterit ergo & externe sub ipsa irritatione esse Anodynum. Respondeo auctam & intensiorem sensationem in parte, si eam Opium inducat, excludere omnino sensum hebetatum, quem supponit actio anodyni. Deinde si interne sumitur, dosis est exigua, ratione doseos externæ, ergo minus irritabit; porro, maxime si solutum deglutiatur, fluctuat in Ventriculo humido, unique loco non firmiter adhæret, ergo non potest irritare, sed saltem vaporibus suis, quos quaquaversum dimittit nervos afficere. Dantur tamen etiam individuales Ventriculi, qui solidam formam sub qua facile plicis adhærescit, & stimulat, acremque amarorem non ferunt, sed ad nauseam & Vomitum disponuntur, ut ab aliis irritantibus. Si experimentorum capiendorum gratia animalibus brutis largior paulo dosis intruditur, monstrant omnino sectiones, Opium in ventriculi intestinorumque internam superficiem, satis manifeste irritando egisse.

§. IV.

id quod in omnibus corporis locis ita se habere probatur, ut adeo si forte juvet, irritando juvet.

Sed objiciunt, audio, nihilominus, qui de Opii etiam extrinsecus applicati virtute anodyna persuasi sunt, docere tamen Experientiam, non obstante ejus acrimonia, illam non esse imaginariam, sed re ipsa sese sæpe sæpius exerere. Quibus quidem ego regero, sine dubio Opium externum si dolores mitiget, eos aliter, quam sensum inhibendo, & quandoque ipsa sua acrimonia mitigare, sed hac ipsa tamen illos etiam non raro mirifice exacerbare. Atque ut hoc paradoxon clarius elucescat, juvabit ire per omnia loca, quibus ordinarie admovetur, & considerare morbos ipsos, quorum respectu ipsis applicatur. Frontem, Tempora, Nares quod attinet, quibus locis ad deliniendos Capitis dolores, & arcendas vigilias Opiata topica admoveri solent, primo quidem largior, effluvia horum ad cerebrum breviore hic existente via, commode penetrare posse, sopientemque suam Virtutem præstare. Verum in Cephalalgia & Agrypnia, maxime si a causa calida pendeant, & in morbis Capitis ad unum omnibus, Opium interne sumtum loco sperati boni effectus damna gravia inducere, & prægressis ac præsentibus adhuc magis sonticas ægritudines accersere, demonstravi in superioribus luculenter, quare etiamsi extrinsecus æque magnum & efficax foret anodynum, non minus damnosum futurum esse elucescit ac intus usurpatum. In Phrenitide vero speciatim, & Mania, nil boni unquam, mali multum patrare Opium interno usu, etiam suo loco aperte, ni fallor, commonstravi, quare & extrinsecus præstabit abstinuisse, cum nec ut sopiens, nec ut irritans prodesse queat.

in fronte, temporibus, naribus,

Fœmina cœteroquin sana, quandoque Colica habituali laborans, sat sæpe assumere adsueta erat laudanum liquidum Sydenhami, sine alio effectu, quam ut quietior redderetur & dolores cessarent. Laborans Odontalgia graviore, alterutri temporum emplastrum applicabat, quod habebat grana ij Opii. Vix id applicaverat, cum corriperetur furioso delirio, spasmo

ſpaſmo oris ſtipato. Abripiebat & abjiciebat emplaſtrum, delirium & convulſiones ceſſabant, ſaltem relinquebatur Cephalalgia levior, quæ ceſſabat recurrente dolore dentium. Conſignavit hanc hiſtoriam, quam alibi jam meam feci, Cel. LORRY. [b]) Fuit ſine dubio Fœmina, ex hyſtericarum familia, ſummeque mobilibus & ſenſibilibus nervis prædita, ut in parte cerebro adeo vicina intrans forte & per nares & per vaſa temporum Opii graveolens Vapor, ſubito illas mutationes potuerit inducere. Ferrent forte ſine his, multi hominum grana duo & plura Opii, Temporibus applicata, ut impune ſine damno, ita & ſine fructu. Nil refert, Emplaſtra, Unguenta, linimenta opiata in Variis Ventris ſupremi ægritudinibus commendari ab Autoribus & uſurpari, ex hypotheſi; quæritur ſaltem, an profuerint, & ſi prodeſſe viſa ſint, an profuiſſent, ſi alia remedia interna ſimul uſurpata, aut damna ex Opio nata non correxiſſent, & laudabili ſua ac indicationibus formandis conveniente operatione ea non ſuperaſſent, aut inertiam topici non ſuppleviſſent.

b) *Journal Encyclopedique Tom. I. Part. II. p. 72. 73.*

auribus

Venio ad Aures, quibus in gravi dolore ad eum levandum Opium a Practicis indi ſolet. Patet vero ex omnibus Autoribus, quos §. I. allegavi, omnes ad recentiora tempora usque timuiſſe, ne frigore ejus, & Virtute ſtupefaciente tolleretur integer ſenſus auditus. Inde enim vel torrefactionem, vel caſtorei additionem, ut nempe noxia vis opii cicuraretur, ratam habuerunt. Hunc metum equidem inanem eſſe, optime animadvertit FULLER, [c]) quando dicit, *aliqui prohibent Opium in aures intrudi, ne ſcilicet Organi tonum laxet, obauditionemque inducat, quod mihi licet non experto, non videtur veroſimile.* Sed nullam mentionem facit FULLERUS alicujus noxæ, quæ Otalgiæ præſenti inde evenire poteſt. Scilicet licet non noceat Opio medens, intuitu ſenſus auditus, cui nil mali imminet a putatitio illius frigore, loco imminutionis doloris, quam intendebat, quod paradoxum videri poterat, eum potius mea ſententia graviorem

c) *p. 12.*

 reddit.

reddit. Nempe ut egregie docet HAMBERGERVS,[d]) Auribus dolentibus, id est irritatis, applicatum Opium facile quatenus viscidum & acre est, irritationem noxio gradu augere poterit. En ergo Opium non saltem non anodynum, sed vere dolorificum! Turpiter ergo fallitur RIVERIVS,[e]) quando ex hypothesi de frigido ingenio Opii, in surditate a calida intemperie & exquisitiore sensu, id permittit, cum per modo dicta sub his conditionibus, maxime ab eo cavendum sit. Memini me olim optimæ, eidemque agnatæ Fœminæ, post catarrhum surditate plenaria adfectæ, varia commendavisse, sine fructu, tandemque accessisse ad massam illam otalgicam, quam ex castoreo, & ⊖e volatili cornu cervi compositam, cum gossypio ciceris magnitudine auri immittendam commendat JVNCKERVS.[f]) Sed illa quamvis irritationem & caloris sensum nasci animadverteret, diutius ibi relicta hac massa, gravissimo dolore inflammatorio, per totum meatum auditorium, omne caput in consensum trahente corripiebatur, ita ut injectiones ex lacte cum speciebus emollientibus cocto, ex oleo amygd, ex mucil. sem. cydon., extus simul cataplasmata emollientissima una cum purgante antiphlogistico suadere deberem, quibus usurpatis & dolor tandem cessabat, & surditas. Si ergo castoreum & sal volatile in meatu auditorio nondum dolente producere potest gravem Otalgiam, an eam præsentem Opium acrimonia salibus volatilibus par aut superius, cum vel sine castoreo inditum minuet? An piper unquam habitum est conveniens Otalgiæ remedium? An ergo ei quadrabit Opium urens instar piperis? Sique Otalgia ob doloris atrocitatem demere Vitam potest, annotante HOFFMANNO,[g]) nonne tum Opium inditum dolorem & ardorem inflammatorium intendens eo citius efficere potest, ut Otalgia reddatur mortifera? Certe quando per alias observationes Scriptorum, & per eas, quos habet ZACVTVS LVSITANVS,[h]) ab opio auribus dolore vehementissimo inflammatorio laborantibus

d) *diss. de Opio* §. 68.

e) *Operum* p. 219.

f) *in Consp.* p. 226.

g) *Med. Syst. Tom. IV. Part. II. p.* 491.

h) *Prax. adm. lib. I. obs.* 61. 62. 66. 67.

tibus indito, tremor, amentia, mors ſubſecuta eſt, hæc mala non Opio ſenſum ſopienti & ſtupefacienti, ſed inflammationem & dolores exacerbanti tribuenda eſſe, clariſſime conſpicitur.

Miſſis vero auribus, accedamus ad Oculos! Veteres licet opium in horum dolore & inflammatione commendarent, ſat cauti tamen & timidi in ipſa applicatione fuerunt, ne frigiditate ſenſus Viſus læderetur, quemadmodum in auribus, ne perderetur auditus. GALENVS [i]) Collyria ex Opio multis detrimentoſa fuiſſe memorat, ita ut debilem oculum reddiderint, & viſus hebetudinem induxerint. Poſtquam ſecundum Veterum & recentiorum placita de variis topicis in ophthalmia admovendis locutus erat PISO, deinde ita pergit: [k]) *Ab illis vero anodynis, quæ ſenſum auferendo dolorem ſedant, & narcotica vocantur, ſummopere cavendum eſt, cum ipſa vehementes fluxiones non reprimant, ſed excerni prohibeant, atque adeo ſi humores fluentes acres exſtiterint, corneam erodi contingit, ſi vero multi, ea magis irritatur, ac vehementer extenditur, ac ſi rumperetur. Niſi ergo Medicamentum fuerit ſummopere ſtupefaciens, dolores impatibiles excitantur. Si vero fuerit adeo vehementer ſtupefaciens, ut ex eo maximam inflammationem non ſentiant, neceſſarium eſt, ſimul vim viſoriam offendi, adeo, ut ceſſante inflammatione, vel debiliter vel nihil omnino videant. Hac de re ſuſpecta habenda ſunt talia medicamenta, neque liberalius admovenda etiamſi ingens dolor urgeat.* Similia habet fere, cujus Medicina Practica poſt editos PISONIS libros de cognoſcendis & curandis morbis demum lucem vidit HIERONYMVS MERCVRIALIS. [l]) *In ophthalmia,* inquit, *Medicamenta opiata fugiatis, id eſt illa, quæ maximopere refrigerent, quia, ut dicit Galenus, ſi opiata adhibeantur, aut ſunt vehementia, aut non. Si non ſunt ita vehementia, primo quidem appulſu leniunt dolorem, ſed paulo poſt cruciatum geminant, ſi vero vehementiora ſint, tollunt quidem dolorem,*

oculis

i) *lib. II. de Comp. Med.*

k) *lib. I. p. 199. 200.*

l) *lib. I. c. 38. p. 178.*

ſed tollunt etiam viſum. Dices, cur igitur medicamenta Veterum a Galeno relata fere omnia Opium habent, dico ea eſſe prudenter excogitata, quia Opium illud adeo refractum eſt, ut ſi non juvet, etiam non lædat. Coguntur tamen Medici ob Sævitiam doloris interdum uti hujusmodi, ſed adhæreſcendum eſt Galeni conſilio, ut ſi utamur Opio, dolore ſedato illico foveantur Oculi calidis, ut mala qualitas ab Opio relicta auferatur. Apparet ex his, quam miſera res ſit jurare in Verba Magiſtri, atque a præjudiciorum tyrannide dextrorſum ſiniſtrorſum trahi. Sequentibus temporibus, & recentiſſimis, Medici, & ii maxime, qui Opium frigidum falſo haberi introſpiciebant, & a frigore nullum ſenſui malum metuebant, in oculorum morbis id paulo audacius & confidenter adhibuerant, ut præſtans anodynum, quorum Catalogum §. I. exhibui. Inter eos autem Ill. BOERHAAVIUS & alium finem addidit. *In inflammatione oculorum,* inquiens, *Opium additur, Collyriis non ſaltem, quia ſopit, ſed & quia ob amarorem mirifice diſſolvit & aperit.* [m]) Magna ſane mihi ſummi Viri auctoritas eſt, ſalva tamen ea, vi omnium eorum, quæ in antecedentibus ediſſerui, primo aſſerere contra eum, & alios ita ſentientes audeo, ſopientem vim oculo applicati opii, vere nullam eſſe. Quod ne gratis & ſolus dixiſſe videar, cum non expertus ſecundum mea principia, in ophthalmia ab Opio, ob calorem ejus cognitum, æque caverim, quam ſuperiorum temporum Medici ob frigus cavendum voluerunt, loquatur pro me Celebris Ophthalmiater ANTOINE. [n]) *Quando dolor ſummus eſt,* inquit, *noſtri ſcriptores ſuadent, ut confugiamus ad Opium magna interim cautione, quia ex mente eorum ſpiritus & humores nimis inſpiſſat, atque ita viſum minuit. Non inquiram, an hic timor vero fundamento nitatur, quia animus mihi non eſt Opium uſurpandi. Scio tamen illud, licet interne aſſumtum ſomnum cieat, & dolorem ſedet, illam operationem non exerere, ſi externe loco dolenti applicetur. Sæpe enim expertus ſum Opium*

m) *de morbis Oculorum p. 55.*

n) *de morb. Oculor. edit. Germ. p. 545.*

aliis

aliis remediis admiſtum, partibusque impoſitum dolores haud mitigaſſe. Verum enim vero ſi ſenſum non ſopiat, poterit tamen, quod BOERHAAVIVS aſſerit, diſſolvere humores ſtagnantes, & aperire obſtructa vaſcula, quod præcipuum eſt in Ophthalmia, atque ita cauſam doloris tollere. Sed alibi °) dixerat idem laudatiſſimus Vir, in cataplaſmatibus receptum vim calefacientem habere, eam ergo & habebit in collyriis. Poſtulat vero omnis inflammatio non diſcutientia calida, ſed diſcutientia antiphlogiſtica, & refrigerare apta, hinc adeo magni uſus habentur ſal ammoniacus & ſacharum ſaturni, ſi in aquis ſic dictis refrigerantibus ſolvantur. Neque tamen & hæc, vere refrigerantia, quia tamen irritant, aliter prodeſſe ſolent oculo inflammato, niſi magna copia aquarum ſoluta fuerint. Memini cum Vratislaviæ per aliquot dies commoraretur Cel. Ophthalmiater TAYLORVS, atque me bis per horulam inviſeret, inter varia colloquia ipſum mihi ingenue confeſſum eſſe, inſtar arcani ſeſe habere collyrium ad ophthalmiam, ex unciis 8. aquæ roſarum, & ſachari ſaturni granis 4., atque tantundem ſalis ammoniaci. Quodſi vero tanta cautione oculo phlogoſi affecto immitti debeant diſcutientia & reſolventia antiphlogiſtica, quomodo acre & phlogiſticum Opium ipſi conveniet, licet etiam lacte muliebri dilutum inſtillaretur, quod AVICENNAE [p]) conſilium fuit. Quomodo cum refrigerantibus prudenter miſcebitur calefaciens, cum mollientibus & lenientibus, ut mucilagine ſem. cydon. albumine ovor. &c. acre hoc pharmacum? Nemo quantum recordor in vera inflammatione oculorum commendavit fel tauri, aloën, & alia amara acria, licet aliis morbis oculorum inflammationis expertium, ubi reſolutione ſtagnantium liquidorum opus eſt, eleganter inſerviant. Nemo ergo etiam ſat attentus ad omnia, facile ſuaſerit Opium. Igitur clariſſime conſpicitur, nec ſopiendi nec diſcutiendi reſpectu ophthalmiæ Opium poſſe convenire, atque morbum non ſaltem non levare, ſed ut omnia alia acria

o) *Catal. Plant. p. 362.*

p) *Lib. II. Tr. II. c. 526.*

acria & calida, a quibus Medentes in therapia & diæta adeo ſevere dehortantur, intendere & deteriorem reddere. Id ipſum quidam clari Viri non potuerunt prætervidere. *Si vehementiores acrioresque dolores oculos comprehendant, quam ut æger ferre queat, ne collyriis ad torporem inducendum efficacibus, ut plerique ſolent, confidas*, monet TRALLIANVS.[q]) Addit ſimul, *Multi namque Opium quoque inſtillare auſi, præterquam quod nihil prorſus dolorem mitigarint, etiam valde adhuc offenderunt.* Rectiſſime quoque ſcripſit LVDOVICVS SEPTALIVS.[r]) *In ophthalmia Opii uſus neque frequens eſſe debet, neque multus, quia ob amarorem mordet, & dolorem auget.* Non aliter WEDELIVS[s]) ſentit, *Oculis dolentibus*, inquiens, *Opiata minus proſunt extus applicita, quatenus amaritie iſta ardor potius conciliatur, quam lenitur.* Atque quod de auribus dolentibus dixerat, id & de oculis dicit HAMBERGERVS,[t]) nimirum his dolentibus, id eſt irritatis, applicatum Opium facile quatenus viſcidum & acre eſt, irritationem noxio gradu augere. Sane quæ oculis admoventur, ut mea faciam verba PISONIS,[u]) oportet lævia eſſe, molliaque ſine morſu; ad hæc acre & mordens Opium non pertinet. Genio inflammationis cujuscunque repugnat ingenium Opii, atque ut interne in Ophthalmia non convenit, ita etiam non conducit externo uſu.

q) *lib. II. c. 1.*

r) *lib. VI. §. 93.*

s) *Amœn. Mat. med. lib. II. ſect. II. c. 14. §. 9.*

t) *diſſ. §. 68.*

u) *lib. I. p. 199.*

dentibus

Ordo poſcit, ut jam ad Dentes accedam, videamque quomodo ad eos, & eorum dolores ſeſe habeant topica opiata ant-odontalgia, quorum omnium effectum negare velle inconſultum videri poterat, cum tot teſtimoniis id adſtruatur. Ut intelligamus accuratiſſime, quomodo hæc externa præſidia dijudicanda ſint, cogitemus omnem in genere dolorem tolli, ſi cauſa auferatur; ſi ſenſorium commune obtundatur, ut eam agentem non ſentiat; ſi continuitas nervi in loco affecto, cum ſenſorio communi tollatur. Non multum abſum, ut credam, Opium, quod interne acceptum, toties cauſam intactam relinquit, eam in Odontalgia, externa

actione

actione quandoque removere, & remotionem ejus juvare posse, cum aliis, quibus additur. Errhina naribus, attrahentia, rubefacientia vesicatoria nuchæ & temporibus admota, sæpius odontalgiam sævissimam levant, & nulla quidem alia ratione quam serum catarrhosum & rhevmaticum membranulas & nervulos dentis lacessens, ad alia loca revellendo. De emplastro catarrhali brandenburgico, quod in scrupulo uno circiter grana duo Opii, complectitur, meminit alicujus casus Cl. SCHVLTZIVS, x) ubi ab eodem imposito, acerrima materia cutem, super quam defluxerant guttæ erodens, evocata, omnem dolorem dentium hemicranoden feliciter abstulit, cum multa alia præsidia in vanum fuissent adhibita. Nonne vero hoc emplastrum egit, ut lene vesicans, nil hic sopienti virtuti tribui potest, id potius dum solum partem, cui imponitur, exulcerat, & epidermidem ejus elevat, emplastri totius vesicantem effectum juvit. Perinde vero fuisset, sive Opium infuisset emplastro, sive minus, modo alia ejus ingredientia eundem præstitissent vesicantem effectum. Simile sine dubio levamen fuisset insecutum, si illud emplastrum in usum vocatum esset, quod multis laudat RIDLINVS, y) ex anatica portione farinæ hordei & pulverisati piperis, quodque temporibus & post aures applicandum suadet. Post emplastrum opiatum, a catarrhali brandenburgico non multum abludens, arteriis temporalibus in odontalgia admovendum, massam suppeditat Cl. FAUCHARD z) ex radice pyrethri, pipere, zingibere, semine staphis, agriæ, macere, cariophyll. & cinam. cum aceto parandam. Hanc magnitudine fabæ in eo latere, ubi dolor sævit, inter genam & gingivam poni jubet, quo facto salivationem subsecuturam & dolorem cessaturum dicit. Caret hæc massa Opio, sed dives est acribus stimulantibus humorum affluxum allicientibus, idemque præstat ac si haberet Opium. Potest tamen & Opium idem præstare, ac alia acria attrahentia, rubefacientia, vesicantia, atque quandoque causam doloris tollere.

x) *diss. de Opiatis §. 43.*

y) *Cur. med. No. 823.*

z) *Chirurg. dentiste edit. germ. p. 152.*

 Vix

Vix mihi perſuadeo, id quando denti cavo applicatur, & nervorum ramulos immediate attingit, his narcoſin inferre, & hac ratione dolorem tollere, id enim ut ſtatuam, vetant rationes in antecedentibus ſuppeditatæ. Male illi, qui ab Opio denti indito mortui referuntur, id quod Paduæ Viro Veneto accidiſſe, narrat BENEDICTVS, ab Opio aliquoties denti molari immiſſo, periiſſe crederentur ab ejusmodi narcoſi topica, ad ſenſorium commune propagata. Etenim ſi perierunt, id factum eſt ſine dubio, quod aliquoties denti inditum Opium, maximam partem deglutiverunt. Si vero idonea ejus portio ea intentione applicaretur dolentibus nervulis carioſi dentis, ut vis ejus per hos nervulos communicaretur cerebro, quod ipſum ad ceſſationem doloris requiritur, præſtitiſſet remedium interne datum fuiſſe, ita enim multo certius eo penetrat. Rectiſſime mea ſententia RIVERIVS [a]) narcoticorum denti dolenti admotorum effectus, non minus quam cœterorum topicorum, admodum incertos eſſe, interne autem aſſumta certius dolorem conſopire teſtatus eſt.

Nunc vero diſpiciamus, an Opium denti inditum poſſit efficere, ut continuitas nervulorum dentis cum ſenſorio communi tollatur, quo ipſo tertius modus involvitur, per quem dolor ceſſat. Fieri autem hoc poteſt compreſſu, diſſectione & exuſtione affectorum nervulorum, quibus omnibus ii inepti ad ſenſum redduntur. Monet Illuſtr. BOERHAAVIVS, [b]) Si comprimatur nervus, qui egreditur per canalem oſſeum, aquæductum Fallopii dictum, & vadit inter proceſſum Maſtoideum, ad dentes, dolorem ſiſti, & huic obſervationi forte nituntur omnes illæ artes, quando pone aures emplaſtra & unguenta opiata pro ſedanda Odontalgia applicari jubentur. Diſſciſſioni nervulorum in dente nullus locus, tanto magis autem exuſtioni. De hac egregie agit Ill. van SWIETEN, [c]) poſtquam artem comprimendi, quæ Empirico cuidam in uſu fuerat, enarravit. *Sæviſſimam*

odon-

a) *Operum p. 237.*

b) *in Comment. ſuo ad aph. 229.*

c) *Comment. Tom. I. p. 369.*

odontalgiam, inquit, *compescunt omnia illa, quæ dolentem nervulum in dente destruunt, hinc si in croso dente pateat via stylo ferreo candefacto illum comburunt, cum doloris præsentissimo levamine, modo ad nervulum dolentem calor igniti ferri pervenire possit. Hanc methodum jam commendavit Hippocrates. Alii eodem effectu acerrima olea stillatitia caryophyllorum, Origani denti cavo imponunt, quæ statim nervum quem tangunt, ignea vi destruunt.* Perinde igitur est, si nervus destruatur, & ita continuitas ejus cum cerebro dissolvatur, sive causticum sit actuale, vel potentiale, opium autem vere causticum est potentiale, oleo caryophyllorum, cinamomi, ligno guajaco, camphoræ, radici pyrethri, piperi, zingiberi, spiritui vini fortissimo, aceto fortissimo, quæ omnia dolentibus cariosis dentibus indi jubentur a Practicis, acria & ignea vi neutiquam cedens.

Ex talibus opio sociatis constat remedium illud PARACELSI, quod ut infallibile commendavit BOERHAAVIUS. d) Ex talibus constat *Tinctura odontalgica Mynsichti* & *Wedelii*, quas laudatissima in permolesto hoc affectu remedia, cum aliis laudatis haud conferenda, diu jam salutarunt *Medici Vratislavienses.* e) Sed in his omnibus acria omnia æque juvant, ac Opium additum, sique juvare possunt, juvarent sine Opio, & Opium non aliter juvat, ac illa. Suadet de GORTER, f) si dens dolens non evelli possit, ut ad compescendum dolorem indatur narcoticum, vel ustione membrana interna privetur sensu. Non vero hæc duplex, ut videri posset, sed eadem prorsus medendi methodus est, cum narcoticum non aliter hic nisi urendo narcosin inferat. Sane si actio Opii topica in dente abluderet ab actione acrium urentium, caryophyllorum, piperis, guagaci, radicis pyrethri etc. valde absonum foret Opio sopienti habito dolorosamque irritationem obtundere debenti, summe irritantia in uno eodemque medicamento jungere. Dum vero Opium hic agit ut acre, acribus aliis admisceri potest, aut

d) *in Comment. suo ad aph. 229.*

e) *Hist. morb. Vrat. Anno 1699. p. 21.*

f) *Chirurg. repurg. §. 914.*

& omitti pro lubitu. Ut vero Opium & alia acria non tollunt dolorem, nisi adurant, & destruant nervulum, ita & hæc & illud, ubi destructio non absolvitur, dolorem exacerbant, & quandoque intensissimum reddunt, irritationem dolorosam irritatione medicamentosa juvando. *Hegesippo* apud HIPPOCRATEM g) *soporiferum inditum non obtinuit, sed magis & violentius insuper provocavit.* Atque hujus occasione WEDELIUS h) topica narcotica sæpe dolorem non tollere, sed violentum magis reddere asserens, tutius esse & melius dicit, ut interne propinentur. Sed sæpe & usus internus omnia pejora reddit, ut Sect. II. c. 3. §. 38. docui, quamvis cum aliis HORSTIUS i) multus sit, in eodem extollendo. Rectius Cl. YOUNG, k) qui de Usu externo prorsus tacet, quem sine dubio parvi facit, quamvis sæpe interne sumtum Opium Odontalgiam una nocte sanet, sæpe sæpius tamen illud esse irritum & noxium monet, & ne quidem certo constare dicit, quando profuturum sit. Ante paucas hebdomadas ipse, post juventutis annos nunquam eo hucusque vexatus, horribilem dentium dolorem perpessus sum. Cariosus erat & prorsus excavatus unus dentium Sapientiæ, & alius ex molaribus, carie incipiente adfectus. Unum & alterum, cum summis tormentis misere mulctarer, eximi cupiebam. Sed huic ut parcerem, suadebat Chirurgus, illum sine maxillæ læsione vix evulsionem admissurum ajebat. Sumsi una nocte bis laudanum, ob doloris atrociam, sed manifeste eadem inde ingravescebat. Confugiebam ad remedium *Paracelsi* omisso opio, ob rationes expositas, indebam denti oleum caryophyllorum, spiritum vitrioli, spiritum Vini rectificatissimum, tandem decoctum saturatissimum guajaci eidem admovebam, semper increscente ad rabiem dolore. Cogitabam cariei complicari rhevmatismum, igitur faciebam secari venam, capiebam frequentius Rob. Sambuci cum nitro, genæ applicabam simplex cataplasma emolliens, & pededentim tolerabilis reddebatur dira

g) *Popul. VI. sect. 6.*

h) *Opiol. p. 138.*

i) *Epist. lib. II. Sect. 16.*

k) *de Opio c. 28.*

ægritudo, tandemque cessabat prorsus, neque per Dei gratiam, dum sub Jove frigido & humido iterum cursito, recidivam passus sum, id quod domo exiens valde metuebam.

Sed misso, qui me hactenus detinuit, Ventre supremo & ejus partibus, venio ad regionem Ventriculi. Ad cardialgias & vomitiones levandas ipsi inconsultis adeo Medicis Opiatam Theriacam applicant semi-doctæ Matres Familias, neque tamen hæc domesticis saltem curis relinquitur, sed diu ipsam applicari jusserunt antiquiores & recentiores Medici, ut §. I. docui. Vidi ipse sat sæpe extra casum inflammationis, quo præsente perperam & cum damno in usum vocatur, inde pulchros successus. Nescio vero, an Theriaca foris applicata non esset æque iners, si aromata non haberet, ac intus sumta in variis affectubus iners observaretur, si destitueretur Opio. Toties juvant Ægros cardialgicos & vomentes fomenta spirituosa, & calida aromatica sine Opio, & sine dubio toties semper & ubique juvarent, quoties juvat Opio imbuta Theriaca. Nolim negare, aliquid sopientis elementi de Opio ex Theriaca penetrare posse per integumenta ad illud Viscus, in quo suam operationem incipit, & magnam partem ob summum ejus commercium cum sensorio communi perficit, quando interne capitur. Crederem tamen citiorem & certiorem effectum futurum, si ubi indicantur, aromaticis externis, jungeretur usus internus Opii, cujus tum dosis, Ventriculi subversioni tollendæ par judicata, immediate in illum agens, felicius suam operationem exeret, quam quæ per integumenta sese proripere, & ad ejus tunicas penetrare cogitur, antequam agat, a Medico non exacte in emplastro theriacali determinanda. Idem judicium esto de ejusdem applicatione super abdomen, in intestinorum morbis, in quorum medela non minus lubentius, si Opium permittitur, id vel solum, vel in diascordio, & theriaca, interne adhibitum, quam extus in usum vocatum mallem. Lumbis & Uteri regioni admotum Unguentum

regione Ventriculi

Comitiſſæ, ut roborandi fine irritum eſt, ita & ſpasmos abortivos vix avertet & coercebit, cum in libris forte quatuor vel quinque duos ſcrupulos Opii complectatur, quod in trochiscis de Carabe continetur, unde, ut bene notat Cl. SCHVLTZIVS, [l]) parum vel ſperandum ab illo vel metuendum erit.

l) *diſſ. de medicamentis Opiatis.*

Articulis

Pergo ad Articulos, & ægritudinem eorum, Arthritidem, ſpeciatimque Podagram. Vix equidem audeo contradicere aſſertis Clariſſimorum Virorum, quos antecedente §o. I. adduxi, puto tamen, me clariſſime monſtraſſe §o. II. Opium ſenſum haud minuere ut topicum. Dubium eſt, an Opium fuerit, an aliud remedium, quo *Servius Clodius*, Eques Romanus, magnitudine doloris in podagra coactus crura perunxit, quem poſtea ſenſu omni, æque ac dolore in ea parte corporis caruiſſe, refert PLINIVS. [m]) Olet hæc hiſtoria manifeſte vetus præjudicium. Majorem mihi fidem mereri videtur extra omnem exceptionem locatum PLATERI teſtimonium. [n]) Is nempe, licet alioquin plenus fiducia erga Opium, fidelis enarrat, ſe nunquam deprehendere potuiſſe, quod ab externo narcotico cuti applicato ea ſtupida aut indolens reddi queat, ſe interim ut certi aliquid cognoſceret, Maſſam Opii emollitam parti podagricæ dolenti applicaſſe, ſed ſine fructu. Velim hic in memoriam revocent Lectores mei, quæ de topicis in genere notavit Expertiſſimus Podagricus SYDENHAMVS. [o]) Nulla ipſi innotuerunt alia, licet plurima tum in ſe ipſo, tum in aliis adhibuerit, præter refrigerantia, quæ tamen omnino valde inſecura eſſe pronunciat. An vero Opium topicum aut refrigerat aut repellit? quis ejus ingenium cognitum habens non largietur, id & calefacere, & acrimonia ſua irritante attrahere, ergo hoc reſpectu dolorem lenire minime poſſe. An vero, ſi vere teſte experientia, cui tamen PLATERI Experientia refragatur, podagræ mulcendæ inſerviret, partem non refrigerans, nec conſtringens, nec ſtupefaciens, at ignem potentialem con-

m) *lib. XXV. c. 5.*

n) *Prax. lib. I. c. 5. p. 156.*

o) *p. 600. 601.*

continens, & externe eo potius, quam halitu narcotico agens Opium, forte ejus actio aliquid Analogi haberet, cum præstantissima cauteriorum materia, ut KÆMPFFERO [p]) vocatur, Sinensium & Japonensium Moxa, quæ igni aptissima, moderate glilscens scintilla minus conspicua temperate ardet, & urit, anne eadem ratione dolorem leniret, ac antiquis usitata verberatio cum urticis, vel inunctio balsami sulphuris terrebinthinati. Verum quomodocunque considerare aliquis voluerit Actionem Opii topici in Podagra, probe perpendere debet verba laudati SYDENHAMI. *Si quis*, inquit, *remediorum externorum, quæ pro anodynis indubitatis habentur, virtutem probare velit, non fucum sibi faciat eadem sub declinatione paroxysmi particularis applicando, quo tempore dolor jam sponte sua cessaturus est, quin potius sub initium Paroxysmi ista usurpet, & statim edocebitur, quam ficulneum sit illud auxilium, quam vana spes, qua de causa egomet jam a multis annis nulla remedia externa adhibui.* Addo ego his omnibus hactenus expositis, si SYDENHAMO [q]) Judice, laudani usum internum omittere præstat, nisi dolor patientiam multum vincat, præstare etiam deberet omittere usum externum, si etiam sensus obtusionem inde expectare licet, quod tamen vanum & frustraneum est.

p) *Amœnit. exotic. Fasciculo III. obs. 12. §. 3.*

q) *p. 601.*

Hæmorrhoidibus cum summo ardore dolentibus, perperam & male Opium applicari, non obstante ipsius SYDENHAMI & aliorum Clarissimorum Virorum consilio, sum convictissimus. Nocere potius manifeste debet, nisi forte pauculam ejus quantitatem superet, aliorum magis convenientium simul applicatorum copia & energia. Neque sopit hic, sed irritat, ut aloë & myrrha, olea adeo, ut verbasci ac hyoscyami, & unguenta omnia, nisi recentia fuerint, rancida acrimonia nocent, camphoram quoque non bene ferunt dolentes cœcæ hæmorrhoides, quomodo ferrent Opium æque calidum. Minus certe aptum his est discutiens, calida discutientia omnia nequaquam conveniunt, sola cura-

hæmorrhoidibus

tio

tio antiphlogiſtica prodeſt, ad quam epithemata mollia, refrigerantia, moderate adſtringentia, maxime ſaturnina ſpectant, a quibus abeſſe debet phlogiſticum Opium. Caute hoc applicandum vult ETTMÜLLERUS, [r]) cum ad Gangrænam diſponat. Si eam invitet aliis contranitentibus ſibi ſociatis haud impeditum, hoc non patrat virtute ſua infrigidante, & ſtupefaciente, ſed acrimonia ignea, inflammationem auget.

r) *in Colleg. Caſuali Caſ.* 13.

inteſtinis. Suppoſitoriis autem dum utimur, aut ſtimulandi aut mulcendi nobis eſt intentio. Prioris reſpectu poſſet equidem locum habere Opium, nemo autem Practicorum id facile huic fini unquam deſtinavit. Sed turpe eſt, ad demulcendum & mitigandum, in morbis illis confugere ad irritans calefaciens & mordens Opium, in quibus muco ſuo blando privatum, excoriatum, eroſum, inflammatum, exulceratum eſt inteſtinum rectum, quod ita ſeſe habens, non niſi mollia mucilaginoſa, oleoſa & leniſſima balſamica poſcit, irritationem, inflammationem, dolorem, teneſmum unice mitigare apta. Quam inepte talibus e diametro contrarium in ſuppoſitoriis adjicitur Opium! Nihil mihi in mea Praxi fuit cum perverſa adeo, & inter ſe pugnante medicatione. Sphacelum inditum ano Opium omnino excludere poteſt, quod eveniſſe paſſim Auctores memorant, non vero ſtupefaciendo ſenſum, ſed inflammatæ parti ignem addendo nondumque inflammatam ad inflammationem diſponendo, & tragicos eventus inflammationis citius accerſendo.

A Suppoſitoriis tranſeo ad clyſteres opiatos, quos licet interdum & ab his, ut ab illis mortem ſecutam ſcribant Obſervatores Medici, [s]) tamen varii Practici ſecuriores habuere, quam Opium per os exhibitum, quod interdum circumſtantiæ obveniant, ubi tuto id ventriculo committi nequeat, ut ex eorum ſententia in acutis, phreneſi humorumque æſtu, & inde pendentibus Vigiliis. Ita ſtatuunt poſt SAVANAROLAM, & ERASTUM, SENNERTUS & MERCATUS, quos

s) *Vide Tillingium de Opio p. 46. & Sennertum lib. VI. Prax. Part. VII. c. 1. qui varia exempla collegerunt.*

quos citat WEDELIVS,[t]) ipſe utroque modo vel ſuperiore vel inferiore gutture exceptum Opium officium ſuum facere, affirmans, melius vero praeſentius et tutius ἄνω aſſumptum, quam κάτω. Pro Vſu tamen hoc poſteriore, cum multis, ex quibus ſua hauſit, militat PISO,[u]) atque praeter citatos a WEDELIO, RIVERIVS[x]) contendit, quod laudanum opiatum in clyſteribus uſurpatum ſatis potenter et tutius ſomnum conciliet, quam per os exhibitum. Videamus jam accuratiſſime, quid veri his vel illis ſententiis inſit. Id extra controuerſiam locatum eſt, atque eviĉtiſſimum, Opium Ore aſſumtum primam et praecipuam Operationem, quae deinde per omnem neruorum ſyntaxin diffunditur, exerere in Ventriculum, et eidem appenſa inteſtina, omnemque periſtalſin debilitare, et inhibere. Pariter vero etiam, quod egregie notavit BOERHAAVIVS,[y]) certiſſimum eſt, ſi theriaca, mithridatium, diaſcordium, Philonium et ipſum Opium admiſceantur clyſteribus, intra horam ſubſiſtere motum periſtalticum, ita ut homines 24. horarum ſpatio, ne ſemel quidem alvum deponant. Ita igitur prorſus perinde eſſe videtur, ſive quis Opium ore deglutiat, ſive id clyſmate in inteſtina ſua faciat injici. Vix interim dubium eſſe videtur, citius commune ſenſorium affici debere, ſi illud ore capiatur, quam ſi per alvum infundatur. Quodſi autem penſitetur tripla, quadrupla, et adhuc majore quantitate ordinarie admiſceri clyſmatibus Opium pro una applicatione, quam ore ſumendum pro uno praebio praeſcribitur, conſequitur facile, tardiorem etiam ex craſſis inteſtinis cum cerebro et omni nervea ſyntaxi communicationem, tamen majori quantitate ſuppleri, adeoque eosdem effectus per totum corpus, et in omnibus ejus partibus inque omnibus functionibus ab opio mutandis expectandos eſſe, ſive minor ejus portio ore, ſive major inteſtino recto excipiatur. Obſervavit Cl. STUBS[z]) Jamaicae incolis familiarem eſſe curationem colicæ per enema ex libra una ſpiritus Vini communis,

t) *Opiol. p. 138.*
u) *lib. III. p. 103.*
x) *cap. de Phrenitide.*
y) *de morb. Nerv. p. 701.*
z) *Philoſ. Trans. No. 37. p. 271.*

munis, ſed inde mirum quantum eos inebriari, et furioſe debachari. Inebriationem a Clyſtere ex vino in muliere abſtemia habet etiam BORELLVS, [a]) qui ab ejusmodi clyſteribus vinoſis quandoque falſam phrenitidem inſequi ſcribit, atque vere delirium ab enemate ex vino & aromatibus eveniſſe, notat RHODIVS. [b]) Nonne igitur & Opium ſpiritui Vini & Vino analogum, clyſmate applicatum, æque turbare poterit cerebrum? quamvis majori doſi opus ſit, quam quæ pro turbatione cerebri ore aſſumenda fuiſſet. Id ſane multae obſervationes docent. In Cane, cui opium aqua ſolutum, ut clyſma injici fecerat LORRY, prorſus eadem phoenomena obſervavit, ut in aliis, quos id deglutire coëgerat, ſpumam ante os, tremorem per totum corpus, nutans caput, pedes poſteriores paralyticos ſomnolentiam cum pavoribus. Non vero opus provocare ad animalia bruta. Uxorem alicujus pharmacopoei, ex applicatione clyſmatis opiati, ob atrociſſimos dolores coli, incidiſſe in Coma annotavit SALMVTHVS. [c]) Seni nephritico, cui ad ſedandum dolorem opium in clyſtere miniſtraſſet, id linguae titubationem ad tempus induxiſſe, retulit PLATERVS. [d]) Virum quendam extinctum ab imperito Medico, qui renuente docto Pharmacopoeo ipſe doſin nimiam a ſe præſcriptam, propria manu clyſteri immiſcuit, BORELLVS [e]) narravit. Non igitur immerito ſcripſit GEOFFROY, [f]) *Opium cum clyſteribus in inteſtina injectum eosdem producit effectus, ac per os ſumtum, imo ſæpe majores, & graviora nonnunquam inducit ſymptomata.* Vix ergo probari poterit ſecurius eſſe Opium in inteſtino recto, & colo, quam in Ventriculo, facile nempe æquare poteſt vis a largiore doſi in inteſtinis craſſis hærente ad cerebrum longiore via pergens, illam vim, quæ a parciore in Ventriculo hærente breviore via ad id defertur. Omnibus rite expenſis potius conſtare debet, multo ſecuriorem eſſe Uſum per os. Merito HECQVETVS [g]) Praxin illam, qua Opium ſolutum clyſtere infunditur

a) *Cent. I. obſ. 56.*
b) *Cent. I. obſ. 38.*
c) *Cent. II. vel III. obſ. 97.*
d) *Obſ. lib. I. p. 136.*
e) *Cent. IV. obſ. 92.*
f) *Mat. med. Tom. II. p. 713.*
g) *p. 281.*

tur taxat, quia dosis nimis incerta est, et facile damna inducere possit. Sane non relictum est Medici arbitrio, determinare pro lubitu, quantum energiæ de dosi largiore infusa cum clysmate nervis communicare debeat, cujus mora in corpore mox per brevius, mox per longius temporis intervallum durat. Determinatio vero illius doseos, quam ore capiendam suppeditat Medicus, prorsus illius libertati subjacet. Præferendus ergo omnino Usus Opii, qui ore obtinet, clysmatibus Opiatis, nisi aliquid assumtioni in Ventriculum et retentioni in eodem adversetur, ut enormis Vomitus, ingesta pharmaca sine permissa ipsis ulla actione extemplo rejiciens; praeferendus ille usus per os tanto magis, quo magis certum est omnem morbum intestinalem si opio indigeat, æque certo ab Opio in Ventriculo hospitante hujus virtutem expectandam habere, quam si immediatus contactus Opio cum intestinis intercedat. Observavit quippe Cl. ALSTON, h) sæpe vehementissimum tenesmum uno momento aliquibus guttulis laudani liquidi expugnatum fuisse. Congrua dosi Opii exhibita eundem effectum vidit YOUNG, i) qui dysentericum adeo tenesmum opio per os exhibito, & demulcentissimo enemate sine addito opio sanandum esse docet. Sique forte non in recto intestino & colo, morbi sedes est, sed in intestinis tenuibus, & a ventriculo, & a recto intestino, æque longum iter erit ad locum affectum, vi medicatrici Opii decurrendum. Non diffiteor, me plus simplici vice & ut Collegis meis haud reluctarer pertinax, & ut effectum penitius addiscerem, clysmata Opiata infundi ægris fecisse; verum semper anceps hæsi, anne prorsus idem emolumentum, quoties illa juvamen attulerunt, a deglutito Opii præbio, ejusque repetitione expectandum fuisset. Fœmina sexagenario major, cœteroquin utcunque sana, inclinante autumno sub vesperam frigori semet exposuerat, largiterque comederat horæos fructus. Altera die immoderata corripiebatur diarrhœa, ita ut fere sine ulla intermissione

h) *Observ. Edinburg. No. XII. sect. III. §. 12.*

i) *Sect. VIII.*

per multas horas, ad leuiſſima tormina & murmura in inteſtinis, alvus flueret, fæcibusque omnibus expulſis, tandem liquamen tenue ſaltem magna copia egereretur. Data erat laudani liquidi doſis ſine fructu, ſumebatur potio ex aquis aromaticis, abſorbentibus, & theriaca ſingulis horis. Cum nil efficeretur, clyſma bis applicabatur ex decocto Cort. Granatorum, cum Therebinthina vitello Ovi ſubacta & theriaca. Sic remiſſio fluxus obtinebatur, murmuraque inteſtinorum aliquoties ferebantur, ſine excretione ſtatim ſubſequente. Tandem in uſum vocabantur pilulæ ex theriaca adjecto ſucco catechu iteratis vicibus. Ita prorſus ſilebat fluxus & ægra reſtituebatur. Nonne vero decoctum adſtringens cum terebinthina æque profuiſſet, ſi theriacæ idonea quantitas vim morbi tandem ſuperans per vices ore fuiſſet aſſumta? Vidi vero alio tempore evidentius perinde eſſe, in ejusmodi caſu, ſive Opium ore, ſive inferiore gutture ingeratur. Fœmina 48. annorum laxa fibra, ſucci plena, vitæ ſedentariæ deditiſſima, adeo copioſa diarrhœa laborabat, ut Medicus cohibitione opus eſſe cenſeret. Præſcripſerat pulveres ex abſorbente ſucco catechu, & laudani grano dimidio ſingulis 4. horis capiendos. Sumſit 8. tales pulveres ſine fructu. Dedit igitur Conditum theriacam habens per idem temporis intervallum repetendum. Advocabar tum ego, cumque ægra nauſeoſum remedium quereretur, proponebam clyſma ex decocto Granatorum, terebinthina cum vitello ovi ſubacta et theriaca. Applicabatur, videbanturque deinde dejectiones remittere. Sed denuo ingraveſcebant. Conſulebat ille diaſcordium ad drachmam unam ſingulis 4. horis capiendum. Ob generoſas has & iterandas doſes putabam abeſſe poſſe clyſma, ſed ille conjungendum putabat, quin & minorem a me præſcriptam doſin theriacæ ad dimidiam unciam usque augebat pro una vice, veſperique & dein altero mane injici volebat. Sed & una & altera vice brevi rejiciebatur, dejectionibusque perdurantibus iterum 8. vicibus

ſingulis

ſingulis 4. horis drachma una diaſcordii ſumebatur, malo mitius tum affligente. Hinc eadem doſis adhuc ſingulis 8. horis 6. vicibus dabatur. Sicque morbus tandem ad tempus vincebatur. Mirabuntur, ut obiter notem, Lectores mei, tanta vi opiatorum opus fuiſſe, ad ſimplicem diarrhœam ſuperandam. Forte vero ſi mea conſilia fuiſſent admiſſa, fluor alvi ſine ullo dolore, ſine ulla febre, in laxo corpore, & laxis inteſtinis, quæ ingeſta immutata emittebant, roborantibus unice datis citius auſcultaſſet, qui lacte, lacticiniis tenuibusque juſculis ſaltem aſſumtis aliquoties exacerbabatur, ſicque inertiæ & languori fibrarum ſuos natales ſe debere luculenter, ni fallor, commonſtrabat. Sed de his ſatis.

Quodſi vero clyſmata Opiata flagitari videantur, aut Practico ad omnia, quæ hactenus diſputavi, non attento magis arrideant, quam Opium ore ſumendum, non tamen unum idemque eſſe putaverim; ſive Opium, laudanumque ſolum, aut Opium in theriaca & diaſcordio recipiatur, quamvis doſis ſimplicis Opii cum ea quam compoſitum habet ſit prorſus eadem. In theriaca & diaſcordio, Opium ipſum acre, largo ſtipatur comitatu aromatum, radicum, herbarum, ſeminum, gummi, reſinarum, balſamorum acrium, quæ omnia in omnibus morbis inteſtinorum, ſi eorum indoles rite æſtimetur, ſalubria aut adiaphora nemo bonus Medicus habuerit. Ubi ingenium ægritudinis cum opio acria calefacientia aut permittit, aut & poſtulat, ut in diarrhœis ſimplicibus, colicisque & vomitubus a cauſa frigida ſine febre, non ſaltem nil nocet, ſed præſtat Theriacam, mithridatium & diaſcordium præ Opio exhibere. Aliter vero cenſendum eſt, quando acre ſtimulans inteſtinis inhæret, quando ea diatheſi inflammatoria, aut vera inflammatione laborant inſuperque eroſa, excoriata, exulcerata ſunt. Viſciditate ſua, ut gummata, ſagapenum & ammoniacum, ita & opium plicis inteſtinorum ſe inſinuare poſſe, & moras nectere, igitur caute agendum eſſe, & ſi cum clyſteribus infundi debet, antea ſolvi

& bene dilui debere monet WEDELIVS.[k]) Pariter de Opio cautionem tenendam inculcavit HERRMANNVS:[l]) *Additur*, inquit, *etiam clysteribus, sed decoquitur in nodulo inclusum, ne se applicans intestinis tormina excitet.* Si hoc tenendum est de uno soloque Opio, non sane satis mirari possum, tot illustres Practicos in dysenteriis, in quibus intestinorum irritatorum, nudatorum, inflammatorum, exesorum, exulceratorum summa sensibilitas est, non tantum non reformidare, sed liberaliter & unanimi consensu commendare in enematibus largas doses theriacæ. Quotquot existunt Medici, qui de hoc morbo laudabiliter scripserunt, omnes quam severissime in Curatione cavendum jubent, ab omnibus qualibuscunque acribus, quæ ulla ratione nimis jam irritatos nervosos intestinorum villos magis adhuc irritarent, hinc tantopere laudant mollia mucilaginosa, oleosa pharmaca, lac, tragacantham, gummi arabicum, radicem altheæ, sal ab, oleum amygd. cremorem hordei etc. Attamen nihilominus, ex tot acribus & calefacientibus compositam theriacam, in qua solum Opium ad medelam facere potest, omnibus reliquis ingredientibus ne hilum proficientibus, applicant, collaudant, & præter omnem necessitatem ignem corpori ægrotantis inferunt, qui si moriatur, unice nata ex igne inflammatorio gangræna perit. Quis mediocriter attentus non capit, quando ut SYDENHAMVS convenienter loquitur, omnis morbi dysenterici vis ad unum intestinum rectum tendit, quando id eapropter nudum, excoriatum, erosum, inflammatum, exulceratum fuit redditum, non nisi emollientissima & demulcentissima clysmata locum habere. Hac tamen rerum facie non obstante peritissimi Viri jubent, ut ita comparato intestino recto, immediate applicetur in theriaca, cum Opio, piper, dictamnus, zingiber, cardamomum, scilla, agaricus, calamus aromaticus, galbanum, sagapenum & quæ sunt reliqua, quibus omnibus solis, in intestino recto sanissimo, facili opera tenesmus

k) *Opiol. lib. II. sect. III. c. 2. p. 139. 140.*

l) *Cynos. mat. med. Part. I. c. VIII. p. 625.*

nesmus creari posset. Nonne satius foret, in torminibus, & tenesmo dysenteriæ, indicatum Opium, quod solum ne quidem nisi valde solutum & dilutum, ob proprium ingenium acre intestinis sensibilissimis applicare vellem, in magna copia lactis, aut oleo aut decocti emollientissimi, in qua cessat esse acre, non interim cessans esse Opium, dissolvere, & missis omnibus aliis acribus additamentis, inde clysma conficere? Dissolvitur equidem ex præscripto eorum, qui Theriacam in clysteribus adhibere amant, & hæc in lacte, in decoctis sem. lini, rad. alth. etc. additis blandissimis oleis, sed pugnat hæc miscela inter se invicem, acrisque & calidus apparatus unciæ unius vel & unius cum dimidia theriacæ, ex consilio adeo SYDENHAMI in liquoris mulcentis libra dimidia non obtunditur & enervatur, sed enervat potius omnem vim mulcentem liquoris, quam tamen cupimus, & intestinis morbo laborantibus destinamus. Longe facilius gr. ij, iij, vel iv acris Opii ita occultantur in libra dimidia lactis, & addito eidem oleo, ut plane non aut leviter saltem irritent, salva manente eorum virtute anodyna, quæ si opium haud inesset theriacæ, in hac prorsus nulla foret. At vero clysma ex mero oleo, aut ex speciebus mucilaginosis, dato simul eodem tempore ore assumendo Opio, æque forte certo sopit, & lenit, quam si ultra unciam Theriaca in clystere intestinis injicitur. Si judice YOUNGIO, nisi irritatio tollatur, opium non nisi ad tempus tenesmum mitiget, hicque exspirante vi Opii iterum redeat, quid expectandum erit, si una cum sopiente Opio, irritantia eodem tempore loco affecto applicentur. Attendi velim curatius ea, quæ habentur apud præstantissimum de dysenteria Scriptorem DEGNERUM, si SYDENHAMUM excipias, omnes forte reliquos post se relinquentem. Laudat ille m) clysteres ex oleo lini, & lacte vaccino addita theriaca, vel ex solo puro puto & solummodo tepefacto oleo lini. Utrumque genus clysterum summo fuisse emolumento dicit,

m) Cap. III. §. 59.

cit, dolores & tormina mirum quantum compescendo. Sed addit, se imprimis observasse purum oleum lini in sedandis doloribus præ cœteris laudabili effectu pollere. Adeoque nisi omnia me fallunt, hoc priori, quod Theriacam habet, ipse præfert. Sane si unquam, quod Autores memorant, Opium ut in suppositorio, ita & in clysmate admotum, mortem exclusit, non facilius eam excludere potest, quam in intestino recto dysenterici. Non vero si id hoc patrat, eam inducit cohibendo sanguinis motum, verum eum incitando, copiosius irritatione alliciendo, inflammationem augendo, & eam ad necrosin disponendo, tantoque certius, si acribus pluribus juvetur. Usurpavi olim ipse, Sydenhamianam medendi methodum præcipue meam faciens, in dysenteria sananda, Clysmata theriacalia, verum cum inde aliquoties ardorem & dolorem exacerbatum, & tenesmum, loco sperati leniminis, multo graviorem redditum observarem, destiti ab hac medela lubens, solaque demulcentia clysteribus conficiendis destinavi, atque Opium non nisi ore assumendum ægris meis porrexi. Falli sæpe mirum quantum credo Medicos, quando hi, ubi clysma theriacale dysenteriam non sanat, sed pejorem fieri sinit, insuperabilem vim morbi accusant, dum minus bene quadrans remedium accusare debebant.

§. V.

Omnia hæc & valent circa usum chirurgicum.

Superest Usus Opii chirurgicus, quem si æqua inquisitione expendo, talem deprehendere in inflammationibus, vulneribus, ulceribus, quicquid agam, non possum, qualis Viris clarissimis videtur. Non levatur vulneris dolor, nisi heterogeneum, & id omne, quod irritare valet, eximatur, nisi tumor ejus inflammatorius tollatur, nisi nervorum læsioni consulatur. Id ni fiat, aut fieri queat, nil juverit applicavisse emplastra & cataplasmata opiata, a quibus & sensus, manente, nondumque remota causa, obtundi nequit, per sæpius dicta. Imo vero potius sua ardente acrimonia am-

ambuſtis, & inflammatis partibus admotum, ſenſum ardoris debet augere, & omnes ejus ſequelas intendere. Tantum certe abeſt, ut quod inter alios eloquitur FABRICIVS ab AQVAPENDENTE, [n]) Opium cum aliis narcoticis membris inflammatis, ubi calor ſummus eſt, admotum, ſua vi infrigidante magnum emolumentum adferat, ut potius prorſus contrarium pateret. Recte Felix WÜRTZIVS ſcribit: [o]) *Sunt alii, qui Opium addunt Unguentis ad ambuſta, ſed quantum ego intelligo, exiguo cum fructu. Gummi hoc etiam in nullis Vulneribus eſt utile, nam externe admotum non lenit, & refrigerii ſenſum ciet, ſed experientia teſte ardet in vulneribus & ulceribus.* Conſentit ex recentioribus ALSTON, [p]) qui ſolutum in aqua Opium quoties excoriatis partibus & vulneribus applicavit, ſe ſemper id urens & mordens, ut ſpirituoſa quævis inveniſſe notat, dolore per aliquot minuta durante. Facile intelligo, detergentia vulnerum & ulcerum bonumque pus motura omnia eſſe acriuſcula, vel & acria, hisque aliquando ad impuritates abſumendas opus eſſe. Atque huc traho ea, quæ lego apud BERGERVM. [q]) *Sæpe*, inquit, *ſolutionem Opii ſpiritu vini factam vulneribus & ulceribus ſero tenui manantibus cum turunda inditam novimus, nec inde aliud eveniſſe obſervavimus, quam exſiccata loca manantia, & bonum pus genitum fuiſſe.* Dandum hic aliquid ſpiritui Vini, cœterum vero Eſſentia Opii nil aliud præſtitit, quam præſtitiſſet Eſſentia ſuccini, Aloës, myrrhæ, etc. vel alia calida & acria. Uſum topicum opiatæ Theriacæ in vulneribus venenatis, de quo inter alios agit FABRICIVS ab AQVAPENDENTE, [r]) antiquitati communis error introduxit, Theriacam eſſe univerſale Antitoxicum, quo præjudicio ruente, corruit omnis vis remedii. De Gangræna Opio cohibenda miror tanta fiducia ſcribere HECQVETVM. Ut falſum eſt, Opium inſito ſuo frigore et ſtupefaciente vi partibus, quibus imponitur gangrænam inducere, ita et falſiſſimum eſt, id im-

n) *Chirurg. Part. I. lib. I. c. 7. in fine.*

o) *Part. II. de Curat. Vuln. c. XVI. p. 294.*

p) *Obſerv. Edinb. Tom. V. Part. I. No. XII. ſect. III. §. 8.*

q) *diſſ. de Vi Opii rarefaciente §. 2.*

r) *Part. II. c. 113.*

TRALL. *Uſ. Op. Sect. IV.* Ee pugna-

pugnare Gangrænam. Certius eſt, quamvis hoc judice BOHNIO [s]) inter traditiones vulgi referatur, id membris inflammatis admotum, gangrænam ad mortificationem usque inducere poſſe. Novit eximius TISSOT, [t]) Fautor & Amicus meus æſtumatiſſimus, hominem, digitis unius pedis carentem, quos perdere debuit ex horrenda Gangræna, cito excipiente applicatam Tincturam Opii, ſcopo phlegmonoïdeum dolorem fugandi. Quamvis vero opiata ſua narcoſi inflammatæ parti putredinoſam corruptionem haud inferant, præſtare tamen hoc poſſunt ſua acrimonia irritante, rarum quippe non eſt inflammationem, quæ vero antiphlogiſtico remediorum apparatu reſolvi aut in benignum abſceſſum converti potuiſſet, acribus calidis quibuscunque, Opio analogis, reſolvendi fine imprudenter admotis in Gangrænam abiiſſe, id eheu! plus ſimplici vice vidi.

Nolo dum in inquirendo uſu topico Opii in Chirurgia occupor, ſilentio prætermittere Cancrum. Poſt alios bene multos, qui eidem favent in hoc diro ægritudinis genere, unus inſtar omnium allegatus ſufficit Illuſtr. van SWIETEN. [u]) Emplaſtris admiſceri dicit Vir ſummus narcotica, quæ ſua efficacia nimis irritabiles nervos per cancrum & ejus integumenta diſperſos, ſopiant parum, ſicque metuendum hic pruritum compeſcant & moleſtos dolores lancinantes ſedent. Ita ſtatuit ob receptam ubique hanc ſententiam; pagina vero antecedente notaverat irritationem externam ſummopere nocere, & hoc ipſum probaverat §o. 495. Ego ubi hæc, ut omnia ejus ſapientiſſima effata expendo, & vim agentem opii, ingeniumque Cancri inter ſe confero, facile eo deducor, ut credam, haud magis externum uſum Opii eidem competere, quam internum, de quo ſuffultus Auctoritate YOUNGII [x]) in ſuperioribus clariſſime commonſtravi, quod non conveniat, ſed obſit potius. Prorſus caret Opium extus in uſum vocatum vi ſopiente; multoties hoc ex hactenus dictis innotuit; irritat vero certiſſime

s) *de officio Medici dupl. Part. I. Cap. 19. p. 363.*

t) *Tract. de Variolis etc. ad Hallerum p. 14.*

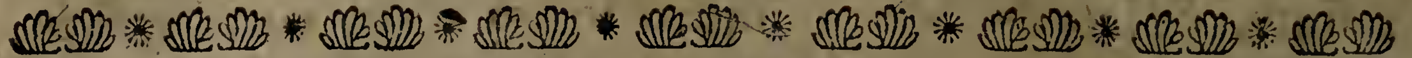
u) *in Comment. ad §. 507. no. 1.*

x) *ſect. 29. quam totam hic legi velim.*

tiſſime, & interne adeo ſumtum totam cutem prurire facit, non ergo pruritui cancri leniendo ulla ratione inſervire poteſt. Habent & ſaturnina & omnia emollientia, ſi applicentur, ſua vitia, ut eleganter docuit laudatus YOUNG: Si verum eloqui voluerimus, nondum innotuerat Orbi medico vere utile remedium vel internum vel externum ad cancrum, niſi ſimpliciter palliativum, antequam Celeb. STÖRCKIVS in publicum produceret ſuam Cicutam; neque enim lignum Guajacum, Cortex peruvianus, & Mercurius, paſſim laudata remedia, neque alia innumera, ſuſtinere potuerunt ſpecifici Elogium. Nondum hactenus hic loci in Pharmacopoliis obtinere potuimus Succum expreſſum ex Hba. Cicutæ recenti, ad extracti conſiſtentiam deinde inſpiſſatum. Scio tamen, & ex herba ſiccata paratum non mediocrem fructum præſtitiſſe. Neque dubito tot Obſervationibus a Cel. STÖRCKIO ſub auſpiciis Illuſtriſſimi van SWIETEN collectis, & a peregrinis Medicis ſuppeditatis convictus, veriſſima fore, quæ ſcripſit utiliſſimi Generi humano remedii Inventor: [y]) *Si fœminæ ſtatim in principio mala ſua detegant, & ſi Medici debito tempore cicutam applicent, certus ſum, nos intra aliquot annos raro viſuros mammarum cancrum.* O quam felices tunc carebimus omnibus inſufficientibus ad eum remediis, & internis, et topicis! Atque hactenus dicta de Uſu Opii topico ſufficiant, quem in Praxi medica eſſe egregie inutilem, hactenus evidenter evici. Optimus de Opio ſcriptor practicus YOUNGIVS de illo, quod bene notari volo, penitus tacet, tacensque, ni fallor, monſtrat, quam parum illi tribuendum eſſe ſtatuat.

y) *de Cicuta libello II. p. 291.*



CAPVT VIII.

Opium Venenorum Antidotum,
et
Opio Veneno paranda medela.

§. I.

Limites Opii ut antidoti

Non plenarie ſatisfacerem omni Argumento, quod de Opio mihi pertractandum ſumſi, niſi quædam adhuc adderem, de ejus energia ad coërcendos deleterios & mortiferos effectus, qui ab aſſumtis Venenis Corpori humano eveniunt. Memoratu dignum eſt Antiquitatem medicam, quæ tamen communi conſenſu Opium ceu Venenum horrebat, illud nihilominus tot antidotis famam adeptis, & ſub variis denominationibus inclareſcentibus, per multa Secula admiſcuiſſe, quæ omnia demto opio evanida & futilia futura erant. Merentur omnino, ut hic legantur verba AETII: [a]) *De Mithridate magno illo belli duce referunt, quod Theriacam quidem non biberit, neque enim adhuc in uſu erat, verum ex alterius antidoti, quæ poſtea Mithridatica ab eo appellata eſt, uſu ita corpus apparaverit, ut nulla veneni vi lædi poſſet, & cum etiam lethale pharmacum accepiſſet, mori non poſſet, ita ut cum ab hoſtibus vinceretur, & ſemetipſum interficere vellet, plurimo veneno hauſto, vocato quopiam ex Amicis, jugulum præbere debuerit. Quare vides, multæ mixturæ pharmaca multam etiam vim habere, ut corpora vel non, vel difficulter veneno obnoxia reddantur. Atque hac facultate imprimis theriacam præditam eſſe conſtat.* Sane hæc ab inventionis principio, fere ad Sydenhami tempora, ad abuſum usque, pro ſummo alexiterio habita eſt, adeo ut perperam, & in innumerabilium hominum exitium, malignis morbis a miaſmate venenoſo, opinione per manus tradita

a) *Tetrab. IV. Serm. I. c. 90.*

dita

dita deduci ſolitis, febribus varioloſis, purpuraceis, petechialibus, peſtilentialibus opponeretur, plusque mali, quam ipſa decantata malignitas patraret. Dari hi errores debent ignorantiæ purioris phyſices, chemiæ, & pathologiæ, dum autem his ſcientiis perfectioribus redditis adjuti, noſtra ætate ingenium venenorum, eorumque actionem in corpus, accuratius novimus, ipſiusque opii indolem penitius intelligimus, atque Anatomes beneficio modum, quo id necat, indagare poſſumus; longius omnino abeſſe debemus, ut eidem, & omnibus illis compoſitionibus, quorum hoc princeps eſt ingrediens, elogium Antitoxicorum univerſalium tribuamus. Equidem Illuſtris BOERHAAVIUS licet diſertis verbis Opium Venenis annumeret, [b]) tamen & ad primaria, & fere communia contra omnia ferme venena antidota, ſi ſingularis eorum natura ignoretur, idem Opium refert, [c]) at nihilominus etiam opiatis, diaſcordio, mithridatio, theriacæ, minus tuto fidem haberi, ut Univerſalibus therapevticis andidotis profitetur. [d]) Igitur ex his primo intuitu ſibi contrariis viſis adſertionibus patet, Virum ſummum eo ſaltem intellectu Opium fere commune antidotum ſalutare, quod multis in veneficiis, nequaquam autem in omnibus, datum proſit. Quomodocunque vero comparatum ſit venenum cognitum, quod infecit ægrum, eo reſpicere debet Medicus, 1. ut id quantocyus antequam totum corpus affecerit, & deſtruxerit, expellat, & quidem tali via quæ ejus indoli, & loco ubi hæret, conveniat; 2. ut illud immutet, & invertat, ac iners reddat, quo lædere nequeat; 3. ut effectus ejus, per quos necem adfert, omni arte impugnet. Quod primam intentionem attinet, dum nullam aliam evacuationem Opium movet, quam cutaneam, reliquasque omnes inhibet, facile clarum eſt, tum ſaltem id locum habiturum, quando venenum ita comparatum eſt, ut diaphoreſi eliminari queat, id eſt, quando eſt volatilis indolis, quando in humorum oceano vagatur, aut quando

b) *inſtit.* §. 1138.

c) §. 1129.

d) §. 1132.

externæ corporis parti insinuatum est, & illi adhuc inhæret. In his casibus omnibus, modo febris valida haud urgeat, quæ calida diaphoretica prohibet, Opium, Theriaca, Mithridatium pulchre prodest; ergo tum maxime, quando subtilissimum miasma venenatum ex aere humores infecit, sine inducto ipsis æstu; porro quando morsu animalis venenum per partem cutaneam corpori illatum est, ita enim illud mature humoribus a centro ad peripheriam motis dissipatur, & eliminatur. Theriaca vel *ἀπὸ τῶν θηρίων* a feris bestiis, vel a viperis, quæ in suam compositionem recipit, ita appellata (cum *Bruno* in lexico medico, *τῷ θηρίῳ* adsignet, quod speciatim viperam denotet) olim maxime adhibebatur demorsis ab animalibus venenatis & rabidis. Ad basilisci morsum jam papaveris succum laudaverat DIOSCORIDES. [e]) Theriacam in viperarum, cerastæ, aspidum, natricum terrestrium plagis, parvarum bestiarum ut vesparum puncturis, draconis, ut & scorpionum ictubus extollit AETIVS, [f]) & recentiore ævo tanquam infallibile remedium ad morsum canis rabidi cum nonnullis aliis adjectis BARTHOLINVS [g]) commendavit, quo toto Respublica medica simile vix habeat. Atque in hisce casibus vere potest usui esse, expellendo venenum ex corpore, per perspirationem & sudorem, maxime si sat diu inflictum vulnus apertum servetur. Ita quoque Mithridatium a Mithridate Ponti Rege nomen sortitum, si id tale fuit, quale a *Damocrate* habemus, illum potuit forte tutum a Venenis præstare, quæ ab animalibus metuere debebat, namque non habebat, cur ab arsenico, mercurialibus, & salibus rodentibus aliisque chemico labore paratis timeret, dum hæc omnia ejus ætas prorsus ignorabat, diuque post ejus tempora his nondum notis, Mithridatium generalius habere poterat antitoxicum. Nil tamen peculiare habet Opium, & theriaca præ alio quocunque diaphoretico. Belle de morsu Viperæ tractans MEAD, [h]) *nec tamen expedit*, inquit, *hoc ipso in casu ægrum farragine theria-*

e) *lib. VI. c. 20.*

f) *Tetr. IV. serm. I. c. 111.*

g) *Act. med. Hafn. II. obs. 119.*

h) *de Venenis pag. mihi 29. edit. lugd.*

theriacarum antitoxicῶν defatigare. Sal enim Viperarum ſolum huic operæ ſufficit, juſta quantitate & debito tempore datum, repetitumque hoc ſolo adminiculo, quod æger lecto commiſſus levem ſudorem promoveat. Ego autem ſal CC. & alia volatilia, facile idem præſtare ac ſal volatile viperarum crediderim. Verum enim vero, ut talia omnia appoſite exhibentur, quando humorum fluxus ad cutis cribrum dirigendus eſt, & perſpiratio movenda, ita abſurdo auſu theriaca & mithridatium porrigerentur, quando ore acceptum deglutitumque venenum acre, minerale, in Ventriculo continetur, ſymptomatibusque enatis docet, quod ibi ſedem ſuam habeat, tali enim remedio, maxime regimine ad diaphoreſin compoſito accedente, altius id in corpus adigeretur. Ad Venena itaque mineralia fixa notante BOERHAAVIO, [i]) ineptiſſime omnia Opiata adhiberentur, cum fixum Venenum mobilius & ferocius redderent. Potius rebus ita conſtitutis omnis opera ita dirigenda eſt, ut quantocyus illud Vomitu moto, breviſſima via ex corpore proſcribatur, taliaque emetica adhibeantur, quæ acrimoniæ rodenti ſunt contraria, ſimulque eam obtundunt, & involvunt, ut aqua tepida, mellita & oleoſa.

i) *Præl. Hall. ad §. 1132.*

Secundum momentum quod concernit, immutationem & inverſionem veneni reſpiciens, ſi omnes claſſes, ad quas venena reduci poſſunt, quam ſolertiſſime adſpiciantur, ſtatim patet nullum dari ex iis, cujus indoli ſpecifice contrarietur Opium. Neque enim acidis alcalino, neque alcalinis acido ingenio adverſum eſt, neque corroſivæ neque cauſticæ venenorum energiæ eſt oppoſitum, neque conſtringentem, inviſcantem, coagulantem venenorum vim, ſua vi impedire poteſt, multo minus narcoticam efficaciam ſua narcotica efficacia delere; verbo dicam, nullius veneni characterem ſpecificum directe Opium poteſt immutare, & inertem reddere. Scripſit BOERHAAVIUS [k]) Theriacam, & omnia alexipharmaca hactenus cognita, contra acria & roden-

k) *in Commentario in aph. ad 1136.*

rodentia venena meras nugas esse, verum merito hoc assertum ad venena sine exceptione omnia, trahi potest, & debet. Bene & solide docuit Cl. JUSSIEU [l]) Theriacam non valere adversus venena acria. Prorsus autem ridiculum, nisi potius flendum est institutum, Opio nimio copia assumto & ut Venenum agenti, opponere opiatam Theriacam, ut docet FORESTVS [m]) ex Veteribus quibusdam & BERTRVTIO. Imprudenter etiam apud SALMVTHVM [n]) semine hyoscyami narcotico assumto, post Vomitum data est cum lacte narcotica theriaca, misere pro universali alexiterio habita.

Restant adhuc veneni effectus, qui vel in humores vel in solidas partes redundant. Mutationes humorum acrimonia infectorum, dissolutorum, coagulatorum vix corrigit opium, nam illæ requirunt ipsam veneni activitatem infractam, & alia præsidia prorsus. At vero in motus a Veneno mutatos tanto plura Opium potest. Effectus venenorum acutorum & citam opem flagitantium reducuntur ad spasmos, dolores, convulsiones, inflammationes, & Gangrænam, his enim excitatis hominem necant. Non debellat quidem Opium BOERHAAVIO [o]) asserente, id quod & in antecedentibus jam probavi, ullum venenum, sed spasmodicos motus a veneno excitatos sopit. Hinc ab ipso DIOSCORIDE laudatum legitur. Nempe nullum venenum ex se ipso Venenum est, neque noceret, nisi a vi vitæ in actum deduceretur. Ergo Opium antidotum esse poterit, dum vires vitæ sopit, ne venenum actuosum reddatur. Eadem fere fusius eloquitur LINDESTOLPE [p]) *Opiata quidem*, inquit, *in venenis, quæ in intestinali ductu continentur corrigendis, nullum fere locum inveniunt, nisi in quantum urgente summo lancinationis dolore, ad partes læsas stupefaciendas, & dolorem sedandum minuta dosi adhiberi queunt. Et tum præsertim proficua sunt, quando spasmis & torminibus ab acri veneno proritatis vasa spasmodice contracta aliquo*

modo

l) *Traité de la Theriaque.*

m) *lib. XXX. observationum c. 10. de Venenis agente.*

n) *Cent. II. obs. 88.*

o) *Prælect. in instit. ad 1129.*

p) *de Venenis p. 796.*

modo laxari possunt, per vim Opii laxantem, ut spicula acria infixa excidant, dum spirituum influxus in loco spasmo contracto, per actionem in cerebro impeditur. In eo saltem fallitur LINDESTOLPE, quando sequente pagina Thes. 30. dari Opiata posse prætendit, ad minuendam cordis contractionem, qua minuta vis veneni sistatur, ubicunque illud infixum hæserit; cum Opio nequaquam vis circulum imminuendi competat, atque vis circuli non æque, quam sensibilitas canaliculorum nervosorum mobilissimum liquidum vehentium, acri veneno irritatorum, turbato motu regulari hujus liquidi, omne Systema nervosum in consensum rapiat, atque sic venenum actuosum reddat, quod in insensibilem machinam non ageret. Ad violentos dolores, post venenum acceptum minuendos, aliquid theriacæ aliis remediis etiam addi posse monet HEISTERVS[q]) atque Cel. LVDWIGIVS[r]) Symptomatibus Venenorum vehementissimis, inflammationi, & spasmo, mederi VSem, & opium scribit, dum hoc tensiones nervorum relaxat. Quanquam autem quoties a veneno nascuntur spasmi & dolores, hoc pharmacum omnino prodesse queat, non prodest tamen inconsiderate datum, neque unquam aliquid boni præstat, nisi sequentia simul observentur. Et primo quidem cavendum sedulo, ne Opium reluctetur eliminationi veneni, motubusque ad eliminationem necessariis. Ita si aut Naturæ cooperantis viribus, aut arte post arsenicum vel mercurium sublimatum deglutitum, motus foret Vomitus, utut dolori & spasmo bene opponneretur Opium, tamen tum non conduceret, quia salutarem Vomitum diluentibus potius juvandum inhiberet. Deinde pensitandum est, causæ motuum ut eliminandæ, ita & corrigendæ, quammaxime esse invigilandum, quia hæc intacta relicta, si motus opio etiam ad tempus suspendatur, & sensatio obtundatur, nihilominus agere pergit, licet agere non sentiatur, suaque irritatione & rosione vasorum inflammationem, & ejus sequelas certo certius excludit;

q) *Comp. med. edit. germ. p. 549.*
r) *Therap. Gen. §. 1410.*

cludit; quare tum præcipue opus erit Opio, quando motus adeo efferato impetu urgent, ut citius necarent, quam causa superari posset, dato vero eodem, jungenda semper erunt, ejus adhibitioni illa, quæ directe causam oppugnant. Certe ille Decurio in *Ephem. Nat. Cur. Dec. II. Anno VIII. obs. 65.* qui bonam portionem mercurii sublimati ex insano amore devoraverat, ut mortem sibi adsciscerct, non ab interitu, quem cum acutissimo Ventriculi dolore nausea & vomitu horrenda alia symptomata minabantur, fuisset vindicatus, Syrupo emetico minus apposite dato, & Electuario quod & Theriacam, & diascordium, & Mithridatium habebat, nisi simul lac Vaccinum calidum, cum butyro liquefacto bibisset, ac jusculis pinguibus, ptisana hordeacea & pulmentis ex lacte fuisset usus. Tandem memori mente tenendum est, optima remedia fore illa, quæ una fidelia duos vel tres parietes dealbant, id est, quæ eliminationi & correctioni Veneni, spasmorumque relaxationi simul prospiciunt. Omne hoc cum aqua tepida infusa emollientia, lac tepidum, & oleosa jugiter epota præstant, quibus acre irritans involvitur, vomituque moto eliminatur, ac constrictiones partium laxantur. Talia ergo toti negotio feliciter prospectura sunt, ut sæpe Opio haud indigeamus, aut ut hoc illis junctum felicius in usum vocari queat. Ita omnes convivæ apud HOFFMANNUM, [s]) quibus hospes apposuerat Jus, loco sachari arsenico conditum, solo lacte, & oleo largiter epoto, Vomitu frequentissimo moto, alvoque clysmatibus talibus elota, mortem præsentaneam effugerunt, sine opio in subsidium vocato, quod angor & dolor circa stomachum flagitare videri potuisset. Atque apud BARTHOLINUM deplorata mulier paupercula, quæ muribus necandis destinatum arsenicum per errorem deglutierat, lacte calido, cui radix sambuci incocta erat, adjecto multo butyro, vomitu moto sine opio evasit. Ita quoque Vir quidam insignis, qui ☿ii dulc. male præparati (nam argenteum cochlear nigredine

s) *Med. Syst. Tom IV. Part. I. p. 382.*

dine tingebat) grana decem aſſumſerat, a cardiogmo, tremoribus, convulſionibus, liberabatur ſolo oleo amygd. amararum, lacte pingui, juribus, butyro liquato delibatis. Nam alium apparatum medicinalem ingens loci ubi degebat diſtantia, a pharmacopolio, denegabat. [t]) Ipſe Lipſiæ ſtudiis operam navans vidi Juvenem, cui famulus pharmacopœi loco lap. 69. quos poſtulabat, arſenicum exhibuerat, horrendis doloribrs adfectum, ſed ſine ullo ſopiente exhibito, a ſolo lacte tepido cum oleo ſtrenue vomentem, & brevi penitus ſanatum. Vidit ALEXANDER THOMSON [u]) fœminam, quæ levi digito ſaltem arſenicum deguſtaverat, & poſt 12 horas nil mali inde ſentiebat. Tamen poſtea vertiginoſa toto corpore convellebatur. Exhibuit Vir laudatus oleum amygdalarum ore aſſumendum, & clyſmata oleoſa infundi fecit. Perdurabant pavores in ſomno, quos porrecto laudano in emulſione tribuit. Altera die maculæ rubræ morbillis ſimiles, in facie & collo erumpebant, ut has erumpentes juvaret, porrigebat diaſcordium, ægra cum ſanitate licet diu valetudinaria maneret, in gratiam redeunte. Forte cum in ventriculo nulla ſeſe ſymptomata manifeſtarent, arſenicum penetralibus corporis receptum motus anomalos ſolum præſtitit, laudano a culpa vacuo, ceſſantes demum, prorumpentibus in cute maculis, nec redeuntes, licet iterum adhiberetur opiatum diaſcordium. Scilicet magis, & cum lacte & oleo ſimul videtur requiri Opium, ubi altius corpori inhæret acre Venenum, atque ſpasmi & convulſiones non in aliquibus ſaltem viſceribus, ſed in toto jam corpore dominantur, licet tum ſi potentius venenum fuerit, mala excluſa aliquando omni remedio potentiora obſerventur. Vinci tamen ſe patiuntur interdum, ſi non fuerint ſumme deleteria, atque medicamentum par ſit veneno, non nimia doſi dato, aut hoc mediocri licet, in valde ſenſibili corpore inſuperabilia mala haud excluſerit. Rariores fore Practicos cenſeo, qui pertinacioribus morbis debellandis,

t) *Ephem. Nat. Cur. Dec. III. Ao. V. append. p. 90.*

u) *Acta Edinb. Tom. IV. No. 10.*

 mer-

mercurium dulcem etiam ut artis leges postulant præparatum, frequentius adhibuerunt, & nunquam præter expectationem sinistros effectus, eosque grave periculum ægris minantes, ac nonnisi perita arte avertendos, inde observarunt. Mentionem jam feci Juvenis [x]) ab usu hujus remedii præter omnem expectationem meam convulsi, postquam horribilem cardialgiam, & dira in ventre tormina passus esset, quem per Dei gratiam lacte, oleo, & opio feliciter sanavi, tristissimo hoc spectaculo mirum quantum territus, & afflictus. Atque alio tempore, plus simplici vice, quando mercurius dulcis acerba pathemata, mortis amarorem præsagientia excludebat, simili medicatione opem attulisse, lætus recordor. Forsan ægra illa ab applicatione mercurii sublimati in emplastro, doloribus summis, convulsionibus, vomitionibus, faucium tumore, ptyalismo miserrime excruciata, & mortua tandem, cujus historiam in calce libri de dysenteria tradit Cl. DEGNERUS, servari potuisset, si loco purgantis ex resina Jalappæ Mannam, & loco Essentiæ pimpinellæ Oleum amygdalarum, & Opium cum jusculis pinguibus, hordeaceis, gelatinis & lacticiniis accepisset. Certe Fœmina quædam impetigine manuum affecta, lotione earum aqua calcis vivæ, cum mercurio sublimato, lipothymiis, faucium & gingivarum tumore, anxietate, cardialgia, nausea, vomituritione, intolerabilibus intestinorum tormentis, tenesmo, dysenteria laborans, Theriaca, clysmatibus ex lacte & oleo amygdalarum, gargarismate emolliente, unguentis ex oleis blandis abdomini admotis, intra breve tempus e cymba charontis erepta est. [y]) Quam bene quoque Veneris lentis saturninis altius corpori infixis, & non adeo facile ulla via eliminandis, mulcentia oleosa cum Anodynis conveniant, in superioribus exposui, cum de Colica saturnina tractarem.

x) *Sect. III. c. I. §. 4.*

y) *Miscell. Nat. Cur. Anno V. & VI. obs. 204.*

§. II.

§. II.

Hactenus quando & quousque Opium Venenorum sit antidotum accuratius commonstravi. Jam videndum, quibus antidotis pugnandum sit, quando ipsum ut venenum deleterium agit. Non facile latenter, ut bene jam notavit AETIUS[z]) papaveris succus homini exhiberi potest, propter saporis proprietatem, & amaritudinem, ac graveolentiam odoris, opus ergo est, ut quis voluntarie hoc pharmacum biberit. Passim occurrunt exempla miserorum hominum, qui ex vitæ tædio, aut ut destinatum sibi gravius supplicii genus morte præmeditato consilio anteverterent, & eluderent, ad Opium confugerunt. Aliquando tamen Medicorum imperitorum culpa, vel infelici errore, minus justo tempore, largiorique dosi assumtum, præter intentionem teterrimum evadit venenum, ac symptomata periculosissima inducit, quin mortem ipsam post se trahit. Hæc quomodo averti queat jam ordine inquiramus, si nempe pessimus rerum status non sit omnibus remediis superior, & sapiens consilium mature satis locum habeat. Qui ab Opio trucidantur, ordinarie redduntur temulenti, tumque vel delirant vel soporosi redduntur, tandem & paralytici, & convulsi pereunt. Eadem symptomata observantur ante mortem, in Animalibus, cum quibus experimenta instituerunt, Opii vires ediscere laborantes Medici. Pruritus intensus, odorque Opii per totum corpus ab AETIO[a]) commemoratus, nil facit ad lethalitatem, quæ vero deinde addit singultus, pallor, livor unguium, respiratio parva & frigida, & ad finem convulsio, eam omnino consummatam loquuntur. Furiosos redditos mortem facilius declinare, quam stupidos, & comatosos observat GEOFFROY.[b]) Ejus autem ratio, per actionem Opii, quam in corpus exercet, pendet a sanguine citatius moto, rarefacto; & ad caput copiosius congesto, ubi pro differente vasorum fabrica, & elasticitate, vel rapide movetur, vel in diductis vasis hinc inde stagnat, &

Antidota Opii, Veneni.

z) *Tetrab. III. Serm. I. c. 69.*

a) *l. c. idem notat Dioscorides l. VI. c. 17.*

b) *Mat. med. Tom. II. p. 697.*

& subjectam pulpam cerebri comprimit, unde in priore casu delirium, aut pro differentia partium compressarum, ac pro gradu compressionis, sopor apoplecticus, & ob inæqualem tum liquidi nervosi ad musculos voluntarios distributionem, convulsiones prognascuntur. Hanc vero sanguinis nimii coacervationem in vasis cerebri, ejusque involucris, a qua omnia mala pendent, semper extispicia Opio demortuorum hominum & brutorum detexerunt. Ita intelligibili methodo explicatur, cur ab Opio interficiantur homines, nec enim præcise novimus mutationes, quas illud fluido nervoso ipsi, & ejus motui adfert, quando necat, nec hac cognitione multum indigemus, ad solidam therapiam, quæ sanguinis in crasi & motu mutationi cognitæ felix potest superstrui. Quando vero ex superioribus in memoriam revocamus, Opium adhuc in Ventriculo constitutum, moleque sua vix minutum, atque etiam non solutum, sed saltem radios suos vaporosos in ejus nervos, & per totum nervosum contextum dispergendo operari, statim convincimur, quoties id symptomata venenosi & mortiferi quid prodentia ciet, aut ciere posse judicatur, omnium primam intentionem fore, ut Ventriculo ejiciatur, ejectionemque ipsam tanto salubriorem ægro in periculo versanti futuram, quo citius eadem in actum deduci potest. Non sane remedium emeticum hic ultimum esse debet, ut esse videtur WEDELIO, [c]) quippe qui post alia præmissa, quæ inter quædam potius debebant abesse, *nec vomitoria pro re nata omittenda sunt*, inquit, *ut quasi vecte quodam extrudant, quicquid in Ventriculo hærens naturam gravat.* Antiquissimo jam tempore DIOSCORIDES [d]) oleo Vomitum movendum esse injunxit, primoque etiam loco Vomitionem suasit AETIVS. [e]) Tum & SCRIBONIVS LARGVS, [f]) qui Opium biberunt, adjuvandos dicit, aqua cum oleo in vinum admixtis sæpius datis, & frequenter rejectis. Inter recentiores STENZELIVS [g]) ad vim venenorum opiatorum infringendam, promptissimæ

Vomitoria

c) *Opiol. p. 52.*

d) *lib. VI. c. 17.*

e) *Tetrab. II. serm. I. c. 69.*

f) *de Comp. Med. c. 48.*

g) *Toxicol. lib. I. §. 47.*

ptiſſimæ operationis emeticum præſcribendum dicit; atque HEISTERVS [h]) narcotico veneno infectis, primo loco tale remedium exhiberi juſſit. Neque minus GEOFFROY [i]) cum VSe, de qua in ſequentibus agam, primo emeticum laudat, quo non ſolum Opii reliquiæ in Ventriculo ſuperſtites rejiciantur, ſed etiam vomibundis conatubus nervoſæ membranæ ſuccutiantur, & ita ſpirituum ad partes influxus inhibitus reſtituatur. Non deſtituimur fidis Obſervationibus, ſæpe unico hoc remedio præſentiſſimam opem allatam eſſe hominibus, qui jam in mortis faucibus hærebant. Solius emetici ope Ruſticus cum filia, poſtquam hyoſcyami radicem pro paſtinaca aſſumſerat, a profundo ſopore, & mortis periculo liberatus legitur apud BONETVM. [k]) Famulam memorat TILLINGIVS, [l]) quæ in fictilium Pharmacopolii repurgatione occupata, ex olla laudanum opiatum largiter aſſumſit, credens eſſe theriacam. Statim ſucceſſit ſtupor & ſomnolentia. Datum eſt Vomitorium, quo laudanum rejecit, & mortem evaſit, licet per longum tempus ſtupor adhæſerit, neque unquam ipſa priorem valetudinem recuperaverit. Felicior fuit Hagæ Comitum Vir ætate jam gravis, [m]) qui errore aſſumſit remedium externo uſui deſtinatum, Opium crudum ad drachmam dimidiam habens. Confeſtim errore cognito reddito, Vomitus concitatus eſt, aqua tepida cum butyro, atque ita ab omni periculo fuit liberatus. Vidit BOERHAAVIVS [n]), octo pueros, qui devoraverant cicutam, angebantur, delirabant, vomituriebant omnes. Propinavit vitriolum album, ita omnes qui vomuerant, ſervabantur. Devoraverat quispiam, ut refert HOFFMANNVS [o]) ex errore loco pilularum balſamicarum extracti Opii grana 18. & inde anxietates cum ſenſuum torpore, mentisque abalienatione perſentiens, errato opportune animadverſo, confeſtim tartari emetici grana iij aſſumſit, & cum duabus horis elapſis nullus ſequeretur Vomitus, urgente ſymptomatum vehementia eandem doſin

iterato

h) *Comp. med. Pract. Cap. XIX. §. 21.*

i) *Mat. med. Tom. II. p. 296.*

k) *Tom. I. lib. I. ſect. III. obſ. 4. app. p. 172.*

l) *de laudano Opiato p. 103.*

m) *van der Wiel obſ rariorum No. 42.*

n) *Præl Tom. VI. p. 388.*

o) *diſſ. de cauto & præſtantiſſimo Vomitoriorum uſu obſ. 5.*

iterato ingerere coactus fuit, sed pariter vomitio haud suborta est. Tandem vero injecto clystere acriore evacuatio successit, & decies vomens nihil detrimenti virium percepit, sed optime convaluit. Novi ego fœminam, quæ Misturam gr. viij opii habentem, cancrosæ mammæ a Chirurgo destinatam, per ancillæ socordiam pro remedio interno venditatam, uno haustu epotarat, dato tempestive vomitorio, a gravibus malis protinus liberatam. Verum enim vero si cito auxilium adferri potest, saltem Vomitorio locus est, namque quando jam profundo sopore mersi jacent miseri, & excitari nequeunt, etiam ad deglutiendum non possunt adigi, sique opii eminens vis nervorum resolutionem jam induxerit, musculique deglutitioni famulantes paralysi laborent, difficulter Vomitus succedit, aut potius plane impossibilis est, nullum nempe remedium ad ventriculum tum deferri potest. Opium bibentibus inferiorem maxillam laxari jam notavit AËTIVS, p) eandem nonnunquam concidere etiam scribit FREIND, q) non minus hoc phœnomenon habet GEOFFROY, r) quamvis hic inter effectus infrequentes Opii hanc inferioris maxillæ relaxationem referat. Sub tristibus his circumstantiis periculum faciendum est, an os & fauces quomodocunque irritari queant, ut Vomitus sequatur. Assumserat ex Ill. HALLERI s) Observatione incauta Virgo grana 10. Opii. Incidebat in somnum 48. horarum, tandem mechanice irritata ad Vomitum fuit, sicque resuscitata est, & morti proxima cum esset, tamen servabatur. Succumbere autem cogebatur robusta 40. annorum fœmina apud ALSTONVM, t) quæ loco boli purgantis tertiam partem Unguenti ad hæmorrhoides cœcas, Opii ℥j habentis, ore acceperat. Cum fatalis error hora una nondum elapsa patefieret, Medicus equidem præscribebat Vomitorium, sed musculi omnes jam erant paralytici, nilque poterat deglutire, atque ita nullum auxilium credebatur superesse, & misera post 7. quadrantes horæ ab Opio assumto morie-

p) *Tetrab. IV. Serm. I. c. 69.*
q) *Emmenol. cap. XIV. p. 140.*
r) *Mat. med. Tom. II. p. 696.*
s) *in diss. Sprœgelii experimenta circa varia venena habente.*
t) *l. c. sect. III. §. 10.*

moriebatur. Dolendum nullum aliud remedium hic vocatum fuiſſe in uſum, irritationemque faucium fuiſſe neglectam. Forte collo applicatum cataplaſma, quod alibi ALSTONUS[u]) in ſimili caſu laudat, ex foliis tabaci, aliisque irritantibus, vomitum moviſſet. Verum ut ſtatus paralyticus, ita & convulſiones difficultatem & impoſſibilitatem deglutitionis involvunt. Tunc autem ſequi intereſt Conſilium BOERHAAVII.[x]) Quando, inquit, homines a ſumto narcotico ita convulſi ſunt, ut nil deglutiant, debet præſto eſſe canalis metallicus flexilis, qui ſupra linguam in ventriculum detrudatur, per eum medicamenta injicere oportet. Quam primum vomuerunt, ſolent ſenſim ad ſe redire, nam malum in Ventriculo eſt, licet phœnomena videantur capitis morbum indigitare.

u) *ſect. IV. init.*

x) *Prælect. Tom. VI. p. 388.*

VS. Quia autem in Ventriculo conſtitutum Opium Venenum, effluviis ſuis non ſaltem nervis communicatur, ſed & delatum ad maſſam ſanguinis, eam valde turgere facit, & pulſum plenum celeremque ciet, commode etiam & ſæpe non ſine fructu adminiſtratur VS. Mirum eſt plerosque Autores, de eadem his in caſubus in ſubſidium vocanda penitus tacere, puto vero hoc ideo fieri, quod bene multi non attendant ad mutationem circuitus humorum, quam Opium ciet, locoque celeritatis & expanſionis eorum ab eodem excluſæ, circulum depreſſum & tardum reddi falſo ſibi imaginentur, ad quem omnino VS. haud quadraret. Longe autem magis mirum mihi videtur, Cl. ALSTONUM[y]) ex falſa hypotheſi quam amplexus eſt, ſanguinem ab Opio potius condenſari, non vero expandi, ad errores practicos referre, ſi a contrariæ ſententiæ Patronis vena illis ſecaretur, qui Opium nimia copia aſſumſiſſent. Quin Autores quosdam notare aſſerit, VSem etiam altera die a ſumto copioſo Opio inſtitutam, mortem attuliſſe, tragicumque fatum illius fœminæ, cujus mentionem injecerat, & de qua ego paulo ante verba feci, forte VSi largæ die antecedente adminiſtra-

y) *ſect. III. §. 12. p. 207. edit. germ.*

tæ, tribui debere exiſtimat. Fallitur autem vehementer Vir egregius, namque eviĉtiſſimum eſt ab Opio expandi ſanguinem, & Plethoram ad vaſa ingigni, quæ VSem & bene omnino fert, & poſtulat, quamvis illa tamdiu ſaltem locum habeat, quamdiu pulſus eſt plenus & fortis, & celer, non æque quando increſcente encephali preſſione jam languet, debilisque micat, atque frigeſcente corpore mors ante fores eſt. Rectius Cl. THOMSON, [z]) qua ratione nimia Opii Operatio, ſeu prava ab Opio ſymptomata præcaveantur, edocturus, Vomitorii equidem plane oblitus, dum ad primam Operationem Opii in Ventriculum non ſatis attentus fuit, ejus tamen vim ſanguinem rarefacientem probe cognitam habens, quæcunque canales deplere apta ſunt, ut priſtinam recuperent tenſionem, ea eſſe dicit, quæ pravis ab Opio ſymptomatibus obviam eant. Hoc autem inprimis præſtare VSem teſtatur, unde ſanguinis vaſa confeſtim depleta citatiore opera & nervis opem ferant. Nempe ut totam ejus ſententiam adſcribam, a preſſione arteriarum nervi liberiores facti priſtinum recuperant tonum, & liquidum contentum libero motu procedit. Pariter ſi nervorum principia ab expanſione liquidi ſui diſtendantur, & fiant capitis affectus convulſivi, iidem depletis ſanguinis vaſis, per conſequens etiam deplentur, & hoc etiam reſpectu, priſtinam recuperant dimenſionem, & tollitur affectus. Prorſus THOMSONO conſentit GEOFFROY, [a]) *Opio, inquit, nimia copia aſſumto, & mortem gravioribus ſymptomatibus minanti, medemur primo VSe, qua vaſa ſanguinea a ſanguine rariore facto ultra modum diſtenta vacuantur, & ad ſolitum diametrum reducuntur, ſed vires adhuc conſtare debent.* Ex gravibus horum Virorum rationibus patet, ut Convulſionibus ab Opio oriundis, ita & ſopori apoplectico inde profecto, mederi VSem, quæ in omni Apoplexia, a ſanguine vaſorum encephalicorum copioſo & rarefacto, ſubjectos nervos gravante enata, ſumme neceſſaria habetur.

z) diſſ. p. 127.

a) Mat. med. Tom. II. p. 702.

Ejus neceſſitatem ad effectus narcoticorum venenorum infringendos, etiam bene introſpexit HEISTERVS, b) apud plethoricos largam VSem inſtituendam eſſe monens. Sed omnibus hominibus plethoram cerebrinam inducit Opium, quare omnibus hominibus, qui Opium ea doſi, ut inſtar veneni agat, devorarunt, VS. conducet. Saltem tanto magis neceſſaria erit iis, qui ante aſſumtionem jam habebant vaſa ſanguine fervido admodum turgida. In his certe valde neceſſarium erit vomitorio indicato VSem præmittere, quia illud ad gravatum jam congeſto cruore cerebrum, eum violenta corporis ſuccuſſione, cum præſentaneo damno magis determinaret, ut alioquin ſemper periti medici faciunt, quando ægris ſanguine plenis emeſin neceſſariam ſecure ciere ſatagunt. Unum & alterum remedium ſæpe opiato veneno infectis neceſſarium eſt, unum alterius juvamine, ut ex ſummo periculo ii eripiantur, indiget. De vomitorii neceſſitate ſatis antecedentibus paginis locutus ſum, VSem quam nunc ediſſero, commendare præter dicta etiam debet Analogia Opii & Vini, ad quam toties provocavi. Sane quos ſtupidos reddidit Opium & ſoporatos, conſiderare debemus ut valde ebrios. Notant *Acta Hafnienſia* c) in ebrio a Vino, per VSem ſubitam ſecutam eſſe ſobrietatem, nonne ergo ebriis ab Opio, cum ingente apoplexiæ metu, ad quam ſumma ebrietas ducit, ea æque prodeſſe poterit? Forte miſera illa Fœmina ALSTONI, quam Medicus inviſens quaſi ebriam & temulentam invenit, vomitorio ob muſculorum deglutitioni ſervientium paralyſin vix locum habente, dum pulſum fortem æqualem & valde celerem exhibebat, extemplo adhibita VSe ſervari potuiſſet, maxime ſi alia adhuc adhibita fuiſſent & ad ventriculum deplendum, & ad alios fines remedia, de quibus in ſequentibus agam, quæ forte a medico VSe diutius vitæ tempus lucrato, quam duarum horularum ſpatium, quo nondum elapſo jam moriebatur, in uſum potuiſſent vocari.

b) *Comp. med. Pract. c. XIX. §. 21.*

c) *V. obſ. 72.*

Purgantia

Neque omittenda ſunt, ſi commode adhiberi queant, purgantia antiphlogiſtica. Annotavit GEOFFROY, [d]) eos qui a nimia Opii doſi non pereunt, liberari utplurimum copioſo alvi profluvio. Fortuitum autem hunc eventum dum certo expectare haud licet, tempus haud perdendum eſt, ſed Medicus ſollicite debet operam dare, ut alvus aperiatur. Purgantia noxam Opiatorum debellare, optime monuit HOFFMANNVS, [e]) quoniam his, fibris inteſtinorum ad motum incitatis, ſanguinis ſtagnatio in capite minor fieri debet. Atque non minus ac a VSe, licet non tam celeri opera, alvum moventibus, vaſa capitis depleri aſſerit THOMSON. [f]) Sane hic, ut in omnibus affectubus capitis, pulcherrima revellentia evadunt alvum aperientia. Atque in caſubus quos loquor, majori jure purgantia fiunt venenorum opiatorum corrigentia, quam quando ipſis ut medicamentis corrigendi fine adduntur, ut nonnullis placuit. Obſervandum tamen, ut VSem, ita & in eundem ſcopum directorum purgantium uſum, ſaltem locum habere, quamdiu pulſus adhuc viget, qui fortiſſimus & celerrimus a recenti aſſumptione Opii, tandem ubi hoc hominem ad mortem adducit, tardus & debilis, ac exilis redditur. Niſi enim vires naturæ adhuc conſtent, pejus fore malis remedium, laudatus modo Vir, non ſine ratione aſſeverat.

Clyſmata.

Verum cum quandoque ob difficultatem deglutitionis, eadem difficultas premat purgantia, quæ vomitoria, illaque aliquod temporis ſpatium requirant, antequam id agant, quod volumus, clyſmata ſtimulantia illorum loco adhibere convenit. Optime hæc juvant, & ad torporem nervorum excutiendum, & ad potentiorem revulſionem a capite præſtandam. Iis, qui opium biberunt, acriora enemata, ad depellenda periculoſa ſymptomata jam commendavit DIOSCORIDES [g]) & AETIVS; [h]) miror autem, non ſatis frequentem eorum mentionem fieri apud Autores recentiores. Laudandus ergo mihi tanto magis eſt Cel. HEISTERVS; [i]) qui Medi-

d) *Mat. med. Tom. II. p. 695.*
e) *diſſ. de Opiatorum Operatione §. 19.*
f) *diſſ. de Opio p. 128.*
g) *lib. VI. c. 17.*
h) *Tetrab. IV. Serm. I. c. 69.*
i) *p. 553.*

Medicos monet, ne acrium Clysterum obliviscantur. Sed cum cura eadem commendet THOMSON.[k]) *Purgantium vice*, inquiens, *ego hactenus usus sum clysteribus acrioribus, quæ non duntaxat alvum liberius solvunt, verum stimulo universos ex continuo corporis villos plus minus concutiunt, unde fluida canalium renixu fortius pressa, qua data porta ruunt.*

k) *diss. de Opio p. 128.*

Stimulantia externa. Eadem stimulante vi apud sopitos, convulsos, deliros, ab Opio, sese commendant acria varia, variis corporis partibus externis applicata, quæ affluxum humorum gravato cerebro incumbentium ad locum, cui adhærent, irritatione sua alliciunt. Ex Consilio igitur SCRIBONII LARGI[l]) pedes assidue fricandi sunt, manibus siccis, aut linteo aspero; prodesse etiam dicit sinapi ex aceto tritum, pedibus, cruribusque circumdatum. Vesicatoria, Sinapismos, epispastica medicamenta, cervici imposita, aut plantis pedum, scarificationes, ustiones, punctiones, frictiones dolorificas, laudat GEOFFROY,[m]) quia hæc omnia nerveos villos stimulant & concutiunt. Fortes sinapismos torpidam naturam excitantes cum clysteribus talibus etiam commendat ALSTON.[n]) Horum vires in deliriis ab Opio abigendis aliquando miratus est THOMSON,[o]) cum æger prima epispastici operatione, inter delirandum conquestus de frigido a syncipite per cervicem delapsu, confestim a delirio sanus fieret. Judicium conspicuum hoc ipsum præbere dicit Cl. Autor, stimulum ab epispastico nerveæ cerebri compagi inditum, eandem a nimia liquidi copia deplevisse, unde delirii solutio.

l) *de Comp. Med. c. 48.*

m) *Mat. med. Tom. II. p. 703.*

n) *Sect. IV.*

o) *diss. de Opio p. 129.*

Acida. Nunc vero accedo ad præstantissima Opiatorum alexiteria, quæ ex acidorum familia petuntur, quibus nil potentius, si totum corpus pervagati sunt narcotici halitus, inveniri in omni medicamentorum supellectili potest. Quando optimo consilio, mediocri & conveniente dosi ægris opium præbemus, atque ab eo expectamus, ut tota sua vi, ut opium agat, voto excidere possumus, si acida colluvies in Ventriculo stabuletur. Virtutem quippe Opii acidum in primis viis in-

fringere inter alios notavit ETTMÜLLERVS. [p]) Acida pro putatitia Correctione Opio addita id evidenter castrare, vidimus Sect. I. c. VII. ubi de Correctione Opii agebatur. Tanto confidentius igitur ad acida confugere possumus, quando venenosam eius vim cicuratam, et domitam praeoptamus. Neque acidorum potentia his in casubus Veteres latuit. DIOSCORIDES [q]) acetum mulsum cum sale potum laudat, aut calidum acetum. Idem prorsus consilium pro iis, qui Opium biberunt, suppeditat AETIVS. [r]) Vinum & acetum pari mensura datum, talibus prodesse, scripsit SCRIBONIVS LARGVS. [s]) Atque recentiore aevo SENNERTVS [t]) certum esse dixit, acida omnia, acetum, succumque citri & limonum, vim narcoticam non tantum Opii, sed & solani maniaci, & hyoscyami infringere, & sulphur illud narcoticum quasi figere. Deinde acida etiam laudat WEDELIVS, [u]) quia sulphura tum salium, tum alia obtundant, praecipitent, invertant, ac exhalationem & resolutionem remorentur, infinities experimentis chymicis hoc demonstrantibus. Non minus acida HOFFMANNVS [x]) commendat. *Nihil efficacius*, inquiens, *ab Opiatis inducta symptomata aufert, & noxam ab illis illatam corrigit, quam acidorum usus, jam notante Plinio & Matthiolo, quoniam nempe acida, praesertim volatilia, acutis suis spiculis motum fibris inferunt, partim etiam nimiam rarefactionem sanguinis sistunt, & vaporum sulphureorum euolutionem impediunt.* Et alibi, [y]) Non rectius Opiatorum Virus castigari scribit, quam acidis succo cydoniorum, citri, aceto vini, spiritu vitrioli, quae volatile sulphur valde figunt. Multis etiam eorum efficaciam laudat HEISTER, [z]) et quidem non interne saltem, sed & externe adhibitorum. Namque quod SCRIBONIVS LARGVS [a]) iam consuluerat, acetum calidum sine intermissione capiti, spongiaeque ope naribus, pulsibusque, fronti, & temporibus admouendum vult, & pro usu interno idem acetum calidum, succum citri & limoniorum tanquam praestantissima pharmaca, contra venena soporifera

p) *diss. de Vi opii diaphor. c. II. §. 12.*
q) *lib. VI. c. 17.*
r) *Tetrab. IV. Serm. I. c. 69.*
s) *de Comp. Med. c. 48.*
t) *Med. Pr. lib. VI. p. 299.*
u) *Opiol. p. 52.*
x) *diss. de Opiatorum operatione §. 19.*
y) *Med. Syst. Tom. II. p. 271.*
z) *Comp. med. Pr. p. 552.*
a) *l. c.*

rifera & inebriantia, declarat. Potiones acidas ex ſucco citri, mali aurantii, ribeſiorum, ſpiritu Vitrioli, aut ſulphuris, ſulphurum expanſioni obſtare, illorum vim coërcere, & rariorem factum ſanguinem cogere, aſſeruit GEOFFROY. b) Particulas mobiliſſimas & elaſticas Opii, ſalibus acidis citiſſime coërceri & figi notat quoque Cel. CARTHEVSER, c) remque chemico proceſſu, cum Opio & oleo vitrioli ſuſcepto, quem HOFFMANNVS *in obſ. phyſ. chym. p. 156.* propoſuit, illuſtrat. Deduxerat Cel. HAMBERGERVS d) omnem mutationem, quam Opium proxime in fluidis exhibet, ab imminutione cohæſionis eorundem, cum vero acida fluidorum cohæſionem augeant, patere rationem dicit, ob quam acida ſive ſint fermentata, ut acetum, acidum citri, ſive non fermentata, ut ſpiritus ſalis, vitrioli, mixtura ſimplex vel oleum vitrioli, in copioſa aqua dilutum egregium & optimum ſint Opii antidotum. Porro multiplices acidorum Virtutes exponens de GORTER, e) ea & narcoſin ex Opii abuſu cohibere, ſimul memorat, quod ipſum, licet ſine emphatica, quam merentur commendatione, etiam facit MEAD. f) Tandem quoque HECQUET g) regulæ inter Chymicos ſtabilitæ ſubſcribit, quod acida enervent & caſtrent Opium, vel reddant impotens. Huic eminenti energiæ debebatur, quod homo ille, cuius meminit BOERHAAVIVS, h) qui ob vitæ tædium opium majori copia ſumſerat, pœnitentia ſtatim ductus, epoto aceto vim priorem enervaret, & nil mali poſtea ſentiret. Ut egregius acidorum, ut antidotorum Opii, effectus clariſſime elucefcat, perpendamus per effatum modo laudati BOERHAAVII, i) Ebrietati adeo quidem adverſum eſſe acetum, ut cum ſpiritus Vini fermentatitius unicum fere ſit, quod temulentiam concitat, aceti ſpiritus eandem enatam domet, ut ſomno vinoque ſepultus, ex abuſu ſpirituoſorum, ingeſto excitetur aceto. His poſitis revocemus in memoriam Opium analogum eſſe Vino, & ſpiritui Vini, illudque ſummam concitare ebrietatem in ſoporem apoplecticum vergentem, interque ſopitum ab Opio, & a Vino,

b) *Mat. med. Tom. II. p. 703.*

c) *Mat. med. Part. I. ſect. XI. Cap. I. §. 9.*

d) *diſſ. de Opio §. 55.*

e) *Comp. med. Tr. XXXVIII. §. 45.*

f) *de Venenis p. 134.*

g) *p. 155.*

h) *de morb. Nerv. p. 449.*

i) *Chem. Tom. II. p. 185.*

no, ac verum apoplecticum nullum, si externa phœnomena spectentur, dari discrimen, nonne igitur ebrietati opiatæ æque contrariaretur acetum, ac vinosæ? Certe acetum eadem ratione esse antidotum Opii, ac Vini asserit ALSTON,[k]) atque noto notius esse dicit Cel. CARTHEVSER,[l]) temulentiam & soporem ab Opio, & liquoribus vinosis inductum, per liquida acida, acetum, succum citri, limoniorum, rursus discuti. Annotavit præterea GEOFFROY,[m]) eos qui a nimia Opii dosi non pereunt, interdum liberari sudoribus copiosis, qui opii odorem referunt, magno cutis pruritu stipatis. Hi si arte movendi, aut natura præeunte juvandi sunt, quo remedio moverentur consultius, quam atomos opiatos non saltem feliciter per portarum in cute myriades in fugam acturo, sed & congrediendo cum iis, eorum vim antequam expellantur, enervaturo, saluberrimo aceto, quo ut BOERHAAVIVS[n]) ait, sudoriferum certius, efficaciusque ignoramus. Quantum deinde possit solum acetum naribus admotum, pulveri euphorbii & pyrethri, naribus opiato toxico infectorum, ut vult GEOFFROY,[o]) inflando, valde præferendum, tum & temporibus & fronti applicatum, sæpius vidi, quando post nimis crebro repetita præbia Opii, a Medicis ipsi plus justo faventibus exhibita, in consilium vocatus, de temulenta capitis gravitate conquestis, adhibitionis aceti & seponendi Opii suasor fui. Puerulum illum ab Opio sopitum, cuius antea dum dentitionem exposui mentionem injeci, manifeste sibi sensim reddi, cum gaudio haud mediocri obseruaui, ab aceto naribus & toti capiti jugiter admoto. Legi deinde in editis lingua vernacula *Observationibus Heisterianis*[p]) cum voluptate, casum similem infantis 12. dierum, a theriaca sopore 24. horarum laborantis, nullis concussionibus excitandi, post aceti vero rosacei & lavendulati, per 2. horas ad nasum, tempora & carpos cum frictione applicationem, signa sensationis alicujus edentis, & altera die in integrum restituti.

k) *sect. III. §. XI. in fine.*
l) *Mat. med. Part. I. sect. XI. c. I. §. 9.*
m) *Mat. med. Tom. II. p. 695.*
n) *Chem. Tom. II. p. 186.*
o) *Mat. med. Tom. II. p. 703.*
p) *obs. 182.*

Atque

Atque de quibus hactenus verba feci, praestantissima sunt Antidota Opii Veneni, alia quæ apud Autores passim commendantur, aut nil juvant, aut manifeste sunt noxia. Facile patet, Medicos, qui Vino generoso exhibito, consulendum illis putarunt, quibus ab Opii nimia & intempestiva dosi, exitium imminebat, prorsus non intellexisse, illius ingenium, & vim, quam in corpus humanum exerit, præjudicataque sua opinione de frigiditate ejus fuisse deceptos. Vinum, adeo cum ruta & pipere, iis, qui Opium biberunt, dandum vult DIOSCORIDES.[q]). Vinum vetus, rufum, meracum, cum absynthio, & cassia, origanum, piper, & castoreum laudat AETIVS.[r]) Cyathum Vini prodesse scribit SCRIBONIVS LARGVS.[s]) Si boni hi Viri, & qui eos sequuntur, vel leviter consideravissent, quod ipsos fugere haud poterat, Opii adsumtioni quotidianæ adsuetos, si hujus copia destituerentur, vinum loco Opii ingurgitasse, & defectum Opii Vino supplere solitos fuisse, analogiam & similitudinem Opii, & Vini, in agendo, inde colligere, atque sese statim convincere potuissent, Vires Vini Viribus Opii haud contrariari, sed magnam inter utraque dari convenientiam. Deinde & vis aceti ad infringendos Opii deleterios effectus, quæ Veteribus adeo bene fuit cognita, & hos & recentiores Medicos sufficienter poterat instruere, ipsi in agendo oppositum Vinum, illorum noxam minime avertere posse. Taxari igitur jure debent CASPAR HOFFMANNVS, RONDELETIVS, & alii, a WEDELIO[t]) citati, qui meracissimum Vinum, pro Opii alexipharmaco declarare non erubuerunt. Neque existimandum est, Coma illud ex Opio per clysterem injecto, quod recenset SALMVTHVS,[u]) alio clystere ex vino malvatico, fuisse sublatum, sed sine dubio hoc vino elota fuere intestina, & Opium iterum excretum fuit per alvum. Valde miror, Cl. MEAD[x]) hunc Veterum morem Vinum generosum pro antidoto Opii propinandi, non rotunde rejecisse, sed potius dedisse operam, ut usus rationem aliquam tolerabilem inveniret. Namque non aliter utile esse posse, dicit Vinum, quam in quantum resinosas & viscidas Opii particulas, quæ stomachi tunicis adhærent, solvat, sicque efficiat, ut ab aliis adminiculis, quæ musculosarum

Quid statuendum de Vino?

q) *lib. VI. c. 17.*

r) *Tetrab. IV. Serm. I. c. 69.*

s) *de Comp. med. c. 48.*

t) *Opiol. p. 51.*

u) *Cent. II. obs. 97.*

x) *de Venenis p. 134.*

rum fibrarum contractionem excitant; expulſio promoveatur. Sane ſi a tenacitate Opii talis adhæſio metuatur, magis proderit, aquam cum oxymelle, quod ſaponacea vi pollet, & ſimul illius alexiterium eſt, ſuperingerere poſt aſſumtum Vomitorium, aut purgans expulſioni deſtinatum, quam potare vinum, eodemque ſuppetias ferre ipſi Opio, ignemque adeo igni adjicere. Recte PLATERUM (*Quæſtion. Therap.* 88. & 89.) aſſerere ait ALSTON, y) Vinum eſſe verum remedium narcoticum; recte ait SYDENHAMUM Opium pro remedio cardiaco declarare, atque eapropter recte infert, Vinum Opii corrigens minime poſſe exiſtere.

y) *ſect. III. §. XI. in fine.*

Balneis

Placuerunt aliquibus Balnea. Hæc Veteres jam contra Venena commendarunt. Ob enatam pruriginem a nimio Opio, eadem commendat DIOSCORIDES. z) Pro Venenis in genere, ad corporis externum habitum alliciendis, & per cutis emunctorium proſcribendis, a CELSO laudantur. Neque ſine fructu eſſe poſſunt, in morſu venenato ferarum, relaxato habitu externo corporis, introitum veneni in ipſius penetralia cavendo, ejusque exitum per cutis emunctorium facilitando. Sed & Balnea, ſi ad ſanum ſenſum reducantur, etiam locum habere poſſe aſſerit WEDEL, a) in cauſa veneni opiati interne ſumti, *Baccium lib. 7. de Thermis & Grevinum de Venenis lib. II. c. 16.* adducens. Ille ex Opio devorato, gravi ſopore ſubmerſis, & quaſi mortuis commendat uſum balnei aquarum temperatarum, quo & ingentem pruritum ad quem forte nimis reſpexit, mitigatum iri monet. Hic, quia frigidum Opium cutem denſiſſimam, & ſanguinem coagulatum reddere credit, humidum & calidum balneum, ægro profuturum ſperat. Verum his de frigore næniis ſponte cadentibus, ſi conſideretur, balneum etiam tepidum omnes noſtros humores rarefacere, ſtatim liquet, ſopori a rarefactione humorum inducto, balnea minus convenire. Deinde, dum humores ad corticem corporis determinat balneum, Opium, quod breviſſima via per vomitum, ſi fieri poteſt, optime ejicitur, foveri in ventriculo, diſſolvi tanto certius, ejusque vapores per omnem humorum oceanum certius diſtribui, conſpicitur. Minus bene igitur ejusmodi ægris ſuaderetur balneum.

z) *lib. VI. c. 17.*

a) *Opiol. p. 53.*

Ordi-

Ordinarie autem ad volatilia remedia recurrunt Medici, opiato veneno obicem posituri. Laudat in ejusmodi casibus Essentiam castorei, Elixir suum cephalicum, quod ex meris acribus & aromaticis cum spiritu Vitrioli cephalico extractis, constat, spiritum salis ammoniaci, & spiritum formicarum volatilem potissimum, WEDELIVS.[b]) Provocat STENZELIVS[c]) ad historiam a RIDLINO[d]) consignatam, Fœminæ ab uno grano Opii (quod valde mirum) adeo male habentis, ut mors instaret, sed sale volatili oleoso servatæ, ipseque ad vim venenorum opiatorum infringendam, post emeticum, ad salia volatilia oleosa, castoreata, succinata, confugiendum dicit, injuncto ad sudandum regimine, & simul recenset se ægræ cuidam, cui infamis Medicus dederat remedium opiatum, anxietate summa & asthmate correptæ, & morti proximæ, liquorem C. C succin. cum Ess. Castor. & oleo destill. Succini, suppetias tulisse. Sal C C. optimum Opii corrigens habet etiam PRINGLE,[e]) atque salia volatilia interne danda laudat GEOFFROY,[f]) qui tamen alia antidota, & inter ea acida pharmaca adeo bene novit, & Opii vim sanguinem rarefacientem adeo pulchre intellexit. Fateor mihi Opii ingenium, ejusque affinitatem cum salibus volatilibus contuito, non arridere hanc medicationem, mirorque vehementer THOMSONVM adeo, qui volatilem & calefacientem Opii indolem accuratissime, & præ multis aliis perspexit, volatilia tanquam ejus antidota nihilominus commendasse. Verum ut alii hæc ob insignem nervos stimulandi virtutem, sopitis ab Opio porrigenda duxerunt, ac præcipue quando frigus & coagulum in humoribus sibi imaginabantur, ita & hic egregius Vir, licet ab hoc errore liberrimus, saltem excitandi fine, ea danda esse existimavit. *Vi stimuli*, inquit, *operantur salia volatilia; equidem volatilitate medicamentum omnium maxime volatile, Opium puta, haud corrigere possunt, verum acredine insigni prædita compagem nervosam vellicant & concutiunt, unde liquida canalium motu facilius subiguntur, atque quod superfluum est per emissaria ejicitur.* Nil vero hæc ætiologia movet scientem, optime docuisse PITCARNIVM,[g]) sal volatile quodvis, eadem ratione ac Opium rarefaciendo sanguinem producere soporem, ea sal-

remediis volatilibus.

b) *Opiol. p. 52.*
c) *Toxicol. lib. I. p. 49. 50.*
d) *Cur. med. Cent. IX. obs. 51.*
e) *de morb. militum p. 166. & 167.*
f) *Mat. med. Tom. II. p. 703.*
g) *diss. de Circulatione in animalibus*

genitis & non genitis §. 14. 18. 19.

tem differentia, quod in minuta dosi Opium hoc patret, sal volatile autem in majori, nefasque esse in morbis soporiferis ingerere salia volatilia, spiritusque e Cornu Cervi similibusque elicitos, ac omnia sic dicta cephalica. Neutiquam ergo noxas Opii corrigere & auferre potest sal volatile. Rectissime potius scripsit BERGERVS,[h]) vires Opii liquoribus acidis, nequaquam autem salibus volatilibus, vel fixis infringi, & destrui, spirituque salis ammon. vinoso & aliis liquoribus salinis volatilibus Opium corrigi, neminem temere affirmaturum, qui vim illius omnem a sale sulphureo ortum ducere, atque a liquoribus ardentibus & volatilibus, qui suapte vi somnum inferre possunt, si paulo majori copia adhibeantur, majorem vigorem acquirere noverit. Certe si per evictam, & usu rerum stabilitam Experientiam verum est, Opii summum antidotum constituere liquores acidos, impossibile est, ut simul etiam ejus antidotum sit alcali vel fixum, vel volatile. Si Opium sanguinem rarefaciendo damnum intulerit, impossibile est, ut sal volatile sanguinem rarefaciendo id tollat, si vero hoc vel minimum augmentum addat virtuti Opii, & effectum ejus rarefactionem juvet, ea tanto certius evadere debet lethifera. Tolerari & adhiberi posset ⊖is volatilis acrimonia stimulans, in sopitis, si abesset calefaciens & rarefaciens Virtus. Prorsus autem noxis ab Opio pendentibus, convenit, sal volatilis oleosus acidus in aceto, æque stimulans, sed simul refrigerans, atque rarefactos ab Opio humores figens. Quis vero ab Opio delirantes sanandos ducet salibus volatilibus? sane is saltem, qui delirii ingenium actionemque & Opii & volatilium prorsus ignorat. Laudandus WEDELIVS, quod saltem acida non omiserit. Notari vero STENZELIVS debet, quod favens salibus volatilibus urinosis, acidorum mentionem fecerit plane nullam. Anne si omnia quam rigidissime examinentur, Cl. HEISTERVS[i]) in infantulo sopito per abusum Opii, aceti beneficio sensum & motum reverti videns, carere potuisset spiritu salis ammoniaci? Male SCHELHAMMERVS[k]) ad symptomata oppugnanda, quæ a largiore dosi Opii nascebantur, acerrimo aceto statim propinato junxit spiritum salis ammoniaci, sal volatile, & in fine curationis, aquam

h) *diss. de vi Opii rarefaciente* §. 5. & 14.

i) *Observ.* p. 319. 320.

k) *Ephem. Nat. Cur. Dec. II. Ao. V. obs.* 12.

aquam apoplecticam ſpirituoſam, licet æger eluctaretur. Male HOYERVS [l]) infanti quatuor hebdomadum a largiori doſi theriacæ ſoporoſo, & convulſo, admovit Eſſentiam caſtorei ſuccini, ſpiritum ſalis ammoniaci, & aquam apoplecticam; quæ omnia triſte fatum magis juverunt, quam avertere potuerunt.

l) Ephem. Nat. Cur. Cent. I. obſ. 54.

§. III.

Nil ſupereſſe amplius video, quod de Opio eloquerer, quare Dei auxilium & gratiam flexo poplite veneratus, colophonem impono his, quibus rarioribus mihi horis ſubſecivis per annos inſudavi laboribus. Niſi vero omnia me fallunt, ex iisdem clariſſime conſtitiſſe opinor, quamvis Praxis medica carere Opio omnino nulla ratione queat, Uſum tamen ejus multo parciorem eſſe debere, quam ipſi nimium faventibus videtur. Sane, cum hoc remedium, ut dicta hactenus a me fuſius probarunt, æque nocere poſſit ac prodeſſe, ſemperque mutationes quaſdam corpori inferat, quas Medicus ſæpe enatas nollet, quæque dum adſunt, finibus ipſius & legitimæ therapiæ non raro valde contrariantur; certum redditur, in nullo morbo illud præſcribendum eſſe, ubi alia pharmaca nil aliud mutantia in corpore, quam quod indicationes volunt mutatum, curationi pleniſſime ſufficiunt. Tum ergo ſaltem dandum erit Opium, quando indicatio quædam therapeutica adeſt, nullo alio pharmaco quam ſolo Opio implenda, aut ſymptoma urgentiſſimum, mala morbo graviora adducturum, ni conſopiatur. Ad hæc omnia, niſi quam ſolertiſſime attendatur, certiſſime evenient, quæ habet GEOFFROY, [m]) *Opium* inquiens, *fugitivum ſæpe ſaltem levamen adfert, ſymptomata tantum ſedando, brevi regreſſura, intacta morbi cauſa; inſuper ſigna ex quibus Medicus & morbum dignoſcere & indicationes ſuas depromere debet, ſpiſſa caligine obnubilat, alia & ratione morbi prorſus aliena ſymptomata ſuſcitat, Naturæ conamina ad criſin perficiendam infirmat, vel potius extinguit, & diuturno uſu morbos periculo vacuos in graviſſimos & ſæpe exitiales convertit.* Cavendum vero maximopere erit perito artifici, a perverſo illo & ſumme damnoſo medicationis genere, quod apud ægros fere ſine exceptione omnes, quotidianum facit, & chronicum pare-

Epilogus.

m) Mat. med. Tom. II. p. 711. 712.

 gorico-

goricorum vespertinorum usum, qui tandem non potest non mala chronica inducere, quamvis de iis neutiquam cogitetur, eorumque exclusio tandem emergens, Opio porrecto haud tribuatur. Dum apparatum medicamentosum in compendio sistit, acutisque & chronicis morbis accommodat BOERHAAVIUS, [n]) inter pauca pro illis præsidia, post nitrum, mel, rheum, etiam Opium memorat, catalogo auxiliorum pro morbis chronicis non illatum. Vix ergo videtur favisse multum chronico Usui Opii in morbis. Equidem mihi haud ignoratur Illustrissimum ejus Discipulum, alterumque nostri ævi BOERHAAVIUM, GERARDUM van SWIETEN asserere non dubitavisse, 'Prudenter adhibitum Opium, debita dosi, licet etiam per menses continuetur ejus usus, omni noxa carere, [o]) imo vero alibi [p]) scripsisse, *Qui sæpius sumserunt, nisi augeatur sensim hujus remedii copia, non amplius inde levantur, sine noxa tamen sensim aucta dosi ingentem Opii copiam quotidie sumsisse homines, plurimis illisque certissimis observatis constat.*' Verum enim vero se non legisse immortales Litteratissimi Viri commentarios debita attentione monstraret is, qui verba ejus ita interpretaretur, ac si facili & frequenti Opii Usui faverent, cum non nisi ad ejusmodi ægros trahenda sint, quorum mala eum absolute postulant, quique eum non valde turbatis in naturali suo ordine functionibus corporis, sine omni noxa metuenda, ferunt. Rariores vero ejusmodi casus esse, ubi nil prorsus mali in ægrum a perdurante usu Opii redundat, attenta rerum observatio docet. Optime jam intellexit GALENUS, [q]) habitum corporis Opiatis non nihil lædi, eaque propter si alia remedia, ut morbus sanetur, prout optamus, valeant efficere, ab anodynis abstinendum esse voluit. Ad hunc præcise locum provocans SENNERTUS [r]) noster, *Panaceam*, inquit, *ex opiatis remediis, quæ certis saltem usibus destinata sunt, facere velle, & jactare laudanum quocunque etiam modo præparatum unicuique pene morbo convenire, Empirici potius est, quam rationalis Medici.* Atque prorsus eadem verba GALENI exponendens SIMON PAULI, [s]) *Non ego*, ait, *Medicinæ Candidatos Praxin auspicaturos cum illis Practicis, si vel Veterani sint, facere velim, qui posthabita morbi ipsius sive*

n) *dissert. qua repurgatæ medicinæ facilis asseritur simplicitas p. 25.*

o) *Comment. Tom. I. p. 271. in fine.*

p) *I. p. 325.*

q) *de meth. med. XII. c. 1.*

r) *Med. Pract. l. VI. p. 297.*

s) *Quadrip. botan. p. 423.*

five caufa five medela, faltem fymptomata mitigant, ferme quotidiano ufu Opii. Quam autem perpauci funt, qui hæc perpendunt, quod citra læfionem Corporis Opiata propinari nequeant. Hanc vero læfionem, ab omni ævo animadvertere debuerunt omnes, qui Opii amore haud prorfus occœcati, faltem fenfuum teftimonia voluerunt admittere. PROSPER ALPINVS [t]) Opium pro Veneno declarans, non tamen negandum effe dicit, quamplures Ægyptios, Opium quotidie fumentes, nullam noxam fentire, eo longa confuetudine a natura fuperato, & in alimentum quoquo modo verfo. Refert poftea, confuetudine fervitutem ingigni, ut perpetuo fumant Opium, ni velint in gravia fymptomata incidere, aut bibant vinum creticum aromaticum. Sed adnectit tandem, quod probe confiderandum velim, adfuetos ufui Opii, etfi affirment fe recte valere, functiones tamen earum corporeas deteriores fieri, ebriosque & torpidos fere perpetuo apparere, reddique comatofos, veternofos, & fere ftupidos. Ita quoque KAEMPFERVS [u]) de Perfarum & Indorum longa adfuetudine, largis dofibus Opium affumendi, profitetur, multa hoc abufu, vel longo ejus ufu, acciri mala, emaciari corpus, laxari vires, contriftari animum, ftupefcere ingenium, inftarque ftipitum fomnolentos, & quafi elingues federe in conviviis Opii liguritores. Neque aliquis mihi occlamet, hæc omnia faltem intelligenda effe de largis dofibus Indorum, Perfarum, Turcorum, populorumque orientalium. Illi certe iis adfuefcunt, & pro foli natalis, corporumque conftitutione adfuefcere poffunt. Nobis vero Europæis, paucioribus forte exceptis, dofes grani unius, vel duorum, aut trium, fæpius repetitæ idem efficiunt, ac illis drachmæ dimidiæ, & integræ. Recte judicat Ill. BÜCHNERVS, [x]) Seriem malorum effe, quæ ab Ufu Opii corpori humano inferantur. Candide etiam fatetur SYDENHAMVS, [y]) magnus cœteroquin Opii Fautor, cui non de drachmis, fed de illis dofibus fermo eft, qualibus nos utimur, a laudani repetiti ufu, omnes digeftiones vitiari, & functiones naturales debilitari, quamvis non credat, laudani ufum five cerebro, five nervis, five facultatibus animalibus immediate nocere. Verum mirum quantum, quod mirari non defino, fallitur quoad pofterius, Vir integerrimus. Data opera WILLISIVS [z]) exponit mala, ex Opii ufu nimio emergentia, in abdomine, in pectore, & in capite, atque ego in fuperioribus Sect. I. phœnomena, ab Opii ufu in corpore humano evenientia exponens, luculenter per confenfum præftantiffimorum Medicorum evictum dedi, Opium agere in omnes functiones corporis, vitales, naturales, & animales, omnibusque mutationem inferre. Retrogrediamur una paulifper Lectores

t) *Med. ægypt. p. 256. 261.*

u) *Amœnit. exot. p. 645.*

x) *diff. de Opio §. 60.*

y) *pag. 526.*

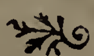
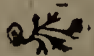
z) *Pharmacevt. Rat. Part. I. fect. VII. c. 2.*

res

res mei, & perpendamus serio, an sanitatis totius corporis respectu possit esse adiaphorum, Vino & liquoribus spirituosis adsuescere, atque quotidie iisdem corpus replere, humores continuo exagitare, acrimonia irritante blandam eorum temperiem inquinare, nonne iis læditur tandem omnium vasorum & cerebrinorum maxime elater, corpusque mille malis subjicitur, ipsaque anima in suis operationibus impeditur, huiusque commercium cum corpore, præmaturo sæpe fato dissolvitur. Sane dum Opium Vino & spirituosis analogum somnum inducit, naturalibus causis non debitum, dum sensum obtundit, efficit apoplexiam leviorem, temporariam, simulque ad graviorem, non amplius præterituram disponit, vel etiam dum circulum per totum corpus & cerebrum accelerat, atque visiones & deliria parit, febribus acutis, cum gravibus in capite symptomatibus, portam aperit. Num vero pruritus venereus, & ultra vires proritata vel voluntaria, vel injussa per somnia, liquoris genitalis excretio, num languor motuum animalium, num sudor & liquidorum tenuissimorum jactura, num excretionum omnium serosarum, cutanea excepta, perturbatio, & inhibitio perpetua, num tandem appetitus prostratus, ventriculi digestio sufflaminata, alvi occlusio, motus peristaltici abolitio, intestinorum & Ventriculi inflatio ac expansio, omnem vim naturalem contractilem deperditam monstrans, illibatæ sanitati respondet, cumque ea adesse potest, an minus? Num præter hunc complexum malorum, alia quæ sigillatim ab immoderato & diuturno usu procreari dicit GEOFFROY, *) partium omnium relaxatio & debilitas, incuria, languor, desidia, laboris inertia, corpus torpidum, animus hebes, hydrops, motuum & sensuum imminutio, corporis incurvatio, artuum tremor, præmatura senectus, sanguinis acrimonia & depravatio, prosperæ Valetudini adversantur, aut eam intactam relinquunt? Certe, qui quæ disputavi hactenus, omnia solerter ponderat, clarissime introspiciet, ob complexum inseparabilem effectuum, ab Opio dato evenientium, etiam prudentissimum ejus & indicatissimum usum, qui plurimum boni præstat, semper esse mistum malis, quæ tolerari debent interim, modo sanitas restituatur, & mala hæc nimiis præbiis haud invalescentia, aut dein cessent sponte, aut corrigi iterum sese patiantur. Magna itaque peritia in arte opus est, ne committendo, vel omittendo Medicus in Opii exhibitione peccet, sed recta inter utrumque vitium, via incedens, non cito nimis ad præscriptionem convolet, usuique diutius justo insistat, non sero nimis necessarium hoc pharmacum porrigat, aut ubi opus erat, id plane intermittat, sed pro morbi indigentia, & tempus, & dosin, & ejusdem repetitionem dijudicet, ut feliciter collapsæ ægrorum saluti benedicente Deo, consulatur.

*) *Mat. med. Tom. II. p. 711. 712.*

    CON-



CONSPECTVS
TOTIVS OPERIS.

Sectio I.

Sectio II.

Sectio III.

Sectio IV.



INDEX

Medicorum celeberrimorum, quorum in hoc opere facta est mentio.

✣ ✣ ✣

Capivaccius, *Hieron.*
Cardanus, *Hieron.*
Cartheuſer, *Io. Frid.*
Caſtell, *Petr.*
a Caſtro, *Roder.*
le Cat, *Claud. Nicol.*
Celſus, *Aurel. Corn.*
Chalmers, *Lionel.*
Charas, *Moſes.*
Chesneau, *Nic.*
Cheyne, *Geo.*
Citois.
Clauderus, *Gabr.*
Claudinus, *Iul. Caeſ.*
Clephane, *Iohn.*
le Clerc, *Dan.*
Cleyerus, *Andr.*
Clutton, *Ioſ.*
Cnoeffelius.
Cockburn, *William.*
Cohauſen, *Io. Henr.*
Colbatch, *Io.*
Condamine.
Coſchwitz, *Geo. Dan.*
a Coſta, *Io. Chph.*
Craanen, *Theod.*
Crato, *Io. a Krafftheim.*
Curaeus.

D.

Degnerus, *Io. Hartmann.*
Dekker, *Fred.*
Delius, *Henr. Frid.*
Deodatus, *Alex.*
Deſault, *Pierre.*
a Deventer, *Henr.*
Didier, *Franc. Mich.*
de Diemerbroeck, *Isbrand.*
Dillenius, *Io. Iac.*
Dioſcorides, *Pedacius.*
Dippelius, *Io. Conr.*
Dodart, *Dionyſ.*
Doeringius, *Mich.*
Dolaeus, *Io.*
Donatus, *Marcellus.*
Douer, *Thom.*
Drelincurtius, *Car.*
Duretus, *Ludov.*
Duverney, *Ioſeph.*

E.

Eraſtus, *Thom.*
Erndelius, *Chriſt. Henr.*
Ettmuller, *Mich.*

F.

Fabricius ab Aquapendente, *Hieron.*
Fabricius Hildanus, *Guil.*
Falckius.
Fallopius, *Gabr.*
Fauchart, *Pierre.*
Febure, *Nic.*
Fernelius, *Io.*
de Fiſcher, *Io. Bernh.*
Fizes, *Anton.*
Floyer, *Iohn.*
Fonſeca, *Roder.*
Fontanus, *Nicol.*
Fontena.
Forbes, *Theodor.*
Foreſtus, *Petr.*
Fracaſtorius, *Hieron.*
Freind, *Io.*
Freitag, *Io.*
Frewin, *Richard.*
Fullerus, *Thom.*

G.

Galenus, *Claud.*

Garnier.
Gehema, *Ian. Abrah.*
Geoffroy, *Steph. Franc.*
Geraudly, *Claud. Iacques.*
Gerbezius, *Marcus.*
Gesnerus, *Conr.*
Ghisi, *Mart.*
Gieselerus.
Glaser, *Christophor.*
Glauberus, *Io. Rud.*
Gmelinus, *Phil. Frid.*
Goelicke, *Andr. Ottomar.*
Goris, *Gerh.*
de Gorter, *Io.*
de Graaf, *Regner.*
Grashuis, *Io.*
Grevinus, *Iac.*
Grimmius, *Io. Casp.*
Günz, *Iust. Godofr.*

H.

de Haen, *Anton.*
Hagendorn, *Ehrenfr.*
Haguenot, *Henry.*
Hahn, *Io. Godofr.*
de Haller, *Albert.*
Hamberger, *Geo. Erhard.*
Hamilton, *Dav.*
Harderus, *Io. Iac.*
Harris, *Gualth.*
Hartmann, *Io.*
Harvey, *Gideon.*
Hasenest, *Io. Geo.*
Havers, *Clopton.*
Hazon, *Iac. Albert.*
Hebenstreit, *Io. Ern.*
Hecquet, *Phil.*
ab Heers, *Henr.*
de Heide, *Anton.*
Heister, *Laurent.*
Held, *Gothofr.*
Helmontius, *Io. Bapt.*
de Helwich, *Chr.*
Herrmann, *Paul.*
Heucher, *Io. Henr.*
Heurnius, *Io.*
Heute, *Bernh.*
van der Heyden, *Herm.*
Hildesheimius, *Franc.*
Hippocrates.
Hodges, *Nathan.*
Hoechstetterus, *Phil.*
Hoffmann, *Casp.*
Hoffmann, *Frid.*
Hollerius, *Iac.*
Horstius, *Io. Dan.*
ab Horto, *Garcias.*
Hoyerus, *Io. Geo.*
Hugo, *Aug. Ludov.*
Hummelius, *Io.*
Hunauld, *Franc. Io.*
Hundertmark, *Car. Frid.*
Huxham, *Iohn.*

I.

Ioel, *Franc.*
Iones, *Iohn.*
Iuncker, *Io.*
Iurin, *Iac.*
de Iussieu, *Chph.*

K.

Kaau-Boerhaave, *Abrah.*
Kaempffer, *Engelb.*
Kanold, *Io.*
Keil, *Iames.*
Kinneir, *David.*
Kirkpatrick, *Iac.*
Klaunigius, *Godofr.*
Knight, *Thom.*

Kramer, *Geo. Henr.*
Krausius, *Car. Christ.*
Krugius, *Theodor. Christoph.*
Krüger, *Io. Gottlob.*

L.

Lacy, *Nathan.*
Lamberti.
Lambsma, *Nic.*
Lancisius, *Io. Maria.*
Lange, *Chr. Io.*
Langelottus, *Ioel.*
Laurembergius, *Guil.*
Lazerme, *Iac.*
Ledelius, *Sam.*
Leigh, *Carol.*
Lemery, *Nic.*
Lemnius, *Levinus.*
Lentilius, *Rosin.*
Leonicenus, *Ian.*
Libavius, *Andr.*
Liger, *Charles Louis.*
de Lille, *Christ. Everh.*
Lindestolpe, *Io.*
Listerus, *Mart.*
Lobb, *Theoph.*
Loescher, *Mart. Gotthelff.*
Lommius, *Iodoc.*
Lorry.
Louis.
Lowerus, *Richard.*
Ludovici, *Dan.*
Ludwig, *Christ. Gottlieb.*

M.

Maitre-Ian, *Antoine.*
Malpighius, *Marcell.*
Marcellus.
Mareschottus, *Caes.*
Mariottus, *Edmund.*
Matthiolus, *Petr. Andr.*
Mauchart, *Burc. Dav.*
Mauriceau, *Franc.*
Mazini, *Io. Bapt.*
Mead, *Richard.*
Meibomius, *Henr.*
Mercatus, *Ludov.*
Mercurialis, *Hieron.*
de la Mettrius, *Iulian. Offrai.*
Michaelis, *Io.*
Mindererus, *Raym.*
Mischelottus, *Petr. Anton.*
Mollenbroccius, *Valent. Andr.*
Monro, *Alex.*
Montanus, *Io. Bapt.*
Moorius, *Barth.*
Morgagnus, *Io. Bapt.*
Morganus, *Thom.*
Morgenbesser, *Mich.*
Mortonus, *Rich.*
Mullerus, *Io. Matthias.*
Musgrave, *Guil.*
Muys, *Io.*
a Mynsicht, *Hadr.*

N.

Nenter, *Geo. Phil.*
Neumann, *Casp.*
Nicolai, *Ern. Anton.*
Nigrisolus, *Franc. Maria.*
Nihell, *Iac.*
Noguez.
Nuck, *Ant.*

O.

Omichius, *Franc.*
Oribasius.

P.

Pacchionius, *Ant.*
Panarolus, *Dominic.*

Para-

INDEX
rerum memorabilium.

Prior numerus sectionem, posterior paginam indicat.

A.

 Euro-

Haemo-

I.

L.

ei

P.

Sal

in

Vomi-



Nescio qui factum sit, ut, quod in publicum prodeunte prima hujus sectionis editione omnino verum erat, nempe in Silesia mea vix ullum tentamen inoculationis susceptum fuisse, in præsente secunda, aliter nunc rem sese habere, non monuerim. Non adeo incurii et torpidi fuere medici nostri omnes, ut periculum facere neglexerint, felicibus successibus peregrinis incitati. Ego quidem, nondum lecto aureo monito Ill. STOERCKII:*) *Quia ab unoquoque, etiam longe lateque celebratissimo Inoculatore, licet rarius, infortunia observata sunt; nemo ad hanc operationem cogendus, vel nimia eloquentia persuadendus est, sed res relinquenda apud pueros, voluntati parentum, vel tutorum; apud adultos, libero horum arbitrio*; exacte ita egi, neminique pollicitationibus et exhortationibus meis autor fui, ut se suosque mihi inoculandos traderet. Interim præter expectationem meam invitatus a celsissimo principe d. S., ejus filios duos et unam filiam; et alio tempore ab illustrissimo comite d. D. duas filias et unum filium, cum agnata virgine et aulici cujusdam filia; deinde etiam a nobili viro d. H. duos filios et unam filiam inoculationi subjeci, præmissa præparatione, secundum præcepta Cel. *Dimsdale*, *Ingenhousz* et *Rosen* de *Rosenstein*, quæ deinde ex Cl. *Gatti* sententia negligi cœpit. Evaserunt mei omnes, una methodo solerter tractati et attente observati. Sed natu minor principis filius, cum febris ingrueret, jacuit soporosus per 16 horas, magnum parentibus metum, licet vanum deinde deprehensum, incutiens. Natu major comitis filia post creberrimas vomitiones, confluentissimas experta est variolas, febremque secundam vehementem, qua superata remanserunt dolores rheumatici pertinaces, furunculi, glandularum tumores in

*) *in der Abhandlung von der Einpfropfung, in fine.*

in abſceſſus abeuntes, caries oſſis frontis: duobus annis elapſis, poſt varia variorum conſilia, demum plena ſanitas reſtituta eſt. Natu minor concidente ſine cauſa manifeſta, ſiccatoque ulcere ſiniſtri brachii, altero largiter fluente, prehendebatur illius totius inflammatione ſumma, ita quidem, ut mecum chirurgus gangrænam metueret, quæ tamen idoneis remediis avertebatur, tumore magno remanente in cubito, in abſceſſum tendere viſo, ſed diſcuſſo. Liberi viri nobilis facillime inoculationem tulerunt, vix ægrotantes; filiæ tamen in iride oculi ſiniſtri puſtula nata eſt, quanquam in omni facie tantum viginti numerarentur, quæ adhibito emollientiſſimo fomento pus extrorſum fudit quidem, attamen, viſibilem futuram per omnem vitam, albam cicatricem reliquit.

Nonnulli medici e noſtris, me plures habent inoculatos, ſucceſſusque ſuos laudant; aliqui quædam infortunia, non lethalia tamen, experti ea ultro profitentur, alii ea ſtudio ſilentio ſupprimunt. Confluentiſſimas variolas in juvene; horrendas convulſiones in puero, facta eruptione ceſſantes; ulcera brachiorum cariem relinquentia, in puella oborta, certo reſcivi. Impudenter negaretur, longe plures emergere ex inoculatione, quam ex infectione naturali; ſed et impudenter affirmaretur, ludendo et jocando abſolvi inoculationem, neminemque poſt eandem perire.

* * *

Pauciora ſphalmata typographica, quæ irrepſere, facile corrigentur. p. 220 et 221. pro de *Haen*, legatur de *Hahn*.